

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КІРОВОГРАДСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

На правах рукопису

СУШКЕВИЧ ОЛЬГА ВАЛЕНТИНІВНА

УДК 81.115 + 81'276.11

**АКСІОЛОГІЧНА МОДАЛЬНІСТЬ ІНТЕРВ'Ю: ФУНКЦІОНАЛЬНІ ТА
СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ**

10.02.15 – загальне мовознавство

ДИСЕРТАЦІЯ

на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук

Науковий керівник:

Семенюк Олег Анатолійович,

доктор філологічних наук, професор

КІРОВОГРАД – 2013

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ АКСІОЛОГІЧНОЇ МОДАЛЬНОСТІ ІНТЕРНЕТ-ІНТЕРВ'Ю.....	13
1.1. Парадигми дослідження категорії «модальність» у сучасній науці про мову.....	13
1.1.1. Логіко-поняттєвий підхід і його лінгвістичне застосування. Вузьке та широке трактування модальності.....	15
1.1.2. Функціонально-семантичний підхід.....	20
1.1.3. Комунікативно-прагматичний підхід.....	23
1.2. Роль та місце «цінності» й «оцінки» у складі аксіологічної модальності й у засобах її вираження.....	35
1.3. Аксіологічна модальність як відносна суб'єктивна категорія.....	44
1.4. Інтернет-інтерв'ю та його ціннісна наповненість як об'єкт лінгвістичного дослідження.....	50
1.5. Методика зіставного дослідження аксіологічної модальності інтернет-інтерв'ю.....	56
Висновки до розділу 1.....	64
РОЗДІЛ 2. ФУНКЦІОНАЛЬНІ ТА СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРАЖЕННЯ АКСІОЛОГІЧНОЇ МОДАЛЬНОСТІ У СИЛЬНІЙ ПОЗИЦІЇ ТЕКСТІВ ІНТЕРНЕТ-ІНТЕРВ'Ю В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ.....	67
2.1. Аксіологічна модальність у заголовковому комплексі.....	67
2.1.1. Співвідношення аксіологічної модальної рамки зі структурно-семантичною організацією заголовка.....	67

2.1.2. Типові моделі вираження та функціонування аксіологічної модальності в підзаголовку.....	79
2.1.3. Аксіологічна модальність у логіко-смісловій структурі ліда.....	87
2.2. Екстралінгвальні та лінгвальні особливості функціонування аксіологічної модальності на початку інтернет-інтерв'ю.....	97
2.2.1. Репліка-запитання.....	98
2.2.2. Репліка-констатація.....	109
2.2.3. Репліка-констатація із запитанням.....	114
2.3. Організація аксіологічної модальності у закінченні інтернет-інтерв'ю.....	116
Висновки до розділу 2	128
РОЗДІЛ 3. АКСІОЛОГІЧНА МОДАЛЬНІСТЬ ЯК ТЕКСТОТВІРНА КАТЕГОРІЯ В ОСНОВНІЙ ЧАСТИНІ ІНТЕРНЕТ-ІНТЕРВ'Ю В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ	132
3.1. Польова організація та функціонування аксіологічної модальності у структурних компонентах основної частини.....	132
3.1.1. Аксіологічна модальність як чинник зчеплення реплік діалогічної єдності.....	132
3.1.2. Аксіологічна модальність як фактор цілісності та зв'язності діалогічного абзацу інтернет-інтерв'ю.....	147
3.1.3. Місце аксіологічної модальності в організації діалогу.....	155
Висновки до розділу 3.....	163
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	165
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	170
СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ.....	202
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ФАКТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ.....	203
ДОДАТКИ.....	208

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

- КМ** – категорія модальності
- АМ** – аксіологічна модальність
- АМР** – аксіологічна модальна рамка
- N** – кількість випадків
- k_{AM}** – коефіцієнт функціональної подібності (кореляції)
зіставляваних мов при вираженні аксіологічної модальності
- ДС** – діалогічна єдність
- ДА** – діалогічний абзац
- Ах⁺** – позитивний вимір аксіологічної модальності
- Ах⁻** – негативний вимір аксіологічної модальності
- Ах⁰** – нейтральний вимір аксіологічної модальності

ВСТУП

Дисертацію присвячено зіставленню функціональних та структурних особливостей аксіологічної модальності як текстотвірної категорії в україномовних і англійськомовних інтернет-інтерв'ю з представниками креативних професій. Комплексний підхід, за якого вивчення аксіологічної модальності відбувається в її польовій організації на рівні композиційних частин інтерв'ю, дозволяє не лише встановити особливості зіставляваних мов, але також виявити комунікативне застосування колективного знання носіїв англійської та української мов про цінне й антицінне. Крім того, таке вивчення аксіологічної модальності дає можливість зіставити функціонування та взаємодію ціннісних уявлень суб'єктів мислення й спілкування під час перебігу інтерв'ю.

Наприкінці ХХ століття наукова думка приділяє увагу проблемі ціннісних основ людського буття. Саме тому аксіологічні аспекти комунікації у зв'язку з кризовими явищами сучасного суспільства та намаганнями їх подолати задля здійснення діалогу культур поступово виходять на перший план наукових інтересів, зокрема лінгвістичних [28; 33; 35; 55; 62; 74; 157-164; 224;]. У зв'язку з цим аксіологічна модальність як категорія, що пов'язує об'єктивну та суб'єктивну дійсність через призму ставлення до цінного, займає чільне місце в суспільно-гуманітарному вивченні. Тривалий час ця категорія була об'єктом вивчення лише філософії [12; 20; 62; 75; 198; 321]. З другої половини ХХ століття вона стає об'єктом вивчення логіки [63; 75; 127; 210; 285], а згодом до цієї категорії звертається патологічна психологія та психоаналіз [200], соціологія [318], культурологія [35; 125; 183; 166], теорія комунікації [43; 77; 78; 80] та літературознавство [28; 95; 168; 172; 190; 196; 208; 214; 245]. Відповідно, аксіологічна модальність стає об'єктом міждисциплінарного наукового пізнання. Зміни наукових парадигм у гуманітарній царині наприкінці ХХ століття зумовили залучення аксіологічної проблематики й до мовознавчих студій на початку ХХІ століття.

За змістовим наповненням аксіологічна модальність цілковито запозичена з логіки, де її розглядають як «характеристику об'єкта з позиції певної системи цінностей» [СЛ, с. 22] та тлумачать як модальність зі значенням оцінки [39, с. 54-55; 180, с. 174-183; 203, с. 71-72]. Таке розуміння аксіологічної модальності започаткувало вузький підхід до вивчення явища. Більш широке уявлення про це поняття дає дослідження родової мовної категорії «модальність», що ввійшла до кола питань мовознавства в другій половині ХХ століття. Неоднозначний характер модальності спричинив появу та розвиток різноманітних напрямків її тлумачення. Первинним вважається логічний напрямок [165] із логіко-семантичним [16; 18; 119] та логіко-граматичним розгалуженнями [181]. Дотепер фундаментальними лінгвістичними концепціями залишаються модусно-диктумна Ш. Баллі та граматична В. В. Виноградова. Так, в розумінні Ш. Баллі модальність представлена як структурно-змістова та комунікативна категорія (диктумна частина висловлювання співвідноситься зі змістом, модусна – з оцінкою мовцем викладених фактів) [23, с. 144]. У роботах послідовників цього напрямку виділяються окремі аспекти дослідження модальності – граматичний [32] або комунікативний [63; 89; 91; 92; 97; 142; 168; 181, с. 299-304;]. Відповідно до концепції В. В. Виноградова модальність постає об'ємною семантико-синтаксичною категорією, утвореною сукупністю значень, що містять вказівки на суб'єктивне ставлення до дійсності й мають розбіжності в синтактико-семантичних функціях [52, с. 41-48]. Різна спрямованість трактування й дослідження модальності спричинила багатовекторність у слов'янському та германському мовознавстві на сучасному етапі. В першому ця категорія представлена О. В. Бондарком як функціонально-семантична з польовою організацією різних рівнів [40; 41]; М. І. Конюшкевич та Т. М. Корольова – як комунікативну категорію [121, 122] О. В. Падучева тлумачить її як суб'єктну семантичну та прагматичну категорію [179, с. 299-304], В. П. Руднев – як текстотвірний феномен [199; 200] тощо. У свою чергу в германському мовознавстві модальність досліджується як граматична [272, с. 515-520; 285; 326-328; 338] або ж комунікативно-граматична категорія [279;

280; 281; 315; 316; 319]. Крім того, ціннісні характеристики людини, яка говорить, вивчаються В. І. Карасиком [107] та Л. Н. Столовичем [220], а аксіологічні аспекти дискурсу як частини мовної картини світу подаються Н. М. Казидуб [103, с. 22-24]. Лінгвоаксіологічна проблема мовного втілення окремих базових цінностей представлена в низці загальновідомих праць Н. Д. Арутюнової (функції категорії цінності в мові) [16; 18], О. Л. Бессонової (дослідження оцінного тезаурусу англійської мови) [33], О. М. Вольф (вираження мовних оцінок) [56; 57; 58], Л. П. Дронової (порівняльно-історичне дослідження становлення базових цінностей в слав'янських лінгвокультурах) [81], вивчення модально-оцінної структури інтерв'ю в німецькій мові представлено в роботі І. Ю. Капічнікової [105], Ю. М. Караулова (інтерпретація мовленнєвої поведінки) [108]. Контрастивні лінгвокультурологічні аспекти вираження аксіологічної модальності розглядаються у працях Г. В. Вальчук (місце цінностей в мовних картинах світу) [47], А. Вежицької (лексичне та прагматичне вираження цінностей у мові) [49], І. О. Голубовської (концептуалізація аксіологем в мовних картинах світу) [70; 71], В. В. Воробйова (аксіологічний вплив повідомлення на адресата) [59], В. В. Дубичинського (ціннісні аспекти лінгвокультурології) [83], Р. К. Міньяр-Белоручева (ціннісна складова лінгвокультурології) [156], Н. В. Косилкиної (порівняльно-історичне вивчення модальності на тлі розвитку мов та лінгвокультур) [123], В. Ellen [294].

Актуальність дисертаційного дослідження зумовлена недостатнім вивченням аксіологічної модальності як мовної категорії, що може реалізуватися на рівні тексту інтернет-інтерв'ю, зокрема на матеріалі неспоріднених мов. Такий ракурс вивчення дає можливість дослідити особистісне та національно-культурне оцінне „Я” мовця, що безпосередньо виявляється в конкретних комунікативних ситуаціях.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Проблематика дисертації відповідає напрямку комплексної колективної науково-дослідної теми „Європейські мовні картини світу в аспектах

етнолінгвістики та лінгвокультурології”, яка розробляється на кафедрі перекладу та загального мовознавства (номер державної реєстрації 0105U001846, наказ МОН України № 960 від 22.12.2004 р., рішення вченої ради Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, протокол № 5 від 27.12.2004 р.). Тему дисертаційної праці затверджено на засіданні вченої ради Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 4 від 28 листопада 2011 року).

Мета дослідження полягає у встановленні функціональних та структурних особливостей аксіологічної модальності в різних композиційних частинах текстів інтернет-інтерв’ю в українській та англійській мовах.

Поставлена мета передбачає розв’язання таких основних завдань:

- обґрунтувати теоретичні основи дослідження аксіологічної модальності як текстотвірної категорії;
- розробити на основі результатів дослідження класифікацію аксіологічних модальних ресурсів української та англійської мов;
- з’ясувати й описати зіставні особливості функціонування аксіологічної модальності в різних композиційних частинах текстів інтернет-інтерв’ю;
- визначити ізоморфні й аломорфні риси польової структури аксіологічної модальної рамки в окремих композиційних частинах текстів інтернет-інтерв’ю;
- зіставити особливості засобів вираження аксіологічної модальності в різних композиційних частинах текстів інтернет-інтерв’ю в українській та англійській мовах.

Об’єктом дослідження постає категорія аксіологічної модальності у текстах інтернет-інтерв’ю з представниками творчих професій в сучасних українській та англійській мовах, а **предметом** – функціональні та структурні особливості вираження аксіологічної модальності в окремих композиційних частинах текстів інтернет-інтерв’ю.

Матеріалом дослідження слугують 1000 електронних текстів інтерв’ю з представниками творчих професій (500 українською мовою та 500 англійською

загальним обсягом 10112 сторінок у форматі Word (1500 символів на сторінку), розміщені на освітніх, розважальних, культурних українських та британських порталах і сайтах, в архівах інтерв'ю, серед яких – офіційні сайти українських і британських газет, журналів, радіо й інформативних агентств, що розміщують електронні друківані версії інтерв'ю („The Daily Telegraph”, „Times”, „BBC1”, „BBC2”, „BBC3”, „BBC4”, „УНІАН“, „Дзеркало тижня”, „ЗМІ України”, „ХайВей”, „City”, „Хобі” та ін.). Фактичний матеріал дібрано шляхом суцільного обстеження із зазначених джерел за критерієм належності респондента до творчої професії. Інтерв'ю аналізувалися як сукупність текстових фрагментів відповідно до етапу розгортання бесіди та поширеності аксіологічної модальності в межах теми чи мікротеми обговорення, а також розподілу ядерних та периферійних аксіологем.

Мета та завдання дослідження зумовили його **методологічну основу**, якою передбачено методи, що ґрунтуються на вимогах об'єктивного та всебічного аналізу мовних явищ. В основу дослідження покладено *загальнонаукові принципи та підходи* визначення протилежностей, причино-наслідкових зв'язків, кількісно-якісних відповідностей при встановленні сутності аксіологічної модальності тексту через призму комуніканта. Саме тому в ході дослідження застосовується низка загальнонаукових методів: *метод аналогії та дедукції* під час виявлення типових моделей розвитку модальності в інтернет-інтерв'ю тощо, а також *описовий і аналітико-синтетичний* для виокремлення аксіологічної модальності в текстах інтернет-інтерв'ю відповідно до теми обговорення та набору й розподілу аксіологем в інтернет-інтерв'ю; визначення її польової організації та функціонального навантаження елементів – ядра та периферії; удаючись до *методики моделювання*, окреслювалися типові моделі розвитку аксіологічної модальності в тексті інтернет-інтерв'ю. Серед *спеціальних лінгвістичних методів* застосовувались наступні: *зіставний метод* використовувався для визначення ізоморфних та аломорфних рис аксіологічної модальності в англійській і українській мовах в аспектах її функціонування, структури та засобів вираження у текстах інтернет-інтерв'ю; за допомогою

методики дистрибутивного аналізу визначалась поширеність аксіологічної модальності в структурі інтернет-інтерв'ю; при виявленні комунікативної інтенції й ціннісної позиції того, хто говорить, використовувався *метод прагматичної інтерпретації текстів*. *Елементи математичної статистики* залучено для визначення частотності феноменів. Відповідно, *кількісний аналіз* – для визначення ступеня поширеності типових моделей розвитку аксіологічної модальності та її складових в текстах інтернет-інтерв'ю, а *статистичний метод* – для підрахування коефіцієнта кореляції мов у вираженні дослідженої категорії.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше у вітчизняному мовознавстві представлено та доповнено класифікацію мовних засобів вираження аксіологічної модальності в інтернет-інтерв'ю з огляду на діалогічну взаємодію суб'єктів інтернет-інтерв'ю з відбиттям особистісних, професійних, ситуативних, соціально-економічних, політичних, історичних і національно-культурних зрізів цінностей представників різних лінгвокультур. У дослідженні проаналізовано взаєморозташування та динаміку аксіологем у різних композиційних частинах текстів інтернет-інтерв'ю. З цією метою розроблено *нову* зіставну комплексну методику опису й аналізу елементів аксіологічної модальної рамки з урахуванням функціональних та структурних характеристик. *Уперше* зіставлені лінгвальні та екстралінгвальні чинники як комплексні параметри дослідження аксіологічної модальності в україномовних та англійськомовних текстах інтернет-інтерв'ю.

Практичне значення роботи полягає в можливості використання результатів у викладанні курсу загального мовознавства, а саме таких його розділів, як „Теорія мови”, „Методологія мовознавства”, „Мова та суспільство”, теорії мовної комунікації – у розділах „Комуніканти”, „Вербальний контакт”, у створенні спецкурсів із лінгвокультурології (розділ „Ціннісні картини світу”), а також у курсі практики усного та писемного мовлення для студентів спеціальностей „Прикладна лінгвістика”, „Англійська мова” та „Журналістика”. Матеріали дослідження та його окремі положення використано

в практиці викладання курсів „Загальне мовознавство”, „Практика англійської мови”, „Лінгвокраїнознавство” в Кіровоградському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка.

Теоретичне значення дисертаційної роботи зумовлено тим, що аналіз аксіологічної модальності як текстотвірної категорії з польовою структурою доповнює розв’язання низки суттєвих проблем нового напрямку мовознавства – лінгвістичної аксіології, а також комунікативної лінгвістики, лінгвістики тексту. Уточнене визначення термінів „аксіологічна модальність”, „цінність”, „оцінка” дає змогу виявити особливості уявлень представників української та британської лінгвокультур про цінне, що є внеском у розвиток мовознавства та лінгвокультурології. Використання моделювання взаєморозміщення складових аксіологічної модальності у композиційних частинах текстів інтернет-інтерв’ю є розширенням теорії поля в цілому.

Апробація результатів дисертації. Основні положення й результати дослідження були предметом обговорення на десяти конференціях (з них дев’ять – *міжнародні*): I Міжнародна науково-практична конференція „Новітні обрії розвитку германської та романської філології” (Запоріжжя, 2007); Міжнародна науково-практична конференція „Мова і світ: дослідження та викладання” (Кіровоград, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012); XV Международная лингвистическая конференция „Язык и мир” (Ялта, 2008); IX Міжвузівська конференція молодих учених „Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських і германських мов і літератур” (Донецьк, 2011); V Міжнародна наукова конференція „Пріоритети германського та романського мовознавства” (Луцьк, 2011); „Teoretzcyne i praktzcyne innowacje naukowe” (Краків, 2013).

Публікації. Основні результати дисертаційної роботи викладено в одинадцяти одноосібних статтях автора, з них – 9 у фахових наукових виданнях України; 1 – у зарубіжному міжнародному виданні, 1 – у матеріалах доповідей конференції.

Обсяг і структура роботи визначені метою та завданнями дослідження. Вона складається зі вступу, трьох основних розділів, висновків до розділів,

загальних висновків, списку умовних скорочень, списку наукових джерел (344 позицій), довідкової літератури (16 позицій) і джерел фактичного матеріалу (50 позицій), а також двох додатків. Обсяг тексту дисертаційного дослідження становить 172 сторінки, загальний обсяг наукової праці разом із бібліографією та додатками – 262 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ВИХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ ЗІСТАВНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ АКСІОЛОГІЧНОЇ МОДАЛЬНОСТІ ІНТЕРНЕТ-ІНТЕРВ'Ю

1.1. Парадигми дослідження категорії «модальність» у сучасній науці про мову

У сучасному мовознавстві людина розглядається як носій мови, лінгвокультури й соціальних норм. Сфера лінгвістичних досліджень виходить із замкнутої мовної системи, розширюється й включає вивчення мови як фрагмента реальності, соціуму, культури, національної ідентичності й людського буття в цілому. Відтак співвідношення повідомлення з дійсністю відповідно до точки зору мовця, що йменується модальністю, постає проміжною ланкою між світом, людиною й мовою. Саме модальність як основоположна категорія речення, висловлювання, тексту й комунікації забезпечує динаміку мислення людини та самовираження. Разом із тим, оперуючи останніми, за допомогою модальності мовець висловлює свою інтенцію, здійснює комунікативний вплив на співрозмовника, а також вербалізує можливість того, про що говорить (алетична модальність), необхідність (деонтична), оцінку з позиції певної системи цінностей (аксіологічна), знання (епістемічна) й ін.

Вивчення модальності (аксіологічної) на рівні тексту інтерв'ю в англійській (британський національний варіант) та українській мовах дозволить визначити не лише ізоморфні й аломорфні риси мов, а й національно-культурні особливості ціннісних стрижнів національних мовних колективів. Як зазначає Ф. Р. Палмер: «Модальність – ґрунтовна міжмовна категорія, яка може стати предметом типологічного вивчення» [328, с. 5].

Першочерговим завданням у зіставному дослідженні аксіологічної модальності (далі – АМ) інтерв'ю є визначення основних напрямків розвитку наукової думки щодо родової категорії «модальність» (далі – КМ), адже власний апарат дослідження АМ як мовного явища перебуває на стадії розробки. На

сьогодні існують різноспрямовані площини дослідження модальності, зокрема, у зіставному мовознавстві в залежності від поставленої мети: *логіко-поняттєвий* (П. Блекберн [276], Е. Я. Мороховська [165], Б. Ф. Челас [284]), *семантичний* (В. Г. Адмоні [2], Л. Г. Верба [50, с. 37-39], Г. В. Колшанський [119]), *граматичний* (Д. Байбі [280], Ф. М. Березін [32, с. 156-163], В. В. Виноградов [52], Ф. Р. Палмер [328], Л. Хогвег [308]), *синтаксичний* (Ш. Баллі [23, с. 46], І. Р. Вихованець [51, с. 258-262], Г. А. Золотова [90, с. 115-137]), *функціонально-семантичний* (О. І. Беляєва [29], О. В. Бондарко [40, с. 115-136], М. П. Кочерган [130], В. М. Ткачук [242], В. Д. Шинкарук [264], В. М. Ярцева [ЛЭС, с. 303]), *комунікативно-граматичний* (В. М. Брицин [43], Ю. О. Жлуктенко [85]), *комунікативно-прагматичний* (М. І. Конюшкевич [121], Т. М. Корольова [122], К. І. Мізін [158; 159; 163], О. В. Падучева [179, с. 299-303], В. П. Руднєв [200, с. 5-17], І. В. Смуцинська [214; 215], В. М. Ткачук [242]) та інші виміри.

Серед перелічених напрямків основоположним для цього дослідження є **комунікативно-прагматичний** в аспекті впливу АМ на реципієнта інтерв'ю та реалізації АМ у комплексному прагматичному контексті. Окрім того, зазначений напрямок передбачає вивчення ставлення мовця до того, з ким він спілкується, про що він говорить, того, як він говорить. Відповідно, зазначений підхід найбільше наближений до природи досліджуваного явища – модальності. Допоміжну роль у дослідженні відіграє **логіко-поняттєвий підхід**, оскільки він встановлює об'єктивне існування можливих, необхідних, цінних явищ і їх суб'єктивну оцінку мовцем, а також **функціонально-семантичний** в аспекті польової організації модальності в «...системі різнорідних мовних засобів, здатних взаємодіяти на позначення модальних відношень» [40, с. 54]. Багатогранність КМ й АМ, зокрема, зумовлює комплексний підхід до її вивчення з урахуванням логіко-поняттєвого змісту, лінгвальних засобів вираження й контекстуальної реалізації в тексті інтерв'ю.

1.1.1. Логіко-поняттєвий підхід і його лінгвістичне застосування. Вузьке та широке трактування модальності. Указаний напрямок вивчення модальності є одним із перших, котрий розвинувся в мовознавстві. Це зумовлено тим, що модальність, як ставлення мовця до висловлюваного, підпорядкована процесам мислення та категоризації світу, що виступає безпосереднім предметом логіки. Фактично, за такого напрямку базис, розроблений логікою, був перенесений у лінгвістику у процесі дослідження модальності як мовного явища, тому отримав назву «вузький». Він зводить модальність до логічної модальності судження, обмежуючись виокремленням на рівні формальної логіки значень оцінки, можливості, необхідності, реальності/ірреальності [11, с. 9; 39, с. 54-61; 180, с. 174-183; 203, с. 71-75]. У свою чергу, зіставлення мов з різним ступенем спорідненості ґрунтується на протиставленні модальних систем і засобів їх мовного оформлення [328, с. 73].

Суто логічна КМ набуває лінгвістичного тлумачення завдяки її розгляду на рівні граматики чи семантики. Наприклад, Г. В. Колшанський, досліджуючи модальність як загальну семантичну категорію, що має змішаний лексико-граматичний характер, виокремлює два рівні висловлювання: предметно-логічний та емоційно-оцінний і зазначає: «... будь-якому мовотворенню притаманний суб'єктивний фактор, що відображає ставлення суб'єкта до предмета свого висловлювання» [11, с. 9]. Таким чином, перший рівень передає інформацію, а другий – ставлення мовця до неї. Наприклад:

Укр. ...Я обдивлялася дівчаток, як вони одягнені (1), взуті в туфельки, і думала: «Чи я колись буду мати такі платтячка і туфлі? (2) ... [МС: Петриківський розпис Марфи Тимченко].

Рос. К сожалению (2), моя профессия эгоистично оторвала (2) меня от всего внешнего мира и всего личного и заставила (2) полностью сконцентрироваться на своей работе — быть солистом на сцене (1) [ОК : Филипп Киркоров].

Англ. ...We look forward (2) to performing a few songs off the new CD such as Hymn 4 my Soul (1)... [BBC: Interview with British rock legend Joe Cocker].

Франц. *Et pourquoi ce prénom, Lara, euh.. Lara ?*

En fait (2), c'est en souvenir d'une chanson (1) de mon film préféré (2) [EL : Lara Fabian. Une sacrée voix !].

(Тут і в наступних прикладах виділення та позначки наші – О. С.).

Відповідно, фрагменти з позначкою (1), відображають предметно-логічну сторону модальності, а (2) – емоційно-оцінну, причому обидва фактори взаємозумовлені (нижнє підкреслення у фрагментах). Науковці, які займаються різними аспектами мови, виступають за онтологічну єдність раціонального й емоційного, що й показано в наведеному прикладі [117, с. 8; 151, с. 33; 177, с. 53; 259, с. 7]. Саме цей факт можна вважати беззаперечною заслугою представників логічного напрямку при трактуванні мовної модальності.

Логіко-поняттєвий підхід дав поштовх для розвитку двох фундаментальних мовознавчих концепцій, висунутих Ш. Баллі й В. В. Виноградовим щодо змістового, структурного та комунікативного характеру модальності. Роботи згаданих мовознавців ознаменували *широке трактування модальності* з урахуванням мовних засобів вираження ставлення мовця до дійсності, до змісту висловлювання, співрозмовника, до самого себе, включно з емоційно-експресивною оцінкою повідомлення.

Так модусно-диктумна концепція швейцарського лінгвіста Ш. Баллі розглядає модальність як явище синтаксичного рівня речення. У своїй роботі «Общая лингвистика и вопросы французского языка» він охарактеризував зазначену категорію так: «Модальність – це душа речення; як і думка, вона утворюється головним чином в результаті активної операції суб'єкта, який говорить. А це означає, що неможливо надавати статус речення такому висловлюванню, яке не виражає модальності» [23, с. 144]. На думку Ш. Баллі, будь-яке висловлювання має основний зміст, фактичний (*диктум*) і його модальну частину (*модус*), яка відбиває індивідуальну оцінку викладених фактів [23, с. 43]. Диктум – предметно-логічний зміст висловлювання, що співвідноситься з описом певної ситуації. Диктумна частина висловлювання позначає об'єктивну реальність. Вона має незмінний характер незалежно від

комунікативних цілей мовця та її взаємодії з іншими комунікативними категоріями, такими як темпоральність, діалогічність тощо. Диктум протиставляється модусу, який ще називають *модальною рамкою висловлювання* (далі – МРВ) [264, с. 7-8]. Останній також виступає як частина висловлювання, котра «прив'язує» диктум до ситуації спілкування. Таким чином, модус стає показником модальності речення, у якому відбивається інтелектуальне, вольове, емоційне судження про диктум. За способом вираження лінгвіст поділив модуси на імпліцитні й експліцитні. Ця концепція поширена в західних наукових колах. Вона перегукується з принципом співвідношення емоційного та раціонального в судженнях, що розглядається представниками логічного напрямку.

Послідовники швейцарського лінгвіста, переосмислюючи диктумно-модусну концепцію, співвідносять модальність із мовленням у цілому. Відтак, диктум асоціюється з пропозицією, а модус – з прагматичним (комунікативним аспектом). Загалом, модальність окреслюється як засіб досягнення комунікативної мети [63, с. 102]. Представники напрямку, започаткованого Ш. Баллі, в якості модальних значень виділяють реальність/нереальність, можливість/неможливість, оптимістичність, упевненість/неупевненість та наказовість. Таке висвітлення питання дало можливість заглибитись у проблему предикативності та модального зв'язку речення у співвідношенні з істинністю висловлювання [31, с. 170]. Наприклад, мовець може приписувати явищам певні властивості на основі власних уподобань чи критеріїв: *Укр. Він красивий /Я знаю, що він красивий/Мені здається, що він красивий. Рос. Он красивый/Я знаю, что он красивый/Мне кажется, что он красивый. В українській та російській мовах така предикативно-модальна зв'язка імпліцитна, а в англійській та французькій може бути як імпліцитною, так і експліцитною: Англ. She is beautiful /She looks beautiful /I consider her to be beautiful. Франц. Elle est belle/Elle a bonne mine/Je lui trouve belle.*

У свою чергу В. В. Виноградов осмислював природу модальності в граматичних аспектах реалізації. Академік одним із перших дав тлумачення

категорії модальності в широкому розумінні. За В. В. Виноградовим сутність модальності базується на поняттях «відношення» й «предикативність», за допомогою яких науковець зробив спробу визначити модальну частину мови: «якщо категорія предикативності виражає загальну співвіднесеність змісту речення з дійсністю, то відношення повідомлення, яке міститься в реченні, до дійсності є перш за все модальним відношенням» [51, с. 217]. Таке розуміння лягло в основу тлумачення модальності, поданого в «Русской грамматике» (1980), як позначення різних явищ, котрі передають ставлення мовця до того, що повідомляється, або ж кореляцію повідомлення з дійсністю [там само]. Іншими словами, модальне ставлення експлікує розуміння та кваліфікацію мовцем його повідомлення, а також співвідношення цього процесу з дійсністю задля забезпечення дієвості мови як засобу спілкування. Відповідно вводяться поняття суб'єктивної та об'єктивної модальності. За змістовим наповненням визначення модальності, наведені в обох концепціях, переграють й до сьогодні залишаються вихідними для сучасних досліджень. Зокрема, один із напрямів зіставного вивчення КМ полягає у протиставленні модифікаторів суб'єктивної/об'єктивної модальності [22, с. 168-170].

Ще одним внеском послідовників логіко-поняттєвого підходу є розробка в мовознавстві системи видів модальності (алетична, деонтична, аксіологічна, епістемічна та ін). Ці різновиди лежать в основі виокремлення О. В. Бондарком шести типів модальних значень на позначення співвіднесеності змісту висловлювання з дійсністю, що включає мовця, з позиції якого й установлюється таке співвідношення, або ж із позиції адресата чи третьої особи, яка інтерпретує висловлювання: 1) реальність/іреальність (*Укр. Я хочу купити авто/Я хотів би купити авто; Рос. Мы продаем дом/Мы бы продали дом; Англ. I'm eager to make friends with you/I made friends with them; Франц. Je mange trop/Je voudrais manger peu*); 2) можливість, необхідність чи бажаність (*Укр. Можливо він зайде сьогодні. Рос. Возможно мы встретимся. Англ. It's necessary to come in time. Франц. Il est nécessaire de savoir*); 3) упевненість у достовірності повідомлення (*Укр. Ви безсумнівно праві. Рос. Конечно мы*

прийдем. Англ. Sure enough! Absolutely correct! Франц. Il a absolument raison); 4) ствердження/заперечення (*Укр. Я побачу їх сьогодні/Я вже ніколи з ним не побачусь. Рос. Они выполняют задание/Они не опоздают. Англ. I trust you/I won't trust you anymore. Франц. Je visite mes amis/Je ne visite personne*); 5) цільова установка мовця чи комунікативна функція висловлювання (*Укр. Повірте мені, це правда. Рос. Прислушайтесь к своему сердцу! Англ. I believe in God. Франц. Espérons réussir!*); 6) емоційна та якісна оцінка змісту висловлювання (*Укр. Таке можна було почути лише від нього. Рос. В это невозможно поверить! Англ. You shouldn't say such nonsense. Франц. Bêtises que tout ça!*). Указані типи модальних значень виявляються на різних рівнях організації мови (лексичному, граматичному, інтонаційному) [41, с. 67-78].

Наведена класифікація модальних значень перегукується з концепцією З. Я. Тураєвої, яка надала лінгвістичне наповнення логічному тлумаченню широкого поля модальності. Так у полі модальності виділяються значення абсолютної та відносної оцінки (аксіологічні модуси), значення забороненого й дозволеного (деонтичні модуси), бажаного й небажаного (оптативні модуси), можливого й неможливого (алетичні модуси), відомого й невідомого (епістемічні модуси) [243, с. 21-27.].

Невизначеність меж модальності та нечіткість тлумачення її сутності, статусу, формального вираження наводить О. В. Бондарко на думку про те, що встановлені мовцем відношення змісту висловлювання до дійсності потребують уточнення. Лінгвіст вважає, що модальність слід розглядати з огляду на домінуючу диференційну ознаку, яка вказує на те, яке саме відношення до дійсності слід вважати основним і специфічним для модальності. Такою основною ознакою науковець вважає ставлення до опозиції реальність/ірреальність. Саме це ставлення за О.В. Бондарко, охоплює значення: можливість, необхідність, гіпотетичність і т.д.; оцінка достовірності; комунікативна спрямованість висловлювання; ствердження/заперечення; засвідчуваність (переказування/безпосереднє висловлення думки) [236, с. 67-78].

У нашому дослідженні логіко-поняттєвою основою визначення АМ є трактування поняття О. А. Івіним: АМ – це «оцінка мовцем речей та явищ відповідно до певної шкали цінностей. Аксиологічний статус об'єкта зазвичай виражається абсолютними оціночними поняттями «добре», «погано», «оціночно нейтрально», які використовуються в оціночному висловлюванні» [СЛ, с. 12]. Як зазначає, О. Л. Бессонова «Фундаментальною ознакою, за якою дається оцінка, є ознака «добре»/«погане», що виявляється на рівні слова. Ця ознака є підґрунтям для всіх типів оцінки. Оскільки в результаті трансформації будь-яка опозиція може бути виражена за допомогою «добре»/«погане», останні, внаслідок цього, є метафоричними концептами» [33, с. 10].

Таким чином, логіко-поняттєвий напрямок заклав основу для лінгвістичних досліджень модальності, зокрема зіставних, окресливши зміст, різновиди модальності, а також можливості їх дослідження як лінгвістичних категорій. Це стало поштовхом для розвитку сучасних мовознавчих концепцій модальності (функціонально-семантичної, текстової, комунікативної, прагматичної й ін.).

1.1.2. Функціонально-семантичний підхід. Багатогранність КМ дозволила мовознавцям розглядати її у функціонально-семантичному аспекті [30; 40, с. 115-136; 268; ЛЭС, с. 303; 242;]. Лінгвістичний енциклопедичний словник за редакцією В. М. Ярцевої подає розгорнуте пояснення модальності як «функціонально-семантичної категорії, яка виражає різні види відношень висловлювання до дійсності, а також різні види суб'єктивної кваліфікації того, про що повідомляється» [ЛЭС, 303]. Авторка проводить паралель між суб'єктивною модальністю й оцінкою, яка впливає на визначення особистісної позиції мовця щодо повідомлення [там само]. Мовна модальність відображає й разом із тим виражає зв'язки мовної картини світу. Сукупність змістових значень цієї комплексної категорії виражається елементами різних мовних рівнів, які постають елементами структури речення, але не зводяться до них. Зіставне дослідження вираження КМ відбувається за допомогою групувань

різномірних одиниць мов – функціонально-семантичного поля модальності (далі – ФСП модальності), а також протиставлення засобів мовного вираження та принципів устрою ФСП. Мовні засоби ФСП модальності можуть бути як лексичними, так і граматичними, що характеризуються спільністю семантичних функцій. У зазначеному полі виділяється предикатне ядро, по відношенню до якого інші засоби є *периферією* [236, с. 150]. О. І. Беляєва характеризує таку взаємодію мови й модальності так: «конституенти функціонально-семантичної підсистеми модальності утворюють систему мовних варіантів, «мовний репертуар» категорії, з якого мовець черпає форми вираження модальних ставлень в процесі спілкування» [29, с. 3].

Окрім визначення номенклатури мовних засобів вираження ФСП модальності цей підхід також пропонує видову систему мікрополів модальності в межах цілого поля. Вона ґрунтується на семантичній (універсально-понятійній) основі модальності – оцінці [149, с. 230-239]. Предметом оцінки мовця є зв'язок між об'єктом дійсності й ознакою, що приписується йому в акті предикації. Отже, ФСП модальності позначає сукупність функціонально-семантичних єдностей, що позначають реальність/ірреальність, потенційність, волевиявлення та передбачення. Далі кожне поле поділяється на мікрополя. Так, наприклад, поле волевиявлення складається з мікрополів директивної й оптативної модальності [184, с. 65].

Вирішення проблеми співвіднесення різних видів модальних значень із цілісним оформленням модальності на рівні фразової й понадфразової єдності під час лінгвістичного аналізу О. В. Бондарко вбачає у співвіднесеності з рівнями організації висловлювання. Відповідно, виокремлюється загальномодальний рівень, який характеризує висловлювання як цілісність. На наступному рівні визначаються та співвідносяться окремі типи (ряди) модальних значень. Уже згодом на багатоступеневому рівні вичленовуються варіативності окремих модальних значень (різновиди значень оцінки, оптативності [236, с. 60]. Наприклад:

Укр. – Після 20 років своєї творчої кар'єри і подорожей хочу офіційно заявити, що я повернувся(1;4). Хоча мені ніколи й на думку не спадало залишити Україну назавжди (1). Свою силу я постійно черпав тут, прагнув бути поруч із батьківщиною (2)... [УНІАН : Володимир Гришко: «я повернувся, щоб допомогти Україні»].

Рос. Никаких новых секретов. Везде, где целебная атмосфера (2) – океан, солнце, свежая еда, – можно хорошеет (2) только от того, что просто дышишь этим воздухом и каждый день плаваешь (1). [Алена Свиридова : Жаркие каникулы в Мексике].

Англ. How do you feel about the inevitable comparisons people are making with Amelie?

I understand it (1), I think it's fair (3; 2). The actress playing Mathilde looks the same as the one in Amelie (1), and the director of A Very Long Engagement shot it in almost the same way! But I have no confusion about it (2; 1) [BBC film2: Audrey Tautou. A Very Long Engagement].

Франц. J'enregistre des cds tous les ans. Récemment, j'ai même fait (4) une nouvelle version de Tombe la neige avec de nouvelles paroles [EL : Salvatore Adamo - Une certaine idée de la chanson française].

В наведених прикладах загальномодалний рівень є фактором цілісності вираження ставлення мовця до предмету розмови (особистісний творчий шлях в Україні та за її межами – для Володимира Гришка; робота й відпочинок у Мексиці – для Альони Свиридової; проблема взаємодії образу й власного Я актора – для Одрі Тату; ремікс пісні *Tombe la neige* – для Сальватора Адамо) і співвідношення висловлювання з дійсністю. Проте загальномодалний фон можна розкласти на темпоральний (теперішнє/минуле (4), епістемічний (знання/незнання/переконання (1), аксіологічний (добре/погано/нейтрально (2) та деонтичний (необхідно/ можливо/неможливо (3).

Отже, модалність за функціонально-семантичним напрямком характеризується як функціонально-семантична категорія з польовим устроєм. З одного боку, ФСП модалності має сегментну структуру й за допомогою

різнорівневих мовних засобів виражає різноманітний спектр ставлення мовця до дійсності відповідно до різних відношень бажаності, цінності, необхідності чи важливості. З іншої сторони, ФСП модальності відзначається ієрархією різновидів. Цей напрямок відіграє допоміжну роль і використовується для визначення ядерних і периферійних елементів поля АМ і їх функціональності у фрагменті-блоці інтерв'ю.

1.1.3. Комунікативно-прагматичний напрямок. Зверненість до мовця як суб'єкта комунікації, як зв'язної ланки між світом і мовою лежить в основі комунікативно-прагматичного напрямку мовних досліджень, що розширило розуміння модальності [189; 214; 215; 124]. За цього відгалуження досліджень відбувається зосередженість на лінгвальних елементах, зорієнтованих на мовленнєву взаємодію, при цьому людина, яка говорить, відіграє ключову роль [179, с. 222]. Протиставлення принципів інтеракції мовців лежить в основі зіставних лінгвістичних досліджень модальності [122, с.15; 126; 161; 162; 238; 247;].

Модальність уже розглядається не в межах мовної системи, а з огляду функціонування в мовленні, її ролі у людському спілкуванні. Прагматичні елементи, до яких відносять і модальність, відзначаються комунікативним статусом. Так прагматичні компоненти не повідомляються: вони або виражаються (як емоції мовця), або ж носять характер презумпції, фонового знання [там само]. Комунікативно-прагматичний напрямок стає одним із найбільш ефективних у дослідженні модальності, адже допомагає оптимально розкрити й пояснити мовні факти з огляду на їх конкретну реалізацію в мовленні в межах певної екстралінгвальної ситуації, враховуючи фактор мовця.

Мовленнєвий акт, як прояв людської взаємодії, передбачає вплив адресанта на свідомість адресата [209, с. 195]. Комуніканти прагнуть досягти певного позамовного ефекту, певної комунікативної мети. У такій взаємодії наскрізною лінією проходить модальність, яка вже трактується як повідомлення мовцем певної інформації, висловлення свого ставлення до того, про що він

говорить, і до співрозмовника, на якого й орієнтовано висловлювання як цілісність [LDCE, с. 1058]. Модальність уже не просто «певна семантична даність (аспект семантики), а керований і здійснюваний мовцем процес добору засобів, модусне аранжування мовцем своїх мовленнєвих вчинків з метою регулювання власних та чужих інтенцій» [121, с. 62]. У такому аспекті вже простежується певна діалогічність, перетин індивідуальних світів мовців. Такої позиції дотримувався й М. Бахтін, вбачаючи в багатоманітності індивідів сукупність «неповторно цінних особистих світів», наполягав на тому, що між ними може виникнути лише «діалог», а не протистояння [25, с. 75]. Зазначені джерела у своїй сукупності розкривають сучасне розуміння терміну **«модальність»** як вираження *ставлення мовця до повідомлення, думок співрозмовника, до нього самого як особистості, ситуації спілкування, а також співвідношення повідомлення з дійсністю (у плані реальності/ірреальності, бажаності/небажаності та ін.)*. Саме це визначення модальності ми беремо за основу в нашому дослідженні. У свою чергу під **аксіологічною модальністю** як видом КМ ми розуміємо текстотвірну категорію, яка позначає *вираження відповідно до певної шкали цінностей ставлення мовця до повідомлення, думок співрозмовника, до нього самого як особистості, а також співвідношення повідомлення з дійсністю*.

Такий підхід здійснює перехід від інвентаря мовної системи до мовного матеріалу як продукту мовленнєвої діяльності: системний зміст мовних факторів взаємодіє з прагматичними факторами. З огляду на зазначене, при дослідженні АМ інтерв'ю в зіставному аспекті ми враховуємо комунікативну перспективу висловлювання, його ціннісну структуру, ступінь достовірності відповідно до задіяної шкали цінностей і шляхи вираження суб'єктивного ставлення мовцем.

Комунікативно-прагматичний аналіз АМ передбачає врахування контексту (*контексту ціннісного простору спілкування, вихідного контексту комунікації, соціального, культурно-історичного та національного контекстів*) [77, с. 119] та екстралінгвальних чинників (*ментальної структури*

співрозмовників, парадигматичних і синтагматичних зв'язків модальних значень) [172, с. 5-68].

У сучасному мовознавстві термін «контекст» тлумачиться по-різному. Широке розуміння визначає це явище як усю сукупність знань людини про світ; спільний простір комунікантів [261, с. 143-144]. Вузьке трактування контексту – це «поєднання узуального мінімуму (індикатора, ключового слова) із словом, яке семантично реалізується» [6, с. 7], тобто значення слова в контексті визначається оточенням, яке актуалізує це значення. В цьому дослідженні ми беремо за основу визначення контексту, запропоноване Г. В. Колшанським: контекст – «умова однозначності комунікації» [117, с. 61]. Окрім того, услід за Т. ван Дейком ми приймаємо текст (інтерв'ю) як головну одиницю комунікації, оскільки в реальних умовах спілкування формується завершений смисл висловлювання. Отже, під час спілкування співрозмовників утворюється спільний *ціннісний простір*, який осмислюються в термінах **аксіологем (ціннісних номінацій, які стають предметом чи джерелом емоційно-інтелектуальної оцінки в мовленні)** [62, с. 8, 13, 57; 195, с. 61-62]. Цей аксіологічний знак може виражатися в контексті словом, словосполученням, фразеологізмом та ін. *Узуальне значення аксіологеми*, тобто відома всім носіям мови семантика, може реалізувати оцінний чи ціннісний аспект значення в контексті як *оказіональне значення*, яке виражає ціннісну складову, або ж *актуалізовані периферійні семи* [68, с. 136-140; 207, с. 15-20; 221]. Наприклад: *Дочка в мене красива, гарна! Просто – топ-модель!* У наведеному випадку аксіологема *топ-модель* реалізується за рахунок периферійних сем (красива, гарна), актуалізованих та відсутніх у значенні номінації [ВТСУМ, с. 349]. *Сама вона низенька, пухкенька, а топ-модель!* У цьому прикладі виникає *оказіональне значення*, не притаманне словниковому значенню слова *топ-модель*.

За своїм функціональним призначенням аксіологеми покликані здійснювати ілюктивний вплив. У певному контексті адресат узгоджує концепцію аксіологеми з уявленнями адресанта, що слугує спільним базисом спілкування. Співрозмовники можуть мати однакові ціннісні орієнтири (обоє

цінують життя, час, свої родини), однак ставлення до цінного, важливого, шляхів і принципів їх досягнення можуть різнитися. Розрив між уявленнями про цінне може трактуватися по-різному. Наприклад:

Укр. А над чим тепер працюєте, Марфо Ксенофонтівно?

– Ось ескізи: як розписують писанки, вербна неділя – мені цікаві такі сюжети (1). А це згадала таке із петриківського життя: дружина мого дядька дуже любила танцювати й співати. Щонеділі в них у дворі збиралися люди, простеляли велике рядно на землю, щоб по багнюці не танцювати (2). Обабіч я намалюю музикантів із ложками, каструлями, рогачами – хто що принесе. В уяві безліч сюжетів – поки рука тримає пензлика, буду малювати [МС: Петриківський розпис Марфи Тимченко].

Рос. До «Кухни» я вообще скептически относился к сериалам. Нам в школе-студии привили хороший вкус. А в сериалах можно закопать актерский талант. Если он имеется, конечно. Ну вроде имеется... [ОК : Марк Богатырев «Я мечтал стать клоуном или дальнобойщиком»].

Англ. Which struck you as the best, and which the worst, Bad Land?

I don't think there's a best and a worst (1.1). If we look at good as how many tourists go there (1.2) then Cuba has a (comparatively) huge tourist business (1.2). Or Burma has virtually no tourists when it has just as much to offer as neighbours like Thailand or Vietnam (1.2). Albania hasn't really been bad at all but has been comprehensively forgotten by the outside world (1.2.) [STF: The Tony Wheeler Interview – Lonely Planet Founder].

Франц. Jon, peut-on rester progressif après 80 ans ?

En tout cas, on peut le rester dans sa tête. Je compte bien qu'on fasse un super album avec des titres de plus de 34 minutes, des envolées à rallonge de chiées de synthés, des voix de faussets, des solos de guitares de 10 minutes, plein de breaks et un passage à la gratte sèche où on reprend un prélude de Bach. C'est pas progressif ça? [EL : Jon Anderson – Retour vers le futur].

У наведених прикладах АМ розкривається у творчому та культурному наповненні. Відповідно, імпліцитна цінність професійно-особистого рівня

творча діяльність вербалізується контекстуальними аксіологемами наведених фрагментів: укр. *писанки, вербна неділя, музиканти*, позитивне ставлення мовця передано за допомогою предикативної лінії *мені цікаві*. Їх цінність для мовця визначається образотворчою, культурно-історичною й особистісною значимістю (позначки (1, 2). Рос. *хороший вкус, актерский талант*, за допомогою яких мовець порівнює своє ставлення до можливостей самореалізації у творчій діяльності; Англ. контекстуальні аксіологеми *good/bad lands* із погляду туристичної привабливості останніх. Відтак, параметри *good/bad/best/worst* визначаються Вілером як відносні (позначка 1.1), що доводиться зіставною характеристикою країн (позначки 1.2.); франц. *un super album, des envolées, des solos de guitares, un prélude de Bach* – під час осмислення мовцем можливостей творчого розвитку у віці за 80.

Індивідуальна ціннісна позиція не виникає самотійно. Вона, з одного боку, засвоюється внаслідок глобального суспільного впливу. З іншого боку, оціночне ставлення набирає більш визначених форм під час складних психічних процесів внутрішньої рефлексії. Така динаміка й боротьба зовнішнього та внутрішнього світів і вибудовує ставлення до цінного. Н. Д. Арутюнова характеризує цей стан речей так: «Аксіологічна суперечність об'єктів міститься в природі явищ. Світ складається з недосконалостей, *omnia praedara rara*» [16, с. 8].

Відтак, упізнання аксіологеми в процесі спілкування не рівнозначне її прийняттю. Аксіологема може бути повністю прийнята/неприйнята, або ж прийнята з певною модифікацією значення. Те, що є цінністю для одного індивіда, може трактуватися інакше його співрозмовником. Саме тому виняткового значення набуває ціннісна номінація (ідеологічно прийнятна) [103, с. 19-20]. Для успішної комунікації важливо мати стійку, проте динамічну й гнучку ціннісну установку, адже уявлення комунікантів про цінне можуть значно різнитися. Жорстке нав'язування власних цінностей або відкрита критика ідей співрозмовника може зруйнувати контакт і порозуміння між комунікантами (наприклад, політична чи релігійна агресія). Відповідно, успішне спілкування,

вплив і переконання стають можливими лише за делікатного взаємопроникнення, доцільного використання тактик і стратегій. З іншого боку, якщо ціннісна позиція мовця є невизначеною або нестійкою, то це свідчить про певну міру несформованості особистості, тож як наслідок, таку особу легше переконати, підвести до певного рішення чи дії.

За допомогою аксіологем та інших засобів вираження АМ, уведених мовцем відповідно до певної теми, власних інтенцій і контексту розмови, утворюється *аксіологічна модальна рамка* (далі – АМР). У цій структурі встановлюються предикативні зв'язки між суб'єктом (імплицитним чи експліцитним) – особою чи соціумом, з позиції якого дається оцінка, та об'єктом – людиною, предметом, явищем або станом справ, щодо яких висловлює своє ставлення об'єкт відповідно до системи цінностей, теми обговорення, власних інтенцій і контексту розмови (далі – АМР) [СЭСРЯ, с. 141; 106, с. 44-45]. В інтерв'ю АМР утворюється в процесі комунікативної взаємодії адресата й адресанта, якими можуть виступати інтерв'юер, читач і представник творчої професії:

Укр. *Олексію, як Ви гадаєте, іноземний глядач зрозумів особливості радянської епохи з Вашого фільму і, відповідно, чи зрозумів трагедію героя?*

Хтось зрозумів одне, хтось інше, але головне, що вони щось зрозуміли. Фільм, власне, побудований таким чином, що в ньому досить багато якихось смислів. Очевидно, те, що побачить пострадянський глядач, знайомий з тими часами, не побачить іноземець, тому що він поза контекстом, однозначно [УНІАН: Олексій Герман-молодший: Мені ніхто не казав: виріж грузина].

Рос. *Родители тебя в этом [в творчестве] поощряли?*

Они никогда не говорили что-то вроде «Ой, сынок, молодец, давай играй», но им это нравилось [ОК : Михаил Галустьян: «Я в нужном месте в нужное время»].

Англ. *Dave: [...] your novel's protagonist can't read. David, yours can't speak. What gives?*

David Wroblewski: [...] *If you don't talk for a week, your relationship to the world changes. That was the genesis for Edgar's muteness.*

And one thing about a character that can't talk: If they're going to exist in the world at all, they have to act. [...] the character has to act and can't act, both at the same time [PP: Gil Adamson and David Wroblewski in Conversation].

Франц. [...] *ça fait plaisir de voir le résultat au niveau des ventes de nos cds quand je pense au mal que je me donne* [EL : Matthew Bellamy. C'est la voix de Muse].

У наведених прикладах АМР представлена як спільний ціннісний простір: укр. розмови розгортається навколо об'єкту АМР (*радянська епоха, трагедія героя*) під час ідентифікації дистантного адресата. Іноземний глядач протиставляється пострадянському; рос. оцінка діяльності актора представлена з точки зору його батьків; англ. ставлення до особливостей героя розкривається через авторське бачення проблеми, що в подальшому отримає оцінку читача; франц. успішність творчих проектів вимірюється кількістю проданих дисків, тобто оцінкою орієнтовної аудиторії.

Важливим аспектом у розумінні модальності, зокрема АМ, є *ментальні особливості комунікантів* (їх знання, думки, бажання, мрії, ставлення, моральні засади й установки, переконання, стереотипи, емоції почуття тощо). Взаємодія раціонального й емоційного відображає стійкі характеристики особистості та набутий досвід. У рамках проблем прагматичного тлумачення аксіологічної модальності слід також відзначити *динаміку мовної особистості й ціннісних систем*, відповідно до яких відбувається модальне оформлення висловлювання. АМ певної мовної особистості має свою історію. Якщо порівнювати ціннісну спрямованість дискурсу людини в різні періоди її життя, то можна простежити певний розвиток, змінність, а іноді й повне руйнування вихідної установки. Це пов'язано з глобальними змінами світового рівня, суспільними перетвореннями, а також змінами власного статусу, позиції, переживаннями та ін. Подібні процеси характерні й для ціннісних систем. Відповідно, утворюється *вихідний контекст комунікації*, що накопичує в пам'яті відомості про події, котрі мали

місце задовго до спілкування. Під час останнього активізується інформація, відповідна для ситуації спілкування [77, с.21; 86, с. 47-48]. Наприклад:

Укр. – У фільмі «Ати-бати, йшли солдати» ви знімалися з Леонідом Биковим. Можете назвати його своїм учителем акторської майстерності?

– **Безперечно.** Тоді я був студентом другого курсу Київського державного інституту театрального мистецтва імені Івана Карпенка-Карого, абсолютно нічого не тямив в акторстві. Як губка, всмоктував усе, що робив Леонід Биков. [...] І лише його заслуга в тому, що я озвучив свою роль як родовитий росіянин... [ЗМІУ: Іду механіком на літак].

Рос. *То есть артистом ты себя изначально не видел?*

Да, даже когда в КВН играл, всё равно не думал ни о чем таком. Это просто была отдушина [ОК : Михаил Галустьян: «Я в нужном месте в нужное время»].

Англ. *Tell us a little bit about your new album.*

Alexandra Burke: The album is very 'me'. It's very much my personality. It's very deep. When I went into the studio every day **I would bring my diary - I have kept a diary since I was nine** [IV: Alex answers back].

Франц. *Ma mère avait tous ses disques* [de Labrie]. *Quant à mon nom, j'ai dû le changer sinon impossible de devancer les modes. Par contre, Bowie ça sonne super bien, comme Lagerfeld* [EL : David Bowie. Il devance les modes].

Укр. АМ відбиває розвиток особистості та появу нових ціннісних орієнтирів і досвіду під впливом наставника. Відповідно, між Я-тоді й Я-сьогодні лежить динамічний шлях особистісного, професійного становлення Богдана Бенюка. Рос. нейтральний вимір АМ розкриває ставлення мовця до своєї професії у минулому. Англ. АМ відображає позитивну оцінку впливу минулого досвіду співачки на глибокий та життєвий зміст її пісень сьогодні. Франц. Позитивна оцінка мовцем власного ім'я та його походження.

Соціальний контекст як абстракція реальної комунікативної ситуації відіграє важливу роль у вираженні АМ. Остання формується завдяки актуалізації в контексті спілкування лише значущих для ситуації соціальних

параметрів, котрі детермінують комунікативну поведінку учасників спілкування (система соціокультурних норм і стандартів комунікативної поведінки, які зберігаються в суспільній свідомості (правила, рекомендації тощо). Т. ван Дейк визначає такі виміри: особисте/суспільне, формальне/неформальне [78, с. 28]. Інтерв'ю з представниками творчих професій може протікати як у громадських місцях (студія, радіостанція, офісне приміщення й ін.), так і в приватному колі (власне житло, майстерня, ательє і т. д.). Творча особистість характеризується соціальним статусом під час спілкування, відповідно до якого вона набуває певних прав і обов'язків, що зумовлюють її поведінку. Соціально-ситуативний вимір має три складові: *статусна роль* (стандарти поведінки, зумовлені віком, статтю, національною приналежністю), *позиційна роль* (набувається в процесі соціалізації та участі в професійній діяльності – актор, співак, балетмейстер), *ситуаційна роль* (фіксовані стандарти поведінки в певних ситуаціях – перехожий, пацієнт та ін.) [107, с. 7-11]. Такі детермінанти регулюють протікання дискурсу за допомогою вимог до поведінки обох комунікантів, які впливають з усталених конвенціональних зразків і адаптуються до структури конкретного комунікативного акту з урахуванням соціального статусу партнерів, ситуативної ролі, позиції, умов і засобів спілкування. Зазначені чинники визначають як форму, так і зміст мовленнєвих вчинків, у межах яких висвітлюватимуться відповідні аспекти ціннісної спрямованості мовця, що визначають набір залучених цінностей та їх позиціонування задля досягнення певної *комунікативної мети*. Остання полягає в тому, щоб переконати адресата (у випадку інтерв'ю він представлений глобально у вигляді орієнтовного кола читачів) у тому, що результатом комунікації буде цінність, співвідносна з його ідеологічними переконаннями й ціннісними уявленнями [103, с. 21]. Соціальний контекст і комунікативна мета формуються ще в заголовковому комплексі інтерв'ю, зокрема в ліді. Наприклад:

Укр. *У мене починається депресія, коли черешні відходять...*(1) *Не хочу їхати в Москву: я дуже люблю Київ...*(2) *Усі українські жінки – відьми...*(3) *Для*

мене Народна артистка – це Зикіна, з шостим розміром грудей і животиком...
(4)

Народна артистка України Наталя Могилевська відповіла на запитання УНІАН [УНІАН: Наталя Могилевська: В Україні немає сильного лідера, як при Кучмі].

Рос. Сегодня 22-летний Полунин — премьер балета Музыкального театра имени Станиславского и Немировича-Данченко. В театре не скрывают своей радости по поводу столь удачного приобретения. А я слушаю Сергея и понимаю, что его рассказ о самом себе вполне мог бы стать сюжетом для художественного фильма [ОК : Сергей Полунин: «Я как будто попал в книжку о Гарри Поттере»].

Англ. Sienna Miller has had a tumultuous year (A). Renowned for attracting mountainous tabloid column inches (B) during her volatile (and very public) relationship with Brit actor Jude Law (C), she is now enjoying being a hot pick (D) amongst Hollywood casting agents [IV : A Miller moment].

Франц. [...] j'ai rencontré le beau et sémillant Richard Clayderman dans sa somptueuse villa de Saint-Tropez. [...]le fait que les nombreux acheteurs de ses disques l'adorent est une preuve tangible de son immense talent [EL : Richard Clayderman. Le prince de la romance].

У ліді українською мовою експліцитно наявні складові соціального контексту: **Народна артистка України Наталя Могилевська**. Позначки (1; 2; 3; 4) вказують на ціннісну перспективу подальшого інтерв'ю; для цього використовуються ідеологічно забарвлені номінації-опозиції (Москва – Київ; жінка – відьма; Зикіна – Могилевська). У ліді російською мовою новий статус мовця одночасно постає інтригою подальшого інтерв'ю.

Лід англійською мовою має й експліцитні (*Sienna Miller*), й імпліцитні описові позначення соціального контексту з метою заінтригувати читача. Позначки (A, B, C, D) вказують на приналежність особи (молодої актриси) до публічних кіл (B, C, D), одіозність і скандальність (C, D). Короткий огляд

перебігу й акцентів інтерв'ю налаштовує читача на сприйняття не лише текстового матеріалу, але й комунікативної мети подальшого повідомлення (Е).

Лід французькою мовою вказує на значимість досягнень особистості та визнання.

Культурно-історичний національний контекст. При визначенні аксіологічної оформленості інтерв'ю слід також визначити те, що між мовою та культурою існують складні діалектичні взаємозв'язки: мова як вербальний компонент культури залежить від соціально-культурних чинників, історичних процесів, відображає їх за допомогою арсеналу наявних засобів, реагує на зміни культури та доби, видозмінюється у своїх елементах і формах. Водночас культура, особливо її духовні елементи, корелює з формами мовного вираження та певною мірою залежить від останніх.

Варто також відзначити, що саме в мові відображається весь пізнавальний досвід народу, його морально-етичні, соціально-естетичні, художні та виховні ідеали. Мова відображає історію руху народу на шляху до цивілізації, характер народу, його симпатії й антипатії, зв'язки із сусідніми народами. Мова ввібрала в себе всі тонкощі оцінного ставлення до дійсності, сприймає та віддзеркалює її. Люди зникали, але слова, що створювалися ними, увійшли до скарбниці рідної мови, залишилися безсмертними [169, с.30-31; 170, с. 22].

Ще одним важливим соціально-культурним чинником розвитку мовної культури виступає традиція, яка формується протягом усього історичного та культурного становлення народу, кодує найцінніше, висвітлює ставлення до цінностей, оточуючих і до самих себе.

Окрім того, у живому мовленні між різними видами модальних значень вибудовуються *парадигматичні та синтагматичні зв'язки*. Парадигматичні відношення вертикальні й представлені групуванням пар бажане/небажане, прийнятне/заборонене, можливе/неможливе, нездолене та ін. Як відомо, усю багатогранність модальних значень можна звести до одного універсального, яке як компонент буде входити до інших видів похідних значень. На цьому положенні ґрунтується теорія семантичних примітивів А. Вежбицької.

Відповідно до цієї теорії аксіологічні модальні значення бажаного, важливого, цінного можна інтерпретувати як похідні від «хочу» – «не хочу» [236, с. 69].

Синтагматичні зв'язки між різними видами модальності виникають у складі одного висловлювання (тому вони носять назву лінійних), ґрунтуються на опозиціях і проміжних значеннях. Так АМР входить до складу загальної модальної рамки висловлювання, яка, окрім АМ, включає епістемічну, деонтичну, алетичну, предметну, часову й інші види модальності. Усі різновиди модальності у своїй сукупності передають як повний спектр ставлень мовця до власного повідомлення та співрозмовника, так і відношення повідомлення до дійсності. Як зазначає В. П. Руднев, АМ входить до складу будь-якого висловлювання, окрім таких, як *Двічі по два чотири*, проте й таке формулювання можна трактувати як нейтрально аксіологічне [198, с. 8].

Проведений аналіз різнопланових підходів до вивчення КМ переконливо свідчить про широкий спектр реалізацій цієї категорії на рівні людського спілкування засобами мови. На нашу думку, різні погляди доповнюють і уточнюють уявлення про сутність модальності й її роль при експлікації світу з позиції мовця. Інтерв'ю як матеріал дослідження орієнтує нас на комунікативно-прагматичну парадигму зіставного дослідження АМ, що найповніше відбиває вираження мовцем власного «Я» засобами мови, а також сутність лінгвальної й екстралінгвальної комунікації, взаємодію співрозмовників під час спілкування. Такий підхід найповніше розкриває сутність АМ як невід'ємної складової людської взаємодії. Разом із тим дослідження набуває цілісності та всебічності з урахуванням логіко-поняттєвого наповнення КМ і функціонально-семантичних засобів її вираження. З'ясування в наступному пункті роботи механізмів виникнення АМ на базі взаємодії цінності й оцінки розкриває шляхи застосування методів дослідження КМ.

1.2. Роль та місце «цінності» й «оцінки» у складі аксіологічної модальності й у засобах її вираження

Цінність і оцінка, оформлені засобами модальності, стають ідентифікаторами мовної особистості, її індивідуальності та виражають АМ. Свідомо чи несвідомо, людина на рівні власного мовлення відображає весь світ і ставлення до нього. За словами М. Хайдеггера, категорія «цінності» за своєю суттю найбільш наближена до життя людини, саме в ній зосереджується «моє» ставлення до життя [252, с. 116]. Таким чином, мовлення є живим продуктом діяльності особи, воно пронизане складним комплексом суспільного й індивідуального, а модальність фігурує в ньому як егоцентричний показник ставлення в різних його проявах [179, с. 261].

В основі лінгвістичного бачення втілення цінностей і мовної оцінки в мовленні як невід'ємних складових мовної картини світу окремого мовця лежить логіко-філософське бачення проблеми.

На сьогодні плуралізм осмислень і тлумачень сходиться на взаємозумовленості оцінки та цінності, хоча в різних виданнях авторитетних філософських словників і відчутна варіативність у тлумаченні зазначених понять, що свідчить про їх складну й багатоаспектну сутність [ФЭС, с. 769-770; ФЕС, с. 707-708; ФС, с. 939-940]. За допомогою поняття цінності характеризується особистісний смисл певних речей або явищ для окремої людини й їх соціально-історична значимість для суспільства [ЭСК, с. 426-427].

З одного боку, *цінність є «критерієм для оцінки»* [ФС, с. 939-940]. З іншої сторони, процес орієнтації на цінність нерозривно пов'язаний з *оцінкою, яка є способом усвідомлення цінності*. Відповідно, між цінністю й оцінкою існують складні діалектичні взаємозв'язки. Оцінка складається з акту порівняння, власне оцінки й рекомендації з відбору того, що визнається за цінність. Оцінка визначає рішення відповідно до вибору, а вибір веде до дії. Оцінка, таким чином, організує практичну діяльність.

А. Вежицька, розглядаючи співвідношення значень окремих слів у різних культурах, дійшла висновку про те, що їх смислова наповненість є доволі варіативною, хоч і має ряд спільних рис (наприклад, *свобода* – для українців і

freedom – для американців та англійців) [49, с. 22-25]. Звісно, критерії цінного для окремої людини є особливими, проте вони вписуються в типові світоглядні орієнтири, характерні для певного культурно-історичного етапу розвитку людства, національних, колективних пріоритетів і особистих переконань [220, с. 106]. Фактично, ставлення до (не)важливого у такому «слоїстому» ракурсі становить ціннісну модальність певної людини, що знаходить своє відображення в мовленні. Незважаючи на характер особистісних переконань, дискурс мовної особистості є доволі інформативним щодо універсальних (*добро-зло, любов, милосердя*) [там само], національних (*земля* – для українців і англійців), колективних (*кар'єра* – для окремих професійних груп), а вже потім – щодо особистісних цінностей (*настанова батьків*). Це можна пояснити тим, що хоча кожна людина здебільшого вважає себе особливою, проте цінності, які визначають її особистісну структуру, є певними універсальними “стандартами”, нормами [319, с. 56]. Саме така внормованість допомагає людині залучатися до суспільства, а це означає, що у своєму мовленні окрема мовна особистість буде виражати перш за все універсальне, спільне для багатьох, а власне, особисте буде здебільшого передаватися через суб'єктивну модальність, тобто особисте ставлення до прийнятих цінностей, норм, положень. Фактично, протягом життя людина формує власну позицію щодо того, що вважається (не)цінним.

АМ, що виступає об'єктом дослідження, ґрунтується на *бінарній опозиції цінності й антицінності*. Наприклад, якщо є *щастя*, то є й *нещастя*, *життя/смерть*, *любов/ненависть* і т. д. Спосіб пізнання та сприйняття світу через зіставлення протилежностей, на думку В. П. Руднева, коріниться у фізіологічних характеристиках людини. Індивідуум має дві півкулі мозку, два ока, дві руки тощо. Людина не може визначити, що для неї краще, якщо вона не знає про гірше [ЭСКХХ, с. 50-51]. Бінарні опозиції цінності й антицінності є універсальними ознаками будь-якої картини світу. Вони також лежать в основі трактування АМ у рамках модальної логіки, яка розроблялась О. А. Івіним, та були запозичені до лінгвістичного тлумачення проблеми. Мовець висловлює ставлення до оточуючого світу через опозиції *цінного/антицінного*;

важливого/неважливого; доброго/поганого і т.д. Проте «відстань» між негативом і позитивом дуже велика, щоб достименно передати ставлення мовця до світу. Гармонізує стан речей проміжний модальний член, який нейтралізує два протилежні. Якщо існує щось погане, то має бути щось не зовсім погане й не зовсім хороше. У випадку АМ такий член співвідносять із нейтральною оцінкою [98, с. 145]. Наприклад:

Аксінья Куріна. Перше питання стосуватиметься піратства...

Сергій Чліяци. Погані фільми не крадуть (1), хороші – крадуть дуже швидко (2), пересічні крадуть тільки тому, що треба підтримати репертуар, бо ж у піратів теж є поняття репертуару (3) [КК: “Настроювач” російсько-українського кіна].

BBC Four: Why do you think people feel such affection towards Kenneth Williams (1.1)?

Martyn Hesford: ...He was so sensitive and astute (1.1) that he could meet people and within five minutes sum them up in his mind and find their good points or weaknesses (2.2). If he wanted to upset someone he knew what would hurt them the most (2.2). But if he wanted them to feel fabulous (2.2) he could do that as well [BBC: INTERVIEWMARTYN HESFORD BBC Film].

Фрагмент українською мовою демонструє градацію *добрий фільм – пересічний – поганий* із контекстуальним наповненням змісту понять (позначки 1; 2; 3), при цьому вибудовується лінійний ряд оцінок. Фрагмент англійською мовою також наводить аналогічний ряд (*good points or weaknesses*) проте з нелінійним представленням смислового наповнення причино-наслідкових зв'язків між граничними поняттями (позначки 1.1; 2.2).

В науці про мову взаємозв'язок категорій оцінки й модальності через призму цінностей є предметом різноспрямованих досліджень, які вивчають їх значення й вербалізацію на різних рівнях мови й мовлення [16; 57; 58; 124; 131; 143; 173; 189; 214; 215; 216; 217; 236]. У сучасній лінгвістиці закріпилося розуміння АМ, у якому категорії цінності, оцінки та модальності взаємозамінюються. Це зумовлюється змішанням на рівні лінгвістичних

досліджень власне оцінного аспекту мовлення з аспектами ставлення, властивості, емоційного стану. Наприклад, О. М. Вольф у праці «Функциональная семантика оценки» окремим пунктом виокремлювала «оцінку як модальність», наводячи обґрунтування такої концепції, проте науковець також відзначала, що оцінка постає *аспектом* значення, яке наявне в різних мовних вираженнях [58, с. 5]. Лінгвіст розглядала оцінку як специфічний вид АМ.

У нашому дослідженні під мовною оцінкою вслід за О. М. Вольф ми розуміємо «соціально детерміноване й закріплене на рівні семантики мовних одиниць позитивне чи негативне, експліцитне чи імпліцитне ставлення суб'єкта до об'єктів дійсності як компонент, який можна виділити у процесі складної взаємодії суб'єкта оцінки й об'єкта, на який вона спрямована» [58, с. 18]. Ми поділяємо думку, наведену в академічних лінгвістичних виданнях про те, що оцінка формує сутність суб'єктивної модальності [ЛЭС, с. 303].

У семантичній структурі будь-якої одиниці, що характеризує, виділяється два основних функціональних компонента: денотативний (власне ідентифікуючий) і кваліфікативний (оцінний) [56, с. 20]. Саме останній несе інформацію про цінність, важливість або бажаність певної ознаки чи предмета в мовленні. Більше того, у спілкуванні оцінний компонент АМ є критерієм розуміння співрозмовника, тлумачення сказаного. Кожен об'єкт дійсності (річ, стан речей, людина чи подія) відзначається невизначеною кількістю показників у складі аксіологічно релевантних властивостей. Відповідно, в умовах певної ситуації об'єкт може бути позитивно чи негативно оцінений [16, с. 5-14]. У такому ракурсі оцінка виступає як «фільтр» інформації, що осмислюється учасником комунікативного процесу. Наприклад, фраза: «*Гарна робота!*» взагалі позитивна, виражає похвалу, заохочення, підтримку. Ця сама фраза, сказана іншим тоном, може оцінюватися як критика, догана, загроза.

Оцінку також не можна ототожнювати з АМ, адже власне оцінка входить до складу інших видів модальності [194, с. 55]. Наприклад, модальність сумнівної оцінки входить до складу епістемічної модальності [205, с. 75].

Безперечно, оцінка є складовою й АМ як засіб вираження суб'єктивного ставлення до цінного, значимого та моніторингу його співвіднесеності з реальними ціннісними системами загалом. Крім того, АМ мовної особистості може декодуватись у раціонально-оцінних, емоційно-оцінних та емоційно-раціональних варіаціях смислів, значеннях, які, пронизуючи дискурс мовної особистості, розкривають внутрішній світ людини, що говорить, і власне ставлення до дійсності, реальності з позиції значимості для мовця.

«Пропускаючи» через себе світ, мовець осмислює певні явища, події, предмети з позиції їх значимості, цінності для себе, свого оточення, країни та ін. (*добро – зло; необхідне, важливе – неважливе, користь – шкода; family – loneliness; family – career; luck – misfortune* і т. д.). Такий розподіл зумовлюється системою соціальних і культурно-історичних чинників, у яких самостверджується людина, а також безпосередньо контекстом спілкування [16, с. 7]. Саме у вираженні ставлення того, хто говорить (пише) до предмета висловлювання виявляється важлива соціально-прагматична роль категорії оцінки. Відповідно, сучасна філологія, подібно до логіки, тлумачить цінності як оцінні судження, які співвідносяться з морально-етичними, релігійними та ін. кодексами певної історичної доби (наприклад, постмодерне ставлення до життя) [107, с. 3-10].

Лінгвісти вбачають спосіб гармонізації взаємозалежності цінності й оцінки на мовному рівні в тому, що відмінною рисою мовних знаків як оцінних одиниць є наявність у них ціннісної складової [107; 167, с. 54]. Саме за допомогою мовного знака (слова, висловлювання, тексту/дискурсу) актуалізується свідомість, за допомогою якої фіксуються цінності суспільства. Оцінка підводить до розуміння аксіологічної основи мовця, його ставлення до того, що говориться та ким говориться. АМ закріплюється в мові й мовленні засобами оцінки й номінаціями на позначення цінностей.

Дотепер наука про мову не оперує типологічною класифікацією мовних засобів вираження АМ. Разом із тим наявні фундаментальні праці й розвідки, які покладені в основу зіставної класифікації лінгвальних засобів вираження

АМ, укладеної на основі проаналізованого фактичного матеріалу цього зіставного дослідження.

Перш за все, класифікація базується на принципі поділу модусу Ш. Баллі на *імпліцитний й експліцитний* [23, с. 205]. Основоположним для класифікації є перелік засобів вираження суб'єктивної й об'єктивної модальності за В. В. Виноградовим [51, с. 211-247]. Крім того, праці Н. Д. Арутюнової [16, 17, 18], Л. К. Байрамової [21], О. І. Беляєвої [29], Ю. В. Гапонової [66], С. І. Цейтліна [255], й інших використовуються для уточнення змісту окремих понять. Нижче наведено класифікацію засобів вираження АМ в українській та англійській мовах.

За критерієм експліцитності/імпліцитності вираження аксіологічних модальних засобів:

1. Прямі експліцитні (ЛЕКСИЧНІ ЗАСОБИ, ілокутивна сила яких легко розпізнається слухачем):

1.1. Модальні лексеми (виражають ставлення мовця) [256, с. 148]:

а) загальнооцінна й частковооцінна лексика (денотативно включає оцінний компонент [18, с. 145]). Наприклад: *добре, гірше, корисно, провідний фахівець; the worst, excellent, marvellous, superb, a lead actress.*

Душа наповниться добром [ДС];

«I am ready for Portsmouth challenge» Tony Adams has been confirmed as the new manager of Portsmouth following the departure of Harry Redknapp. «I'm very honored, it's a great opportunity, ...» [BBC]. («Porthmouth» – an important navy base [LDCE, с. 1876]);

б) лексика, яка конотативно набуває оцінного компоненту значення [184, с. 54-57]. Наприклад: *Руслан Сенічкін: «Найголовніший енергетик – хороший сон» [ТП]; Лариса Цодикова: «Моєю долею стала робота в спортивній редакції» [ТП]. (Лексема «робота» немає денотативного оцінного значення [ВТСУМ, с. 534]); *Margaret Thatcher talks to David Frost about her regret that the community charge was abandoned and why she was proud of privatisation... [BBC1]. (Privatization – the act of privatizing something [LDCE, с. 1879]);**

в) лексика, яка набуває конотативних модифікацій денотативного оцінного компонента значення в складі АМ. Наприклад:

У нашій хаті не було багатства, але вона гарно вимальована, ось подивіться, яка піч, які орнаменти – це ж яка краса! [МС: Петриківський розпис Марфи Тимченко]. Хата, прикрашена петриківським розписом, вважалася багатою на початку ХХ століття [ПР, с. 12];

I think we have male and female Casanovas nowadays. But people misinterpret what he was, and see him as this Alfie character who sleeps with women and just discards them. Casanova loved women, and worshipped women, and made them feel loved and worshipped. So it was more an exchange of love, than a conquest... [IV: A Miller moment]. У контексті наявна суб'єктивна оцінка Казанови мовцем, відмінна від загальноприйнятої: *Giacomo Girolamo Casanova (1725-98), Italian famous for having many lovers; a man who has had sexual relationships with many women* [LDCE, с. 546].

1.2. Аксіологічні модальні модифікатори (лексичні одиниці, які входять до складу предиката модальних конструкцій: *мати вагу; користуватися повагою/успіхом; to be brilliant, to be important*) [29, с. 127].

1.3. Аксіологеми контексту (ціннісні номінації, які стають предметом чи джерелом емоційно-інтелектуальної оцінки в мовленні) [195, с. 61-62]. Наприклад: *...Жодна **творча людина** не може бути неемоційною. Це частина професії. Ти все перепускаєш через себе...* [УНІАН].

So what did inspire you?

Inspiration came from working as a DJ, organising dance events, being in this club environment, and having some great friends who were very different characters. I took inspiration from their lives for the movie [BBCF].

2. Прямі імпліцитні засоби (МОРФОЛОГІЧНІ та СИНТАКСИЧНІ ЗАСОБИ: значення АМ становить граматичний зміст форми її вираження) [15].

2.1. Дієслова й предикативи:

а) передають співвідношення повідомлення з дійсністю з точки зору мовця (доконаний/недоконаний вид, дійсний/умовний/наказовий спосіб) [106, с.

39-55]. Наприклад: Якби ж він був людиною – він має бути людиною. *I'm 70 but I'm quite a young woman if to compare me with my friends;*

б) позначають суб'єктивну складову АМ за рахунок своїх лексичних значень оцінності, бажаності. Наприклад: Я хочу, щоб моя мрія здійснилася! Я бажаю, щоб моя мрія здійснилася!; *It is disgusting/terrible/horrible.*

2.2. Синтаксичні фразеологізми (такі структури, у яких зв'язки й відношення не можна пояснити за допомогою живих граматичних правил [51, с. 227]). Наприклад: Що за люди!; Ой, же ж цей хрещений!; *How terribly bad!* What a disgusting night! (експресивна оцінка – схвалення чи осуд); Тільки й втіхи, що в дітях...; That's an up! That's the ticket! (виключність чогось, абсолютне домінування).

2.3. Поєднання словоформ (передають різноманітні прояви оцінки: осуд, найвищий ступінь чогось, нейтральність):

2.3.1. Безсполучникове поєднання. Наприклад: радий не радий; думай не думай, а робити щось треба; Всім панам пан! *Great of the greatest; Best of all.*

2.3.2. Поєднання зі сполучниками чи сполучниковим частками (типове для української мови). Наприклад: Їм усе мало й мало! Радіє й радіє.

2.4. Повтори (різноманітні суб'єктивно-модальні значення акцентуації, інтенсивності, осуду чи схвалення виражаються повтором у реченні одного й того самого слова). Наприклад: Говорять-поговорять і заспокояться. Казав: забирай, забирай, а все собі залишив. *Ackerman: turn, turn, turn* [PP]; *But it was – it was Will Smith asking me if I wanted to do a romantic comedy from the guy's point of view* [BBCF].

2.5. Порядок слів (виділення певної ознаки, предмета шляхом винесення предикативно значимого члена речення на початкову позицію). Наприклад: Поезію – її любити треба! Батько – й той не розуміє! *She was the one I adored;* *It was Sam who has made the greatest impact;* *Friendly she may be, but reliable she isn't!*

2.6. Побудови зі вставними словами, словосполученнями й вставними реченнями зі значеннями акцентування важливості, значимості, емоційної реакції, інтелектуальних оцінок того, хто говорить. Наприклад: *і що важливо, вагомо, головне; що Бог дасть, і найстрашніше, на щастя. What is important...; It was extremely important; It sounds interesting; Fortunately, unfortunately, frankly speaking.*

What I like is that image to be separate from private life, because celebrity damages private life [Wired].

– «Пірати Карибського моря-2» й особисто Джонні Депп теж заговорили українською не без вашої допомоги...

– *Відверто скажу: це мій провал. Фільм поганий сам по собі [СЛ].*

3. Непрямі експліцитні (ПРАГМАТИЧНІ ЗАСОБИ: оцінність експлікується за рахунок «умови успішності» (за Дж. Серлем) [209, с. 198]. Мовець формулює своє ставлення за допомогою умови, виконання якої може дати певний результат. Саме це вказує на зацікавленість мовця й експліцитне залучення цінностей. Наприклад: **Володимир Горянський: «Щастя артиста – виконати роль, після якої впізнають»** [ТП]; **Анатолій Крим: Поки в системі мінкульту існує департамент кіно, – кіна не буде** [УНІАН]; **Alex Proyas: Knowing Me Knowing You** [BBC1]; **If only he could perform that...**[BBC1].

4. Непрямі імпліцитні (ЛЕКСИЧНІ СИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ: висловлювання реалізує ставлення до цінного, зрозуміле обом комунікантам. При цьому, маючи на увазі одні цінності, мовець замінює їх на інші, порівнює) [15, с. 85-86]:

4.1. Натяк: **Робін Гуд з України** (Микола Тинкалюк) [СЛ]; **Просто Ніна** (Ніна Матвієнко) [СЛ]; **Interview with the Web's Creator** (Tim Berners-Lee) [WN]; **Interview with British rock legend** (Joe Cocker) [BBC].

4.2. Двозначне висловлювання: **Міністр культури: Я подивувався своїй інтелігентності, коли спілкувався з Добкіним** [УНІАН]; **I survived deadly bear attack by playing dead'** [BBC1].

4.3. Іронія: *Цінними речами українська митниця доручила займатися фірмі з назвою «Бандит»* [УНІАН]; *Перекладач Негребецький: І де ж в Україні російськомовній душечці вдовольнити культурні запити?* [УНІАН]; [Robert Picardo: “I’m a professional pain in the ass...”](#) [TSF].

4.4. Метафора: *Два крила одної мрії* [СЛ]; *Математика кохання* [СЛ]; [Carrie Preston: “She represents a voice of reason...”](#) [BBC1]; [Richard Stanley: Rise of the Machines](#) [BBC1].

Таким чином, мовна оцінка є засобом вираження АМ, а цінність, представлена аксіологемами контексту, є, з одного боку, предметом висловлюваного ставлення мовця, а з іншого, – задає критерії оцінювання. Крім того, цінність не можна ототожнювати з оцінкою. Остання може розгортатись у трьох вимірах від негативу до позитиву, минаючи нейтральну оцінку в процесі детермінації ставлення до цінності/антицінності, представленої аксіологемами. Таке розуміння взаємозв’язків між цінністю, оцінкою й АМ дозволяє уникнути взаємозаміни понять. Їх розмежування веде до визначення суб’єктивної й об’єктивної складових АМ, детальну характеристику яких наведено в наступному пункті.

1.3. Аксіологічна модальність як відносна суб’єктивна категорія

Роботи Ш. Баллі й В. В. Виноградова започаткували традиційну диференціацію КМ з огляду на мовця та репрезентовану ним дійсність [23, с. 47; 51]. Відтак, виділяється **об’єктивна** (відношення повідомлення до дійсності в плані реальності/нереальності, можливості/неможливості і т. д.) та **суб’єктивна модальність** (характеризує ставлення мовця до того, що він повідомляє, до адресата, до мовленнєвого акту). Такої позиції дотримується більшість учених: В. Г. Адмоні [2, с. 43], Ш. Баллі [23, с. 47], В. В. Виноградов [51], Т. М. Іванінга [96, с. 80-81], В. Б. Касевич [109, с.117], В. З. Панфілов [181, с. 38], Г. Поштаренко [188, с. 9-10], В. М. Ткачук [242], Н. Ю. Шведова [260, с. 68-74] та ін.

Керуючись принципами модальної логіки, АМ відносять до суб'єктивної категорії, співвідносячи її з оцінкою. Така позиція ґрунтується на тому, що АМ є «єгоцентричним» механізмом, який передає суто особистісну позицію [76, с. 4-5; 178, с. 165; 181, с. 300-302]. На думку Л. М. Васильєва й Г. Х. Шингарова, оцінні ставлення зумовлюються не об'єктивним членуванням світу, а суб'єктивним, в основі якого лежать не реальні властивості предметів і явищ, а лише наші суб'єктивні враження від них, наші емоційні реакції на них і розумові умовиводи щодо їхньої ролі в нашому житті [48, с. 56; 263, с. 5]. Такий напрямок трактування АМ й КМ загрожує змиканню категорії модальності з поняттям суб'єктивності [265, с. 90].

Водночас при нинішньому етапі лінгвістичних досліджень намітився напрямок представлення модальності, зокрема аксіологічної, як суб'єктивної категорії, проте з об'єктивним характером. Перш за все, це зумовлюється потребами систематизації знань та уявлень про модальність і прагненням уникнути ще більшої «розмитості» поняття. Крім того, практика показує, що розмежування об'єктивного й суб'єктивного начал модальності є суто аналітичною операцією, яка розчленовує категорію на складові частини задля конкретизації предмета наукових досліджень. У процесі «живої» комунікації кодування суб'єктивних і об'єктивних смислів відбувається одночасно й невідривно одне від одного.

На користь останньої позиції свідчать порівняльно-історичні дослідження КМ й АМ, здійснені в рамках дисертаційного дослідження Л. П. Дроновою. Авторка вказує на історичний фактор об'єднання об'єктивного й суб'єктивного начал при виокремленні АМ впродовж усього її культурно-історичного становлення на тлі індоєвропейських мов [81].

Ми поділяємо думку Н. Ю. Шведової, яка, описуючи модальність на рівні речення, також указує на її дуальний характер. Повідомлення, маючи об'єктивно-модальне значення, співвідноситься з планом реальності чи ірреальності. Разом із тим «...кожне висловлювання, побудоване на основі тієї чи іншої схеми речення, характеризується суб'єктивно-модальним значенням»

[73, с. 545]. Авторка дотримується класичного визначення об'єктивної модальності як характеру відношення того, що повідомляється, до дійсності, а суб'єктивної – як ставлення мовця до того, що повідомляється.

У свою чергу І. Р. Гальперін не погоджується з позицією Н. Ю. Шведової щодо того, що кожне висловлювання поряд з об'єктивним модальним значенням має й суб'єктивне. Доводячи свою позицію, дослідник наводить наступне речення як приклад: «*Всі розповідні речення мають свої структурні схеми*», яке, на його думку, не відзначається суб'єктивно-модальним значенням» [65, с. 46]. Проте, якщо взяти до уваги той факт, що наукові положення мають свого автора, позиції якого можуть відрізнятись від поглядів інших або ж співпадати з ними й тоді прийматися як апіорні об'єктивні закони, то суть суб'єктивно-модальних значень може полягати в констатуванні переконань, оформлених у вигляді фактів, які підпадають під певну наукову парадигму й транслуються її представником.

З'ясування сутності модальних значень у рамках АМ потребує визначення принципів взаємодії об'єктивних і суб'єктивних складових ключових понять, які функціонують у межах цієї категорії.

Перш за все, АМ реалізується в мові як продукт діяльності людини. Доведено, що мова є об'єктивно-суб'єктивним явищем людської культури. За допомогою її засобів людина як глобальний суб'єкт на тлі культурно-історичних змін, етнічних, ареальних, соціальних, індивідуальних особливостей досягає та відбиває дійсність.

Об'єктивна складова АМ для представників різних культур також може варіюватися. Реальність сприймається не лише органами чуття, а й через мову. Кожна мова – англійська чи українська – вичленовує реальність із системою цінностей і їх носіїв по-своєму. Наприклад, українці кажуть: «*Народитися в сорочці*», а англійці – «*to be born under lucky star*». Ціннісні компоненти щасливої вдачі по-різному представлені в мовах. Для українця *сорочка* – символ-оберіг, який пронизаний материнською повсякчасною турботою й опікою й є запорукою удачі. Для британця *lucky star* – знак покровительства

вищих сил, який віщує успіх. Недаремно Марк Канінгем у своїй роботі «Psycholinguistics. Training Guidebook» (1998) зазначає: «Люди реагують на те, як вони сприймають реальність, а не на саму реальність» [287, с. 13].

Співвідношення об'єктивної й суб'єктивної сторін АМ мовлення можна простежити на прикладі осмислення реальності в зіставленні з текстом, що наводиться В. П. Рудневим. Лінгвіст-філософ дотримується бачення реальності як сукупностей текстів, що виникають за певної ситуації. Людину, за словами науковця, оточує система текстів – радіопередача, книга, розмови сусідів тощо, – які утворюють реальність. Особистість з усього наявного потоку інформації сприймає й використовує лише важливе й значиме для неї, а решту відкидає [ЭСКХХ, с. 380].

Розвиваючи думку про зв'язки АМ з дійсністю й внутрішнім світом мовця, необхідно також зазначити, що на сьогодні сама інтерпретація об'єктивної модальності як співвіднесення висловлювання з об'єктивною дійсністю, незалежною від свідомості мовця, ставиться під сумнів. Причина полягає в тому, що саме поняття об'єктивної дійсності стає гранично відносним. Протиставлення уявного й дійсного за традиційними параметрами матеріальності вираження та смислу втрачає свою абсолютну правильність [ЭСКХХ, с. 255-257; 34, с. 17; 89, с. 20, 52, 54, 145; 152]. Відповідно, трактування об'єктивної реальності через дійсний, умовний і наказовий способи, «перешкоджає поглибленому дослідженню тексту та речення» [43, с. 103]. Способи дієслова не стільки передають реальну дійсність, скільки уявлення, почуття мовця. У свою чергу цінності, так само як «матеріалізовані» носії, загалом належать до кола уявно-бажаного. Наприклад, нова машина сусіда може стати проекцією ціннісної орієнтації людини, яка починає мріяти про власну автівку. Автомобіль сусіда чи в автосалоні – це реальні речі, але для іншої особи вони залишаються лише мрією, яка також матеріалізується в словах, образах, але не в опредмеченому володінні.

Незалежність від свідомості за умови традиційного визначення дійсності також ставиться під сумнів. Мовець називає те, що входить у його світ і

функціонує в ньому. Так один музикант від часів навчання в музучилищі награвав пісню «*Ой, лопнув обруч*». Він, як людина, яка мало розуміється на жіночих прикрасах, гадки не мав, про що співається в пісні, поки через багато років йому випадково трапився цей предмет у дійсності [СЛ : С. Буляк. Результати музичного фестивалю у Ялті.].

Ю. С. Степанов спробував охарактеризувати відносність реальності, вплетеність суб'єктивного та відповідне коригування статусу модальності так: «З погляду семіологічної граматики модальність за змістом не є ні суб'єктивною, ні об'єктивною категорією, вона є об'єктивно-відносною. Модальність постає як представлення дійсності з позиції суб'єкта мовлення – «я» мовця, проте з точки зору типізованих, об'єктивованих «раз назавжди» – для даного стану мови – засобами самої мови» [218, с. 241-242]. В основі сучасного філологічного знання лежить уявлення про те, що мовна реальність має здатність моделювати об'єктивну реальність у всій її сукупності. Зокрема, російський філософ, філолог В. Г. Щукін наголошує на тому, що у світі діють не закони відображення, а закони аналогічної побудови й аналогічного функціонування основних структур матеріального й духовного буття й свідомості [267, с. 48]. На його думку, за такими принципами вибудовується мовна реальність і її кореляція з дійсністю [267, с. 52].

Відповідно, АМ передбачає два вихідних джерела – людину та цінність, які кодуються засобами мови та між якими розгортається складна суб'єктивно-об'єктивна взаємодія на рівні дискурсу чи тексту. Людина як об'єктивна сутність дійсності із системою культурних нашарувань, соціальних відносин, позиційних ролей у спілкуванні прагне реалізувати своє «єго», яке вважається суб'єктивним явищем. «Я» комуніканта передає на рівні мовлення не лише цінності й ціннісні носії (бажані явища, якості й предмети), але також свідомо чи підсвідомо – позицію засобів масової інформації щодо цінностей і їх втілень, погляди оточуючих, загальнокультурну тенденцію ставлень до того, що вважається цінним на відповідному етапі розвитку суспільства і т. д. Межі між об'єктивною та суб'єктивною складовою модальності як вираженням ставлення

до того, що повідомляється, та співвіднесеністю з дійсністю доволі умовні. На нашу думку, суб'єктивне й об'єктивне начало властиве всьому чого стосується людська діяльність.

Цінність як еталон, на який орієнтується людина в процесі своєї життєдіяльності, із яким порівнює явища дійсності, має об'єктивний характер. Наше ставлення до цінності й інших предметів, із якими ми порівнюємо цінність, не впливає на саму цінність. Вона існує в ідеальному просторі й не потребує підтвердження, спростування або возвеличення. При цьому цінності функціонують у людському світі, їхніми джерелами є наші бажання, потяги, прагнення, інтереси, ставлення й таке інше. Таку складну взаємодію реального й індивідуального неможливо спростити. Р. Фрондізі називав цінність результатом напруги між указаними полюсами [ФЭС, с. 765].

Таким чином, проаналізувавши основні напрямки розмежування й інтеграції суб'єктивної та об'єктивної складових КМ та АМ, а також ключові поняття «модальність», «цінність», «реальність» «его», «ставлення», які утворюють АМ, ми доходимо висновку, що ця категорія є відносно суб'єктивною, хоча позиції стосовно цього питання в наукових колах є доволі дискусійними й неоднозначними. АМ мовця постає посередником між об'єктивним світом із ціннісною віссю й людиною з ціннісними орієнтирами, тож АМ гармонізує людське й природне начало у комунікативній діяльності. Така специфіка АМ уточнюватиметься з огляду на інтерв'ю як медійного жанру в наступному підрозділі роботи.

1.4. Інтернет-інтерв'ю та його ціннісна наповненість як об'єкт лінгвістичного дослідження

Матеріал обраний для дослідження – інтерв'ю з представником творчої професії має на меті надавати всебічну інформацію про нове, цікаве, актуальне з посиланням на авторитетну, непересічну особистість. Як наслідок, такий матеріал переконливий, актуальний і суспільно значущий. Він дозволяє передати внутрішній світ людини, думки, настрої й переживання. Відповідно,

функції жанру інтерв'ю – інформаційна, пізнавальна та виховна [7, с. 4-5; 10; 148, с. 5-7, 241, с. 8]. Аналізований у дослідженні фактичний матеріал має діалогічну форму: поперемінно змінюються репліка-стимул і реакція.

За ступенем підготовленості реплік журналіста вирізняються:

– стандартизовані інтерв'ю (запитання підготовлені заздалегідь), наприклад, з джерел *«Інша Література»*, *«The British Scholar»*;

– напівстандартизовані (запитання також попередньо готуються, але під час інтерв'ю можливі спонтанні репліки журналіста), наприклад, з джерел *«Кіноколо»*, *«BBC»*;

– не стандартизовані (наближені до непередбаченої бесіди). Такі інтерв'ю трапляються на сторінках *«УНІАН»*, *«BBC4»* [7, с. 12; 147, с. 9].

Окрім того, інтерв'ю притаманна співвіднесеність із предметною галуззю (*життя людини у її творчому піднесенні; актуальні проблеми певної галузі, життєвий й творчий шлях митця і т. д.*) та модальність. Предмет спілкування в інтерв'ю стає лише підставою для їх осмислення й формування особистісного ставлення до певного питання, на основі чого формується життєва позиція й ціннісна орієнтація співрозмовників. АМ, пронизуючи предмет спілкування, утворює АМР висловлювання, яка виконує організуючу роль у побудові суб'єктивно-об'єктивної реалізації комунікативного задуму мовця. Характерною ознакою такого спілкування є те, що АМ креативної людини виступає фактором формування ціннісної та життєвої позиції як адресанта, так і адресата, хоча вихідні життєві позиції й установки можуть у них не співпадати. Такий вплив може набувати як експліцитних, так і імпліцитних форм досягнення комунікативної мети. Цим зумовлено наш вибір інтерв'ю, розміщених на популярних офіційних сайтах і порталах, що надають інформацію з різних сфер культури відповідних країн (наприклад, сайт британської сучасної книги *Powells*, або ж портал української культури та мистецтва *ARTvertex*).

Окрім того, інтерв'ю в електронному комунікативному просторі функціонує в умовах мультимедійності (єдності графічних, аудіо- й

відеоматеріалів), зумовлюється інтерактивністю, віртуальністю й нелінійним способом представлення (гіпертекстовий характер) [30, с. 13].

При цьому електронна комунікація у своїй сутності є широкою взаємодією як *вербальних*, так і *невербальних* (фото, діаграми й ін.), *екстравербальних* (автор, цільова аудиторія) й *паравербальних* (шрифт, макет) засобів [69, с. 42-43]. Усі зазначені інструменти презентуються в електронній комунікації у вигляді гіпертексту. Останній дає можливість відвідувачеві сайту отримати додаткову інформацію, яка безпосередньо стосується інтерв'ю й його ціннісного наповнення.

Специфіка розміщення інтерв'ю в режимі онлайн-спілкування викликає миттєве реагування з боку суспільства загалом і вузьких творчих і професійних кіл зокрема. Аудиторія активніше реагує на інтернет, ЗМІ, ніж на інші джерела інформації, тому що ця сфера є репрезентацією непересічного авторитетного індивіда (у нашому випадку – творчої особистості). Інтернет також приваблює можливістю бути миттєво почутим, завдяки зворотньому зв'язку.

Така специфіка зазначеного жанру інтерв'ю вимагає широкого бачення адресата. Ним виступає не лише журналіст, який бере інтерв'ю та спрямовує спілкування, а також і орієнтовне коло відвідувачів сайтів, яких може зацікавити тематика, проблематика інтерв'ю, або ж постать творчої особистості, у якої беруть інтерв'ю. Такий ракурс є суттєвим для визначення АМ мовлення креативної особи, яка у свою чергу також орієнтується на глобального адресата, а це відображається на засобах і способах вплетення ціннісної складової в персональний дискурс. Так адресованість як властивість вербального об'єкта – інтерв'ю – «опредмечує уявлення про орієнтовного адресата й особливості його інтерпретаційної діяльності» [61, с. 2].

Адресованість інтерв'ю, розміщеного в інтернеті, має ряд специфічних ознак, зумовлених діалогічністю. Зокрема, суб'єктивно-об'єктивні ціннісні смисли розгортаються в діалозі між журналістом і творчою особистістю та споглядаються в дистантній формі глобальним адресатом. При цьому ціннісна позиція журналіста здебільшого типова, співвідносна з позицією орієнтовного

кола читачів [241, с. 7]. АМ креативної особистості – своєрідна, свіжа, неординарна, що миттєво приваблює читача, порівняно з «узвичаєними» поглядами мільйонів, представлених журналістом. Така взаємодія ціннісних витоків природньо призводить до дискусійної ситуації, що відповідає природі суджень про цінності. Дискурс креативної особистості опосередковано вступає у взаємодію з масами через журналіста, який бере інтерв'ю. Така інтеракція вписується у філософію діалогу, запропоновану М. М. Бахтіним, який стверджував, що дійсною реальністю мови є не абстрактна система мовних форм, і не ізольований монологічний вислів, і не психофізіологічний акт його здійснення, а соціальна подія мовної взаємодії, здійснювана висловом і висловами. Мовна взаємодія є, отже, основною реальністю мови [26, с 82].

Зауважимо, що ціннісний вплив за допомогою АМ на широкий загал здійснюється через діалог із журналістом з апеляцією до аудиторії. Адже відношення *Я – ТИ* мислиться як фундаментальна характеристика положення людини у світі [139].

З наведеного випливає, що адресат інтерв'ю з творчою особистістю фактично представляє три групи з огляду на різний ступінь актуальності лінгвостилістичних досліджень і перетин ціннісних вісей АМ [38, с. 45]. «Реальний» читач взаємодіє з автором, що актуалізується лише в процесі безпосереднього сприйняття конкретною читацькою аудиторією інтерв'ю. Спілкування з таким адресатом відбувається завдяки зворотньому зв'язку, форуму. Комунікація з таким читачем має проекцію на подальші обговорення як у межах усесвітньої мережі, так і з реальним оточенням.

«Ідеальний» читач і діалог творчої особистості з ним має імпліцитний характер, оскільки передає уявлення останнього про адресата. Бачення такого адресата відображається на всіх рівнях інтерв'ю, формальних і змістових ознаках і, зокрема, на його ціннісній насиченості. Це означає, що інтерв'ю певною мірою спрямовується на «бажаного» читача й його реакцію на прочитане. Як зазначає Н. Д. Арутюнова, саме «задоволення пресупозиції

адресата» є однією з важливих умов ефективності будь-якого мовленнєвого акту і, як наслідок, будь-якого тексту [19, с. 358].

Останній вид адресата – власне журналіст, який, на відміну від уже зазначених двох категорій, може скеровувати перебіг інтерв'ю в заданому часо-просторовому перетині з творчою особистістю. Представник мас-медіа через ряд дейктичних маркерів, конкретних номінацій, прямих і непрямих звертань безпосередньо вводиться в структуру інтерв'ю. Журналіст також представляє погляди й ціннісну спрямованість попередніх двох груп, є ніби їх уособленням, що вже детально висвітлювалось вище.

Більше того, інтерв'ю з творчою особистістю, як вид опосередкованого особистісно-масового спілкування, втілює різнорівневі цінності, відповідно до яких мовець вибудовує АМ в англійській й українській мовах:

- загальнолюдські (*життя/life, здоров'я/health, любов/love*);
- національно-культурні (*приватність/privacy, territory/земля (власність), independent personality/залежна особистість*);
- соціально-ситуативні (*horizontal and vertical lines in relationships*);
- професійні (*боротьба, суперечність, професійний успіх; consistent work clients' need; masterpiece*);
- особистісні [ФЕС, с. 707-708; ФЭС, с. 769-770; ФС, с. 939-940; 149, 172; 174, с. 118-121,].

Такий розподіл на пласти є доволі умовним, адже у свідомості людини вони утворюють єдність чи вступають у боротьбу при формуванні власної точки зору стосовно конкретного питання, яке стає предметом обговорення в інтерв'ю. Крім того, умовність виділення ціннісних шкал також критикується на сучасному етапі філософських осмислень через проєвропейський зразок тлумачення системи цінностей [ФС, с. 939-940]. В цьому дослідженні можна прийняти таку шкалу цінностей за основу, адже творчі особистості, мовлення яких аналізується, є представниками європейської спільноти. Разом із тим слід враховувати відмінності із системами цінностей Сходу, Африки, Океанії й

інших регіонів світових масштабів, оскільки в умовах глобалізації події й процеси в різних куточках світу стають предметом обговорення й осмислення.

Слід відзначити, що інтерв'ю, розміщене на сторінках інтернету, функціонує в рамках медіа-культури як стилю чи напрямку сучасної культури, нерозривно пов'язаного з масовою культурою. Їй притаманні еkleктичність, порушення естетичних традицій і цінностей, спрямованість проти ідеологічності й однолінійності традиційної культури на плюралізм думок та ідеологій. Останні організуються як «універсальні форми сугестії», які реалізуються через засоби масової інформації [93, с. 222-223]. Такий процес має тенденцію до поступової зміни основ духовного відтворення та ціннісного базису людини. Характерними проявами ціннісних зрушень стають вульгаризація світових релігій, підвищений стан неспокою, відчуття незахищеності й небезпеки, пов'язаних із кризами миру, екології, соціально-економічних і технологічних систем [220, с. 105-106; 3, с. 49; 134]. Разом з тим, комунікація постає засобом впливу й навіювання, фактором формування складу мислення й світосприйняття [9, с. 100; 75, с. 5-12; 94, с. 162; 145; 213, с. 5-7;].

Масова культура тісно пов'язана із задоволенням повсякденних потреб людини в їжі, продовженні роду, житлі, одязі й ін. Акцентування уваги на матеріальних основах життя поступово відсуває на задній план духовні вартості, потреби в успадкуванні культурної й моральної пам'яті свого народу. Масова культура й комунікація заповнюють цей ціннісний дисбаланс псевдоцінностями, які легко засвоюються через гумор, безглуздість, абсурдизм. Поступово одні аксіологічні пріоритети замінюються іншими, нерідко чужими за своїм характером для окремої лінгвокультури. Інтернет як комунікативний канал стає фактором інтеграції людей у цьому процесі [93, с. 223].

Описані вище процеси поступово проникають в елітарну культуру. Така подвійна природа інтернету правомірно ставить питання про ціннісну наповненість і спрямованість мови креативної особистості, яка сприймається широким загалом через ЗМІ та стає орієнтиром діяльності. Поширення

масового мистецтва та зниження рівня його розуміння, а також критичного сприйняття по-новому апелює і до творця, і до масового споживача.

Для модальної організації інтерв'ю важливим фактором стає експресія як спрямованість на вияв ставлення до обговорюваної проблеми учасників спілкування. Експресія як аспект реалізації модальності може мати як егоцентричні ціннісні витоки бачення проблеми (*моя/наша точка зору: я думаю; в нас вже був такий досвід; I'm persuaded; I firmly believe.*), так і антропоцентричні (позиція таких же людей як і ми: *народ України вже переживав це неодноразово; люди вже знають, що...; everyone met such things; no one doubts etc.*)

Бесіда має відповідати двом основним вимогам: актуальність теми та індивідуалізація, уособлення її подання творчою особистістю [283, с. 96-97]. Останній фактор носить відтінок еталонності. Творча особистість має певний авторитет, загадковість для пересічної людини, що дозволяє їй висловлювати нестандартні підходи до проблем та їх бачення. У свою чергу це стає поштовхом для переосмислення та розвитку поглядів представників цільової аудиторії (разом із тим окремого громадянина). Такий вплив досягається за допомогою стратегічних цілей і спрямованих на них тактичних кроків. Типовою рисою тактик і стратегій інтерв'ю з творчою особистістю є формування життєвої, ціннісної позиції подвійного адресата на межі загального й індивідуального. Можливість зіткнення протилежних аксіологічних установок, поглядів, думок, які реалізуються в ціннісній модальності інтерв'ю в ЗМІ, робить його однією з основних складових сучасного дискурсу екзистенціальних цінностей. Така інтрига утримує увагу відвідувачів сайтів.

Отже, інтерв'ю з представником творчої професії в інтернеті має на меті привернути увагу читача до ексцентричної, нестандартної, а також авторитетної позиції креативної особистості, аспектів приватного життя й роботи. У процесі взаємодії АМ журналіста та творчої особистості на тлі різнорівневих цінностей і лінгвокультур здійснюється сугестивний вплив на глобального адресата

інтерв'ю. Питання про можливості зіставного дослідження АМ з огляду на вказані аспекти інтерв'ю розкривається в наступному підрозділі роботи.

1.5. Методика зіставного дослідження аксіологічної модальності інтернет-інтерв'ю

Застосована в дисертаційній роботі методика є сукупністю прийомів дослідження, які відповідають загальній меті дисертації.

Одним із ракурсів зіставного лінгвістичного дослідження постає протиставлення базових категорій на матеріалі різних мов, таких як модальність. Комунікативно-прагматичний підхід як напрямок дослідження КМ задає спрямованість аналізу вказаної категорії – через функціонування мови та комунікативну діяльність до розуміння форми мовних засобів.

АМ як текстотвірна категорія постає універсалією, що дозволяє здійснювати зіставне дослідження. Універсальність АМ зумовлюється фактором мовця, без якого унеможлиблюється вираження ставлення до цінного, й фактором цінності, яка є властивою будь-якій лінгвокультурі. Як видно із зазначеного, з огляду на спрямованість, мету й методи нашого дослідження, його слід визначити як двостороннє (за Р. Штернеманом [266, с. 153]). За такого підходу основою зіставлення виступає «третій член» (*tertium comparationis*) – певне позамовне поняття, явище, яке не належить до жодної з зіставляваних мов, дедуктивно сформульоване метамовою, способи вираження якого простежуються в зіставляваних мовах [127, с. 36-37; 192, с. 41-42]. Функціональні та структурні характеристики АМ як основа порівняння дають можливість дослідити спільні та специфічні риси ціннісних смислів висловлювань представниками української та британської лінгвокультур, які послуговуються різними за структурною організацією мовами (англійська – аналітична, українська – синтетична). Водночас спільною основою виступає для мовців творчий характер їхньої діяльності та беззаперечна присутність

ціннісних домінант дискурсу в будь-якій мові. Отже, за такого підходу досягається вичерпний аналіз АМ.

Оскільки лексичні, прагматичні, граматичні одиниці є здебільшого багатозначними явищами, то у цьому дослідженні враховуються лише ті значення й маркери, що відповідають АМ як мовній універсалії. Наприклад, поняття «норма» співвідноситься з деонтичною модальністю, але перетинається й з аксіологічною, отже, нас цікавитиме останній ракурс. Такий підхід допомагає звузити коло досліджуваного й досягти оптимальної зосередженості на предметі дослідження. Ще одна перевага двостороннього підходу полягає в тому, що й англійська, й українська мови рівноцінні.

Відповідно до мети дослідження методика текстового аналізу АМ передбачає:

- 1) визначення функціонально-сислової поширеності АМР у тканині певного композиційної частини інтернет-інтерв'ю;
- 2) виділення контекстуальних ядерних і периферійних аксіологем АМР;
- 3) окреслення й порівняння функціонального навантаження АМ у певній композиційній частині інтернет-інтерв'ю;
- 4) інтерпретацію фонової інформації, зокрема лінгвокультурної;
- 5) аналіз і зіставлення засобів лінгвального вираження АМР.

По-перше, *визначення функціонально-сислової поширеності АМР* окреслює фрагмент інтерв'ю як об'єкт аналізу АМ. «Межі» АМР визначаються рядом факторів: метою мовленнєвої діяльності, глобальною темою розмови й мікротемою фрагменту інтерв'ю, взаємодією адресата й адресанта та ін. АМР в окремих випадках може співпадати з формальним обсягом певного структурно-композиційного рівня інтерв'ю: ліда, початку чи закінчення. У такому разі мова йде про глобальне вираження АМР, розбіжність кількісного представлення пояснюється функціональним призначенням складових інтерв'ю в порівнюваних мовах. З іншого боку, АМР реалізується й на локальному рівні значно менших складових одиниць: репліки, ДЄ, ДА. Найпоширеніший варіант функціонально-сислового розвитку АМР – неспівпадіння зі структурними

одинацями інтерв'ю. У такому випадку АМР характеризує певний фрагмент-блок інтерв'ю. Саме останній варіант функціонально-сміслової поширеності задає динаміку інтерв'ю. Наприклад, АМР таких заголовків інтерв'ю як: *Воїн Євгенія Ганчинська [CL]*, *«Kids will hide behind their cushions watching it!» the Demons actress tells us [TSF]* – виходять за межі власне заголовків і розкривають свою смислову наповненість безпосередньо у інтерв'ю.

Таблиця 1.2.

Ступінь співпадіння АМР з композиційними частинами інтернет-інтерв'ю

Глобальний рівень вираження АМ	Лід				Початок				Закінчення			
	Укр. м.		Англ. м.		Укр. м.		Англ. м.		Укр. м.		Англ. м.	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
	22	4,7	10	2,2	76	15,2	40	8	63	61,2	47	54
Разом	472	100	464	100	500	100	500	100	103	100	87	100

Як видно з таблиці 1.2, співпадіння меж АМР зі структурними й композиційними частинами інтернет-інтерв'ю на глобальному рівні доволі високий, що пояснюється їх функціональною подібністю та динамічністю перебігу інтернет-інтерв'ю в зіставлюваних мовах.

По-друге, виділення контекстуальних ядерних і периферійних аксіологем необхідне для визначення ключових і допоміжних позицій у розгортанні АМР. Оскільки ядерні та периферійні елементи АМ утворюють поле АМР у контексті інтерв'ю, то характеристики ядра й периферії такі:

- члени ядра найбільш повно позначають родові поняття (в нашому випадку – цінність), тоді як периферійні – більш конкретні, видові поняття. У контексті інтерв'ю перші представляють аксіологему в узагальненому вигляді, другі – конкретизують її;

- у ядрі сконцентрована основна інформація про все поле;

- ядро притягує периферійні аксіологеми, останні – менш стабільні й можуть поглинатися ядром;

– ядерні аксіологеми несуть більше функціональне навантаження порівняно з периферійними;

– члени ядра більш важливі для мовців, ніж периферійні елементи [37, с. 15; 41, с. 213-217; 130; 132, с. 77; 211, с. 44; 258, с. 113-158; 320, с. 10].

Вважаємо за потрібне розширити принципи взаємодії ядра та периферії АМ у контексті інтерв'ю такими положеннями:

– у польовій організації контексту ядерний ціннісний елемент займає центральну позицію опису, роздумів і ставлень мовців, а периферія є асоціативною аксіологічною опорою цього мовленнєво-мисленнєвого процесу;

– ядерні та периферійні аксіологеми здатні до взаємопереходу, чим і забезпечують динаміку розвитку інтернет-інтерв'ю;

– у периферії сконцентрована додаткова, уточнювальна, дотична до ядра інформація чи оцінка щодо заданого контексту;

– у контексті ядро статичне, а периферія – динамічна.

У пропонованому зіставному дослідженні також *визначається й порівнюється функціональне призначення АМ у певній композиційній частині інтерв'ю*. Жанр інтерв'ю постає як цілісна структура, кожна частина якої відбиває загальну ціннісну направленість. Водночас кожна його складова має своє призначення, чим і визначається функціональне навантаження АМ на кожному етапі розвитку розмови. Наприклад, заголовок (підзаголовок), має на меті заінтригувати читача, а функціональність АМ полягає в акцентуації певних ціннісних доміант інтернет-інтерв'ю й ставлень. Наприклад, «Віднайдений рай» [СЛ], «Номер «1» в аристократичному ордені» [СЛ], «Кураж» [СЛ], «Душі палітра вогняна» [КК], Мудрість «Велесової книги» [КК], «Princess Anne» [BBC1], «Dreamcatcher cast» [BBCF], «A Miller moment» [IV], «Almost Famous» [IV].

Наведені приклади демонструють те, що українські медійні ресурси творчо підходять до проблеми формулювання заголовків і підзаголовків, вдаючись до метафор, епітетів, порівнянь,

контекстуальних синонімів тощо. Стилiстичнi засоби пiдкреслюють аксiологiчнi елементи, акцентуацiя яких розвиватиметься в самому iнтерв'ю. На вiдмiну вiд українських, британськi ЗМI здебiльшого обходяться без надмiрного пафосу.

Окрiм зазначеного, при зiставному дослiдженнi АМ ми приймаємо положення про те, що АМ виконує роль ланки когерентностi побудови та поєднання висловлювань мiж собою в умовах перебiгу iнтернет-iнтерв'ю. АМ пронизує його як цiлiснiсть i забезпечує змiстову єднiсть. Таке бачення впливає з уявлень про перебiг дискурсу Л. Карлсона [282, с. 208].

В ракурсi нашого дослiдження набуває актуальностi питання своєрiдностi викладу думок творчими особистостями вiдповiдно до єдностi чи боротьби загальнолюдськoi, нацiонально-культурноi й особистiсноi шкали цiнного. Пропозицiональна функцiя як вiдношення змiсту висловлювання до дiйсностi, як факту наявностi подiї чи факту, стану, характеристик та iн. [114, с. 362-365] стає «лакмусовим папiрцем» пiд час визначення об'єктивного складника АМ з огляду на специфiку лiнгвокультури, суспiльних факторiв, творчостi, якi так чи iнакше стають джерелами стереотипiв i їх розвiнчання, що безпосередньо вiдбивається на суб'єктивному складниковi АМ творчого мовця.

Наступний етап дослiдження передбачає *iнтерпретацiю фоновoi iнформацiї, зокрема лiнгвокультурноi*. АМ орiєнтована на адресата, співрозмовника. У межах мовленнєвої комунікації А. А. Леонтьєв пропонує розглядати модальну функцію висловлювання в межах регулювання поведінки співрозмовників [142, с. 32]. У випадку АМ це регулювання вiдштовхується вiд систем цiнностей i їх змiсту, якi засвоїв адресант як представник певноi соцiальноi, лiнгвокультурноi спiльноти та спiввiднiс iз власною позицiєю, а також з урахуванням особливостей цiннiсних орiєнтирiв спiврозмовника. В умовах повсякденного спiлкування спiврозмовники керуються таким принципом здебiльшого не замислюючись, проте успiшнiсть спiлкування й досягнення комунікативної мети безпосередньо залежить вiд гармонiйностi взаємодiї цiннiсних свiтiв комунікантiв. Певна рiч, прояви АМ у цьому аспекті

різнитимуться для представників британської та української лінгвокультур. Наприклад, осмислюючи базову цінність «ПОРЯДОК», україномовні й англійськомовні комуніканти через суспільно-історичні, ментальні, традиційні передумови наповнюють її різним змістом. Наприклад, знаходить яскраве вираження домінування егоцентризму в українській лінгвокультурі та партнерства в британській [174, с. 233-242]. Для українського дискурсу характерна стратегія представлення ролі суб'єкта в наведені порядку за схемою: *ми успішні, тому що я ... /вони заважають (не працюють), але я ...*. Британська традиція значно відрізняється в позиціонуванні суб'єкта: у випадку колективної роботи підкреслюється значущість співпраці, завдяки якій досягається власний успіх. Це закріплюється такими номінаціями й характеристиками: *team work, a friend, a network of them; we spent quite an exiting time together etc.* Таким чином, британська мовна традиція закріплює етикетну норму вираження поваги до партнера, а також створення ефекту «погладжування», що знімає напругу [250, с. 25-27].

Відповідно, одним з аспектів зіставного лінгвістичного дослідження постає інтерпретація фонового й лінгвокультурного змісту, вираженого за допомогою АМ. При цьому враховується національна, творча специфіка умов інтелектуального завдання ціннісного впливу та розробка плану дій, реалізація задуму, а також зіставлення результату із запланованим. Специфіка такого аналізу полягатиме також у подвійному характері відбиття цінного через призму творчості. Зокрема, мова в дискурсивній реалізації дозволяє мовцям виявити себе, своє творче начало, а також передати творчий характер стосунків між людьми [210, с. 5-8].

Останній етап дослідження передбачає *аналіз і зіставлення засобів лінгвального вираження АМР* в англійській та українській мовах на матеріалі інтернет-інтерв'ю.

Враховуючи функціональні, структурні особливості та засоби їх вираження визначаються ізоморфні, аломорфні риси та коефіцієнт кореляції мов, робиться висновок про домінування тих чи інших засобів. Це дає змогу

визначити особливості мовної свідомості представників зіставлюваних мов; світовідчуття та світовідтворення.

Ступінь подібності функціонування й вираження АМ у зіставлюваних мовах обчислюється за формулою 1:

$$1) (a - b) : (a + b) = x [184, с. 61],$$

де **a** – сума ізоморфних рис обох мов відносно АМ, **b** – сума аломорфних рис, **x** – коефіцієнт кореляції (подібності) мов. Якщо коефіцієнт становить більше 0,5, то ступінь подібності мов високий, а якщо менше – низький.

У контексті дослідження за **x** береться **k_{AM}** (коефіцієнт функціональної подібності (кореляції) зіставлюваних мов у вираженні АМ). Відповідно, попередня формула набуває наступного вигляду у формулі 2:

$$2) (a - b) : (a + b) = k_{AM}$$

При цьому числове значення коефіцієнта приймається як абсолютна величина.

У якості прикладу відповідно до формули 2 наводимо повний розрахунок **k_{AM}** у заголовках, виражених односкладними простими номінативними реченнями (далі в роботі наводяться готові результати). Отже, в обох мовах у згаданому виді заголовку АМ виконує такі *функції*: *називну* (називає значимі аспекти творчої діяльності або власне представника творчої професії); *інформативну* (інформує читача про ціннісні аспекти інтернет-інтерв'ю); *прогностичну* (формує передбачення читача про можливий позитивний/негативний/нейтральний перебіг подальшого інтерв'ю та його ціннісну насиченість). З погляду *специфічних рис функціонування* в україномовних текстах інтерв'ю АМ *експресивна*, в той час як в англomовних – *фактографічна*. В обох мовах АМ має у своїй *структурі єдине ядро* на позначення центральної аксіологеми. У зіставлюваних мовах АМ виражається *прямими експліцитними засобами*, проте в українській мові переважають *непрямі імпліцитні*.

1. Обрахуємо суму ізоморфних рис, тобто збіги у функціонуванні, структурі і способах вираження АМ ($a = 5$).
2. Сума аломорфних рис становить 3.
3. $k_{AM} = (5 - 3) : (5 + 3) = 0,37$.

Викладений спосіб зіставного дослідження АМ відповідає меті та завданням дисертаційної роботи, а також комплексності КМ. Відповідно, зіставне вивчення АМ інтернат-інтерв'ю необхідно проводити за двостороннім принципом, що надає контрастивному дослідженню більш об'єктивного характеру з огляду на проблему визначення метамови. При цьому враховується як універсальність, так і динаміка цінностей, оцінок і ставлень, виражених за допомогою АМ у зіставляюваних мовах. Ключову позицію займають функціональність та структура АМ у всіх частинах інтерв'ю та засоби її мовного вираження з урахуванням фонові інформації, яка не лише розкриває ситуацію спілкування, а й лінгвокультурні механізми вираження ставлення до цінного. Такий підхід відповідає принципів системності дослідження.

Висновки до розділу 1

1. Категорія модальності постає проміжною ланкою між світом, людиною та живою мовою. Відповідно, модальність виражає ставлення мовця до повідомлення, думок співрозмовника, до нього самого як особистості, а також позначає співвідношення повідомлення з дійсністю. Ця мовна категорія є багатограним явищем, яке реалізується як на рівні мовної системи, так і на

рівні мовлення й комунікації в цілому. Саме всеосяжність категорії модальності зумовлює виникнення різноманітних підходів до її вивчення. Матеріал дослідження – інтернет-інтерв'ю – зумовив аналіз аксіологічної модальності як текстотвірної категорії з логіко-поняттєвим змістом, польовою структурою її компонентів на рівні висловлювання, текстового фрагмента-блоку чи цілого тексту та з певною ієрархією засобів вираження. Зауважимо, що категорія модальності є родовою по відношенню до аксіологічної модальності. Остання реалізує модальні прояви мовця згідно із системою цінностей, які він визначає як «свої». У відповідності з аксіологічним стрижнем комунікант висловлює власне чи навіяне ставлення до навколишнього світу.

2. Складна взаємодія оцінки та цінності на фоні історичних, національно-культурних, ментальних процесів і змін лежить в основі аксіологічної модальності. Розрив між потребами людини, бажаннями та реальністю формує уявлення про цінне й антицінне у свідомості носія мови. У свою чергу оцінка постає інструментом вираження критеріїв цінності через універсальну тріаду: добре – нейтрально – погано. Цінність, із якою мовець порівнює й зіставляє об'єкти, явища та якості, закріплюються в мові й мовленні за допомогою оцінки. Саме завдяки такій взаємодії утворюється аксіологічна модальність як ставлення того, хто говорить, до значущого, актуального для його життєдіяльності. Цим пояснюється універсальність представленості аксіологічної модальності на рівні будь-якого висловлювання.

3. Аксіологічна модальність є відносною суб'єктивною категорією. Традиційно вважається, що вербалізація ставлення мовців до сказаного на основі системи цінностей є суто суб'єктивним процесом. Проте будь-яку позицію мовця можна охарактеризувати як типову, притаманну й іншим членам мовної спільноти в заданому часо-просторі, відомому як дійсність. Усе це відбувається завдяки об'єктивному впливу цінностей, стереотипів, традицій, правил і норм певного суспільства. Виявляється, що суб'єктивізм модальності є відносним, зумовленим рядом об'єктивних чинників. Окрім того, трактування об'єктивної складової модальності як співвідношення повідомлення з дійсністю

в плані реальності/ірреальності є також умовним через неоднозначність поняття «реальність». Доведено, що людина реагує не стільки на дійсність, скільки на її представлення кимось або ж на власні уявлення про неї. Отже, аксіологічна модальність постає посередником між об'єктивним світом із ціннісною віссю й людиною з ціннісними орієнтирами.

4. Вербалізація аксіологічної модальності інтернет-інтерв'ю залежить від ряду лінгвальних і екстралінгвальних чинників, зокрема, жанрових особливостей і функціонування інтерв'ю з представником творчої професії в медіа-культурі. На сучасному етапі розвитку суспільства остання характеризується, з одного боку, вульгаризацією, спрощенням ціннісних систем, комерційним замовленням, а з другого – динамічністю, яскравістю й оновленням. Відповідно, мета такого виду інтерв'ю полягає в тому, щоб привернути масового читача до ресурсу. Це відбувається за рахунок неординарності, ексцентричності поглядів, висловлених креативною особистістю, а також актуальності теми розмови (приватне життя, невідомі факти, творчий злет та ін.). Таким чином формується авторитетність джерела. Воно здатне впливати на глобального адресата і його ціннісні орієнтири засобами індивідуально-масового спілкування творчої особистості з орієнтовним читачем, типові погляди й інтереси якого представляє журналіст.

5. Зіставне дослідження аксіологічної модальності інтернет-інтерв'ю здійснюється за двостороннім підходом, що передбачає рівноправність української й англійської (британський варіант) мов. Основою порівняння слугують функціональні та структурні характеристики аксіологічної модальності. Комплексність останньої й особливості жанру інтерв'ю вимагають застосування системи прийомів і поетапного дослідження.

По-перше, окреслюється функціонально-сміслова поширеність аксіологічної модальної рамки в тканині певної композиційної частини інтернет-інтерв'ю. Це визначається відповідно до глобальної теми та мікротеми розмови на певному етапі інтерв'ю, напрямку вираження аксіологічної

модальності співрозмовниками, меж і функціональності окремої композиційної частини інтерв'ю, а також набором аксіологем.

По-друге, виділяються ядерні й периферійні аксіологеми рамки, які займають відповідні позиції в залежності від теми інтерв'ю та мікротеми фрагмента, динаміки ціннісних смислів.

Далі відбувається окреслення й порівняння функціонального призначення аксіологічної модальності на певному етапі інтернет-інтерв'ю.

Наступний етап передбачає інтерпретацію фонові інформації, зокрема лінгвокультурної.

Зрештою, аналізуються й зіставляються засоби лінгвального вираження аксіологічної модальної рамки (імплицитні/експліцитні; прямі/непрямі), які охоплюють лексичний, граматичний та прагматичний рівні мови.

За допомогою статистичних методів підраховується коефіцієнт подібності зіставляваних мов.

Основні положення й результати дослідження першого розділу дисертації викладено в публікаціях автора [223; 224; 226; 227; 230; 233; 232].

РОЗДІЛ 2

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ТА СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРАЖЕННЯ АКСІОЛОГІЧНОЇ МОДАЛЬНОСТІ У СИЛЬНІЙ ПОЗИЦІЇ ТЕКСТІВ ІНТЕРНЕТ-ІНТЕРВ'Ю В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

2.1. Аксіологічна модальність у заголовковому комплексі

У цьому підрозділі досліджуються й порівнюються функціональні та структурні характеристики АМ у структурно-семантичній організації заголовкового комплексу інтерв'ю (основного заголовка, підзаголовка та ліда) з огляду на лінгвокультурні особливості названого жанру в англійській і українській мовах. Спочатку аналізується те, як функціонує АМР у структурі, семантиці заголовка в інтерв'ю українською та англійською мовами. У наступному пункті зіставляються типові для британської та української лінгвокультур моделі підзаголовка та функціональність вираження АМ у них. У третьому пункті разом із мовленнєвим втіленням АМ розглядаються логічні й лінгвокультурні засади виявлення цього виду модальності в ліді.

2.1.1. Співвідношення аксіологічної модальної рамки зі структурно-семантичною організацією заголовка. Заголовок і текст інтерв'ю – взаємопов'язані частини цілого. Між ними існують логіко-семантичні та прагматичні відношення, встановлюються специфічні особливості зазначених відношень, визначається роль заголовка у смисловій організації тексту й розвитку теми повідомлення [7, с. 4-5; 104, с. 60; 204, с. 205]. Увага зосереджується на тому, як модальне представлення ціннісних перспектив інтерв'ю корелює з АМ у зіставляваних мовах.

Заголовок за своєю організацією є реченням чи сукупністю речень – мікротекстом [99, с. 108-109; 115, с. 3; 182, с. 323-324]. При цьому заголовок розглядається як такий, що за природою людського спілкування має містити ціннісний компонент і відповідне ставлення до нього, оформлені на засадах певної мови й лінгвокультури. Ця думка ґрунтується на тому, що людина осмислює та вербалізує лише значиме для неї і будь-яке висловлювання можна схарактеризувати через систему ставлень і оцінок.

Інтерв'ю з творчою особистістю, розміщене на сторінках Інтернету, є «готовим» продуктом для читання, аналізу, роздумів, дискусій, що потрапляє до

широкої аудиторії. Разом із тим окремим інтерв'ю може зацікавитися певне коло читачів. Такий факт пояснюється рядом чинників: характером інтернет-ресурсу, зацікавленістю креативною особистістю, темою, колом порушених проблем, що сприяє розвитку модальної функції передбачення ціннісного характеру інтерв'ю в цілому [185, с. 40; 197, с. 121-122; 227, с. 328]. Останній чинник є результатом оглядового ознайомлення й аналізу першого структурно-композиційного елемента інтерв'ю – заголовка, а також його медійного оформлення. Зазначена частина інтерв'ю в мініатюрі відображає ціннісну наповненість самого інтерв'ю, спрямовує очікування аудиторії, активізує мислення читача, допомагає осягнути смисл публікації, концепцію джерела розміщення інтерв'ю, емоційно впливає на читача [136, с. 8; 251, с. 7]. Саме модальна функція передбачення ціннісних аспектів змісту інтерв'ю, що ґрунтується на інтересах, системі цінностей адресата, колі важливого, «підказує» читачеві, на чому слід зосередитися або що пропустити, або ж просто не розглядати [1, с. 145-148].

Аналіз АМ заголовка з позиції його структурно-семантичної організації дає можливість з'ясувати, як створюється модальна рамка за допомогою певних моделей побудови висловлювання, розташування членів речення, використання морфологічних, граматичних, стилістичних ефектів і прийомів.

У цьому пункті розглядається представлення й функціонування АМ на тлі структури та семантики заголовка. Схематично напрямок аналізу можна представити так:

Рис. 2.1. Схема аналізу АМ у структурно-семантичній організації
заголовка

Як видно з рис. 2.1, певна структурно-граматична організація заголовка у свій спосіб кодує АМ на рівні смислу мікро- та макроконтексту інтерв'ю. Відповідно, слід порівняти структурні моделі заголовків з огляду на вираження, взаєморозташування та валентність ядерних і периферійних аксіологем, а також засобів вираження АМ з урахуванням фонового навантаження.

У результаті аналізу 500 заголовків інтерв'ю в українській мові та 500 – в англійській виявлено окремі структурно-граматичні типи заголовків, які значною мірою відповідають класифікаціям, запропонованим І. В. Арнольд [14, с. 202-208], Є. Н. Бахаревим [24; с. 12], В. Тарасюком [234, с. 122].

Таблиця 2.1

Вираження АМ у структурно-граматичних типах заголовків інтерв'ю в
українській та англійській мовах

Тип заголовка з контекстуальним аксіологічним ядром	Укр. м.		Англ. м.		k _{AM}
	N	%	N	%	
1. Односкладні номінативні речення (єдине ядро АМ)	153	30,6	297	59,4	0,37
2. Двоскладні речення (ядро+периферія АМ)	31	6,4	27	5,4	0,44
3. Складні речення (ядро+периферія АМ)	191	38	20	4	0,48
4. Еліптичні структури* (ядро+ (периферія))	109	21,8	140	28	0,48
5. Понадфразова єдність (ядро+периферія)	16	3,2	16	3,2	0,52
Разом / середній показник k _{AM}	500	100	500	100	0,51

Примітка. На сучасному етапі розвитку синтагматичного ладу публіцистичного мовлення відбуваються зміни, які полягають у розчленуванні цілісної конструкції на окремі сегменти, що призводить до відцентрованих тенденцій, які прискорюють перехід речення у площину тексту.

Односкладні прості номінативні речення (153 випадки в українській мові (30,6%); 297 – в англійській (59,4%). З погляду синтаксичної організації вони виправдовують головну мету заголовків – називати. «Нормою тут є ім'я чи іменне словосполучення. Це може бути іменник (власна чи називна назва в однині або множині), а також атрибутивне підрядне словосполучення, чи

сурядне словосполучення» [13, с.24]. До таких заголовків належать назви інтерв'ю на зразок: «*Витязь у червоно-чорній «шкурі»* [СЛ], «*Світло Писанки*» [СЛ], «*Настроювач*» російсько-українського кіна» [КК], «*Interview with British rock legend Joe Cocker*» [BBC], «*Interview with New British Coin Designer*» [BL], «*Princess Diana*» [BBC]. (Повний перелік див. у додатку А).

Такий тип організації заголовка стисло й небагатослівно привертає увагу до головного – з ким або про що ведеться інтерв'ю. Фактично, у своїй структурі вони можуть містити три елементи: жанрову віднесеність – *інтерв'ю*, а також *ім'я особи*, у якій береться інтерв'ю, або *іншу назву на її позначення* чи *вказівку на аспекти творчості*. В інтерв'ю такого типу акцент робиться на тому, наскільки відома адресату творча особистість та її діяльність. В залежності від цього АМ може набувати різних вимірів (Ах+/Ах-/Ах0). Заголовки такого типу поширені в обох лінгвокультурах, проте мають відмінності у функціонуванні АМ.

Кількісно такий вид переважає в британському варіанті, що можна пояснити обізнаністю британського суспільства з представниками творчої еліти завдяки стабільності соціально-культурного утворення. Українська ж нація, яка зазнала значних суспільно-історичних, культурних та економічних потрясінь і переосмислень навіть протягом останнього століття, перебуває на стадії формування та ствердження нових творчих осередків [112, с. 57; 191, с. 13].

У цьому випадку ім'я людини є самоцінним як з погляду емоційного сприйняття, так і змістового. У такому інтерв'ю використовуються **експліцитні мовні засоби** (*аксіологема-ім'я, модальні лексеми та лексика з конотативним оцінним компонентом значення*) для позиціонування креативної особистості та її особливостей, що має глибоке імпліцитне ціннісне модальне навантаження подальшої бесіди, що вибудовується за принципом айсберга чи піраміди. З одного боку, воно базується на попередніх знаннях і уявленнях, а з другого – спирається на модальну функцію передбачення аксіологічного змісту інтерв'ю. Останнє нерідко вибудовується завдяки використанню тропів, зокрема метафор. Наприклад:

«**Воїн Євгенія Гапчинська**» [СЛ] (слово «воїн» декодує для читача основні ціннісні полюси інтерв'ю – боротьбу художниці та її героїзм [ВТСУМ, с. 97]).

«*Ian McEwan, Reinventing Himself Still*» (вираз *reinvent yourself* відповідно до значення «*to do something differently from before, especially in order to improve or change the way people think of you*» [LDCE, с. 1383] у поєднанні з прислівником *still* наділяє бачення творчості особистості такими рисами, як популярність і динамічність).

Номінативний ядерний елемент в односкладному реченні-заголовку непоодинокі має *поширення*, яке виконує оцінну функцію: «*Затятий мрійник*» [КК], «*Scholar of the month*» [BS].

Зіставляючи інтерв'ю українською й англійською мовами, не можна не відзначити високий ступінь образності та креативності при формулюванні заголовків українськими інтернет-ресурсами за рахунок використання **імпліцитних засобів вираження** АМ на рівні односкладних номінативних речень. Наприклад:

«*Академік Амосов і «безбожний розум»* [КК] (сурядний зв'язок, з одного боку, гармонізує й ототожнює дві аксіологічні номінації: Академік Амосов = “безбожний розум”, а з другого – зміст інтерв'ю вказує на вічний пошук людством космічного розуму. З огляду на сказане, значення АМ дещо модифікується: академік Амосов оцінюється як ключ до безбожного розуму.

Сурядність дає великі можливості для «гри» та домислів – зіставлення чи протиставлення елементів структури, цінностей і антицінностей.

Таким чином в українській мові АМ використовується для створення образності, експресивності, неординарності, інтриги в межах заголовка за допомогою стилістичних засобів. АМ націлена на те, щоб вразити уяву читача, в англійській мові лише констатується факт того, з ким ведеться інтерв'ю. Розбіжності у функціональності АМ у зіставляваних мовах підтверджується показником k_{AM} , який становить 0,37.

Загалом, односкладні номінативні речення відрізняються своєю наповненістю та водночас економністю і влучністю мовних засобів. Такий

структурно-семантичний спосіб представлення творчої особистості й суті розмови інтригує, інформує та виступає фактором оцінки подальшого змісту інтерв'ю, а також розставляє основні ціннісні акценти.

Заголовки, виражені **двоскладними реченнями**, представлені 31 випадками в українській мові (6,4%) та 27 – в англійській (5,4%). (Повний перелік наведено в додатку А). Такий тип речень передбачає наявність предикативної лінії. За присудком розміщується додаток. Таке речення може мати атрибутивне або адвербіальне поширення. Наприклад:

«Олеся Теліженко готує нову колекцію» [ХВ], «Синтетична Лана – це космічна Руслана» [СЛ]; «Old Martin Amis is in your face again» [РР], «Adams named new Portsmouth boss» [ВВС].

Класична структура двоскладного речення (S+P+O) доволі інформативна й розкриває суть подальшого інтерв'ю, виділяючи відповідне контекстуальне аксіологічне ядро та периферію.

Редактори доволі часто вдаються до модифікацій структури такого речення задля досягнення певного перлокутивного ефекту й акцентування головного (**прямі імпліцитні засоби: експресивний порядок слів**). Нефіксованість порядку слів в українській мові дозволяє користуватися цією можливістю частіше, ніж в англійській мові. Такі розбіжності безпосередньо відбиваються на коефіцієнті k_{AM} , який становить 0,44.

Прикладами винесення додатка-іменника в акцентовану позицію перед дієсловом слугують наступні заголовки:

«Сергій Жадан премію Бі-Бі-Сі проп'є» [УНІАН] (перепад стилів на рівні вживання лексики).

*«СТБ фільми вже дублює» [КК] (утворення групи присудка з прислівником часу імпліцитно натякає на *досягнення* телеканалу в порівнянні з іншими).*

Українська традиція тяжіє також до образності та створення ефекту комічного за допомогою **непрямих імпліцитних засобів: «Молодість»**

подорослішала» [КК], «Том Генкс – вбивця із золотим серцем» [КК] (оксюморон).

З погляду втілення АМ у першому заголовку також експліцитно непрямо через лексему «подорослішати» вказує на *досягнення та перспективу* («подорослішати» ще не означає вирости) [ВТССУМ].

Душа наповниться добром [ДН] (метафора).

У проаналізованому нами фактичному англомовному матеріалі не виявилось прикладів відхилення від моделі побудови простого двоскладного речення: «*His Name Is Michael Caine*» [BBC]. При цьому заголовки британських інтерв'ю виконують функцію інтригування завдяки використанню засобів лексичного рівня: «*Mick Aston reveals the secrets of Time Team*» [ARCH]. У наведеному прикладі натяк на розкриття секретів епохальної телепередачі зацікавить любителів археології. АМР висловлювання утворюється за рахунок ціннісного обрамлення й інтриги: *авторитетна особистість ← секрет → культова телепередача*.

Заголовки, виражені **складними реченнями** менше представлені в зіставляваних мовах (190 випадків в українській мові (38%); 20 – в англійській (4%). Слід зауважити, що в такому структурному типі заголовків акцент робиться на інформативності цієї композиційної одиниці інтерв'ю, адже кількість предикативних ліній співвідноситься з окремими ситуаціями [54, с. 62-63].

За авторськими витоками складні речення представлені заголовками-цитатами та заголовками, сформульованими редакторським складом інформаційного джерела. У першому типі структурно виділяються дві групи: власне цитати творчої особистості та цитати, оформлені за нормами організації прямої мови. Причому український аналог тяжіє до більш розгорнутої презентації як творчої особистості, так і її діяльності. Такий ракурс презентації можна вважати переобтяженим, але інформативність або експресивність важливіші за лаконічність. Зазначений аспект також пояснюється тим, що українське суспільство мало обізнане з творчою елітою своєї країни. Розглянемо

приклади АМ цитатних заголовків, у яких використовується прийом самохарактеристики:

«Народний майстер Людмила Смолякова: «Я мрію, щоб у кожному кіоску замість журналів про Барбі були журнали про мою трипільську ляльку...» [ГНП]; «Немає впевненості, що праця вузького кола науковців може змінити чи навіть замінити міжконфесійний діалог як такий» [УНІАН]; «I am drawn to natural forms because they are not static», says Seth Rolland» [PJ]; «I killed lover, says television presenter» [BBC].

У наведених прикладах використання вислову-характеристики творчої особистості відіграє подвійну стратегічну роль. По-перше, знімає з редакторського складу джерела відповідальність за змістове наповнення та формальну організацію; по-друге, особистісна позиція, виражена через модальність, розкриває перед адресатом глибинну сутність мовця, його прагнення та переконання.

Структурно такий тип заголовка збігається зі *схемою прямої мови*, проте часом, без слів автора. Така еліптичність легко відтворюється за формальними принципами самої структури.

На рівні мовного вираження АМ у такому випадку набуває вигляду контуру, де між ім'ям творчої особистості та номінативно вираженими аксіологемами, які осмислюються творчою особистістю (підкреслено в заголовках), установлюються предикативні зв'язки (**прямі експліцитні та імпліцитні засоби**). Крім того, в заголовках такого типу ставлення креативної особистості передається за допомогою дієслова-присудка. Вибудовується інтрига за рахунок протиставлення цінного антицінному, з якими асоціюється творча діяльність особистості: *Барбі – трипільська лялька; праця вузького кола науковців – міжконфесійний діалог; natural forms – statics*.

Розглядаючи лінгвокультурні відмінності, необхідно відзначити високий ступінь толерантності й тактовності висловлювань британських митців порівняно з українськими. Для британців антицінності – фон для творчого успіху, тоді як для українців – перешкода. Відповідно, цитати з українських

джерел різкіші, нерідко саркастичні, із забарвленням висміювання та невдоволення: «*Люди повинні бачити **світ** не з висоти купи гною, а вище і ширше*» [УНІАН].

Наведений тип заголовків домінує в українській лінгвокультурі (190 випадків в українській мові (38%); 20 – в англійській (4%), а в британській використовується здебільшого для представлення молодих та маловідомих діячів. Проте подібність АМ на рівні функціонування та способів вираження у залучених мовах доволі низька, що підтверджує показник k_{AM} , який становить 0,48.

Еліптичні структури (109 випадків в українській мові (21,8%); 140 – в англійській (28%). (Повний перелік див. у додатку А). За структурою вони зорієнтовані на інформативність, яка досягається шляхом відбору лише значимих елементів речення. У таких заголовках представлено лише ядерні аксіологеми. На відміну від попереднього синтаксичного типу заголовків, цей варіант домінує в англійській мові інтерв'ю (див. табл. 2.1).

В англійській мові модальність такого заголовка за своїм змістом і розташуванням аксіологем наближається до простого номінативного речення, у якому міститься вказівка на жанр – інтерв'ю – та називається творча особистість: «*Interview: Anthony Hopkins*» [AF].

У зіставлюваних мовах також розкривається ставлення мовця до об'єкту творчих пошуків з широким використанням як **прямих експліцитних засобів** (аксіологем контексту, модальних модифікаторів) так і **прямих імпліцитних** (предикативів з оцінним компонентом значення): «*Юрій Нікітін: Прагнутимемо до кінця року досягти частки 1,2-1,3%*» [ТП]; «*Валентин Коваль: криза закінчилася, «пора вибиратися»*» [ТП]; «*INTERVIEW: Peter O'Toole on «Troy»*» [CC], «*A Dialogue with Sarah Barnard: Creator of cutting-edge yet gracious designs*» [PJ].

В еліптичних структурах друга частина заголовка розкриває певний ідейний напрямок інтерв'ю. З погляду представлення АМ це дає можливість для презентації, саморозкриття творчої особистості, відображення стану

суспільства в обох лінгвокультурах: «Тимур Литовченко: Існує фантастика українська і фантастика в Україні» [УНІАН]; «Інтерв'ю Станіслава Ніколаєнка: щасливий учитель – щасливий учень – щасливий народ» [УНІАН]; «Sir Ian McKellen: The Bard and me» [IND]; «Neil Marshall: Doomsday is a crazy film ... in a good way» [BBC].

Такий заголовок місткий і емотивний, часом наближений до розмовної мови, розрахований на активну співпрацю з адресатом, котрий повинен відтворити ті елементи структури, яких не вистачає. У матеріалі, обраному для аналізу, представлено такі види еліпсиса:

а) еліпсис підмета та присудка: «Про перспективи української фантастики в Україні» [ІЛ]; «And Now for Michael Palin» [PP] (8 випадків в українській мові та 2 – в англійській);

б) еліпсис присудка: «Юлія Бориско та Іванна Найда – про роботу інформаційної служби НТКУ» [KR]; «Tom Stoppard and Andre Previn on Every Good Boy Deserves Favour» [TM] (17 випадків в українській мові та 4 – в англійській).

У такому заголовку ядерними аксіологемами виступають особистість і певний ракурс її діяльності. Видові розбіжності еліптичних структур у зіставлюваних мовах відбиваються на значенні показника k_{AM} , який є доволі низьким – 0,48.

Заголовки, виражені **понадфразовою єдністю** (16 випадків в українській мові (3,2%); 16 – в англійській (3,2%) є мікротекстом (сукупністю декількох взаємопов'язаних речень) [46, с. 14-15]. (Повний перелік див. у додатку А). З погляду вираження АМ такий заголовок тезово розкриває спрямованість ціннісних ставлень і виявів у подальшому інтерв'ю. Більше того, він до певної міри розкриває п'ять основних пунктів будь-якого повідомлення: «Хто?», «Де?», «Коли?», «Що робить?», «Що з цього випливає?». Матеріал, обраний для аналізу, продемонстрував відмінності у способі побудови заголовків у британській і українській мовній традиції. Англійський варіант тяжіє до

аксіологічного обрамлення, тоді як український аналог надає перевагу перекоженню інформації заголовка ціннісними елементами. Наприклад:

"Сніг" (1) падає на всіх. Режисер Євген Сивокінь: «Зробити мультфільм про наші вибори (2)? Повірте, сатира (3) мене вже давно не цікавить (4)» [КК].

Змістова та ціннісна наповненість наведеного прикладу доволі прозора. Використовуючи алюзію на однойменну пісню («Сніг падає на всіх»), редактори одразу ж закладають умовний спосіб у трактування заголовка вслід за текстом пісні (все було б гаразд, якби не вибори), наголошують на їх невідворотності (2), проте зрештою всім відомий результат політичної події (3) давно втомив суспільство (4). Водночас підкреслюється минучість і недовговічність цього етапу в житті соціуму, адже сніг має властивість танути.

Приклад англійською мовою:

«James Bond (1) is back, and returning for a fourth outing with 007 (2) is composer David Arnold (3). SoundtrackNet had a chance (4) to talk with him about his approach to working on this "reboot" of the Bond franchise (5), his working process with orchestrator Nicholas Dodd, and more! (6)» [ST].

Наведений заголовок демонструє прийом розташування аксіологічних елементів тексту рамкою. Перш за все, ядерний ціннісний елемент виноситься на першу позицію (1) з подальшим підвищенням зацікавленості читача (2). Кінцівка першого речення створює ефект обманутого очікування, адже мова в інтерв'ю йтиме зовсім не про Джеймса Бонда, а про композитора, який має відношення до проекту (3). Водночас, читач не полишає надії довідатися про улюбленого героя, чому сприяє початок наступного речення (4), оскільки вислів "to have a chance" указує на значущість подальшої розмови, зокрема у зв'язку з новим проектом. Цей зв'язок підтверджується в кінцівці заголовка (5). Більше того, кінець має подвійне ціннісне навантаження: оновлення тематики про Джеймса Бонда разом із суто професійними аспектами плану (6). Необхідно зауважити, що закінчення заголовка витримано в класичному варіанті

британської лінгвокультури: суттєва та значима інформація виноситься в кінець висловлювання [297, с. 348-354].

Наведені приклади відображають те, що працівники українських ЗМІ більш творчо підходять до проблеми формулювання заголовків, удаючись до імпліцитних і непрямих засобів: метафор, епітетів, порівнянь, контекстуальних синонімів, натяків («Сніг» падає → *наші вибори* → *сатира*) тощо. Стилістичні засоби підкреслюють аксіологічні елементи, акцентування яких розвиватиметься в самому інтерв'ю. Такі відмінності в зіставлюваних мовах підтверджуються показником k_{AM} , який становить 0,52.

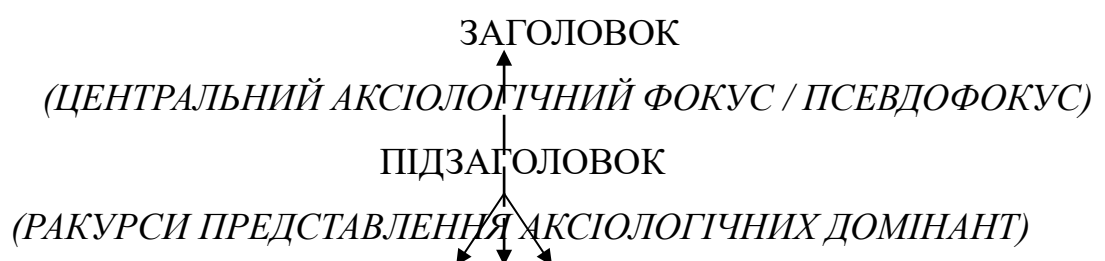
Таким чином, аналіз функціонування, структурних особливостей та засобів мовного вираження АМ у різних типах заголовків інтерв'ю з англійськими та українськими творчими особистостями та АМ виявив ряд ізоморфних та аломорфних рис. При формулюванні заголовків як британські, так і українські медіа надають перевагу односкладним простим номінативним реченням, які дозволяють легко сконцентрувати увагу читача на ядерних аксіологемах інтерв'ю за допомогою прямих експліцитних засобів. Заголовки, виражені простими поширеними реченнями, вводять периферійні щодо тексту інтерв'ю аксіологеми, що створює інтригу. Використання еліптичних структур розкриває певний значимий ідейний напрямок інтерв'ю в обох мовах за допомогою як експліцитних, так і імпліцитних прямих засобів. Цитатні заголовки також доволі поширені, адже індивідуалізують інтерв'ю, наближають пересічного читача до представника творчих кіл. Проте функціональна призначеність АМ різна: в українській мові за допомогою АМ електронне джерело «знімає» з себе відповідальність за сказане, а в англійській – зацікавлює. На рівні засобів мовного вираження також домінують експліцитні та імпліцитні прямі. Непродуктивними виявилися синтаксичні типи заголовків, виражені складними реченнями (окрім цитатних), що можна пояснити прагненням редакторів стисло й експресивно представити інтерв'ю, а також наблизити до розмовної мови. Останнє є особливо відчутним в британському варіанті. Разом з тим, український варіант менш інформативний, проте більш

експресивний та інтригуючий за своєю природою. В той самий час ціннісна наповненість англомовних заголовків чітко корелюється зі смисловим насиченням власне інтерв'ю.

2.1.2. Типові моделі вираження та функціонування аксіологічної модальності в підзаголовку. Підзаголовок у цілісному й завершеному інтерв'ю з творчою особистістю є орієнтиром тлумачення тексту інтерв'ю [148, с. 27-28]. Такий заголовок зосереджує основні ціннісні домінанти, навколо яких розгортатиметься бесіда, а також слугує орієнтиром інтерпретації суб'єктивно-об'єктивних ракурсів представлення подальшої інформації в тексті. У цьому структурному компоненті заголовкового комплексу втілюється позиція редакції, електронного ресурсу, а також ставлення представника творчої професії до певної події, ситуації тощо, яке співвідноситься з дійсністю з урахуванням фактора адресата. Трактування ціннісної сторони інтерв'ю відбувається шляхом пояснення, уточнення заголовка, розстановки основних акцентів подальшого тексту [64, с. 8; 113, с. 103-104].

Зазначимо, що фактичний матеріал продемонстрував наявність двох видів підзаголовків щодо їх розташування відносно тексту інтерв'ю: *підзаголовок-пояснення* (заголовка, або аспектів інтерв'ю, слідує безпосередньо після заголовка), а також *внутрішній підзаголовок*, який структурує інтерв'ю на певні тематичні блоки (розташовується в межах тексту) [99, с. 115]. Нижче вони аналізуються у зазначеній послідовності.

У структурі та семантиці підзаголовка зосереджено аксіологічний фокус інтерв'ю, який радіально пронизує всю тканину такого публіцистичного жанру. Більше того, існує взаємозалежність між заголовком, підзаголовком і текстом інтерв'ю. Схематично таку взаємодію можна представити так:

АКСІОЛОГЕМИ ТЕКСТУ ІНТЕРВ'Ю

Рис. 2.2. Аксіологічні взаємозв'язки в інтерв'ю

Необхідно відмітити, що підзаголовок передував 31,2% (157) інтерв'ю англійською мовою та 14% (70) українською. Подібна різниця пояснюється декількома чинниками. Перш за все, окремі інтернет-ресурси як українські, так і британські, в структурі інтерв'ю передбачають наявність підзаголовка: існує певний шаблон оформлення одержаного інтерв'ю. По-друге, українська сторона тяжіє розміщувати підзаголовок до інтерв'ю з маловідомими творчими постатями задля зацікавлення цільової аудиторії окремими аспектами їх діяльності. Британські інтернет-ресурси здебільшого не проводять такої диференціації, використовуючи підзаголовок з експресивною та інформативною метою. У випадку інтерв'ю з популярними особами британські медіа вдаються до підзаголовка з метою конкретизації теми інтерв'ю. Наприклад:

Michael Caine

The Quiet American [BBCF].

В інтерв'ю йдеться про участь відомого актора у фільмі «The Quiet American».

Як британські, так і українські медіа наводять підзаголовок для висвітлення яскравих, ексклюзивних аспектів подальшого інтерв'ю.

Відповідно до зазначених аспектів, матеріал дослідження дозволив виділити моделі підзаголовків з огляду на вираження АМР. (Тут і далі – під **моделлю** ми розуміємо «...штучно створене лінгвістом реальне чи мисленнєве утворення, яке відтворює, імітує своєю поведінкою (зазвичай у спрощеному вигляді) поведінку будь-якого іншого («справжнього») утворення (оригіналу) з лінгвістичною метою» [ЛЭС, с. 304]).

Таблиця 2.2

Структурні моделі вираження АМ у підзаголовках

Модель підзаголовка	Укр. м.		Англ. м.		k _{AM}
	N	%	N	%	
«Дзеркальна» модель	15	21,4	23	14,6	0,77

<i>AM</i>					
<i>Видільна модель AM</i>	45	64,3	76	48,4	0,78
<i>Розгалужена модель AM</i>	10	14,3	58	37	0,8
Разом/середній показник	70	100	157	100	0,78(3)
k_{AM}					

1. «Дзеркальна» модель AM (підзаголовок за граматичною структурою або фігуральністю, тематичністю та розміщенням ціннісних елементів дублює заголовок, проте більш емний, декодує основні ціннісні аспекти заголовка (15 (21,4%) випадків в українській мові та 23 (14,6%) – в англійській). Наприклад:

Колекція жіночих головних уборів Надії Мартиненко

Майже рік чернігівська художниця Надія Мартиненко працювала над унікальним циклом живописних робіт. Це 36 жіночих образів, які об'єднані однією темою – головні убори, притаманні різним регіонам України [ДС].

Підзаголовок розкриває тематику інтерв'ю, ексклюзивність та художню цінність колекції, а також вагомість виконаних художницею робіт за рахунок AM, вираженої прямими експліцитними засобами (загальнооцінна лексема *унікальний* та словосполучення *цикл живописних робіт*, ціннісний компонент значення якого реалізується конотативно).

Russia Crosses the Atlantic in Two British Books

*Lesley Chamberlain's books **Motherland** and **The Philosophy Steamer**, first published in the U.K., will be released in the U.S. later this year [LC].*

Метафора, використана в заголовку, знаходить свій перефраз-аналог в підзаголовку. Одночленне порівняння базується на алюзії – ідеї філософського пароплаву, компанії більшовистського уряду з висилки небажаних інтелігенції за кордон восени 1922 року. Для підзаголовоків англійською мовою характерні такі дієслівні маркери як *to explain, to reflect on, to talk about, to be interviewed about, to collaborate on*. Додаток, який за ними слідує, втілює макротему подальшого інтерв'ю. Таким чином читацька аудиторія за короткий проміжок часу визначає, чи варто читати інтерв'ю, судячи із заголовкового комплексу. Наприклад:

Tom Stoppard and Andre Previn on Every Good Boy Deserves Favour

In 1977 Tom Stoppard and Andre Previn collaborated on a work about Soviet dissidents. Its revival at the National is timely [TM].

В підзаголовках українською мовою інший спосіб представлення аксіологем макротемі: через точки зору творчої особистості. Типовими є такі способи:

а) *ім'я / посада особистості* + прийменник *про*. Наприклад:

Бог - набагато більший, ніж ті рамки, у які його втискаємо

Керівник англомовної служби «Радіо Ватикан» – про християнську етику в журналістиці [ДС].

б) використання цитат. Наприклад:

ІНТЕРВ'Ю З ОЛЕГОМ ГУЦУЛЯКОМ

Олег ГУЦУЛЯК: Українські нові праві – наша культурна революція ще попереду [УНІАН].

Така модель найменш поширена в обох лінгвокультурах, адже АМ розкриває центральний ціннісний фокус подальшого інтерв'ю за рахунок *прямих експліцитних засобів* (модальних лексем та аксіологем контексту), так і *непрямих імпліцитних*: алюзій, натяків, двозначних висловлювань, зрозумілих лише вузькому колу читачів, обізнаних з ходом історії, політичними та культурними подіями. Такі особливості способів вираження та функціонування АМ у цій моделі в зіставлюваних мовах втілилися у k_{AM} , який становить 0,77.

2. *Видільна модель* (звужує та конкретизує АМ заголовка відносно змісту інтерв'ю (45 (64,3%) випадків в українській мові та 76 (48,4%) – в англійській). Наприклад:

Диригент стихій, або чи стане Львів українським Міланом

Розмова з Романом Дмитриком, художником-склярем і дизайнером [ДС].

Смисл метафори, використаної у заголовку, розкрито у підзаголовку (*художник-скляр і дизайнер подібний до диригента стихій*).

Amma Asante

A Way Of Life

Financially there really aren't any rewards when you're a first-time filmmaker at this level [IM].

АМ цього підзаголовку націлена на розкриття ставлення мовця до початкових етапів творчої діяльності (Ах-) за рахунок аксіологічних модальних модифікаторів.

Подібна модель доволі популярна в обох мовах, проте в англійській їй надається більша перевага через традицію одразу представляти читачеві значимі аспекти інтерв'ю за допомогою **прямих експліцитних засобів**: номінацій з денотативним оцінним компонентом значення, контекстуальних аксіологем, аксіологічних модальних модифікаторів та аксіологем, цінність яких закріплена узуально. В українській мові на ряду із зазначеними засобами поширені **непрямі імпліцитні**, зокрема, метафори. Ступінь подібності вираження АМ в обох мовах доволі високий і становить 0,78 за коефіцієнтом K_{AM} .

3. *Розгалужена модель* (розширює, тлумачить заголовок, пояснюючи ціннісні смисли подальшого інтерв'ю (10 (14,3%) випадків в українській мові та 58 (37%) – в англійській). Наприклад:

В історичному кінематографі треба не дев'ятий вал піднімати, а знайти краплю істини, – Олесь Санін

Батько легендарного «Мамая» Олесь Санін працює зараз у США, однак не втрачає оптимізму щодо перспектив українського, і, зокрема, українського історичного кіно [ДС].

АМ заголовку, виражена предметною метафорою, акцентує увагу читача на проблемі українського історичного кінематографа, а АМ підзаголовку, представлена модальним модифікатором, розширює коло питань, які розглядатимуться в інтерв'ю. Використання предикатива з оцінним компонентом значення (*не втрачати оптимізму* тобто «*не втрачати тверду віру в успіх*») надає позитивного забарвлення АМ [ВТУМ].

The atheist

Evolutionary biologist Richard Dawkins explains why God is a delusion, religion is a virus, and America has slipped back into the Dark Ages [VL].

АМ у наведеному прикладі може набувати різних вимірів в залежності від релігійних переконань читача (Ах+/Ах-/Ах0). Негативне тлумачення Бога (*a delusion*), релігії (*a virus*) та ситуації в Америці вцілому (*...has slipped back into the Dark Ages*) за допомогою частковооцінної лексики, модальних модифікаторів та предикативів відповідає професії Ричарда Докінза.

Подібна модель більшою мірою типова для англійської мови через свою інформативність, рекламну та прогностичну функцію. Українські медіа вдаються до неї з метою підкреслення значимості особи, в якій береться інтерв'ю, або ж того, чим вона займається. На рівні засобів вираження у зіставлюваних мовах перевага надається **прямим експліцитним**, за допомогою яких уможливорюється однозначність тлумачення та прогнозування подальшого змісту інтерв'ю читачем. Вказані особливості реалізації АМ відобразились у K_{AM} , який становить 0,8.

На окремий розгляд заслуговує вираження АМ у *внутрішньому підзаголовку*, який структурує текст інтерв'ю у важливі інформаційні блоки відповідно до мікротем. Даний тип підзаголовку широко представлений в обох лінгвокультурах, проте він використовується з різною метою. Британські медіа роблять акцент на інформативності та конкретизації макротемі, використовуючи моделі виділення чи розгалуження, в той час як українські – на експресивності. Наприклад:

Павло Зібров: «Спочатку жінки, а потім – все інше»

Про бюст і... найсексуальніший аксесуар

[...]

Як батько скаже, так по-маминому й буде

[...]

Українець і по паспорту, і по духу [СЛ].

Проаналізувавши внутрішні підзаголовки смислове та ціннісне наповнення інтерв'ю, можна дійти висновку, що український варіант

використовує внутрішній підзаголовок як певний штрих, родзинку, якою оздоблюють текст. Фактично, інформативності відводиться мінімальна роль. Головне – заінтригувати читача. Так, перший внутрішній підзаголовок наведеного прикладу охолює частину тексту інтерв'ю, в якій йдеться не стільки про пишні жіночі форми та туалет, як про перші професійні спроби співака на великій сцені та про зустріч з Муслімом Магомаєвим. В українській лінгвокультурі поширений прийом обманутого очікування, коли периферійні ціннісні смисли позиціонуються як ядерні. При цьому використовується видільна модель вираження АМ. Головне – привернути увагу читача за допомогою творчого підходу до формулювань.

Interview

Judi Dench on ...

[...]

... *Theater and Cinema*

[...]

... *Vin Diesel*

[...]

... *"Ladies in Lavender"*

[...]

... *Her Next Movie* [FS].

Характерною рисою британського варіанту, що ілюструється поданим прикладом, є чіткість та однозначність. Ряд внутрішніх підзаголовків нагадують план до тексту. Виноситься лише значиме, суттєве, те, про що безпосередньо йтиметься в інтерв'ю. Наведений приклад за своєю структурою нагадує просте речення з однорідними додатками, яке перетворилось на паралельну конструкцію (заголовок як еліпсис підставляється на початок внутрішніх підзаголовків). Щодо аксіологічного насичення використовується модель розгалуження задля виділення важливих та значимих у творчості зірки етапів, творчих здобутків та співпраць (за допомогою контекстуальних аксіологем).

Кожен підзаголовок короткий та ємний, несе лише головне, ядерне аксіологічне навантаження.

Підсумовуючи, зазначимо, що в українській та британській лінгвокультурах підзаголовок в різних його виявах має відмінну функціональність на тлі подібних моделей вираження АМ («дзеркальної», видільної та розгалуженої).

Британська сторона надає перевагу винесенню у підзаголовок суттєвого, значимого, інформативно цінного, тому в складі підзаголовків домінують ядерні аксіологеми, модальні лексеми, тобто прямі експліцитні засоби вираження АМ. Це зумовлює відсутність функціональної неоднозначності у використанні АМ. Такий спосіб представлення творчої особистості, її здобутків, теми розмови налаштовує читача на конкретні дані та певний спосіб їх подання. Завдяки цьому цільовий адресат не витрачає час на пошук необхідного – воно експліцитне.

Українські інтернет-ресурси наряду з ядерними виносять у підзаголовок другорядні, периферійні щодо тексту інтерв'ю аксіологеми, які позиціонуються як ядерні. Разом з тим, креативно підходячи до формулювань, створюються привабливі та інтригуючі компоненти підзаголовочного комплексу, які, проте, не розкривають основного ідейного чи тематичного насичення інтерв'ю. Саме тому, на ряду з прямими експліцитними засобами вираження АМ використовуються й непрямі імпліцитні. Відповідно, у зіставлюваних мовах відзначається різна функціональність та способи мовного вираження типових моделей АМ у підзаголовках.

2.1.3. Структурні й логіко-сміслові особливості вираження аксіологічної модальності ліда. Завершальною складовою заголовкового комплексу інтерв'ю є лід. Цей композиційний елемент є своєрідною «візитною карткою» інтерв'ю: «... лід – приманка, наживка, хитра пастка для читача ... лід – це аперитив. Він покликаний збудити апетит, аж ніяк не замінюючи собою обідку із трьох страв» [106, с. 39-40]. Вдалиий лід повинен бути чітким та

конкретним. У ньому формулюється головний зміст подальшого повідомлення, а також, якщо це можливо, міститься деталь, яка відрізняє дане інтерв'ю від інших подібних. Лід готує орієнтовного читача до сприйняття тексту інтерв'ю, задає тональність. Даний композиційний рівень за функціональністю та змістовністю можна порівняти певною мірою з експозицією художнього твору.

У матеріалі дослідження лід передувало 472 (94,4%) інтерв'ю українською мовою та 464 (92,8 %) – англійською. Фактичний матеріал показав, що у цій частині інтерв'ю розкриваються певні аспекти діяльності та життя творчої особистості, якими й намагаються привернути увагу читача (в одному ліді можуть поєднуватися декілька аспектів):

- а) біографічні/ автобіографічні дані особи, у якої береться інтерв'ю;
- б) аспекти творчої діяльності;
- в) опис ситуації та умов, за яких відбувалося інтерв'ю;
- г) розповідь про яскравий випадок, подію, що мають відношення до представника творчої професії чи подальшого інтерв'ю;
- д) характеристика соціально-культурного стану суспільства, окремої галузі тощо.

Разом з тим, в британській та українській лінгвокультурах лід різниться за логікою та структурою побудови, смисловим наповненням та функціональністю. Головна відмінність полягає у тому, що англійський варіант робить акцент на раціональності, а український – на емоційності. Крім того, в англійській традиції існує ряд усталених правил щодо написання ліду, склалася традиція. Так, лід повинен бути чітким та конкретним. Перевага надається простим реченням. АМР вибудовується навколо центрального аксіологічного елемента та одного чи декількох допоміжних периферійних, які створюють інтригу для читача.

Українська традиція знаходиться на стадії формування. Прослідковуються тенденції до перейняття досвіду англійських країн. Разом з тим, засади національної свідомості сприяють тому, що український варіант (окрім офіційних інформаційних джерел на зразок УНІАН) відзначається образністю

та поетичністю, які також допомагають подати те, що зацікавить та буде близьким для української цільової аудиторії. Проте, часом, творчий підхід до написання ліду переростає у невиразність, що призводить до невілювання аксіологічних домінант. На заваді стають другорядні подробиці; абстрактні та надто загальні слова; невизначеність; перевага форми над змістом повідомлення; непослідовність, а також зavelикий обсяг. Периферійні аксіологеми інтерв'ю представлені як псевдоядерні. Створюється ефект обманутого очікування.

До спільних рис зіставляваних мов можна віднести те, що в матеріалі дослідження експлікуються такі ракурси АМ:

а) значимість творчої особистості: заслуги, важливість, авторитетність представника творчої професії в певних суспільно значимих галузях (106 (22,5%) випадків в українській мові та 92 (19,8%) – в англійській);

б) аксіологеми подальшого інтерв'ю (ядерних аксіологеми в українській мові – 145 (30,7%) та периферійних – 208 (44%); ядерних аксіологем в англійській мові – 307 (66,1%) та периферійних – 243 (52,3%);

в) актуальні соціальні, політичні, національно значимі питання і т.д. (472 (100%) випадки в українській мові та 464 (100%) – в англійській);

г) авторитетність ресурсу, досвідченість інтерв'юера, обставини спілкування (можуть також розміщуватись наприкінці інтерв'ю) (62 (13,1%) випадки в українській мові та 113 (24,4%) – в англійській) [227, с. 308-309].

З огляду на це, АМ вибудовується навколо зазначених аксіологем на перетині таких ракурсів ставлень: оцінки інтерв'юера, самооцінки та сукупності ставлень творчої особистості, а також громадської думки. При цьому аксіологема відіграє подвійну роль. З одного боку, вона може виступати об'єктом оцінювання, а з іншого, – з нею порівнюють та співвідносять різні явища під час спілкування.

Зазначені спільні та відмінні риси АМ ліду в зіставляваних мовах підтверджуються k_{AM} , який становить 0,51.

Беручи до уваги зазначене, розглянемо лінгвокультурні особливості модальної реалізації перелічених аксіологічних елементів в лідах британської та української сторін з огляду на структурні та логіко-семантичні особливості.

Так, при формулюванні *значимості творчої особистості* (106 (22,5%) випадків в українській мові та 92 (19,8%) – в англійській) британська сторона оперує конкретними фактами, які розкриваються через контекстуальні аксіологеми. Створюється невелике резюме з урахуванням спрямованості подальшого інтерв'ю. Загалом лід має тезовий характер. Тому переважають **прямі експліцитні засоби** (*модальні лексеми та лексика з конотативним оцінним компонентом значення*), за допомогою **прямих імпліцитних** (*предикативів з оцінним та фазовим компонентом значення*) акцентуються досягнення. Прикладом слугує «візитна картка», що передує інтерв'ю з британським науковцем Меліндою Зук:

... *Zook is Associate Professor of Early Modern British History at Purdue University. Her works include:*
 – *Radical Whigs and Conspiratorial Politics in Late Stuart England (University Park, PA.: Penn State University Press, 1999) ... [BS: Melinda Zook].* (Більше прикладів див. у додатку Б).

Наведений фрагмент ілюструє логічний, послідовний та візуально легкий для сприйняття виклад тих суттєвих аспектів творчої діяльності науковця-історика, які можуть зацікавити цільову аудиторію. АМ набуває об'єктивного вияву: позиціонується авторитетність особистості за рахунок об'єктивних факторів, суб'єктивна оцінка відсутня. Така ж тенденція прослідковується й на мистецьких британських порталах. При цьому перевага надається простим реченням. Наприклад, ... *His works have been presented in various exhibitions like Business Design Centre, London (2000 & 2001), ... [PJ: Interview: Sy Willmer endeavors to involve humor and expression in all his designs].* (Більше прикладів див. у додатку Б).

Тенденції на українських медіа-ресурсах за останні роки почали наближуватися до британського аналога в плані стислості та фактографічності

подання ліду. Разом з тим, АМР формується не лише за рахунок об'єктивної складової, а також і суб'єктивної. Тому на ряду із **лексичними засобами вираження** АМ широко використовуються **синтаксичні** (*повтори, паралельні конструкції, порядок слів, побудови зі вставними словами зі значенням емоційної чи інтелектуальної оцінки*) та **морфологічні** (*доконаний / недоконаний вид, способи дієслова*). Український аналог намагається створити мальовничу, яскраву картинку та цим привернути увагу читача. Як приклад розглянемо лід до інтерв'ю з українським письменником-сучасником Володимиром Даниленком:

В українській літературі з'явився перший роман про бюрократичний клас. За сімнадцять років незалежності сформувалась національна бюрократія, психологію, поведінку, забобони і звички якої описав у сатиричному романі „Газелі бідного Ремзі” (Львів, видавництво „Піраміда”, 2008 рік) відомий український письменник Володимир Даниленко. Герой його роману проникає в Кабінет Міністрів і Секретаріат Президента, щоб простежити за найменшими порухами душі цього закритого для стороннього ока класу [УНІАН: Володимир Даниленко написав перший роман про українську бюрократію]. (Більше прикладів див. у додатку Б).

У наведеному ліді наводяться конкретні дані, що стосуються творчого доробку. АМ акумулює як суб'єктивні так і об'єктивні вияви. Співвідношення з дійсністю значною мірою відбувається за рахунок «штучних підпірок»: дієслів доконаного виду в підкреслених частинах. Саме присудки констатують те, що дійсно має місце [106, с. 39-55]. Суб'єктивна складова модальності оформлюється за рахунок підкреслення ексклюзивності праці та новизни піднятої письменником проблеми. Крім того, згадка про героя роману та натяк на його поневіряння (назва твору) також привносять суб'єктивність, проте з об'єктивним забарвленням через типовість ситуації, викладеної у творі (106 (22,5%) випадків в українській мові та 92 (19,8%) – в англійській).

Як видно з останнього прикладу, експресивність та емоційність є характерними рисами українського аналогу (87 (82%) лідів). В окремих

випадках ця особливість займає домінуючу позицію. Тоді лід набуває оповідального характеру, стає пишномовним та розмитим, через що часом нівелюються ядерні аксіологеми та ставлення до них. В таких випадках, діяльність творчої людини представляється як зримий процес боротьби з несприятливими обставинами. Уславлюються спроби перемогти на тернистому шляху:

В Україні є люди, які роблять документальне кіно (1). І це набагато важливіше, ніж нескінченні скарги інших про неможливість його створювати без підтримки держави (2). І навіть важливіше, ніж неухвага кінотеатрів та телебачення до неігрового кіно (2). Якщо дуже захочеш, то неодмінно знайдеш свого глядача ... [КК: Жінка, яка створює кінолітопис]. (Більше прикладів див. у додатку Б).

Вказаним уривком розпочинається лід до інтерв'ю з Ларисою Роднянською. З точки зору функціональності АМ створює ефект передбачення подальшого розгортання інтерв'ю, що прослідковується вже з першого речення. За допомогою складнопідрядного речення виокремлюється коло документалістів (1), яке протиставляється *іншим* (пасивним). При цьому, прийом, коли лід починається з підрядного речення, вважається в британській лінгвокультурі недоцільним, адже ускладнює сприйняття ядерного та допоміжного периферійного аксіологічного елемента [297, с. 207]. За допомогою паралельних конструкцій, що передають нарочите зображення ряду несприятливих умов, які не в змозі подолати *інші* створюється ефект «боротьби» (2). Останнє речення у зв'язку з першим «підказує» адресату, хто переможець у цій боротьбі за справу загальнонаціонального рівня.

Цей фрагмент є також прикладом національної логіки подання матеріалу українською мовою: виділення позитиву на фоні негативу [102, с. 56; 191, с. 17-21; 253, с. 9-17]. Британська ж традиція тяжіє до першочергової презентації позитивного [219, с. 28]. Наприклад: *John Currin makes paintings that get people talking. In a time of widespread academic feminism, his paintings of voluptuous nudes came across as, perhaps, unexpectedly daring. And so was his masterful*

technique a breath of fresh and unconventional beauty in a time of bad painting fetching high prices [IM: John Currin].

Абсолютною ізоморфною рисою зіставлюваних мов є й те, що способи, прийоми та манера мовного вираження АМ на тлі ліду безпосередньо перегукуються з особливостями мовленнєвого, життєвого чи творчого образу та стилю креативної особистості як індивідуальності. Наприклад (лід до інтерв'ю з Кузьмою Скрябіним «Без книжок мозок зсихається»):

Цей гламурний пан, який так полюбляє писати і співати про негламур, давно вже відбувся як зіркова музична одиниця України: регулярно випускає хітові музичні альбоми, частенько штампує цікаві кліпи, постійно міняє компаньйонів для зіркових дуєтів. Чогось іще бракує? Так, він іще працює телеведучим, пише книжки, бавиться продюсуванням. На творчі пошуки це не схоже, він давно вже знайшов себе і зараз просто "стібеться" над усіма: над політиками, над перехожими... Тож знайомтеся – Кузьма, чи Андрій Кузьменко, чи просто Скрябін [HCL: Без книжок мозок зсихається]. (Більше прикладів див. у додатку Б).

Характеристики творчої особистості та оцінка його різнопланових здобутків певною мірою дублює манеру спілкування самого Кузьми Скрябіна: використовується жаргон, розмовні мовленнєві формули на зразок тих, якими оперує зірка у своєму спілкуванні (підкреслені частини). Зримо завдяки перехідним дієсловом доконаного виду, що констатують досягнення, присутня ядерна аксіологема *самореалізації*. АМ має об'єктивний характер: на смислового рівні звершення творчого діяча протиставляють кагорті *інших*, які не зуміли досягти подібних вершин. В свою чергу таке піднесення над ординарністю дозволяє Кузьмі «стібатися» над усіма.

Порівняємо проаналізовану вступну частину з фрагментом ліду до інтерв'ю з Джимом Керрі:

At first (1), we knew Jim Carrey as the rubber-faced "white guy" (3) on the skit-based comedy show (2), In Living Color. Then (1) we came to know him as one of the most gifted physical comedians (3) of the silver screen in films like Dumb and

Dumber, Ace Ventura and The Mask (2). Like most great comedians (4), Carrey eventually (5) yearned to express his dramatic side, *the sad clown* (6)... [IGNM: An Interview with Jim Carrey]. (Більше прикладів див. у додатку Б).

У наведеному фрагменті за допомогою паралельних конструкцій (2) представлені звичні для загалу образи Джима Керрі як комедійного актора (3). АМ першої частини ліду кодує успішність стереотипного образу зірки за допомогою виразу *one of the most gifted physical comedians* в другому реченні, а також привнесенням подібного смислу й в перше речення за допомогою паралельних конструкцій. Звичність комедійного образу представлена за допомогою прислівників послідовності (1). Зміна творчої перспективи відображена прислівником *eventually*, який за своїм значенням вказує на усталеність звичайного ракурсу творчої діяльності протягом довгого часу, і разом з тим, передбачає перехід на новий рівень. Драматична репрезентація митця (6) не викликає суспільного супротиву, а навпаки підкріплюється категорією авторитетності (4).

Наведені фрагменти також демонструють типову лінгвокультурну логічну відмінність лідів – спосіб передачі суспільного бачення творчих доробків та змін: британська сторона толерантна до невизначеності та нового, українська – більш поміркована. Разом з тим, в обох лінгвокультурах надають перевагу образному, легко впізнаваному представленню представника творчої професії в ліді.

Лід англійською мовою доволі прозорий щодо аксіологем подальшого інтерв'ю (ядерних аксіологеми в українській мові 145 (30,7%) та периферійних – 208 (44%); ядерних аксіологем в англійській мові 307 (66,1%) та периферійних – 243 (52,3%). Це відбувається через експліцитну презентацію ядерних та периферійних аксіологем. Акцент робиться на ексклюзивності. Український аналог в окремих випадках доволі об'ємний, переобтяжений тлумаченнями суміжних понять, які через культурно-історичні процеси минулого, або ж загальну неосвіченість можуть бути незрозумілими для сучасника. АМ кодується у складних реченнях. Цей аспект прослідковується у

фрагменті вступної частини до інтерв'ю з українським науковцем-колекціонером Олександром Поліщуком:

... *Трипільська цивілізація — дуже глобальний масив, який займав усе правобережжя Дніпра разом з Румунією й Молдовою аж до Чорного моря і ...* [ГНП: Олександр Поліщук: «Український етнос потерпає від того, що не знає своїх першоджерел»]. (Більше прикладів див. у додатку Б).

Як видно із прикладу, у додаткових відомостях, що увійшли до ліду, ядерний аксіологічний елемент – *Трипільська цивілізація* – нарочито виділяється поєднанням підсилювального прислівника і прикметника (підкреслена частина), на ряду з підрядними уточнюючими реченнями.

Що ж до *актуальних соціальних, політичних, національно значимих питань* (472 (100%) випадки в українській мові та 464 (100%) – в англійській), то для британських інтернет-ресурсів є показовим вихід на загальнонаціональний, світовий масштаб. Для українського відповідника більшою мірою характерна орієнтованість на місцевий, внутрішньо державний рівень, а також прагнення до міжнародної значимості та визнання. Наприклад:

Лілія Пустовіт – одна з небагатьох дизайнерів в Україні, які здатні жити й творити в контексті сучасної світової культури. У певному значенні її можна назвати людиною світу. Вона однаково легко й природно почуввається на вулицях Парижа, Лондона, Рима, Москви й Києва [ДН: Лілія Пустовіт].

(Більше прикладів див. у додатку Б).

[Sarah Barnard](#) is an interior designer who works consistently to meet her clients' need of interior consulting. Local and national publications have regularly uploaded her work [PJ: A Dialogue with Sarah Barnard: Creator of cutting-edge yet gracious designs!].

Перше речення українського варіанту створює соціально-культурний інформаційний фон, який підкреслює неналежну розвиненість дизайнерської справи в Україні порівняно зі світовим прогресом. На тлі такого вступу *легкість та природність* на теренах світових столиць моди вже звучить не зовсім впевнено.

У наведеному британському фрагменті визнання дизайнера на місцевому та національному рівнях ґрунтується на споконвічній національній цінності – наполегливій праці (*works consistently*), підпорядкованій конкретній меті (*clients' need*). При цьому також зазначено логічний результат такої праці (*publications have regularly uploaded her work*). Характерною також є відсутність зайвого вихваляння, яке натомість можна зустріти в українському аналізі.

Представлення останнього елементу ліду, *авторитетності ресурсу, досвідченості інтерв'юера, обставин спілкування* (62 (13,1%) випадки в українській мові та 113 (24,4%) – в англійській), має варіативний характер в обох лінгвокультурах. Часом, зазначається лише ім'я, джерело (Ах+, Ах0):

...Розмову, що точилася 19 вересня 2000 року, вели Володимир Войтенко, Алік Шпилюк, Тімур Золоєв... [КК: Академік Амосов і безбожний розум]. (Більше прикладів див. у додатку Б).

Вказівки на інтерв'юера та обставини спілкування в британських джерелах здійснюються за допомогою дейктичних маркерів, що створює ефект наближення до творчої людини, візуалізує спілкування:

... I met Dawkins in late March at the Atheist Alliance International annual conference in Los Angeles, where he presented the alliance's top honor, the Richard Dawkins Prize, to magicians Penn and Teller. During our conversation in my hotel room, Dawkins was as gracious as he was punctiliously dressed in a crisp white shirt and soft blazer.... [BS: Scholar of the month. Richard Dawkins]. (Виділено нами – О. С.). (Більше прикладів див. у додатку Б).

Ціннісні аспекти, вказані у ліді, радіально пронизують усе інтерв'ю та забезпечують його смислову та функціональну цілісність, а також налаштовують читача на сприйняття певної інформації.

Таким чином, проаналізувавши АМ ліду ми дійшли наступних висновків. У цьому елементі заголовкового комплексу сконцентровано ціннісні орієнтири, які можуть зацікавити адресата. Загалом, в українській лінгвокультурі існують дві тенденції представлення АМ. Перша відображає тяжіння ліду до образності, розгорнутості, перенасиченості додатковою інформацією та відомостями, що

закріплюється складними поширеними реченнями, котрі несуть периферійну, а не ключову ціннісну інформацію. Друга наслідує західну традицію у стислості та конкретності з використанням прямих та непрямих експліцитних засобів вираження АМ. Широкий спектр аксіологем в контексті ліду пояснюється єдністю та боротьбою національної самобутності українців та прагненням до європейської спільноти. Разом з цим, такий підхід створює ефект нарису з нечітким розмежуванням ядерних та периферійних аксіологем. Британський аналог англійською мовою доволі лаконічний, фактографічний за змістом та формою представлення, завдяки чому подальше розгортання інтерв'ю, а також ціннісні орієнтири інтернет-ресурсу є прозорими. АМ кодується експліцитно простими поширеними реченнями. Стисла та суттєва презентація характерна для британського національного способу мислення та світосприйняття. Спільними для обох мов залишаються ціннісні орієнтири ліду.

2.2. Екстралінгвальні та лінгвальні особливості функціонування аксіологічної модальності на початку інтернет-інтерв'ю

Початок інтернет-інтерв'ю, як і заголовковий комплекс, відноситься до сильної позиції, а отже є «... опорною точкою творчої активності читача в процесі верогідного прогнозування» [13, с. 24]. Даний структурно-композиційний елемент асоціюється з початковою реплікою інтерв'юера [193, с. 34]. Вона задає загальний тон розмові, дає уявлення читачеві про орієнтовну тематичну, проблемну й ціннісну направленість подальшого тексту повідомлення. Ця частина інтерв'ю уможлиблює зіставлення змісту АМ заголовкового комплексу з дійсним перебігом бесіди. Крім того, під час ознайомлення з початком відбувається порівняння наведеної інформації з тезауросом читача, адже безпосередня мета інтерв'ю – продукування нового знання чи інформації задля задоволення інформаційних потреб громадськості [147, с. 8; 222, с. 8].

Провідна роль в організації початку бесіди відводиться репліці журналіста, яка повинна бути актуальною, суспільнозначущою. Вона може містити ядерну аксіологему, навколо якої зав'язується обговорення та утворюється АМР. У свою чергу репліка-відповідь повинна відрізнитися індивідуальним, свіжим баченням і ставленням до проблеми. Аналіз фактичного матеріалу показав, що як в англійській, так і в українській мовах виділяються три основні комунікативні типи висловлювань на початку інтерв'ю з огляду на АМ, наведені в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Комунікативні типи висловлювань на початку інтерв'ю в українській та англійській мовах з огляду на АМ

Комунікативний тип висловлювання	Укр. м.		Англ. м.		k _{AM}
	N	%	N	%	
<i>Репліка-запитання*</i>	258	51,6	141	28,2	0,61(2)
<i>Репліка-констатація</i>	32	6,4	49	9,8	0,63
<i>Репліка-констатація + запитання</i>	210	42	318	63,6	0,76
Разом / середній показник k _{AM}	500	100	500	100	0,67

Примітка. У випадку, коли інтернет-інтерв'ю починалося запитаннями, їх загальна кількість на 1000 інтерв'ю склала 712 в українській мові та 502 – в англійській, оскільки в обох мовах в одній початковій репліці журналіста може бути декілька запитань.

Загалом, отримана класифікація початкової фази інтернет-інтерв'ю відповідає баченню Г. В. Бирдиної місця запитання в діалогічному мовленні: запитанню як вираженню думки у запитально-відповідній єдності повинна передувати ще одна репліка, котра є основою запитання [45, с. 42]. Тобто запитання передбачає не лише відповідь, але й коло вихідних суджень, на основі яких виникає запитання.

Відповідно, запитально-відповідна єдність тричленна й складається з трьох реплік: вихідної репліки, запитальної репліки та репліки-відповіді [262, с. 7-10]. У тому випадку, якщо вихідна репліка відсутня, то запитання

спирається на ситуацію спілкування, аперцепціональну базу співрозмовників [45, с. 42; 201, с. 7-10]. У випадку інтернет-інтерв'ю такою основою може виступати заголовочний комплекс, який вміщує базисну інформацію достатню для початку бесіди.

2.2.1. Репліка-запитання. Формулювання АМР початку інтернет-інтерв'ю, перша репліка якого виражена *реплікою-запитанням*, – найпоширеніший спосіб в обох мовах (258 (51,6%) випадків в українській та 141 (28,2%) – в англійській мові). Оскільки на початку інтернет-інтерв'ю важливо встановити довірчу атмосферу, інтерв'юери здебільшого запитують про добре відоме, або ж про те, про що мовець буде говорити охоче [193, с. 34-35]. Як правило, у центрі уваги знаходиться інформація, пов'язана з інтерв'юером особисто чи опосередковано (професійні обов'язки, коло інтересів, знайомих тощо). Відповідно, АМ розгортається навколо цінностей особистісного та творчого рівнів, які водночас можуть бути пов'язані з аксіологемами інших рівнів, адже мовна особистість комплексна та багаторівнева [108, с. 24].

Разом з тим, запитання може лише номінативно виводити об'єкт АМ в подальший контекст обговорення або ж створювати певний аксіологічний фон. Все це залежить від типу запитання, яким розпочинається інтернет-інтерв'ю та від способу його побудови.

При аналізі початку інтернет-інтерв'ю ми спиралися на класифікації запитань інтерв'ю, запропоновані М. Бомертом [274, с. 85-87]. При чому враховувався ціннісний аспект запитань.

Отже, для початку бесіди характерні *конкретні запитання* про певні явища та об'єкти (403 (56,6%) випадки в українській та 417 (83%) – в англійській мові). В них міститься об'єкт АМ, а також апеляція до ставлення співрозмовника, що утворює АМ в українській та англійській мовах. Наприклад:

– Чим для вас, багаторічного дослідника світоглядних течій (2), є нові *прави* (1)? Можли б ви сформулювати їхню *ідею коротко, чітко і зрозуміло* (2) для кожного [КК: Інтерв'ю з Олегом Гуцуляком]?

Do you think your film (1) *might become part of the school syllabus* (2) [BBCF: Alex Cox. Revengers Tragedy]?

У наведених запитаннях позначками (1) об'єкти оцінювання мовцями, які водночас визначають тему майбутньої бесіди. В той час, як фрагменти запитань позначені (2) є периферійними елементами, спрямованими на подальшу репліку-реакцію. У прикладі українською мовою міститься непряма оцінка аксіологічного ядра. В той час як в англійському АМ виражена імпліцитно, оскільки прямих оцінок та суджень у запитанні немає, проте периферійні елементи АМ до певної міри відображають значимість об'єкта АМ. Так, у першому випадку можливість розгляду фільму в рамках навчальних програм непрямо вказує на вагомість творчого доробку. В другому ж випадку периферія позначає складність та неоднозначність напрямку, що тлумачиться.

Такий підхід виправдовує потреби читацької аудиторії у налаштуванні на тематичну та проблемну спрямованість інтерв'ю та співвіднесенні її зі своїми власними запитаннями у інформації чи розвагах.

Виявилось, що у досліджуваних мовах переважають початки інтернет-інтерв'ю з *відкритими запитаннями* (націлені на необмежену кількість відповідей). В українській мові їх число склало 406 (57%) випадків, в англійській – 358 (71,3%). З граматичної точки зору це спеціальні запитання. В таких запитаннях аксіологічне ядро та периферія можуть виражатися **прямо експліцитно** за допомогою іменника чи іменникового словосполучення, якщо питання ставиться до означення підмета. В інших випадках міститься лише натяк, кодований **непрямо імпліцитно** в семантиці предикатива чи предикативної групи. Специфікою української мови є спрямованість на імпліцитність, створюється ефект «зачіпки», коли основним полем утворення АМР стає репліка-реакція. У свою чергу британські медіа-ресурси надають перевагу експліцитним формам вираження АМ, коли основний аксіологічний

фон знаходиться на поверхні та легко сприймається читачем. Зазначені спільні та відмінні риси АМ у відкритих запитаннях на початку інтернет-інтерв'ю в зіставлюваних мовах підтверджуються k_{AM} , який становить 0,65. Наведемо приклади таких запитань та реплік-реакцій, до яких вони спонукають респондента:

Пані Наталю, чим найближчим часом збираєтеся потішити своїх шанувальників [УНІАН: Наталя Могилевська: В Україні немає сильного лідера, як при Кучмі]?

Dave: After working in various other forms, what brought you to longer fiction, and what were some of the opportunities afforded to you (2) by the novel (1) [PP: Five Debut Novelists. One Rock 'n' Reading Tour]?

Перший приклад українською мовою демонструє імпліцитність вираження АМ за рахунок структурно-семантичних особливостей присудка – вказівкою на майбутні дії пов'язані з принесенням втіхи та радості [ВТСУМ, с. 669]. Другий випадок містить експліцитні модифікатори АМ. Ядром АМ виступає *creative work (the novel)*, на що вказує периферія, виражена висловом *to afford opportunities*.

Закриті запитання (потребують відповіді «так» або «ні») не були представлені самотійно на початку інтернет-інтерв'ю, проте мали місце у поєднанні з відкритим запитанням задля уточнення та з'ясування нової інформації про значимі явища та процеси. На рівні мовного вираження в обох мовах об'єкт АМ виводиться **прямими експліцитними засобами**, а ставлення до нього – **прямими імпліцитними**. Відповідно, кількість таких сполучень склала 153 (21,5%) випадки в українській мові та 72 (14,4%) – в англійській. Наприклад:

Чи є у вас українські партнери? Узагалі, як усе почалося з проектом Orangelove [КК: Orangelove]?

To start off, how did you start in the business? Were you interested in theatre when you were younger [BL: Interview with Joe Aveline]?

Перший приклад лише вводить предмет обговорення з нейтральною АМ (Ах0). В другому ж запитанні в рамках подальшого контексту виводиться професійна аксіологема *creativity (theatre)*, яка у поєднанні з прийменниковим дієслівним виразом *to be interested in* (в семантиці виразу відбиті позитивні емоції щодо пізнання чи насолоди предметом чи явищем [LDCE, с. 849]) створює фон для утворення АМ вже у репліці-реакції.

Спільні та відмінні риси у вираженні та функціонуванні АМ таких запитань в зіставлюваних мовах виражається k_{AM} , який становить 0,61.

За структурою (тобто за кількістю суджень у питанні) англomовна традиція підтвердила своє тяжіння до *складних запитань* (387 випадків (77%)), в той час як українська – до *простих* (492 випадки (69,1%)). З огляду на АМ в простих запитаннях одна ядерна аксіологема, в той час як у складних – дві та більше або ж одна аксіологема супроводжується рядом периферійних, що приймають участь в утворенні АМ. k_{AM} зіставлюваних мов вищий у простих запитаннях (0,52) порівняно зі складними (0,47), що пов'язується з відмінностями функціонування ядерних аксіологем. Наприклад:

– Василю, у вашій родині всі такі богатирі?

– Як це не дивно, але батьки не такі великі, як ми з братом... Кажуть, наш прадід був майже двометровим велетнем. Та й я народився з непоганими параметрами – п'ять кілограмів при зрості 68 сантиметрів. Якось сталося, що ми, діти, от такими вирости.. [УФ: Василь Вірастюк: Своїх кумирів я вже перемиг].

– Although you haven't designed coins before, is currency something that's interested you before, as a non-designer and designer?

– As a child I was interested in all things shiny, and as I grew up I became interested in all things 'designy'. There are moments in my life where currency, and especially coinage, made an impression on me in different ways, though I'd never actually considered designing coinage until I became aware of the competition [BL: Interview with New British Coin Designer].

Отже, у запитанні фрагменту українською мовою ядерною аксіологемою виступає слово *богатир*. АМ утворюється за допомогою підсилювального прикметника вираження якості *такі* з опорою на периферію *всі*, тобто *ваша родина*, що додає значення виключності всім членам родини. В свою чергу відповідь при утворенні АМ слідує тенденціям української риторики – спочатку спростування, а потім підтвердження (62%). Таким чином АМР ДЄ утворюється навколо двох полюсів «*малий-великий*». Спочатку відповідь слідує граматиці побудови запитання проте з протилежним значенням *не такі великі*. У другій половині відповіді відбувається перехід до підтвердження генетичних даних. До аксіологеми *богатир* добираються контекстуальні синоніми: *двометровий велетень*, *непогані параметри*, *от такими вирости*. Разом з тим, наприкінці репліки з відтінком виправдання та обережності, що також характерно для мовленнєвої поведінки українця (78%), додається причина звитяжності богатиря «*Якось сталося...*».

Британський фрагмент демонструє націленість запитання на цінність *творчий доробок*, що контекстуально реалізується аксіологічними центрами:

coin/currency, non-designer, designer. При цьому АМ має нейтральний характер, адже у самому запитанні немає оцінок. Проте відповідь насичена різними полюсами вираження АМ. Так, у першому реченні за допомогою паралелізмів та оказіональної словотворчості та виразу *to be interested in* висловлюється позитивне ставлення до контекстуальної цінності *coin*. Разом з тим, зацікавленність митця «*all things shiny... all thing designy*» демонструє наївне ставлення до майбутньої професії. Наступне речення націлене на демонстрацію вагомості та значимості усіх трьох аксіологем. Проте останнє є остаточним вираженням суб'єктивної АМ: позитивність ядерних аксіологем зумовлюється ще однією – *змаганнями/competition*.

На нашу думку, наведену класифікацію запитань, що розпочинають інтернет-інтерв'ю слід також доповнити рядом питань, що виділяються за характером ціннісної спрямованості та аксіологічним фокусом. Відповідно, матеріал дослідження показав, що можливо виділити *професійно-творчі запитання, ситуативні, особисті*. Такий підхід дає можливість розглянути початок інтернет-інтерв'ю крізь призму різних ціннісних нашарувань: загальнолюдських, національно-культурних, особистісних (індивідуальних). Усі зазначені види питань за змістом можуть бути *провокуючими* (308 (43,3%) випадків в українській та 204 (40,8%) – в англійській мові) та *актуальними* (712 (100%) випадків в українській та 502 (100%) – в англійській мові). Слід порівняти на прикладах, як зазначені види запитань розпочинають інтернет-інтерв'ю в українській та англійській мовах з огляду на аксіологічний фокус та способи організації АМ навколо них, а також принципи побудови репліки-відповіді креативною особистістю.

1. *Запитання з професійно-творчими аксіологічними центрами* найбільш поширені в обох лінгвокультурах, адже вони логічні та передбачувані для цільової аудиторії з огляду на респондента – творчу особистість (417 (58,6%) – в українській мові та 284 (56,6%) – в англійській). Такі запитання в обох лінгвокультурах націлені на виявлення особистісного ставлення до цінностей, а також процесів і явищ зіставляваних з ними, які співвідносяться із

професійним/творчим кредо, внутрішніми мотивами, настановою, схильностями креативної особистості. Побудова АМ в запитаннях такого типу відбувається навколо ціннісних домінант творчої особистості, до яких відносяться: *творчість, творча реальність, творче Я, самореалізація, нове, неординарність, свобода, особистісно значимий результат творчості* [5, с.12-58]. Креативна особистість характеризується сильною та стійкою потребою у творчості. Для неї творчість – це велика цінність, яка наповнює життя та діяльність сенсом. Саме тому до таких питань вдаються задля розкриття глибин суб'єктивної АМ.

Для початку інтернет-інтерв'ю з творчим аксіологічним ракурсом для обох лінгвокультур характерні запитання стосовно трьох ядерних центрів: *витоки творчої діяльності, актуальний творчий задум/проект, найвидатніша робота митця*. Матеріал дослідження українською мовою продемонстрував тяжіння до непрямих форм вираження аксіологічного ядра порівняно з англійською. Так, остання вдається до *прямих ціннісних номінацій у запитанні: idea, new project, the most successful work, talent, work* etc. В той час як українська – до *непрямих* з подальшим зазначенням ядерної аксіологеми та відповідної модальності вже у відповіді-реакції. Разом з тим, обидві лінгвокультури продемонстрували схильність до зміни ціннісного ядра в межах однієї ДЄ на рівні реплікового кроку респондента. Цей факт можна пояснити тим, що творчі особистості вдаються до розгорнутих непрямих відповідей. Таким чином при осмисленні та висловленні суб'єктивної модальності відбувається переполяризація відповіді на інші ціннісні пріоритети. На рівні відмінностей національно-культурного фону можна відмітити те, що початок інтернет-інтерв'ю в британській лінгвокультурі демонструє наскрізну аксіологему – *свобода творчості*, в той час як українська вербалізується ряд обмежень та виправдань за спроби творити чи за власну успішність в професії. Сукупність спільних та відмінних рис зіставляваних мов підтверджується k_{AM} , що становить 0,69. Наприклад (фрагмент інтернет-інтерв'ю з британським письменником Марті Ашером та українським перекладачем Олексою Негребецьким):

Пане Олексю, навіщо вам як перекладачеві псевдонім?

У мене колись було чотирнадцять різних псевдонімів (1.1). На букву “А” – Азенко, на “Б” – Буковський, «В» – Веденко, «Г» – Глаголенко і т.д. А зараз залишився один (1.2). Головна причина – було незручно, що не вдасться якась робота, тому ховався за вигадане ім'я, щоб не ганьбити справжнього (1.1). Та зараз багато хто каже, що соромитись нічого (1.2) – але я вже звик до Негребецького (1.1) [УНІАН: Перекладач Негребецький: І де ж в Україні російськомовній душечці вдовольнити культурні запити?].

В українському варіанті відсутнє експліцитне ціннісне ядро в межах запитання. Проте у відповіді прослідковуються як ядерні, так і периферійні імпліцитні аксіологеми – *громадське схвалення/прийняття та вдосконалення*, на що вказують відповідні частини (1.1) й (1.2).

В британському прикладі лексема *idea* стоїть у центрі запитання журналіста. Разом з тим, АМ відповіді вже базується на імпліцитній цінності – *freedom to create* (Ax0).

Ситуативне запитання здебільшого розпочинає інтернет-інтерв'ю, якому передував лід, що вміщував опис умов спілкування, зайнятість творчої особистості певною справою до початку інтерв'ю. Такий тип розпочатого інтернет-інтерв'ю більшою мірою притаманний українській мові (103 випадки (14,5%) та 64 випадки англійською (12,7%) через ефект наближення читача до реальних умов життєдіяльності та творчості людини, що візуалізує, особисте спілкування кожного читача з респондентом. Крім того, такий початок уможлиблює плавний перехід від ліду до тексту інтернет-інтерв'ю. Ціннісне насичення такого початку бесіди може торкатися будь-чого/кого, що може мати

Dave: Where did you get the idea for The Boomer?

Marty Asher: It started when I was staring at a wall of CDs (1). I don't know if I was depressed that day, but it occurred to me that if I were to die my life could be represented by the CDs I'd bought [PP: Marty Asher is Now Available in Trade Paper].

відношення до творчої особи в умовах проведення інтернет-інтерв'ю. Головне – розкрити глибину індивідуальності митця. Матеріал дослідження продемонстрував утворення АМ навколо таких різнорівневих цінностей як *дім, сім'я, актуальний творчий доробок, краса співрозмовника, гармонія, порядок, лідерство та ін.* Переважання спільних рис зісталюваних мов підтверджується K_{AM} , що становить 0,75. Наприклад:

– *Пане Володимире, ви маєте чудовий вигляд – краватка, костюм, накинутий на плечі шалик. Ви самі так вдяглися чи треба завдячувати вашій дружині?*

– *Дякую за комплімент. Це я сам. Просто багато років я їздив світом, маю великий досвід, свій смак. Мені приємно, що я не схожий на звичайного сухого чиновника [УФ: Співак Володимир Гришко: «Я людина європейської ментальності»].*

*How did **this script** come into your hands?*

I actually received a phone call from Will Smith ... – it was Will Smith asking me if I wanted to do a romantic comedy from the guy's point of view [BBCF2: Andy Tannant: Every time we thought we were going too soft, or romantic, we tried to go funny and I guess we've succeeded].

Запитання українською мовою поляризує відповідь співака одразу на декілька об'єктів: *особистий смак, зовнішню красу і сімейні стосунки.* Відтак, перше ситуативне запитання дає поштовх для уяви читача щодо зовнішності співака та розставляє основні ціннісні аспекти. У свою чергу відповідь утворює АМР за допомогою предикативів з оцінним компонентом значення. У прикладі англійською вказівний займенник *this*, вжитий перед *script* вказує на актуальність творчого доробку, значимість як творчої особистості, так і його праці визначається іменитістю замовника – *Will Smith*.

Особисті запитання складають 192 випадки (26,96%) в українській мові та 166 (33,16%) – в англійській. Цей вид запитань націлений на виявлення значимих особистісних характеристик митця та їх позиціонування перед читачами. Увага останнього звертається на незвичайну, нестандартну поведінку митця, самотні особистісні риси. АМ відіграє провідну роль, адже мета

відповіді-реакції – розкрити або ж привідкрити завісу на особливості індивідуального світу творчої особистості. На рівні мовлення це зумовлюється тим, що творчий мовець практично завжди прагне до самовиділення, підкреслення та презентації власної індивідуальності. Така комунікативна позиція часто призводить до нівелювання мовною особистістю усталених норм, традицій, правил [103, с. 15]. Дійсно, творчість передбачає процес створення чогось нового. Така діяльність відзначається незапрограмованістю, непередбачуваністю та спонтанністю. Наявність такої креативної установки дозволяє розглядати мовленнєву поведінку як складний діалектичний процес, заснований на творчому подоланні соціально-нормативних меж, стандартів, національно-культурних стереотипів.

Ціннісна полярність особистісних запитань доволі широка: *значима індивідуальна риса характеру, манера роботи, поведінки, особисті стосунки, особливості ціннісного світосприйняття.*

Для української мови характерна провокаційність подібних запитань (105 (54,7%) випадків) та завуальованість підтексту порівняно з англійською (21 (12,7%). Сукупність спільних та відмінних рис зісталюваних мов підтверджується k_{AM} , що становить 0,6. Таку особливість демонструють приклади початків інтернет-інтерв'ю з українським художником Василем Качмаром та британським театральним актором Аяном Андерсоном:

– *Пане Василю, коли відбулося зіткнення вашого внутрішнього світу і зовнішнього середовища (1)?*

Коли ви зважились «вийти» назовні (1)?

*Думаю, такого моменту у моєму житті не було (2). Я завжди був таким, яким є зараз (2), отримував практики, але – накопичуючи лише досвід і вміння – ніколи не переставав бути таким, яким себе пам'ятаю (2)... Сприймали мене не всі, подекуди називаючи навіть **блазнем** (1). І свого часу я на це ображався (1). Але потім раптом усвідомив, що насправді **блазень** – поняття складне і дуже змістовне (1). **І що для мене важливо – емоційне, але зі знаком «+», а не «-»** [СЛ: Затятий мрійник].*

*JB: OK, just to start off, if you could tell me about **your first memories of theatre?***

IA: Well, I was very fortunate (1), I think, in having parents who were quite keen on the theatre and in living in London. The first exposure to theatre I suppose I had was when my father took me to a demonstration of the toy theatre at Bumpus' in Oxford Street by George Speaight, and I can still remember that although I was only have been about 5 at the time (2). It made a very, very powerful impression on me (3), as I think you can imagine at that age. So after that we went round and he bought a theatre for me at Benjamin Pollock's which I can also remember (4)... [BL: Interview with Ian Noel Anderson].

Запитання з фрагменту інтернет-інтерв'ю українською мовою розкриває суб'єктивну модальність художника через сприйняття митця оточуючим середовищем (позначки (1)). При цьому особистісне бачення вибудовується на тлі зіставлення соціального, творчого та власне індивідуального неповторного трактування проблеми. Важливу роль у запитанні відіграє семантика дієслівних словосполучення: *зважились «вийти» та відбулось зіткнення*. На тлі спільного контексту вони непрямо та імпліцитно кодують значення «небезпеки», «боязливості» та «самопрезентації» при зіткненні особистості та суспільства. Відчуваючи провокаційність запитання респондент вдається до заперечень у першій частині відповіді (позначки (2)), експліцитно демонструючи природність

своєї індивідуальності. Проте, зрештою, друга частина відповіді, увінчана суспільним клеймом «блазень», експлікує визнання проблеми *митця* та *суспільства* (позначки (1). Зрештою вершиною суб'єктивної АМ відповіді є останнє речення, яке віднаходить позитивну сторону навіть у суспільному призи́рстві.

Британський фрагмент не має провокуючого підтексту. Звертаючись до особистої пам'ятної події, інтерв'юер намагається підштовхнути респондента до розкриття перших наївних кроків у професії. Відповідь-реакція на особистісному рівні відбиває суміжні з дитячим баченням театру аксіологеми: *щасливе дитинство, гарну сім'ю, світлий образ батька та гармонійні стосунки з ним*. Ці аксіологічні центри фронтально представлені вже в першому складнопідрядному ускладненому реченні. Вони відіграють роль «підпірок» для розкриття власне ядерної аксіологеми – *theatre*. Позитивний вимір АМ забезпечується емотивністю репліки (фрагменти, позначені позначками (1), (2), (3), (4). Позитивність та власне суб'єктивна модальність розкриваються за рахунок дієслів та дієслівних словосполучень, що розкривають емоційний стан мовця, а також підсилювальних прислівників на позначення інтенсивності дії та ознаки, що увійшли до речень: *I was very fortunate... I can still remember... It made a very, very powerful impression on me... I can also remember...*

Таким чином, репліка інтерв'юера виражена запитанням, найбільш представлена в обох мовах. Проте англійська вдається до такого прийому початку бесіди частіше, ніж українська сторона. Це пояснюється тим, що британський представник медіа формулює запитання чітко та конкретно з експліцитним позиціонуванням аксіологічного ядра та периферії. Остання спрямовує модальний вияв респондента. Українська мова кодує непрямі приховані смисли, часом провокаційні, що викликає непрямую та розгорнуту репліку-реакцію з чергуванням спростувань та підтверджень АМ, закладеної в репліці журналіста.

2.2.2. Репліка-констатація. Наступний спосіб розпочати інтерв'ю – за допомогою реплік-констатацій (32 (6,4%) випадки в українській мові та 49 (9,8%) – в англійській). По-перше, *репліка журналіста, що констатує факти, думки, враження* утворює АМ з огляду на суб'єктивно-об'єктивну оцінку діяльності творчої особистості суспільством, іншими впливовими персонами, журналістом, тобто через категорію авторитетності. АМ такого початку стимулює продукування творчою особистістю власної АМ. В даному випадку журналіст може виступати як транслятором чужих думок, ставлень та бачень, так і своїх власних. При цьому саме джерело інформації може упускатися і АМ виражається безособово.

Для того, щоб з'ясувати, чию позицію передає репліка-констатація та як формується при цьому суб'єктивний чи об'єктивний характер модальності представимо види комунікативних позицій, які можуть фокусуватися в репліці. За Е. Гофманом існує три комунікативні позиції:

- *аніматор* (мовець, який озвучує, створений кимось текст);
- *автор* (той, хто сам обирає, що сказати та якими словами);
- *принципал* (мовець, чії позиції викладені, розкриті у виголошеному тексті) [300, с. 263- 294].

Для нашого дослідження є також принагідним доповнення цієї класифікації Г. Г. Почепцовим функціональною позицією *символізатора* (коли мовець говорить не те, що насправді думає у випадках брехні, іронії, лестощів) [186, с. 132]. В залежності від випадків спілкування одна особа може поєднувати різні комунікативні позиції або ж переключатися з однієї на іншу. Розуміння таких особливостей комунікативного процесу важливе для виділення базису формування АМ в тексті початку. Спираючись на зазначене, виділилися ті джерела, чию комунікативну позицію представляє журналіст у репліці-констатації:

1) *Авторитетне джерело.* У таких випадках знаходимо номінації інформаційних агенств, премій, установ, видатних та впливових особистостей, посилення на друковані видання та праці. АМ актуалізується завдяки категорії

авторитетності. (Загальна кількість становить 8 (18,6%) випадків в українській мові та 12 (12%) – в англійській). Наприклад:

– ...у 2004 році в рейтингу 100 найвпливовіших людей України Ви посіли 89 місце... [УНІАН: Іван Малкович: Мені не все одно що продавати – труси чи книжки].

– *Director John McKay says you didn't like the script* [BBCF: AnnaChancellor. Crush].

2) Посилання на творчу особистість та її слова. Провідну роль при утворенні АМ відіграють дієслова, що передають мовленнєву дію творчої особистості, а також фазовість: *заявити про, висловитися, говорити, розпочати, запустити; to speak about, to mention, to tell, to start out, to begin* та ін. (Загальна кількість становить 8 (18,6%) випадків в українській мові та 16 (16%) – в англійській). Наприклад:

– У Львові під час Великодніх свят **Ви заявили про вихід** нового альбому «Океану Ельзи» під назвою «Міра» [УНІАН: Що таке “міра” для Святослава Вакарчука].

THE BELIEVER: You start out your book “Freedom and Belief” by saying that there is no such thing as free will [BM: GALEN STRAWSON].

3) Опора на суспільну думку. В даному випадку журналіст може виступати як автором, аніматором, так і символізатором. (Загальна кількість становить 7 (16,28%) випадків в українській мові та 23 (23%) – в англійській). Наприклад:

– *Анатолію Ісаковичу, ви завжди були, даруйте за комплімент, успішним драматургом* [УНІАН: Анатолій Крим: Поки в системі мінкульту існує департамент кіно, – кіна не буде”].

– *Jack the Ripper has been a hugely popular subject for film makers* [BBCF: Albert Hughes. From Hell].

4) Наведення фактів / чуток. Подібний підхід виправдовує потреби читача у інформації та попередній оцінці того, що відбулося чи відбувається. Зазвичай такий початок повідомляє про роботу творчої особистості, зміни в її житті чи кар’єрі. Англійська мова оперує фактами, в той час як українська –

вдається й до чуток. (Загальна кількість становить 15 (34,9%) випадків в українській мові та 40 (40%) – в англійській). Наприклад:

– **Наскільки мені відомо**, дуже довго проведення фестивалю «Країна мрій» стояло під знаком запитання [УНІАН: Олег Скрипка: Україномовність – як трава, що проростає крізь асфальт];

– *You play a strike organiser in "Bread and Roses"* [BBCF: Adrien Brody].

5) *Висловлення припущень чи переконань інтерв'юера*. Даний вид початку може мати опору також і на суспільну думку, тому журналіст часом переключається з позиції автора на аніматора, принципала й символізатора. До засобів вираження АМ окрім іменників та дієслів з оцінним компонентом значення також відносяться й модальні дієслова, а також використання часових форм. Вказівка на авторські начала журналіста забезпечується особовими займенниками (першої особи однини). (Загальна кількість становить 5 (11,6%) випадків в українській мові та 9 (9%) – в англійській).

Крім того, репліка-констатація українською мовою має провокаційний характер. Вона використовується з метою отримання аргументованої згоди чи незгоди щодо висловлених журналістом уявлень, стверджень, певної позиції відносно актуальних явищ та процесів, які співвідносяться з цінностями та є значимими. Британський варіант, у свою чергу, через високий ступінь інформованості суспільства в більшості випадків (38 (78%) не потребує прямих стверджень чи заперечень. Більший інтерес становить власне думка, ставлення до проблеми представника творчої еліти. Таким чином утворена АМ в обох мовах є основою для виникнення відповідної реакції у представника творчої кагорти у вигляді нової АМ. Так виникає полімодальний простір в межах одного виду модальності – аксіологічної (різні мовці висловлюють своє ставлення до оточуючої дійсності з огляду на індивідуальні, суспільні, національні та загальнолюдські виміри цінностей). Відповідно, в цьому випадку k_{AM} склав 0,63.

Прикладами таких особливостей слугують початки інтерв'ю з українським ілюстратором Владиславом Єрко та британським актором Майклом Кейном:

– Я чула, у Вас взагалі цікаві стосунки (1) з Малковичем, складні (1)...

– Я ж його хрещений (2). У нас нормальні стосунки (2). Більше навіть сімейні (2). А в сім'ї ж як воно завжди буває?.. (1) Я робив кілька спроб не працювати з Малковичем (1). Просто втомлювався від нього, а він – від мене (2). Ходимо, зиркаємо вовками один на одного (1). І я йду працювати в інше видавництво. Попрацюю там півроку, зроблю якусь книжечку, а потім все одно вертаюсь: чи він подзвонить чи я подзвоню і “такая грусть и тоска в глазах”... (2) [УНІАН: Владислав Єрко: Я б ніколи в житті не погодився ілюструвати “Майстра та Маргариту”].

У наведеному початку інтернет-інтерв'ю українською мовою АМР утворюється навколо об'єкту оцінювання – стосунки. АМ репліки журналіста констатує негативний бік стосунків (позначки (1), провокуючи безпосереднє підтвердження чи спростування з боку ілюстратора. В свою чергу останній вдається до суміжної ядерної аксіологемі власної АМ – сім'я та периферійної – хрещений, навколо яких вибудовується біполярна АМ спростування (1) та підтвердження (2) АМ, закладеної у репліці журналіста. Одночасне спростування як уникнення провокаційної ситуації та підтвердження на фоні фактів типова для інтернет-інтерв'ю українською мовою.

Приклад початку, що функціонує в британській лінгвокультурі, вказує на відмінний від української спосіб взаємодії двох АМ в межах одної АМР. Так, репліка-констатація журналіста, АМ якої базується на ядерній аксіологемі *a rarity* та двох контекстуально синонімічних аксіологемах *a movie star*, *a movie*

Q: You are **such a rarity** (1a), **a movie star** who is also a **movie actor** (1a).

MC: Someone once asked me, "What is the difference between a movie star and a movie actor?" My theory is that a movie star gets a script and says to his people, "How can we **alter** this script to suit me?" A movie actor gets the script and says to himself, "How can I **alter** me to suit this?" And **many of these young American actors** – Brad Pitt, Johnny Depp – are willing to take chances [BBC: His Name Is Michael Caine].

actor є поштовхом для висловлення творчою особистістю сутності ціннісного виміру зазначених аксіологем. На це вказує сигнальна фраза «*My theory is...*». Суть же АМ актора передає дієслово *alter* та зміни підметів та додатків, які відбуваються при цьому. Зрештою спростування винятковості аксіологеми *a rarity* також має місце наприкінці репліки: *a rarity* актор протисталяє натовпу – «*...many of these young American actors...*».

Таким чином, репліка-констатація виконує подвійну функцію в обох лінгвокультурах. З одного боку, вона інформує читача про актуальні події, пов'язані з творчою особистістю та її діяльністю, а з іншого, – непрямо вимагає від респондента продукування власної АМ щодо піднятої проблеми.

2.2.3. Репліка-констатація, що супроводжується запитанням. Загальна кількість випадків такого виду становить 210 (42%) випадків в українській мові та 318 (63,6%) – в англійській). Мета цього початку – донести цільовому читачеві актуальну інформацію, якою він можливо не володіє, за допомогою речення-констатації. Запитання може уточнювати наведені факти, конкретизувати їх, здійснювати запит на підтвердження чи спростування сказаного. Запитання забарвлюється АМ інтерв'юера й апелює до АМ представника творчої професії, з яким ведеться розмова, зокрема, щодо сказаного. Таким чином утворюється полімодальний аксіологічний простір даного виду початку інтернет-інтерв'ю, який складається принаймні з трьох мікрополей АМ: творчої особистості, журналіста та джерела, даними та позицією якого оперує журналіст.

При кількісній обробці матеріалу дослідження виявилось, що британська сторона вдається до початку, що складається з фрази-констатації та запитання, частіше (318 (63,4%)), ніж українська (210 (42%)). Такий факт можна пояснити намаганнями британських медіа ввести читача в контекст поточних подій напочатку інтернет-інтерв'ю. Показник k_{AM} склав 0,76, що вказує на високий ступінь подібності зіставляваних мов.

Прикладами таких особливостей реалізації АМ є фрагменти інтернет-інтерв'ю з українською письменницею Оксаною Забужко та британським ведучим телепередачі та кореспондентом Джоном Гонтом:

– *Пані Оксано, Ви дуже емоційна людина (0). Чи не заважає Вам ця емоційність жити (1) і, з іншого боку, чи може творча людина бути неемоційною (2)?*

– *Жодна творча людина не може бути неемоційною (2). Це частина професії (2). Ти все перепускаєш через себе (2). Колись в такій ситуації я сказала, якщо я не буду пропускати через себе, то що від мене тоді лишиться? Це робота – ти торгуєш почуттями (2). Твоя міра вразливості на дійсність має бути в десятки разів вища, ніж у нормальної пересічної людини (2). Ти маєш бути людиною без шкури (2). Інакше воно не зрезонує і не виникне потреби писати (2) [УНІАН: Оксана Забужко: Я дуріла від того, як Кундера працює з сексом].*

– *Gaunty, you always seem so angry (1) in your 'Sun' column and on TALKSport. Why is that?*

– *I'm angry about the state of Britain after 11 years of Labour misrule (1.1). They have sold out our country to Europe (1.2) and they've opened our borders to any Tom, Dick and Abdul (1.3) [IND: Question Time: Jon Gaunt].*

Приклад українською мовою виражає нейтральну оцінку у реченні-констатації (позначка – (0)). В той час як питання представляє протилежні параметри оцінки особистісної риси – емоційності (1), (2). Таким чином журналіст виступає і як автор, і як аніматор суспільної думки про письменницю. Альтернативне запитання покликане одержати від творчої особистості обґрунтовану аксіологічну позицію. Відповідь продемонструвала слідування письменниці риторичним принципам української лінгвокультури – спочатку спростовувати, а потім підтвердити. Письменниця доводить (позначки (2) необхідність та важливість емоційності в своїй професії. Відповідно ядерна аксіологема значима риса характеру (емоційність) спирається на такі периферійні як: професія, творча особистість,

вразливість щодо дійсності. Зв'язність модального контуру забезпечують контекстуальні синоніми до периферійних аксіологем (людина без шкури, перепускати через себе, робота, торгувати почуттями) та перефрази, що разом забезпечують також актуальне членування повідомлення.

Британський варіант є прикладом протилежної лінгвокультурної традиції: на конкретне запитання слідує конкретна відповідь без альтернатив. В плані АМ у фразі-констатації закладена негативна оцінка, а запитання лише відіграє з'ясувальну функцію. Питання не націлене на виявлення іншого бачення проблеми творчою особистістю. Сказане у першій репліці сприймається як справедливе й не потребує спростувань. АМР утворюється навколо негативної особистісної характеристики – *angry* та опірних периферійних елементів – *Labour misrule, to have sold out our country; to have opened our borders; Tom, Dick and Abdul* (етнофобізми). У репліці творчої особистості безпосередня відповідь на запитання міститься у першому ж реченні, а отже займає фронтальну позицію (1.1). Речення, що слідують за ним виконують аргументативну функцію (1.2, 1.3). Така схема побудови відповіді є другою за поширеністю у британській лінгвокультурі порівняно з протилежним риторичним порядком відповіді [297, с. 336-344].

Отже, аналіз початкових реплік інтернет-інтерв'ю показав, що АМ виражає суб'єктивні та об'єктивні вияви як журналіста, творчої особистості, так і третього джерела, комунікативну позицію якого можуть передавати мовці. Останній вид початку, репліка-констатація, що супроводжується запитанням, поєднує в собі характеристики попередніх двох видів. Питання конкретизує та направляє спосіб вираження АМ респондентом.

2.3. Організація аксіологічної модальності у закінченні інтернет-інтерв'ю

Закінчення як композиційна частина інтернет-інтерв'ю має на меті логічно завершити розмову [99, с. 115-121; 187, с. 53-55]. Проте лише 103 (20,6%) інтерв'ю з українських електронних джерел та 87 (17,4%) з

британських мають таке завершення. (В решті випадків інтернет-інтерв'ю закінчується черговим блоком запитання-відповідь).

Розглядаючи поширеність АМ у фінальній фазі інтернет-інтерв'ю, слід відмітити можливість її реалізації на семантико-синтаксичному рівні ДЄ. Разом з тим, фаза завершення розмови може виділитись у композиційну частину, виокремлюючись у текстовий блок [46, с. 134-139], який може поєднувати зазначені способи завершення інтернет-інтерв'ю.

АМ останньої частини інтернет-інтерв'ю як у британській, так і в українській лінгвокультурі вирізняється з-поміж інших композиційних рівнів домінуючим позитивним характером (Ах+), або ж нейтральним (Ах0). Така особливість пояснюється як етикетними, фатичними нормами завершення розмови, так і необхідністю «позитивного надбання» для всіх учасників розмови [250, с. 54-80].

Здебільшого сигналом закінчення розмови є репліка журналіста, яка виражає:

- *останнє запитання, репліку-констатацію;*
- *побажання всіляких гараздів та висловлення подяки.*

Останньому запитанню чи репліці можуть передувати маркери закінчення інтернет-інтерв'ю: *«I завершуючи розмову хотілося б запитати...»*, *«Наостанок...»*, *“Finally...”*, *“Last question: ...”* і.т.д.

Отже, **останнім запитанням чи реплікою-констатацією** закінчуються 53 інтернет-інтерв'ю українською мовою (51,4%), а також 54 англійською (62%). Наприкінці бесіди з творчою особистістю, журналіст запитує про пораду (читачам), або ж про плани на майбутнє творчої особистості. Отже, у випадку, коли інтернет-інтерв'ю закінчується запитанням, можливі дві моделі розвитку АМ:

А. У функціонально-семантичному полі ПОРАДА / ADVICE (39 (73,5%) закінчень українською мовою та 30 (56%) англійською);

Б. У функціонально-семантичному полі ПЛАНИ НА МАЙБУТНЄ та СТАН СПРАВ / FUTURE PLANS & BUSINESS CONDITION (14 (26,4%) закінчень українською мовою та 24 (44%) англійською);

Зорієнтованість аксіологем на майбутнє типове як для британської, так і для української лінгвокультур наприкінці інтернет-інтерв'ю, адже функціонально АМ повинна дати добрий посил у майбутнє усім учасникам інтернет-інтерв'ю, зокрема, абстрактно присутньому читачеві та творчій особистості.

Вдаючись до АМ в функціонально-семантичному полі ПОРАДА / ADVICE під час завершення інтернет-інтерв'ю, журналісти можуть використовувати широкий синонімічний ряд, який інтегрується поняттям ПОРАДА / ADVICE. Наприклад:

- *Ваш рецепт вдосконалення цього світу* [ІЛ: Ефект по(той)бічної дії].
- *Насамкінець наведіть, будь ласка, Вашу улюблену притчу або ж філософську сентенцію* [Інтерв'ю з Віленом Сергійовичем Горським].
- *Any words of wisdom, you'd like to leave for our readers?* [PJ: 'I am drawn to natural forms because they are not static', says Seth Rolland].
- *Any piece of advice?* [PJ: Sy Willmer endeavors to involve humor and expression in all his designs].

Таким чином, прямо чи непрямо наприкінці розмови творчу особистість просять про пораду. При чому контекстуальний синонімічний ряд розширює денотативне значення понять ПОРАДА / ADVICE, привносячи такі семи як *мудрість / wisdom, спосіб / means, шлях / way*. Відповідно, якщо репліка-стимул, виражена запитанням чи проханням поради, в центрі функціонально-семантичного поля розміщує аксіологему ПОРАДА / ADVICE, то суб'єктивний модально-ціннісний зміст цього поняття може в залежності від контексту та творчої мовної особистості бути доволі широким й охоплювати різнорівневі аксіологеми в репліці-реакції. Проте, незалежно від обраних респондентом аксіологем, всі вони виконують одну функцію – виражають ПОРАДУ, що й дозволяє розглядати АМ в одноіменному функціонально-семантичному полі.

Крім того, репліка-реакція, виражаючи ПОРАДУ / ADVICE, набуває вигляду прямої чи непрямой (прихованої) директивності, приписів, обміну мудрістю та знаннями. Відповідно, АМ реалізується лише у контекстуальній взаємодії епістемічної, деонтичної та алетичної модальностей.

Відмінністю британської лінгвокультури при вираженні поради є чітке формулювання як запити поради, так і відповіді; адресованість та предметність (з якого приводу висловлюється порада). Таку особливість можна пояснити прагматизмом, практичним підходом до життя британців. У свою чергу, українська лінгвокультура надає перевагу узагальненим формам вираження як запитів поради, так і відповідей на них. Як наслідок, адресність та предметність також не обов'язкові компоненти при формулюванні порад українцями в інтернет-інтерв'ю, що пояснюється неагентивністю української мови [132, с. 112]. Відповідно, k_{AM} становить 0,56. Наприклад:

В. Войтенко. *Тобто Творця треба закликати до чогось іншого? Не до пізнання складності світу, а до чогось іншого?*

М. Амосов. *А до чого? Його не треба ні до чого закликати...*

Ось починають розводитися про сенс життя – в чому він? Людина осягає, розуміє сенс життя...

Та що вона там розуміє? Сенс життя – в самому житті (1)! Клітинка, бактерія – що, вона розуміє сенс життя? Сенс життя – це те, що ми складаємося з біологічних елементів, і що в них закладена ось ця властивість діяти, думати, властивість харчуватися тощо (1). Ось і весь сенс... [КК: Академік Амосов і «безбожний розум»].

What advice do you have for graduate students and beginning academics about finding a topic of interest and publishing on it?

DK: My advice is pretty simple – find a topic that you can get really excited about. If you do so and if you're able to communicate your excitement, you should do ok [BS: Dane Kennedy].

У прикладі українською мовою в центрі вираження АМ розмістилась аксіологема *сенс життя*, трактування якої Амосовим, набуває вигляду поради.

Запит поради у репліці-стимулі виражається припущенням щодо гіпотетичних дій. Особистісний вимір модальності напочатку репліки-реакції (висловлення критики) набуває негативного вираження, а згодом утвердження *життя* як *сенсу життя* (позначки (1) є позитивним. При чому лексичне вираження ядра АМ наскрізне та незмінне протягом усієї репліки-реакції.

Приклад англійською мовою демонструє схильність британців до чіткого формулювання запитів та прохань. Так, у репліці-стимулі прямо окреслюється прохання поради, її адресат та предмет. АМ репліки-реакції розгортається навколо критерія, умов та наслідків слідування поради. Відповідно, *exciting topic, communicated excitement* уособлюють центральні домінанти за умови слідування яким, молоді здобувачі можуть досягти успіхів у науці. Загальний модальний фон – позитивний.

Вираження АМ у контекстуальному втіленні функціонально-семантичного поля ПЛАНИ НА МАЙБУТНЄ та СТАН СПРАВ/FUTURE PLANS & BUSINESS CONDITION.

Завершуючи розмову з творчою особистістю запитанням чи ствердженнями щодо планів на майбутнє, журналіст підводить підсумок власне всій розмові. Крім того, до креативної особистості можуть звертатися як до авторитетного джерела стосовно планів на майбутнє чи стану справ інших осіб. Тим самим читач дізнається про ще невідоме, але до певної міри окреслене майбутнє. Зазначене функціонально-семантичне поле має свою структуру в тканині завершального блоку інтернет-інтерв'ю: ПЛАН→(ДІЯ+РЕЗУЛЬТАТ).

Подібне закінчення розмови в британській лінгвокультурі націлене на отримання додаткової інформації, аніж на вираження особистісного ставлення. Відповідно, АМ відіграє другорядну роль порівняно з епістемічною. Отже, частина випадків (17 (56,6%) мають нейтральний ціннісний фон (Ах0). Решта представляє перехід модальності від нейтрального виміру до позитивного чи негативного (Ах0 →Ах⁺) (13(43,3%). Остання схема пояснюється тим, що спочатку респондент надає певну інформацію, а потім ставлення до неї.

Українська лінгвокультура демонструє одночасність процесів інформування та оцінювання. Відповідно, АМ наскрізно присутня в одному з трьох вимірів чи у взаємних переходах (Ах0; Ах+; Ах-) протягом усього закінчення розмови.

Відтак, k_{AM} становить 0,61. Наприклад:

– *Насамкінець: складається враження, що **ваш план розрахований на короткий спурт, а не на тривалу перспективу...***

– *Ми наголошуємо на тому, що **навіть плоди зробленого у стислий відтинок часу можуть дати тривалий ефект (1). Ми спробуємо вибороти такі речі, які б могли діяти і після того, як ми підемо (2).*** Але зрозуміло, що поле для роботи неосяжне і можна зробити багато. (3) [ГР: Максим Стріха: «Треба розбурхати саме наукове середовище»].

– *Only Albania, Iraq and North Korea are missing Lonely Planet guides? Are there **any plans** to publish them and if not, what would need to occur **to make them worthwhile?***

– *We do cover Albania in our Western Balkans book and **perhaps it will deserve a book of its own.** Similarly we cover Iraq (but only really as a ‘desk job’ in our Middle East guide) and we cover North Korea as **comprehensively as it’s possible** to cover it in our Korea book (which is South and North Korea) (1.1). Any of them could generate a stand alone LP guide **if a. there were enough visitors to warrant it and b. there was enough freedom to visit to make writing a whole book worthwhile** (1.2.) [The Tony Wheeler Interview – Lonely Planet Founder].*

У прикладі українською мовою АМ характеризує ПЛАНИ НА МАЙБУТНЄ (*короткий спурт, тривала перспектива*), ДІЇ (*треба розбурхати, спробуємо вибороти*) ТА РЕЗУЛЬТАТ (*плоди зробленого, тривалий ефект, вагомий і довготривалий ефект*). Модальність імперативного позитивного характеру (позначки 1, 2, 3) супроводжує всю репліку-реакцію задяки емотивному навантаженню дієслів та номінацій результату.

Приклад англійською мовою відображає плани та їх безпосередню реалізацію в дійсності. Відповідно, модальність початку ДА – розповідна

(позначка 1.1). Об'єкт планування *guides* визначається прикметником *worthwhile*, компоненти значення якого *important, useful* [LDCE, с. 1908] задають вихідного позитивного модального забарвлення об'єкту. Завдяки розповідній модальності першої частини репліки-реакції на перший план виходять ДІІ ТА РЕЗУЛЬТАТ (позначка 1.1): *We (do) cover Albania → it will deserve a book of its own etc.* Вираження дій та відповідних результатів відбувається за допомогою паралельних конструкцій. Такий підхід вказує на позитивні зрушення у справі укладання путівників, а отже модальність також позитивна. Друга ж частина відповіді (позначка 1.2) підпорядкована периферії АМ *worthwhile*, яка вже переходить у ядерну позицію. Останнє стає предметом планування, а також зумовлює виникнення умовного способу та нової периферії АМ: *to warrant, freedom to visit*. АМ другої частини неоднозначна й перебуває в межах (Ах 0; Ах -).

Побаженнями всіляких гараздів і висловленням подяки закінчуються 50 інтернет-інтерв'ю українською мовою (48,5%), а також 33 англійською (37,9%). Подібне завершення розмови позитивне за змістом, а також має сакральне навантаження [55, с. 6; 239; 250, с. 4-17]. Водночас, вираження побажань та подяки в конституції інтернет-інтерв'ю узвичаюється на рівні фатичної норми, що певною мірою обмежує закладений позитивний потенціал АМ й зводить її до вимог ввічливості та етикетності завершення розмови.

У порівнюваних мовах АМ розвивається в рамках двох мікрополів – ПОБАЖАННЯ / WISHES та ПОДЯКА / THANKS. Вони виникають та взаємозумовлюються в межах одного аксіологічного модального блоку: ПОБАЖАННЯ ↔ ПОДЯКА. Обидва мікрополя мають такі складові: *бажають чогось /комусь / за щось; дякують комусь /чомусь/ за щось*. Адресація побажань та подяки може бути багатовекторною, направленою як на журналіста, так і на творчу особистість, медіапартнера або ж читачів.

У зіставлюваних мовах побажання та подяка можуть бути як загального характеру (*щастя, здоров'я; good luck, best wishes*), так і контекстуально зумовлені (*вдалого завершення книги; hope to see your movie soon*). Причому в

інтернет-інтерв'ю англійською мовою при висловленні побажань ключовою аксіологемою виступає LUCK, в той час як в українській мові до ядерних аксіологем відносяться поняття: ЩАСТЯ, УСПИХ, УДАЧА, ЗДОРОВ'Я (остання аксіологема в британських закінченнях не зустрічається) та ціла низка контекстуально зумовленої периферії. Як наслідок, українська мова демонструє високу емпатичність, розгорнутість при вираженні побажань та подяки, в той час як британський варіант англійської мови більш стриманий, чіткий та лаконічний [154, с. 8]. Така специфіка пояснюється дотриманням британцями меж приватності в розмові [239, с. 287]. Більше того, в українській мові побажання й часом подяка директивні, імперативні. Спільна риса обох лінгвокультур полягає у тому, що вираження АМ в зазначених полях зумовлюється рядом чинників: *контекстом розмови, постаттю творчої особистості, орієнтовним колом читачів та жанровою специфікою інтернет-інтерв'ю*. Відповідно, k_{AM} складає 0,71.

Контекст розмови, зміст бесіди, взаємодія всіх композиційних частин визначає глибинне розуміння піднятих в інтернет-інтерв'ю проблем. Відповідно, окреслюються не лише досягнення та здобутки творчої особистості, а й нерозв'язані нею питання, труднощі, страхи та переживання. Отже, природніми виявляються побажання як загального характеру (*здоров'я, щастя, успіху, удачі*), так і такі, що стосуються окремої ситуації. Отже, контекст розмови визначає, чого саме слід побажати чи за що подякувати. У свою чергу, АМ закінчення інтернет-інтерв'ю входить до складу модального макроблоку інтернет-інтерв'ю з динамічною зміною ядерних та периферійних позицій аксіологем. Наприклад:

<p>– <i>Станіславе Миколайовичу, про що ви хотіли б сказати насамкінець, що побажати селянам, всім нашим читачам?</i></p> <p>– <i><u>Я учень, я вчитель, я батько</u>. Найперше, <u>вітаю</u> всіх вчителів, батьків і дітей з новим навчальним роком, Днем знань (1), <u>бажаю</u></i></p>	<p><i>RYAN:</i> [...] <i>There are always possibilities for further work, cross fingers, and wish me luck (1).</i></p> <p><i>RUDNICK:</i> <i>Thanks very</i></p>
--	--

здоров'я, великих радощів і щастя (2). I much for taking the time to
закликаю: вчімося, мудрішаймо (3)! I answer – it's very generous of
пам'ятаймо: якщо всі ми найближчим часом you to give us your time (3).
не змінимо суспільно-політичний вектор Hope to hear from you soon –
розвитку, країна загине (4) [СЛ: Інтерв'ю and best of luck with those
 Станіслава Ніколаєнка: щасливий учитель – *repairs (2) [WSH: An*
 щасливий учень – щасливий народ]. **Interview With Chris Ryan]!**

Оскільки розмова відбулася напочатку навчального року й точилася про необхідність реформування освіти, зокрема, сільської школи. Відповідно, адресність побажань визначається журналістом «...селянам, всім нашим читачам...». Висловлюючи свої побажання, Станіслав Ніколаєнко окреслює свої статусні та позиційні ролі, тим самим зближуючи себе з читачами. Власне побажання, відповідно до контексту бесіди, є загального (Ах+) (позначка 2), освітнього (Ах+) (позначки 1, 3) та соціально-політичного характеру (Ах+-) (позначка 4). Разом побажання інтегруються в єдиний аксіологічний модальний блок за допомогою паралельних конструкцій: *вітаю...; бажаю...I закликаю:... I пам'ятаймо...*

Приклад англійською мовою також демонструє контекстуальну зв'язаність побажань та подяки з попереднім перебігом інтернет-інтерв'ю. Відповідно, журналіст дякує за приділений час розмові (позначка 3). У свою чергу, актор просить побажань успіху у журналіста (позначка 1). Тим самим закликаючи удачу, щоб повернутися на екран. Попередній контекст розмови вказує на витоки таких побажань – смерть проміжного героя фільму, якого зіграв актор. У свою чергу журналіст висловлює очікувані побажання (2). Загальний аксіологічний модальний фон – позитивний (Ах+).

Постать творчої особистості в сукупності її інтересів, уподобань, діяльності, статусу та позиційних ролей визначає зміст та форму вербалізації побажань та подяки. Крім того, врахування співрозмовником перерахованих аспектів експлікує повагу, зацікавленість індивідуальністю інтерв'юера. У свою чергу, АМ покликана підкреслити ту чи іншу

особливість мовного втілення мікрополів у виключно позитивному вимірі (Ax+). Наприклад:

<p><i>М.С.: Бажаю Вам успіху в усіх починаннях (1) і вдячних читачів (2)!</i></p> <p><i>Ю.С.: Дякую щиро (3) [ІЛ: Юрій СИЧУК: «На тлі світової літератури українська сучасна проза виглядає сірою і нецікавою...»].</i></p>	<p><i>QUESTION: Your Royal Highness, thank you [BBC: PRINCESS DIANA SPEAKS OUT].</i></p>
---	--

Приклад українською мовою демонструє поєднання загальних побажань (позначка 1) із особистісно орієнтованим (позначка 2). Останнє вказує на постать креативної особистості – письменника. Подяка за побажання (позначка 3) символізує прийняття побажань. Загальний аксіологічний модальний фон – позитивний.

Приклад англійською мовою вказує на статус при висловленні подяки за розмову. Складові звертання *Your Royal Highness* є, з одного боку, унормованими з огляду на зверненість до осіб королівської сім'ї, а з іншого, несуть не просто позитивне, але й високе благородне аксіологічне навантаження.

Орієнтовне коло читачів також є фактором, що відображається при висловленні подяки та побажань з метою наближення розмови інтернет-інтерв'ю до безпосередніх читачів. При цьому журналіст чи його співрозмовник виступає не лише як автор, а й як аніматор, приєднуючи власну позицію до умовної АМ читачів щодо певних обговорених аспектів чи вивідних даних. Особливістю української лінгвокультури є підкреслена емпатичність, «задобрювання» читача, особистісний підхід, в той час як британська більш стримана та лаконічна. В обох лінгвокультурах фіксується зовнішній чинник при вираженні подяки чи побажань (обставини спілкування, ініціатор розмови, медіапартнер і т.д.). Відповідно k_{AM} становить 0,75. Наприклад:

<p>– <i>Щоб Ви побажали <u>читачам</u>?</i></p> <p>– <i><u>Нормальним людям</u> – удачі, <u>а творчим</u> – благородного болю... Бо після нього завжди –</i></p>	<p><i>Thank you Willmer for this wonderful interview (1), I'm sure our readers would have</i></p>
--	---

всевишня ласка. А «заласканість – також біль»... А біль за ближнього свого – то Бог.
 – Дякую за розмову.
 – Взаємно. Будьмо! Я старався відповідати як на сповіді [ІЛ: Ігор ПАВЛЮК: «Поезія – це характерництво... Проза – це характери»].

enjoyed reading it too (2); also I'd like to wish you success for all your future endeavors (3)
 [PJ: Sy Willmer endeavors to involve humor and expression in all his designs].

Фрагмент українською мовою експлікує вираження АМ в розрізі прийняття співрозмовниками колективного образу читача. Відповідно до диференціації респондентом читачів мікрополе побажань також розвивається у двох контекстуальних напрямках: загальному (*нормальним людям – удачі*) ситуативно зумовленому (*творчим людям – болю*). При чому перший напрямок статичний (одна ядерна аксіологема), а другий – динамічний із взаємним переходом ядерних та периферійних елементів модальності. Так, у вихідній позиції контекстуально цінне явище *благородний біль* займає ядро модальності, в той час як *всевишня ласка, заласканість* – периферію.

Приклад англійською мовою – трикомпонентний: подяка (позначка 1), умовна АМ читачів (позначка 2) та побажання (позначка 3). Фактор адресата (читача) зумовлює розвиток АМ: ядерна аксіологема *this wonderful interview* контекстуально зумовлює як подяку, так і умовне ставлення читачів *our readers would have enjoyed reading it*. Як наслідок, при висловленні побажань виникає нове вивідне ядро АМ *future endeavors*.

Жанрова специфіка інтерв'ю як аспект вираження АМ в межах мікрополів побажань та подяки, пов'язаний із тим, що текстовий варіант інтернет-інтерв'ю є фіксацією розмови, яка відбулася у певний час, в певному місці, за певної ініціації комунікативного акта [1, с. 10]. Відповідно, вираження маркерів на оточення інтернет-інтерв'ю наближує читача до реальних умов проведення бесіди, робить його дистантним співучасником. Наприклад:

Дякую усім за запитання! Всього найкращого! Дякую "ПіК України" за можливість поспілкуватись! [ІЛ: Сергій Пантюк: «Не нам судити, хто знаковий у літературі, а хто ні. Це скажуть наші онуки чи правнуки»].

Byrne: Mr. Branson.... Sir Richard Branson, thank you very much for joining us tonight. Thank you [BBC: Interview with Richard Branson].

Аналіз АМ закінчення інтернет-інтерв'ю показав, що ця категорія інтегрується в макроблок інших композиційних частин. На структурно-семантичному рівні цей вид модальності може реалізуватися в кінцевому блоці запитання (репліка-констатація) – відповідь та у блоці мікрополів побажань та подяки. Функціонально в обох лінгвокультурах АМ має позитивне вираження, що зумовлюється як етикетними нормами завершення розмови, так і необхідністю «позитивної настанови» в результаті бесіди для всіх учасників інтернет-інтерв'ю. Відмінності зіставляваних мов з огляду на вербалізацію АМ базуються на розгорнутому ряді ядерних та периферійних аксіологем в українській лінгвокультурі порівняно з британською. Звідси, високий ступінь емотивності, пафосності, поширеності та динамічності відзначаємо в українській мові та чіткість формулювань, стриманість та лаконічність, а також помірковану динаміку модальності в британському варіанті англійської мови.

Висновки до розділу 2

Аксіологічна модальність заголовкового комплексу утворює єдиний модальний фон з текстом інтернет-інтерв'ю. При формулюванні заголовків в обох мовах переважають односкладні номінативні речення з єдиним контекстуальним аксіологічним ядром, вираженим аксіологемами контексту (153 (30,6%) випадки в українській мові та 297 (59,4%) – в англійській), еліптичні структури з ядерними та периферійними аксіологемами (84 (16,8%) випадки в українській мові; 134 (26,8 %) – в англійській) та складні речення (цитатні заголовки) з ядерними та периферійними аксіологемами (190 (38%) випадків в українській мові; 20 (4%) – в англійській). За допомогою цих структур позиціонуються ядерні та псевдоядерні аксіологеми тексту подальшого інтернет-інтерв'ю. Відмінність англійської мови полягає у тому, що виведені в заголовок аксіологеми і напрямок аксіологічної модальності безпосередньо корелюють з ключовими смисловими аспектами тексту інтернет-інтерв'ю. Водночас українська мова характеризується прийомом обманутого очікування. Відповідно в обох мовах аксіологічна модальність виконує рекламну та прогностичну функцію, проте в англійській це досягається за рахунок інформативності, а в українській – експресивності та провокативності. В зіставлюваних мовах модальність в односкладних номінативних реченнях виражається переважно модальними лексемами й аксіологемами контексту. Для передачі експресивності та образності в українській мові також використовуються стилістичні засоби. У еліптичних структурах до згаданих засобів додається використання дієслів зі значенням оцінності та бажаності. У складних реченнях в англійській мові переважають лексичні засоби, в той час як в українській до них долучаються прагматичні.

У свою чергу аксіологічна модальність підзаголовка у зіставлюваних мовах покликана виділити центральний аксіологічний фокус інтернет-інтерв'ю, заінтригувати адресата подальшим ціннісним насиченням тексту, розтлумачити

ядерні аксіологеми, зазначені у заголовку або ж проструктурувати текст інтерв'ю у тематико-модальні блоки. Як наслідок АМР підзаголовків представлена дзеркальною (15 (21,4%) випадків в українській мові; 23 (14,6%) випадки – в англійській), видільною (45 (64,3%) випадків в українській мові; 76 (48,4%) випадків – в англійській) та розгалуженою (10 (14,3%) випадків в українській мові; 58 (37%) – в англійській) моделями. Британські ЗМІ виносять у підзаголовок суттєве, значиме, інформативно-цінне, що закріплюється ядерними аксіологемами й експліцитними прямими засобами вираження аксіологічної модальності. Українська мовна традиція тяжіє до інтриги, тому на перший план виносяться периферійні аксіологеми. Вдаючись до непрямих імпліцитних засобів створюються привабливі, проте інформативно порожні підзаголовки, що відображають другорядні аспекти інтернет-інтерв'ю.

Наступний елемент заголовкового комплексу інтернет-інтерв'ю – лід – має свої традиції написання в британських медіа: чіткість, однозначність, тезовість. Аксіологічна модальність вибудовується навколо ядерної аксіологеми та допоміжної периферії, яка інтригує читача. Українська традиція знаходиться на стадії формування. З одного боку, переймається зарубіжний досвід, а з другого – відбиваються засади національної свідомості. Тож лід українською мовою вирізняється образністю, фігуральністю, оповідальним характером, другорядними подробицями, що іноді призводить до неоднозначності та невиразності. Як наслідок, позиціонуються псевдоядерні аксіологеми, а фон аксіологічної модальності відзначається різкими перепадами від негативних до позитивних значень. Відповідно на рівні мовного вираження в українській мові переважають непрямі імпліцитні засоби, а в англійській – прямі експліцитні. Спільною рисою обох мов є те, що аксіологічна модальність позитивна щодо позиціонування заслуг та авторитетності представника творчої професії (106 (22,5%) випадків в українській мові та 92 (19,8%) – в англійській). Британські джерела дотримуються нейтрального чи позитивного виміру аксіологічної модальності при постановці проблем або тематики подальшого інтернет-інтерв'ю. В українській мові прийнятні негативні характеристики.

На початку інтернет-інтерв'ю важливо встановити довірчу атмосферу, тому запитується чи констатується те, про що співрозмовник говоритиме охоче. Саме тому аксіологічна модальність розгортається навколо цінностей, що характеризують особистісні та творчі аспекти життєдіяльності співрозмовника. У випадку, коли інтернет-інтерв'ю розпочинається запитанням, аксіологеми вводяться номінативно з апеляцією до ставлення представника творчої професії. Такий підхід налаштовує читача на тематичну та проблемну направленість інтернет-інтерв'ю. Для англійської мови характерне чітке формулювання запитання з експліцитним виведенням аксіологом і системи суб'єктивно-об'єктивних ставлень, що детермінує відповідь. Для української мови типова імпліцитність, тому поле розгортання АМ зміщується на репліку-реакцію.

За аксіологічним та тематичним фокусом запитання розподілилися на три групи: професійно-творчі (417 (58,6%) випадків в українській мові та 284 (56,5%) – в англійській), ситуативні (103 (14,5%) випадки в українській мові та 52 (10,4%) – в англійській) та особисті (192 (26,96%) в українській мові та 166 (33%) – в англійській). Аксіологічним ядром першої групи виступають: витоки творчої діяльності митця, актуальний креативний проект, найвидатніші роботи. Ситуативні запитання створюють ефект наближення читача до реальних умов життєдіяльності і творчості. Аксіологічний модальний план таких запитань широкий. Головне – розкрити індивідуальний світ співрозмовника, недоступний для вільного споглядання іншими. У свою чергу аксіологічна модальність особистих запитань націлена на виявлення неординарних рис митця і їх позиціонування перед читачем. Ціннісна поляризація таких запитань теж багатоаспектна: значима особистісна риса характеру, манера роботи, поведінки, особисті стосунки, особливості ціннісного світобачення. Для української мови характерна провокаційність та завуальованість підтексту порівняно з англійською.

У випадку, коли інтернет-інтерв'ю розпочинається реплікою-констатацією (32 (6,4%) випадки в українській мові та 49 (9,8%) – в англійській), аксіологічна модальність утворюється за рахунок суб'єктивної чи об'єктивної оцінки

діяльності творчої особистості суспільством, впливовими особистостями, тобто через категорію авторитетності. Це відбувається за рахунок ввідних слів, модальних лексем та аксіологічних модальних модифікаторів. Така особливість стимулює співрозмовника до продукування власної АМ. Репліка-констатація українською мовою провокаційна і використовується з метою отримати аргументованої згоди чи незгоди. У британському варіанті акцентується вираження власної думки і ставлення співрозмовником з використанням предикатів з оцінним компонентом значення. Останній вид початку, репліка-констатація, що супроводжується запитанням, поєднує характеристики перших двох видів розпочинання інтернет-інтерв'ю (210 (42%) випадків в українській мові та 318 (63,6%) – в англійській). Запитання конкретизує та направляє спосіб вираження аксіологічної модальності респондентом.

Аксіологічна модальність закінчення інтернет-інтерв'ю вирізняється з-поміж інших композиційних частин домінуючим позитивним або ж нейтральним характером в обох мовах. Це пояснюється як етикетними та фатичними нормами, так і необхідністю позитивної настанови для всіх учасників інтернет-інтерв'ю. Аксіологічна модальність розгортається у запитах про пораду (читачам) (39 (73,5%) закінчень українською мовою та 30 (56%) – англійською), плани на майбутнє творчої особистості та стан справ (14 (26,5%) закінчень українською мовою та 24 (44%) – англійською). Для обох мов характерна зорієнтованість на майбутнє. Англійська мова відмічається чіткістю формулювань. Відповідно аксіологічна модальність в закінченні інтернет-інтерв'ю предметна, адресна та лаконічна з виділенням однієї ядерної та декількох периферійних аксіологем. В українській мові переважають узагальнені запитання. Аксіологічна модальність у запитах про плани на майбутнє та стан справ відіграє другорядну роль порівняно з епістемічною та деонтичною модальністю.

Основні положення і результати дослідження другого розділу дисертації викладено у публікаціях автора [226; 225; 231].

РОЗДІЛ 3

АКСІОЛОГІЧНА МОДАЛЬНІСТЬ ЯК ТЕКСТОТВІРНА КАТЕГОРІЯ В ОСНОВНІЙ ЧАСТИНІ ІНТЕРНЕТ-ІНТЕРВ'Ю В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

3.1. Польова організація та функціонування аксіологічної модальності у структурних компонентах основної частини

АМР кодує ставлення співрозмовників з огляду на ядерні та периферійні позиції аксіологом в межах окремого текстового фрагмента інтернет-інтерв'ю. Динаміка АМ є фактором цілісності та зв'язності тексту основної частини.

3.1.1. Аксіологічна модальність як чинник зчеплення реплік діалогічної єдності. Репліка журналіста та відповідь творчої мовної особистості структурно, семантично та функціонально утворюють єдине ціле. В основу зчеплення покладено характер реплікування: репліка-стимул виклике репліку-реакцію, поєднання яких утворює діалогічну єдність (далі – ДЄ). При цьому репліка постає як «основна стройова одиниця» інтерв'ю [257, с. 7-8; 260, с. 68]. В той час як мінімальний блок реплік – ДЄ – як єдине ціле утворюється завдяки: синтаксичній підпорядкованості другої репліки першій, тематичній зв'язності. Перший мовленнєвий акт незалежний, а другий абсолютно залежний від першого. До цих факторів слід додати також і аксіологічну модальну спаяність реплік. Як справедливо зазначає В. П. Руднєв, та частина тексту, яка відповідає за його рух і зміни, які при цьому відбуваються, – це модальна рамка, «тобто все те, що ми відсікли, розглядаючи висловлювання як чистий пропозиційний радикал» [198, с. 203].

В тканині ДЄ АМ розвивається в польовій організації контексту: ядерний ціннісний елемент займає центральну позицію опису, роздумів та ставлень мовців, а периферія є асоціативною аксіологічною опорою цього мовленнєво-мисленнєвого процесу [268, с. 53]. Так, у запитанні журналіста міститься певне аксіологічне ядро (наприклад, *сім'я, творчий успіх, доробок* тощо) навколо

якого утворюється АМ у вигляді спонукальної репліки: запитання, констатуючої репліки чи їх поєднання. Репліка-стимул може також містити аксіологічну периферію як опору для розкриття ставлення до ціннісного ядра.

Метою репліки-стимулу є реакція креативної особистості у вигляді власної АМ щодо ціннісного ядра, кодованого в репліці інтерв'юера. Таким чином, виникає аксіологічний модальний контур, котрий складається з:

1. *АМ репліки журналіста*, котра є сумою модальностей – власне інтерв'юера, цільової аудиторії та «третього» джерела, позицію якого представляє журналіст;

2. *АМ творчої мовної особистості*, яка також може спиратися на АМ інших осіб та джерел (наприклад, позиція колег, батьків, сім'ї можуть наводитись як аргумент на підтвердження власної точки зору або ж підмінюють її). В межах контексту важко визначити «чистоту» АМ з огляду на імпліцитність та незриму присутність інших ціннісних позицій в суб'єктивній модальності однієї особи.

Розуміння ролі ціннісного ядра та периферії двох реплік, які утворили ціле – ДЄ – полягає в природі такого поєднання. Репліка-реакція залежна від репліки-стимулу лексично, граматично, прагматично [110, с. 28; 244]. До граматичних засобів зв'язності в діалозі відноситься часткове або повне відтворення вихідного речення. Сміслові зв'язки коріняться в ситуації спілкування та предметі обговорення з урахуванням екстралінгвістичних факторів, таких як зміна тематико-інформаційної основи діалогу. До прагматичних зв'язків реплік діалогу – їх узгодженість за комунікативною функцією. Наприклад, кожному виду запитання відповідає певний вид відповіді. Слід також виділити пресупозиційні зв'язки як спільний фонд знань того, хто говорить, та того, хто слухає, має провідну роль в смисловій тканині діалогу та забезпечує взаєморозуміння в мовленнєвій комунікації [19, с. 359].

Відповідно в межах ДЄ, творча особистість привносить у свою репліку аксіологічне ядро з попередньої, а також повністю або ж частково периферію. Останнє відбувається рідше (267 (16,2 %) випадків в українській мові та 190

(14%) – в англійській). Зазвичай АМ репліки-реакції вибудовується за рахунок нової периферії, з якою респондент асоціює ядро. Саме периферія вказує на суб'єктивне бачення аксіологічного ядра творчою мовною особистістю. Така особливість є рушійною силою діалогу та поліmodalності.

Таким чином, репліки ДЄ функціонально спрямовані одна на одну і є «мікротекстом» одна для одної [3, с. 16]. У ДЄ «кожна частина передбачає іншу, відкриває для неї відповідну «валентність» [222, с. 8]. Аксіологічне ядро та периферія забезпечують валентний зв'язок між репліками ДЄ.

Таблиця 3.1

Кількісна характеристика представленості структурних компонентів АМ репліки-стимулу в репліці-реакції

Ядро Р1 Периферія Р1	Дублювання в Р2	Ядро Р1 → Ядро Р2	N / %	Мова
Повне перенесення в Р2	345	(не виявлено)	N	У. м.
	9,2	(не виявлено)	%	
	382	(не виявлено)	N	А. м.
	7,4	(не виявлено)	%	
Нова периферія Р2	450	938	N	У. м.
	12	25	%	
	610	854	N	А. м.
	16	22,4	%	
Поєднання вихідної та нової периферії Р2	1305	750	N	У. м.
	34,8	20	%	
	1075	1041	N	А. м.
	28,2	27,3	%	
Разом	2100	1688	N	У. м.
	100	100	%	
	1967	1895	N	А. м.
	100	100	%	

Примітка. Р1 – репліка-стимул; Р2 – репліка-реакція; N – кількість ДЄ з різною польовою організацією.

Дані, зафіксовані в табл. 2.5, демонструють, що взаємодія та взаємообумовленість ядра та периферії АМ в обох мовах може бути представлена п'ятьма функціональними моделями.

МОДЕЛЬ 1. *Аксіологічне ядро (та периферія) повністю переносяться з репліки-стимулу в репліку-реакцію.*

АМ реплік ДЄ такого типу утворює спільний модальний простір навколо ціннісного центру. При цьому репліка журналіста спрямовує хід розмови та вже може містити сформульовану АМ (Ах+; Ах-; Ах0). Таке «ілокутивне вимушення» вимагає від творчої особистості прийняти чи спростувати висловлену ціннісну модальність, опираючись на запропоновані ядро та периферію. Такий спосіб організації АМ найменш частотний в обох лінгвокультурах, адже він не передбачає тематичної динаміки реплік (в українській мові зафіксовано 345 (9,2%) випадків; в англійській – 282 (7,4%).

У цій моделі виділилися два варіанти розподілу аксіологічної периферії. У першому випадку периферія репліки-стимулу може повністю інтегруватися в репліку-реакцію (110 (32%) випадків в українській мові; 34 (12%) – в англійській). Мета такої ДЄ – отримати згоду чи спростування щодо висловленої АМ в репліці інтерв'юера. Разом з тим, в українській лінгвокультурі вища частотна представленість такого виду АМ, що свідчить про більший ступінь категоричності комунікативної поведінки українців порівняно з британцями.

Інший варіант розподілу периферії в обох репліках виникає, коли на основі периферії вихідної репліки у репліці-реакції виникає контекстуально синонімічна периферія (235 (68%) випадків в українській мові; 248 (88%) – в англійській). Функція такого підходу полягає у тому, щоб розкрити у повній мірі суб'єктивну модальність мовця щодо окремого аспекту теми обговорення (переваги проекту, недоліки командної роботи, ставлення до події і т. д.). Обидві лінгвокультури показали високі кількісні показники представленості такого способу організації першої моделі. Проте в британському варіанті вона ширше

представлена, що свідчить про тяжіння англійців до аргументовності, егоцентричності та самопрезентації. Як наслідок, k_{AM} високий і склав 0,74.

Розгортаючись у репліці-реакції, АМ даної моделі спирається на оцінки, кодовані в дієсловах та дієслівних словосполученнях, що передають:

- ментальну дію (*вважати, думати, враховувати; to consider, to take into account, to believe*);
- емоційну дію (*хвилюватися, захоплюватися, подобатися; to love, to like, to overwhelm*);
- волевиявлення (*хотіти, бажати, пропонувати; to want, to desire*);
- схвалення чи осуд (*поділяти точку зору, одобрявати; to agree, to disagree, to accept*).

Наприклад:

– Уся діяльність Івана Вакарчука є свідченням його проукраїнськості та патріотизму... – Звичайно (1). Я і не сумніваюся в цьому (1). Мені подобається <u>все, що він робить стосовно державної мови</u> (2) [УНІАН: Чи потрібен інститутам курс української культури?].	– What was the attraction of playing Marina in "Me Without You"? – [...] I relished the challenge of being able to pull off being the same person from 16 to 29 (1.1). I loved that (1.1). It was like doing three films in one (1.1). I also liked the fact that it was about two girls' friendship (1.1) [BBCF: Anjelica Huston. The Life Aquatic With Steve Zissou].

У ДЄ українською мовою центральний аксіологічний елемент репліки-реакції *творча діяльність (вся діяльність Івана Вакарчука)*, опираючись на периферію *проукраїнськість і патріотизм*, набуває позитивного забарвлення, утворюючи АМ. Репліка-реакція «приймає» запропоновану АМ (позначки (1), (2)). З'являється контекстуально синонімічний вираз до ядерної аксіологеми *все, що він робить стосовно державної мови*. Позитивність АМ підтримується за рахунок предикативів з позитивним оцінним значенням, а також підсилювальної конструкції *Я і не сумніваюсь...*

ДЄ англійською мовою оперує спільним ядром та периферією. Так, в репліці-стимулі закладено аксіологічний центр *творчий доробок (the attraction of playing Marina)*. Слово *attraction* додає позитивності центральному елементу завдяки своєму значенню *a feature or quality that makes something seem interesting or enjoyable* [LDCE, с. 82]. Оскільки репліка виражена спеціальним запитанням, то периферія імпліцитно закладена в питальному слові *what* з подальшим розгортанням у відповіді (позначки (1.1)). Емотивність, позитивність та егоцентричність репліки-реакції втілилась в предикативних центрах: *I relished, I loved, I also liked*. Наростання позитивності АМ відбулось за рахунок паралельних конструкцій.

МОДЕЛЬ 2. *Аксіологічне ядро та частково периферія дублюється з репліки-стимулу, проте виникає й нова периферія в репліці-реакції.*

АМР такого типу зустрічається частіше в українській мові (1305 (34,8%) випадків) порівняно з англійською (1075 випадків (28,2%). АМ реплік ДЄ такого типу утворюють модальний простір навколо ціннісного центру, який привноситься з репліки-стимулу в репліку-реакцію. При цьому репліка журналіста опирається на експліцитну ціннісну периферію, яка й визначає характер модальності (Ах+; Ах-; Ах0). Периферія направляє розвиток репліки-реакції, слугує певним орієнтиром для респондента. В даному виді ДЄ існує динаміка ціннісних ставлень за рахунок привнесення творчою особистістю власної периферії, яка вказує на його особистісне ставлення та ціннісний вимір піднятої проблеми.

Відмінною особливістю української мови є використання прийому протиставлення аксіологічного ядра антицінностям або ж менш інтенсивним аксіологемам з опорою на нову периферію. За рахунок такого прийому в репліці творчої особистості відбувається експліцитний або імпліцитний розподіл між позитивно чи негативно цінним в АМ респондента. Для британського варіанту характерне поєднання та взаємозумовленість негативних та позитивних виявів, які утворюють єдине ціле навколо аксіологічного ядра з опорою на нову периферію. Відповідно, k_{AM} склав 0,65. Наприклад:

– Мозаїчність створеної Вами картини сучасної української літератури – це **свідомий прийом** (1) чи **данина моді на постмодерні інтерпретації** (2)?

– „Лісоруб у пустелі” – не монографія докторської дисертації (2), а погляд зсередини літературної кухні (1). Готуючи до друку цю книжку, я ставив перед собою єдине завдання: показати, що сучасна українська література яскрава і не обмежується десятком найчастіше згадуваних імен (1). У ній не менше півсотні конкурентноздатних авторів, а український письменник – один із найзагадковіших героїв нашого часу (1) [УНІАН: Володимир Даниленко: Зазвичай літературні вундеркінди закінчують життя як пересічні особистості].

Приклад українською мовою утворив АМ навколо імпліцитного ціннісного ядра *витвір мистецтва*, реалізованого словосполученням *мозаїчність картини*. Альтернатива, запропонована у запитанні (позначки (1, 2) має нейтральний характер, проте дає можливість респондентові обрати ракурс відповіді та вимір АМ. Так, у першому ж реченні репліки-реакції Володимир Даниленко відкидає другу запропоновану периферію (позначки (2), тим самим підкреслюючи самотність своєї праці. Наскрізно прослідковується присутність периферії – *свідомий прийом* (позначки (1) та дублювання аксіологічного ядра з першої репліки – *сучасна українська література яскрава*. *Яскрава* та *мозаїчна* синонімічні в даному контексті й додають позитивності ядру. Окрім, перейнятого ядра та частково периферії АМ репліки опирається на периферію, привнесену творчою особистістю: *конкурентноздатні автори, найзагадковіший герой нашого часу*. Нова периферія позитивна за рахунок оцінних компонентів значень прикметників *конкурентноздатні*,

– How **nerve-wracking** (1) was it to play a character like Jane Austen, **who you really admire** (2)?

– When I first thought about becoming Jane Austen I had to forget about the fear (1, 2), or at least choose something else to focus on (1, 2) because it was becoming paralyzing (1, 2). I didn't want to fail (1, 2), so I was putting a lot of pressure on myself (1, 2) [BBCF: Anne Hathaway. Becoming Jane].

найзагадковіший та іменника *герой*. У репліці-реакції відбувається виділення аксіологічного ядра за рахунок його опозиціонуванню ціннісно менш значимому явищу *десяток найчастіше згадуваних імен*. Ядро підсилюється периферією.

Репліка-стимул британського варіанту утворює АМ навколо імпліцитного ядра *creative activity (to play a character like Jane Austen)*, що контекстуально імпліцитно асоціюється з поняттям *challenge (something difficult, something that tests strength, skill, or ability, especially in a way that is interesting [LDCE, с. 242])*. На подвійність аксіологічного ядра вказує периферія *nerve-wracking*, яка в свою чергу відповідає першій частині визначення поняття *challenge*. Інша периферія *who you really admire* відповідає другій частині визначення, а також апелює до позитивного особистісного бачення проблеми творчою мовною особистістю. Таким чином утворена АМ репліки-стимулу спрямована на особистість респондента, що стимулює останнього до саморозкриття в рамках піднятого питання. Зауважимо, що обидві складові компонентів значення поняття *challenge* наскрізно відбиваються в периферії творчого мовця (позначки 1, 2). Негативний вимір аксіологічного ядра переважає, що констатує складний шлях досягнення успіху. Разом з тим, відкидання мовцем сладностей – *I had to forget about the fear; I didn't want to fail* – утверджує позитивність та значимість ціннісного ядра.

МОДЕЛЬ 3. *Аксіологічне ядро дублюється з репліки-стимулу, проте виникає нова периферія в репліці-реакції.*

Така модель розвитку АМР не є поширеною в обох мовах (450 (12%) випадків в українській мові та 610 (16%) – в англійській). Вона характеризується розгорнутим вираженням суб'єктивної складової АМ творчим мовцем. «Вимушенням» до розкриття особистісних модальних виявів є провокаційність репліки-стимулу, яка безпосередньо апелює до висловлення власної позиції творчою особистістю. У цій моделі аксіологічне ядро може бути як експліцитним, так і імпліцитним, а периферія несе лише імпліцитний характер. В основі функціональної моделі лежить те, що обидва мовця

поділяють певну центральну цінність чи поняття співвідносно з нею. Разом з тим, різна периферія, якою вони оперують, вказує на відмінність бачень піднятої проблеми співрозмовниками.

Для української мови характерне уникання креативною особистістю запропонованої провокативної периферії, за рахунок чого виникає нова периферія як опора розгортання АМ навколо ціннісного центру (210 (46,7%) випадків). Відмова від провокаційності відбувається за рахунок граматичних засобів (порядку слів, підсилювальних заперечних конструкцій). Поєднання граматичних засобів із ціннісним чи антиціннісним навантаженням одиниць мови, що співвідносяться з ядром чи периферією, створює ефект прямої імпліцитності. В той же час британська лінгвокультура утворює нову ціннісну периферію задля розкриття та пояснення наведених інтерв'юером в репліці-стимулі ядра та периферії. Англomовний аналог не заперечує АМ інтерв'юера та розкриває власну через пояснення та обґрунтування позиції, викладеної журналістом (610 (16%) випадків), тому k_{AM} складає лише 0,45. Наприклад:

Чи Ви відчуваєте (1), що старієте?

*Я нічого нового не скажу, тільки те, що **нише література...***

Будь-яка людина, починаючи з 19-ти років каже: «От я

постарів» і так далі. Старіння –

один з людських комплексів (1). Я цим не переймаюсь (1) [УНІАН:

Олег Скрипка: Треба розуміти різницю між роботами

Приймаченко і картиною «З кошечками»].

*What was **your** reaction to the screenplay of "Sex is Comedy"?*

*One of the things I noticed was that there was **a lot of text in the script**, which I'm not*

*used to in my films (2). And **my character, Jeanne, was very alive**. Usually I like*

characters who exist in an almost unreal world (2). She, though, was grounded on

*Earth. **I realised that** in order to succeed in this film, in order not to betray my character,*

I had to give a side of myself I didn't want to give and that I hadn't given before

[BBCF:[Anne Parillaud](#). Sex is comedy].

У прикладі українською мовою репліка-стимул апелює до особистісного бачення (позначки (1) негативно цінного явища (антицінності) *старіння*, яке

розташовується у центрі АМ ДЄ. У свою чергу репліка-реакція спочатку відходить від егоцентричного виміру проблеми, підміняючи його категорією авторитетності: *...нише література...; ...будь-яка людина ... каже...* Суб'єктивно-модальне ставлення відтісняється у другу частину репліки, коли Олег Скрипка дає визначення старінню, тим самим розширюючи асоціативний ряд поля аксіологічного ядра та привносячи ближню периферію: *Старіння – це комплекс*. Останнє речення нарочисто відкидає наявність подібного комплексу у співака.

У прикладі англійською мовою репліка-стимул оперує аксіологічним ядром *creative activity (the screenplay)* та особистісно спрямованою периферією *your reaction*, що вказує на скоріш негативний, а ніж позитивний вимір аксіологічного ядра за рахунок контекстуальної реалізації компонента значення слова *“response to something dangerous or unpleasant”* [LDCE, с. 1362]. Репліка-реакція утворює АМ навколо імпліцитно привнесеного ядра, а також експліцитної нової периферії: *... a lot of text in the script; my character... was very alive* та ставлення, що слідує за нею (позначки (2)). У прикладі реалізується принцип вагової кінцівки (*end-weight principle*) [297, с. 308]. Наприкінці своєї репліки респондент узагальнює своє ставлення до аксіологічного ядра, виражаючи власні модальні вияви за допомогою паралельних конструкцій – *in order to ... I had to...*

МОДЕЛЬ 4. *В репліку-реакцію привноситься аксіологічне ядро з попередньої репліки і на його основі виникає нове ядро, периферія нова.*

Кількісно дана модель широко представлена в обох мовах (938 (25%) випадків в українській мові та 854 (22,4%) – в англійській). Вона характеризується виникненням нового асоціативного ядра на основі аксіологічного ядра чи периферії репліки-стимулу. Творча особистість відштовхується від запропонованих інтерв'юером елементів модальності та на їх основі будує власний модальний контур. Так, із особистісного тезаурусу респондент добирає співвідносні з вихідними ціннісні поняття та асоціації. За

рахунок такої особливості АМ ДЄ стає динамічною та має когнітивну значимість для читача.

В обох мовах така модель характеризується динамікою ціннісних смислів: переходом від позитивно забарвленої до негативно забарвленої АМ й навпаки: від цінностей одного рівня – до цінностей іншого. В українській лінгвокультурі подібні зміни модальних виявів пояснюються особливостями української риторики: висловленню власної думки передують спростування чи погодження з позицією співрозмовника. Подібна модель в британській лінгвокультурі має інші витоки. Виникнення нових компонентів АМ відбувається завдяки прагненню мовця, з одного боку, пояснити ціннісні елементи, подані у репліці-стимулі, після чого висловити свою думку як з приводу піднятої інтерв'юером проблеми, так і самостійно введених нових ядра та периферії, що асоціюються у розумінні творчого мовця з темою обговорення, тому k_{AM} становить 0,52. Наприклад:

Чи подобається Вам (2) театр Жолдака (1)? Він (1) мені може подобатися експериментом, який необхідний для цілої культурної галузі (2). Бо своєю творчістю (1.2) він провокує якісь недозастигли форми (2.2). А чи сприймаю я сам матеріал (1.3)? Не можу сказати, що мені подобається все (2.3). Його передостання робота «Войцек» (1.3), що була показана Чернігівським театром, для мене несприйнятлива (2.3). Гадаю, Жолдаку треба дорослішати в професії [УНІАН: Міністр культури: Я подивувався своїй інтелігентності, коли спілкувався з Добкіним].

Your character (1) in A Very Long Engagement, Mathilde (1.1), is a feisty soul (2) – is she someone you could easily identify with (2.1)? Mathilde (1) is a very complex woman with an incredible determination (2.2), but I never try to compare myself to the character (2.3). I use myself to play a character (1.2), but I don't know what I use of myself (2.4), or if it's something conscious (2.5) [BBCF: Audrey Tautou A Very Long Engagement].

Аналіз репліки-стимулу українською мовою показав, що в ній міститься ядерна аксіологема *творчість (театр Жолдака)* (позначка (1), яка опираючись на периферію (позначка (2) та специфіку загального запитання (потребує відповіді «*Так, подобається. Ні, не подобається*») утворює нейтральну АМ. В репліку респондента привноситься ціннісне ядро з попередньої репліки за допомогою особового займенника *він / театр* (позначка (1). Дане ядро, оточене периферією (позначка (2) набуває позитивного модального забарвлення. Решта репліки змінює модальність на негативну, за рахунок чого виникає нове ціннісне ядро (1.2), ближня периферія (1.3) та дальня периферія (2.2; 2.3), які характеризують підняту проблему як негативно цінну. Таким чином, вихідне аксіологічне ядро викликає у респондента бажання глибшого висвітлення питання, за рахунок чого він самостійно привносить новий ціннісний центр та периферію за допомогою запитання самому собі.

В прикладі англійською мовою репліка-стимул демонструє наявність експліцитного аксіологічного ядра, котре вводиться прямою номінацією та прикладкою (позначки (1). Ядро набуває позитивного забарвлення завдяки периферії *a feisty soul*. Слово *feisty* має не лише позитивне значення, але й використовується на позначення схвалення [LDCE, с. 582]. Друга периферія, на яку опирається ядро репліки (позначка (2.1), апелює до внутрішнього емоційного суб'єктивного вияву модальності творчим мовцем, адже прийменниковий дієслівний вираз *to identify with* має значення *to feel sympathy with someone or be able to share their feelings* [LDCE, с. 805]. На початку репліки-реакції спостерігається привнесення аксіологічного ядра з попередньої репліки та поява нової периферії (2.2), яка доповнює та розширює вихідну периферію ядра позитивною оцінкою. Разом з тим, мовець відкидає другу периферію репліки стимулу (2.3), що зумовлює виникнення нового егоцентричного ядра (1.2) та відповідної периферії (2.4; 2.5). Загалом, кінцівка репліки набуває нейтральних аксіологічних модальних виявів.

МОДЕЛЬ 5. В репліку-реакцію привноситься аксіологічне ядро з попередньої репліки і на його основі виникає нове ядро, а периферія являє собою поєднання вихідної та нової.

Наведена модель широко представлена в обох мовах (750 (20%) випадків в українській мові та 854 (22,4%) – в англійській). Вона відзначається більшим ступенем спаяності реплік ДЄ порівняно з попередньою, оскільки валентність забезпечується не лише асоціативними зв'язками між ціннісними центрами реплік, а й також периферією. Відтак, привнесена та нова периферії доповнюють одна одну, розкриваючи суб'єктивно-об'єктивні модальні вияви мовців. Завдячуючи поєднанню в ДЄ всіх елементів польової організації реплік інтерактивна єдність демонструє широку представленість аксіологом різних рівнів: загальнолюдських, національно-культурних, професійно-творчих, особистісних. Висловлення модальності, ставлення до певного значимого об'єкта відбувається з переходом від цінностей одного рівня до іншого, що у повній мірі розкриває особистісне розуміння та ставлення до предмету обговорення.

Лінгвокультурні особливості функціональності даної моделі значно перегукуються з попередньою. Разом з тим, українська мова відзначається розвитком нових ядерного та периферійних ціннісних значень на основі не лише ядра репліки-стимулу, а й периферії. Саме останній компонент модальної рамки є джерелом породження суб'єктивної модальної АМ. Як і для попередньої моделі характерний риторичний прийом спростування та підтвердження позиції співрозмовника. Британська лінгвокультура має відмінні джерела розвитку суб'єктивно-об'єктивної модальності творчого мовця. Поява нового ядра в репліці-реакції є ключовим явищем для розуміння й тлумачення респондентом як вихідного ядра, так і всіх видів периферії. Таким чином, k_{AM} становить 0,63. Наприклад:

<p>Чи не хочете більше співати (2) українською мовою (1)? Хочу, хочу співати (2.1)</p>	<p><i>What sensibilities (2) did you feel Sam Raimi (1) would bring to the table for the Spider-Man movies (2.1)?</i></p>
---	--

<p><i>різними мовами</i> (1.1). Я навіть сама <i>написала пісню українською</i> (1), але це не зовсім те, що я хотіла б сьогодні співати (2.2). Я дуже критично підходжу до <i>музики</i> (1.2), тому поки що <i>свої пісні</i> (1.3) співати не буду (2.3) [УНІАН: Переможниця Юрмали Джамала: Я закохана, але не в чоловіка].</p>	<p><i>I think Sam (1) is Peter Parker (1.1). He's brilliant, generous, and gentle – just a really good, good man who has a moral code that's important to him (2.2). He loved the Spider-Man comics from an early age – his parents actually painted Spider-Man on the wall for him as a gift. I just think he lives by the same code that Peter Parker does and therefore he's probably the most qualified director to do it (2.2) – and there were a lot of directors up for this [BBCF: Avi Arad. Spider-Man2].</i></p>
---	--

У прикладі українською мовою в ціннісному центрі репліки-стимулу розмістився аксіологічно забарвлений вираз *співати українською мовою*. За смисловим та когнітивним наповненням він поєднав два ціннісні складники: національно-маркований – *українська мова* та професійно-творчий – *співати*. У репліці центральний аксіологічний елемент розвивається за рахунок дальньої суб'єктно спрямованої периферії, вираженої загальним запитанням, – *Чи не хочете ...* (позначка (2)). У свою чергу репліка-відповідь слідує традиції української риторики: підтвердження (2.1), за яким слідує спростування (2.2; 2.3). За рахунок такого переходу з'являються нові аксіологічні центри, які співвідносні зі складовим компонентам ціннісного центру репліки-стимулу: *співати українською мовою* → *співати різними мовами*; *співати* → *музика + свої пісні*. За рахунок динаміки периферії відбувається власне утворення АМ навколо ядерних ціннісних елементів.

У репліці-стимулі англійською мовою кодуються як професійно-творчі, так і особистісні аксіологеми (*sensibilities, Sam Raimi, the Spider-Man movies*), ядерність та периферійність яких визначається лише на рівні цілої ДЄ. Так, у репліці-реакції прослідковується заміщення вихідного аксіологічного ядра *Sam Raimi* новим *Peter Parker*. Ототожнення першого з останнім розкриває професійно-особистісні характеристики Сема (позначки (2.2)). Таким чином,

виникає нова периферія з опорою на імпліцитно присутню вихідну – *sensibilities*. До зони ближньої периферії можна віднести самоцінний для ситуації спілкування творчий доробок: *the Spider-Man movies / comics, Spider-Man*, – які утворюють наскрізний контекстуально синонімічний ряд. Таким чином, ближня периферія займає ключову позицію для розуміння як ядра, так і віддаленої периферії. Завдяки чому можна говорити про явище взаємного переходу ядра у периферію та навпаки на рівні контексту.

Контекстуальний взаємоперехід ядра та периферії характерний для всіх проаналізованих моделей як англійською (1429 (37%) випадків), так і українською мовою (871 (23%) випадків). Цей процес пов'язується з суб'єктивним перерозподілом ціннісних пріоритетів творчим мовцем задля розкриття теми обговорення. Наприклад:

На що ти готова заради (2) своєї кар'єри (1)?

У дорослому житті усі думають, аби стати популярною (1), потрібно знімати кліпи напівроздягнутою... (2) А я вважаю, якщо людина по-справжньому талановита, то люди – продюсери, які його шукають, обов'язково знайдуть.

У моєму віці роздягатися на екрані ще рано, та й взагалі примітивно це робити будь-коли (2) [УНІАН: Співачка Марієтта: У моєму віці роздягатися ще рано, та й взагалі примітивно це робити].

У прикладі прослідковується перехід ядра репліки-стимулу *кар'єра* в периферію репліки-реакції (позначка (1)). Натомість в центр переміщується периферія, котра непрямо й імпліцитно кодувалася в першій репліці *готова на X*. Негативно цінне *X* стає ядерним елементом АМ співачки (позначки (2)).

Проаналізувавши АМ в польовій організації ДЄ основної частини інтернет-інтерв'ю, ми дійшли наступних висновків. Зв'язність репліки-стимулу та репліки реакції на ряду з тематичними, смисловими, синтаксичними, пропозиційними зв'язками ґрунтується на розподілі та взаємозумовленості ядерних та периферійних аксіологем інтерактивної єдності. У центрі модальності як суб'єктивного ставлення мовця розміщується ядерний

компонент, а периферія слугує опорою для розкриття особистісного ставлення. Між ядерними та периферійними елементами ДЄ утворюються валентні зв'язки завдяки взаємопородженню та переходу одних компонентів модальності в інші в межах ДЄ. Особливістю англійської мови при утворенні спільного польового простору є спрямованість респондента на пропозицію інтерв'юера в аспекті ціннісних домінант та модальність вихідної репліки. У свою чергу в українській лінгвокультурі творча особистість висловлює власну АМ, намагаючись відкинути та прийняти ціннісну установку репліки-стимулу.

3.1.2. Аксіологічна модальність як фактор цілісності та зв'язності діалогічного абзацу інтернет-інтерв'ю. В основі інтернет-інтерв'ю як опублікованого односпрямованого діалогу між інтерв'юером та представником творчої професії лежить реплікування, тобто постійне чергування реплік співрозмовників [150, с. 194-195]. Так, одна репліка журналіста ілокутивно викликає іншу репліку креативної особистості. Завдяки зміні реплік інтерв'ю набуває динамічного характеру, й, разом з тим, змінюється тематична спрямованість розмови, що є результатом і наслідком ціннісного перегрупування інтеракції й модальності. Розгортання комунікативної взаємодії інтернет-інтерв'ю відбувається з переходом від однієї до іншої комунікативної одиниці діалогічного мовлення: від репліки, ДЄ до діалогічного абзацу (далі – ДА). За визначенням Н. Ю. Шведової «діалогічний абзац – це комплекс двох чи більше ДЄ, поєднаних тематичною спільністю» [260, с. 75]. Відповідно, ДА постає як мікротекст, в якому розкривається мікротема чи декілька мікротем, пов'язаних однією макротемою.

З огляду на зазначене, говорячи про цілісність та зв'язність ДА, слід розглядати АМ як контур, що зумовлюється тематичною когеренцією інтернет-інтернет-інтерв'ю під кутом зору співрозмовників. Даний тип когеренції формується навколо глобальної теми інтернет-інтерв'ю чи теми того, хто говорить. На рівні ДА це виражається в повторі певних ключових об'єктів, фактів, вірувань, когнітивних структур, соціальних уявлень, експліцитно чи

імпліцитно виражених в інтерв'ю [150, с. 195-197]. Очевидно, що такі повтори стосуватимуться й ціннісного модального наповнення ДА в його польовій організації. Так, за Лотманом Ю.М. будь-який текст співвідноситься з ієрархією цінностей, що для суспільства є показником його значущості та довговічності [146, с. 499-501].

АМ є конструктивною ознакою ДА. Ця категорія – чинник цілісності та зв'язності, що відображає як змістову, так і структурну сутність ДА. Так, польова ціннісна організація ДА співвідносна зі зв'язністю, оскільки виявляється через зовнішні структурні показники та формальну залежність компонентів ДА. Разом з тим, вона є й показником цілісності, адже розглядається у тематичних, концептуальних та модальних зв'язках.

АМ як польову організацію ДА можна представити у вигляді структурно-змістового механізму. Відповідно, журналіст, піднімаючи окремо взяті мікротему, виводить її у понадфразову єдність. Зазвичай при постановці теми імпліцитно чи експліцитно вводиться аксіологічне ядро в першій репліці-стимулі (588 (78%) випадків в українській мові та 613 (83%) – англійській). В інших випадках аксіологічне ядро виникає як результат іллокутивного вимушення в репліці-реакції. Саме ціннісне ядро семантично притягує до себе контекстуальну периферію, а також дає поштовх для розвитку інших ядерних елементів, які розміщуються в пояснювальній частині складного цілого ДА з метою розкриття як мікротем, так і модальних виявів мовців. Кількість мікротем, піднятих в ДА співвідносна з кількістю ядерних аксіологічних елементів. Загалом, понадфразова єдність монотематична. Перехід від однієї теми до іншої – це сигнал межі понадфразових єдностей [46, с. 74].

На рівні зв'язності ДА єдність ціннісного поля виявляється в регулярній повторюваності ключових слів-аксіологем. Це відбувається за рахунок *контекстуальної синонімії* компонентів польової організації ДА, *повторної номінації*. АМ як фактор цілісності ДА розкривається в розрізі теми обговорення. Динаміка та розвиток АМ забезпечується завдяки імплікації, що ґрунтується на ситуативних зв'язках: наявність одних аксіологем в контексті

передбачає й інші, ситуативно чи асоціативно пов'язаних з ними, що є чинником виділення в межах однієї теми принаймні двох мікротем співрозмовниками (кожна мікротема співвідноситься з певним ціннісним ядром). Більше того, між ядерними та периферійними елементами існують активні логіко-когнітивні зв'язки, котрі допомагають розкрити як тему обговорення, так і суб'єктивну складову АМ. Єдність теми передає внутрішній стан мовця та його модальність. Тож ключові аксіологеми створюють текстові мікрополя на рівні ДА, а АМ як суб'єктивний вияв ставлення мовця скріплює всі елементи змісту й структури ДА. В інтернет-інтерв'ю це виявляється в особистісній концепції творчої особистості, точці зору. Без цього не відбудеться смислова єдність тексту, його цілісність. Саме організація мовних засобів для передачі змісту з певної точки зору, що відображає позицію мовця й визначає цілісність тексту та ДА [46, с. 32-34].

Особливістю британської лінгвокультури є розкриття АМ в польовій організації ДА завдяки переважно **прямим експліцитним** (номінації з оцінним компонентом значення, іллокутивна сила яких легко розпізнається слухачем: *excellent, marvellous, superb, a lead actress* – 547 (54,3%) й **прямим імпліцитним** виявам мовців (значення АМ складає граматичний зміст форми – видільні конструкції – *It was extremely important..., It sounds interesting, She was the one I adored* – 194 (15,7%). Крім того, мовлення британців відзначається комунікативним позитивом та однозначністю мовного вираження ціннісного ставлення [44, с. 9; 137, с. 156-157].

Матеріал дослідження продемонстрував те, що українська мовна особистість вдається більшою мірою до **непрямих засобів** вираження АМ в контексті основної частини інтернет-інтерв'ю (418 (47,3%) випадків). Мовець формулює своє ставлення за допомогою умови, виконання якої може дати певний значимий результат. Саме це вказує на зацікавленість та на експліцитне залучення аксіологем у функціонально-семантичне поле контексту: *Мінкультури на це не виділяє коштів, тому залузь у занепаді. Якби творчі банкрути не заважали...* Кількість таких випадків в контексті інтернет-інтерв'ю

складає 156 (37,4%). Широко представлені й **непрямі імпліцитні модальні засоби** (117 (28%)) для передачі ціннісного ставлення. Так, адресат, маючи на увазі одні аксіологеми, підмінює їх на інші, що створює *іронію, натяк, метафору чи двозначне висловлювання*.

Причини таких лінгвокультурних розбіжностей коріняться в соціально-історичній специфіці підвалин комунікативної поведінки представників обох лінгвокультур. Велика Британія має стереотипний статус успішної та вагомої держави, незважаючи на фактичний соціально-економічний, національно-культурний стан справ останніх трьох десятиліть. Історичний стереотип української національної свідомості має статус «приниженності» та «несправедливості» [102, с. 119-121], що певною мірою накладає табу на пряме та вільне висловлення власної думки мовцями.

Спільною ознакою двох лінгвокультур є співпадіння меж просторів АМ та тематичного. Це пояснюється тим фактом, що компактність інтернет-інтерв'ю обмежує висловлення точки зору рамками обговорення значимої теми, яка становить зацікавленість як для самого творчого мовця, так і для цільової аудиторії. Наприклад:

– *Пане Вікторе, днями в одній з київських книгарень проходилимуть дитячі читання за Вашої участі. Як часто вдома доводиться донькам читати?*

– *Мало не щовечора. Перед сном вони обов'язково приносять цілу гору книг і ти мусиш їх перечитувати, бо інакше не буде сну. Ділимося з дружиною, раз вона – раз я.*

– *На якій літературі їх виховуєте?*

– *Враховуючи, що їм у жовтні тільки виповниться 4 роки, то це дитяча література. Казочки, всі вірші А-*

DARRELL HARTMAN: A lot of the buzz for this movie has been focused on the lead actress, Carey Mulligan. What made her right for the role?

LONE SCHERFIG: It's heartwarming to look at her, and she also pitches things really well—there are no false notes in her performance, and that's important for a film like this. The comedy in the film is something you get if you want it, but we were not looking for a comedian. We were looking for someone with a

БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГИ знають напам'ять. В них море книжок, сотні, причому на різних мовах.

В мене дружина народилася в Торонто, але вона українка, і до 5 років не знала англійської, говорила винятково українською. В неї добре заклалася мова, і ми вирішили скористатися її досвідом у вихованні доньок, не знаючи, куди нас доля кине, щоб у них добре склалася українська. Вони англійською знають кілька фраз, щоб порозумітися з бабою і дідом, коли приїжджають до них в Канаду [УНІАН: Віктор Морозов: Завдяки українському Гаррі Поттеру в дітей відбуваються ментальні зміни].

У прикладі українською мовою в межах ДА можна виокремити два ціннісних мікрополя – *сім'я* та *творча праця*, які у свою чергу імплікативно розпадаються на ситуативні та асоціативні теми, зумовлені перебігом контексту. Таким чином утворюється ціннісний та тематичний контур ДА:

Сім'я → діти + дружина → виховання → книжки + мова ← → *творча праця*.

АМ позитивна щодо обох мікротем, які на рівні контексту утворили ціннісну та тематичну єдність. На позитивність особистісного ставлення щодо піднятих тем вказують зменшувально-пестливі слова та словосполучення: *4 рочки, казочки* (прямі експліцитні засоби), а також маркери батьківської турботи (прямі імпліцитні та непрямі експліцитні засоби) – *[доводиться читати] мало не щовечора; в них море книжок, .., щоб у них добре склалася українська* і.т.д.

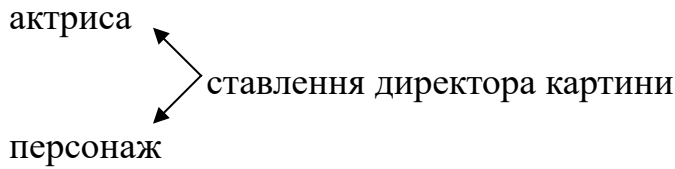
Приклад англійською мовою також продемонстрував взаємодоповнення двох самоцінних мікротем – *актриса* та *персонаж*, які поєднані однією темою *творчий доробок*. Разом з тим, репліки-стимули в тематичне поле виводять

low-key acting style who could get Jenny's innocence and carry a film, who you would be able to identify with.

HARTMAN: *She's got this sparkling, girlish quality. And yet, especially when she speaks, there's something very adult about her.*

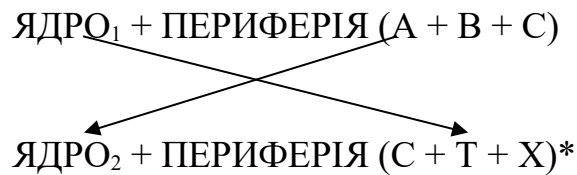
SCHERFIG: *It's both. It's someone who can jump forth and back in time—the way London did, actually. And it's much easier to communicate with someone who has the intellectual skills that Carey has. She's bright, and that makes her nice to be around [IM: London Calling].*

також й АМ, адже вони орієнтовані на запит ставлення до піднятих питань. У першій репліці це відбувається експліцитно за рахунок спеціального запитання (*What made her right for the role?*), а у другій імпліцитно завдяки іллокутивному вимушенню. Загалом, цілісність ДА можна представити схематично:

АМ ДА наскрізно позитивна. Експліцитність модального вияву досягається за допомогою прямих оціночно та емотивно забарвлених номінацій та характеристик ознаки, особи, дії: *the lead actress; carry a film; pitches things really well; heartwarming; bright etc.*

Розглядаючи АМ в польовій організації ДА, слід зауважити більший ступінь взаємопереміщення ціннісного ядра та периферії порівняно з ДЄ. «Більш гнучкий механізм переходу периферії в ядро є зручним для накопичення структурних форм, що на наступному етапі розвитку тексту виявляться домінуючими та перемістяться в центр ціннісної системи» [198, с. 132]. Таким чином, постійна зміна ядра та периферії є одним з механізмів структурної та змістової динаміки інтернет-інтерв'ю:

Примітка. Літерні позначки використовуються для умовного позначення різної периферії в АМР.

Рис. 3.1. Взаємоперехід ядра та периферії в межах одного модального мікрополя

Окрім того, ціннісне модальне поле ДА поєднує аксіологеми різних функціонально-семантичних полів, які співвідносні з мікротемами (сім'я, робота, співпраця, мир тощо). Проте в межах контексту вони невіддільні й доповнюють та уточнюють одна одну, а також експлікують модальні вияви мовців. Наприклад:

- *Ваш чоловік теж у владі?* | *O'BRIEN: I have never really liked (1)*
- *Так, Михайло Кривко очолює* | *gigantic-scale painting. That's something I*

Костопільську райдержадміністрацію і є головою постійної комісії облради з питань екології. Як жартують наші діти, дві «зірки» в одному домі – це вже забагато. – **Не буває в родині «депутатських» суперечок?** – (Сміється.) Лише тоді, коли мова заходить за освіту. **Він** у мене кандидат педагогічних наук й учитель за покликанням. Та коли ми збираємося вдома за вечерею, говорити про депутатські справи просто немає сили. Часто у вільний час (якого майже не буває) ми говоримо про процеси, методичку державного керування. **Чоловік – теж великий прихильник науки управління** [СЛ: Сильні жінки були б не потрібні, аби справи управління знаходилися в руках талановитих чоловіків...].

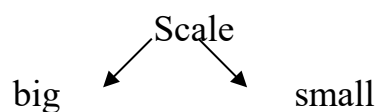
like about John (1). His work is on a **human scale**. I think that so many artists are seduced by scale – “Well, if I make it **that big** then it has to go in a museum (4).” FEINSTEIN: I agree (1). O’BRIEN: But then it winds up in storage... (1.2) FEINSTEIN: That’s true (1.2). I keep wanting to make sculpture that’s **smaller** for that very reason, but it’s bizarre (2) because I’ll start off with, like, **something smaller** but then **it just gets bigger**. It’s very strange (2). I think that John just made **his biggest painting** yet. It’s like **seven feet tall**. It’s **enormous** (2). He says it drives him crazy (3) because he can’t move it around himself in his studio. And that’s exactly what I hate about making **big sculptures** (2). They’re **overpowering** (2). How do you **drag them**? But there’s this odd aspect, and I don’t understand why it happens, but you start **making things bigger...**(2) [IM: Rachel Feinstein].

Приклад українською мовою розгортається навколо теми «Статусні та позиційні ролі провладного подружжя». В межах теми виокремилися дві мікротеми: *родина* та *влада*. Ядром модального поля ДА *родина* виступає аксіологема *чоловік*, а периферія охоплює такі контекстуально зумовлені цінності як: «зірки», *дім*, *родина*, *наші діти* та вторинні займенникові номінації – *він* (*чоловік*), *ми* (*родина*). У свою чергу, ядром мікрополя «*влада*» також є

аксіологема *чоловік*, проте оточена іншою периферією, яка відповідає статусній ролі члена сім'ї: *Михайло Кривко, очолює, голова постійної комісії...*, «зірки», *кандидат педагогічних наук, учитель за покликанням, великий прихильник науки управління*. На різних етапах розвитку ДА ядро поступається периферії задля всебічного розкриття особистості чоловіка з певного боку. Так, у другій ДЄ *чоловік-науковець* займає ядерну позицію по відношенню до *провладного чоловіка* у першій ДЄ. Останнє слугує периферією першому наприкінці ДА. АМ ДА позитивна, на що вказує як всебічність розкриття особистості чоловіка дружиною (невласне модальний маркер), так і оцінні компоненти значень слів, словосполучень (прямі експліцитні номінації): «зірки», *великий прихильник, вчитель за покликанням*.

АМ ДА англійською мовою розгортаються навколо теми “*scale in art*”, що утворює відповідне функціонально-семантичне поле ДА. Ядром поля є самоцінне для митця явище *scale*. Воно відіграє інтегративну роль в контексті, оскільки об'єднує навколо себе ряд аксіологічних модальних виявів щодо оптимального розміру творчого доробку: журналіста (позначки (1; 1.2); майстрині, у якої беруть інтернет-інтерв'ю (позначки (2); митця Джона (позначки (3); абстрактно присутньої третьої особи (позначки (4).

Багатовекторність аксіологічних ставлень співвідносна з мікротемами обговорення. Оцінно-ціннісне навантаження ДА можна представити так:

Відповідно, *scale* виступає ядром АМ, а *big* та *small* – периферією. Ядро та периферія представлені в контексті відповідною синонімією та повторною номінацією (див. виділення). Вимір АМ неоднозначний з переходом від негативного до позитивного. Подібний перехід уможлиблюється за рахунок висування поперемінно в ядерну позицію представників периферії (*big, small*). Завдяки цьому забезпечується повнота вираження суб'єктивно-об'єктивних виявів АМ ДА.

Підводячи підсумки, слід відмітити АМ як чинник цілісності та зв'язності ДА та тематичної направленості розвитку інтеракції в обох лінгвокультурах. Це зумовлюється як набором аксіологем у польовій організації ДА, так і системою мовних засобів вираження АМ мовцями. Саме тема розмови визначає, який ціннісний елемент мовець висуне в ядро, а який залишиться на периферії контексту. Взаємоперехід ядра та периферії є фактором динаміки ціннісних ставлень, а також теми. Разом з тим, сума модальних виявів мовців дає поштовх подальшій тематиці розмови. На рівні смислової та структурної зв'язності та цілісності у британській лінгвокультурі переважають прямі мовні засоби та однозначність категоризації модальності на добре-погано-нейтрально, українська лінгвокультура вдається більшою мірою до непрямих з невизначеною категоризацією модальності, або ж різкими переходами від вкрай негативних до позитивних. Відповідно, англomовний варіант характеризується комунікативним позитивізмом, а український – песимізмом, або ж «позитивізмом шляхом песимізму» і навпаки. Пояснення таких особливостей знаходимо в національно-історичних та соціально-культурних засадах комунікативної поведінки (значимості та меншовартісності, історично закладених у носіїв відповідних національних свідомостей).

3.1.3. Місце аксіологічної модальності у змістовій і структурній організації діалогу. За Н. Ю. Шведовою “діалог – це текст, якщо він відповідає характеристикам зв'язності та цілісності” [260, с. 67-68]. Цілісність тексту передбачає його комунікативну та змістову організацію (тематичну, модальну, контекстуальну), а зв'язність – структурну. Власне загальна модальність тексту як вираження ставлення автора до того, що повідомляється, змушує сприймати текст не як сумму окремих одиниць, а як цілісний твір [46, с. 8-22]. Так, модальність як категорія когеренції тексту співвідноситься в плані структурної зв'язності з вираженням модальних виявів мовців на рівні ключових аксіологем, що визначає формальну залежність компонентів інтернет-інтерв'ю. У змістовому – з їх поляризацією на рівні контексту тематичного та модально

збарвленого фрагменту-блоку як складного синтаксичного цілого чи всього тексту основної частини [46, с. 58]. Таким чином, план вираження поля суб'єктивно-об'єктивної АМ в основній частині інтернет-інтерв'ю, що виступає у вигляді окремих модальних мікрополів зі своїм центром та периферією, визначається планом її змісту.

Основна частина тексту передбачає динамічний розвиток інтеракції комунікантів. АМ постає фактором продукування діалогу. Адже дана категорія передбачає вираження в тексті ставлення мовців щодо того, що повідомляється з огляду на їх ціннісні орієнтації. Таким чином, АМ як невід'ємна складова висловлювання викликає як репліку-стимул, так і репліку-реакцію, чергування яких на структурному рівні інтернет-інтерв'ю виражається у ДЄ, ДА й цілому діалозі.

На змістовому рівні АМ забезпечує цілісність діалогу за рахунок вираження ставлень щодо предмету обговорення, теми. Так, на глобальному рівні організації інтернет-інтерв'ю розгортається навколо певної макротемати. Разом з тим, розкриття макротемати передбачає підняття суміжних тем та мікротем, котрі розвиваються на рівні структурних компонентів односпрямованого діалогу. У свою чергу, тема розмови на тому чи іншому етапі співвідносна із певними цінностями, до яких вдається мовець задля вираження власної точки зору щодо піднятого питання. Відповідно, локальна тематична та модальна взаємозалежність виражається у тематико-модальному фрагменті-блоці (складному синтаксично-семантичному цілому) [52, с. 17-18; с. 28-32].

Разом з тим, глобальним чинником цілісності інтернет-інтерв'ю є власне творча особистість в сумі своїх модальних виявів, з одного боку, та абстрактно присутній читач, з іншого. Інші ж поля відіграють допоміжну роль для розкриття аксіологічних модальних виявів креативною особистістю.

Аналіз фактичного матеріалу дозволив виділити декілька моделей розвитку АМ з огляду на зазначені мікрополя.

Таблиця 3.7

Моделі поєднання тематико-модальних блоків основної частини інтернет-інтерв'ю

Моделі поєднання тематико-модальних блоків	Укр. мова		Англ. мова		k _{AM}
	N	%	N	%	
Чергування	405	36,3	385	35,2	0,64
Ланцюжкове зчеплення	446	40	523	47,9	0,9
Рамкове зчеплення	264	23,7	184	16,8	0,81
Разом / середній показник k _{AM}	1115	100	1092	100	

Модель 1. Чергування тематико-модальних блоків

AM мовців поширюється в межах ДС та ДА чи фрагментів-блоків, не зв'язаних між собою. Фактором цілісності виступає власне постать творчого мовця та його діяльність. В рамках окремого тематичного блоку журналіст скеровує модальний вияв співрозмовника з опорою на певні аксіологеми, а творча особистість за принципом імплікативності, асоціативності та ситуативності доповнює аксіологічний ряд.

Прикладом цієї моделі є стандартизоване інтерв'ю анкетного типу. Вони типові для окремих сайтів таких як: «Інша література» та «British Scholar». Аналіз інтернет-інтерв'ю українською мовою показав, що мікрополе AM журналіста несе нейтральний характер та утворюється навколо ціннісного ядра, часом, без залучення периферії. В той час як модальність респондента, опираючись на комунікативну позицію «третього джерела», сповнена особистісних модальних виявів, що охоплюють повний спектр AM від негативного до позитивного. Для британського варіанту властива активніша участь журналіста у розмові, відповідно ступінь вияву та інтенсивність суб'єктивно-об'єктивної модальності вищий. Крім того, для британської лінгвокультури характерне явище комунікативного позитиву без різких перепадів від вкрай негативних до нарочисто позитивних модальних виявів, що наскрізно прослідковується в українській. Спільною ознакою порівнюваних лінгвокультур є зверненість інтерв'юером та респондентом до мікрополів читача та «третього джерела». Відповідно, k_{AM} складає 0,64. Наприклад:

– *Ваше місце в українському літпроцесі.*

Співпадає з місцем реєстрації. Дивлячись на те, що я, як письменник – російськомовний, то ж і сприймаюсь здебільшого як «акціонер» української літератури (тобто учасник і провокатор різних акцій), ніж саме письменник, що додає в літпроцес текстів, а не рухів [ІЛ: Андрій КУРКОВ: «Мене сприймають як «акціонера» української літератури...»].

*What materials do you usually end up in materializing your creative genius? Is material choice considered from a **sustainable angle**?*

Willmer: I love working with all materials. I have no prejudice and find no end of pleasure in discovering new combinations in their application.

*For me wood is the material I most appreciate from a sustainable perspective as its production can be achieved sensibly and it's of range **recyclability** is far greater than others [PJ: Interview: Sy Willmer endeavors to involve humor and expression in all his designs].*

Приклад українською мовою розпочинається реплікою-стимулом, у якій об'єктом АМ постає *український літ процес* та місце в ньому творчої особистості. АМ вихідної репліки – нейтральна через відсутність оціночних модальних маркерів. Ціннісна модальність творчої особистості має неоднозначний негативно-сатиричний, іронічний характер. АМ розгортається за причинно-наслідковим сценарієм: *письменник російськомовний* → *«акціонер»* → *учасник і провокатор* → *додає текстів, а не рухів*. Розкриття АМ відбувається за допомогою модальності «третього джерела», на що вказує маркер *сприймаюсь як*.

В центрі АМ варіанту англійською мовою розмістився об'єкт *materials*. Репліка-стимул направляє розвиток АМ респондента за допомогою периферії з позитивно-оціночними компонентами значення – *materializing your creative genius; sustainable angle*. Відповідно, модальність репліки-стимулу набуває пафосних експліцитних позитивних виявів.

Модель 2. Ланцюжкове зчеплення тематико-модальних блоків.

За даної моделі цілісність полімодального простору інтернет-інтерв'ю забезпечується за рахунок динамічного переходу ціннісної периферії модальності одного контекстуального поля у ядро іншого. Такий механізм виявляється у тому, що модальний вияв творчої особистості, журналіста чи «третього джерела» стимулює відповідну модальну реакцію у співрозмовника. Оскільки ядро та тематичний центр розкриваються за рахунок периферії, то на певному етапі розмови сутність ставлення до певного питання вичерпується, натомість імплікативно привнесена периферія викликає нову когнітивну зацікавленість і заміщує ядро у новому функціонально-модальному полі. При чому подібне заміщення може відбутися вже у вихідному полі (див. пункт 3.1.).

Подібний розвиток інтернет-інтерв'ю характерний для нестандартизованого інтерв'ю, коли висловлена думка адресанта породжує певну реакцію у адресата подібно до бесіди. Журналіст приймає активну участь в обговоренні, проте його роль обмежується одностороннім розпитуванням. Така особливість притаманна обом порівнюваним лінгвокультурам. Разом з тим, таке зчеплення більшою мірою притаманне британському варіанту. Як результат, k_{AM} високий і складає 0,9. Наприклад:

<p>[...] <i>Якою була твоя <u>мрія в дитинстві</u>, чи збулася вона?</i></p> <p>– [...]</p> <p>– [...]</p> <p>– <i>Думаю, що я сповнений сил і амбіцій для виступів у <u>більш іменитій команді</u>.</i></p> <p>– <i>А які <u>команди</u>, на твій погляд, <u>більш імениті</u>? Кого зараховуєш до тих <u>грандів футболу</u>, які можуть тобою зацікавитися?</i></p> <p>[СЛ: Прийшов. Побачив. Переміг].</p>	<p>DIANA: [...] <i>it was isolating, but it was also <u>a situation</u> where you couldn't indulge in feeling sorry for yourself: you had to either sink or swim. And you had to learn that very fast.</i></p> <p>QUESTION: And <u>what</u> did you do? DIANA: <u>I swam</u>. [BBC: PRINCESS DIANA SPEAKS OUT].</p>
--	---

Фрагмент, що відображає цілісність блоків інтернет-інтерв'ю в українському варіанті, демонструє перехід ціннісної периферії у ядерну позицію контексту. Так, модальне поле, в центрі якого розташовувалась

аксіологема *мрія дитинства*, на певному етапі розгортання розмови заміщується на периферію *більш іменита команда*. У свою чергу, такий перехід дає новий поштовх як подальшій комунікації співрозмовників, так і розвитку АМ учасників інтернет-інтерв'ю.

Приклад англійською мовою експлікує переживання, роздуми та оцінку складної життєвої ситуації британською принцесою, в центрі яких розташовується контекстуальна аксіологема *life (a situation)*. АМ початку передає занепокоєння респондента та хвилювання, проте ракурс модальності змінюється з переходом периферії у ядро *sink or swim* → *swim*. Фраза *I swam* життєстверджувальна й на фоні попередньої невизначенності АМ стає позитивною.

Модель 3. Рамкове зчеплення тематико-модальних блоків АМ.

За рамкового зчеплення АМ розвивається таким чином в полімодальному просторі основної частини інтернет-інтерв'ю, що співрозмовники можуть повертатися до ставлень щодо раніше піднятого предмету обговорення з огляду на нову мікротему обговорення, асоціації, ситуативність. При цьому вихідний модальний вияв отримує поштовх до розвитку вже за нової ситуації. Таким чином, модальний простір стає відкритим завдяки циркуляції АМ. Рамкове зчеплення уможлиблюється за рахунок поляризації АМ на різні аспекти певної макротемати, яка таким чином поглиблюється та розширюється.

Особливістю обох лінгвокультур є те, що рамковість АМ дозволяє повному осмислити раніше підняту проблему завдяки відволіканню уваги респондента на проміжні запитання. Відмінність української лінгвокультури полягає у тому, що аксіологічний вияв мовців може розгортатися навколо суміжних ціннісних центрів за принципом взаємодоповнення та заміщення, в той час як у британському варіанті він один. Як наслідок, k_{AM} високий і складає 0,81. Наприклад:

– <i>Як часто потрібно знімати, щоб рука була «набита»?</i> – <i>Якщо ти сформувався як</i>	<i>BBC Four: What sort of preparation do you have to do filming animals like this?</i> <i>Mark Lewis: <u>It's like directing real people (1).</u></i>

<p><u>творча особистість</u>, то необхідність знімати виникає сама собою. Це як дихати повітрям.</p> <p>[...]</p> <p>– <u>Яким оком</u> краще дивитися у відеошукач?</p> <p>– У відеошукач краще дивитися <u>натренованим життям оком, акумульованим знаннями і досвідом, душевними почуттями</u> [СЛ: Кава-party з Миколою Тинкалюком].</p>	<p><i>In order to direct a cane toad or a chicken you've got to know what motivates them (2) from one side of the screen to the other. I find with most animals it's usually two things: food or sex (2.1). [...].</i></p> <p>[...]</p> <p><i>BBC Four: Although <u>human actors will usually go where you tell them...</u> (1.1)</i></p> <p><i>Mark Lewis: <u>Exactly</u> (1.2)! At one stage a hen gets picked on by another hen. [...] There are very many tricks and animal handling and directorial techniques in order to get the high drama of the piece (2.2) [BBC4: DIRECTOR INTERVIEW].</i></p>
---	--

У прикладі українською мовою рамковість АМ поєднала дві ДЄ, які безпосередньо не слідують одна за одною в тексті інтернет-інтерв'ю (між ними розмістилася ще одна ДЄ). Проаналізовані ДЄ поєднані розвитком АМ навколо двох аксіологічних ядер *сформованість професійної творчої особистості та потреба у творчій діяльності*. В поданому контексті перше ядро виражається за допомогою ряду ключових синонімічних та асоціативно-імплікативних понять: «набита» рука, сформувався як творча особистість, натреноване око і.т.д. Друге втілюється в контексті за допомогою асоціативної периферії зі значенням *необхідності* (знімати прирівнюється до необхідності дихати повітрям) та *свободи* (необхідність знімати виникає сама собою).

У фрагменті англійською мовою АМР охоплює мікротему “*filming preparation*”. Висловлений на початку першої репліки-реакції модальний вияв *It's like directing real people* стає наскрізним для усієї рамки: прослідковується у наступній репліці-стимулі (1.1), а також у репліці-реакції (1.2). Порівняння тварин з людьми як особистісне ставлення до проблеми зйомок фільмів за участю тварин виводиться в ядерну позицію мовцями, а периферія відіграє

допоміжну пояснювальну роль (2; 2.1; 2.2). Зазначимо, що між двома ДЄ поєднаними таким чином розмістилася інша ДЄ а ні тематично, а ні модально не пов'язана з представленими.

Проаналізувавши роль АМ як чинника цілісності та зв'язності основної частини інтернет-інтерв'ю, ми прийшли до висновку про те, що структурні та змістові параметри АМ взаємозалежні. Смыслове ціннісне навантаження під певним кутом зору зумовлює зчеплення фрагментів-блоків засобами чергування, ланцюжка чи рамовості. Це визначає характер взаємодії інтерактантів та тип інтернет-інтерв'ю. Відмінною особливістю британського варіанту є розкриття АМ в межах однієї наскрізної макротемати обговорення, що зумовлює сталий набір аксіологем. В українській мові розкриття макротемати, зорієнтоване на різнорівневих цінностей. Структурний рівень організації основної частини інтернет-інтерв'ю не продемонстрував суттєвих відмінностей: способи зчеплення фрагментів-блоків типові для обох лінгвокультур.

Висновки до розділу 3

В основній частині інтернет-інтерв'ю аксіологічна модальність є фактором цілісності та зв'язності тексту.

Зчеплення реплік діалогічної єдності відбувається за рахунок динаміки ціннісних смислів в межах мікротем і макротемати, взаємопереходу ядерних і периферійних аксіологем й утворенню на їх основі нових у складі аксіологічної модальної рамки. Відмінна особливість британського варіанту англійської мови полягає у направленості респондента на пропозицію інтерв'юера в аспекті ціннісних доміант і модальності вихідної репліки. В українській мові під час

вираження аксіологічної модальності творча особистість може одночасно прийняти та відкинути ціннісну установку репліки-стимулу.

Аксіологічна модальність є також чинником цілісності діалогічного абзацу (постає складовою тематичних, концептуальних та модальних зв'язків) та зв'язності (виявляється через зовнішні структурні показники і формальну залежність компонентів діалогічного абзацу). Механізм її розгортання у діалогічному абзаці полягає у тому, що під час формулюванні мікротеми імпліцитно чи експліцитно в першій репліці-стимулі позиціонується ядро аксіологічної модальності. Останнє семантично притягує контекстуальну периферію. Кількість мікротем співвідносна з кількістю ядерних аксіологем. Аксіологічна модальність розвивається за принципом імплікації: наявність одних аксіологем та ставлень в контексті вимагає появи інших, ситуативно пов'язаних з ними.

В англійській мові переважають прямі експліцитні та прямі імпліцитні засоби вираження аксіологічної модальності. Інтернет-інтерв'ю британських ЗМІ комунікативно позитивні. Категоризація аксіологічної модальності на добре – погано – нейтрально однозначна. Українські медіа більшою мірою вдаються до непрямих засобів вираження аксіологічної модальності з невизначеною або ж нечіткою категоризацією модальності, чи різким переходом від негативного до позитивного й навпаки (418 випадків (47,3%). До спільних рис обох мов можна віднести співпадіння меж аксіологічної модальності та мікротем й макротемі інтернет-інтерв'ю.

Аксіологічна модальність пронизує основну частину інтернет-інтерв'ю та змушує сприймати текст не як суму окремих одиниць, а як цілісний твір. Структурна зв'язність співвідноситься з вираженням ключових аксіологем, а у змістовому плані – з їх поляризацією на рівні фрагменту-блоку інтернет-інтерв'ю чи цілого тексту. Тож аксіологічна модальність знаходить вияв як на глобальному рівні інтернет-інтерв'ю, так і на локальному – тематико-модальному фрагменті-блоці.

Під час аналізу інтернет-інтерв'ю виділилися три моделі поєднання зазначених блоків в основній частині. Перша з них – чергування (блоки пов'язуються лише по статтю творчої особистості; розвиток аксіологічної модальності в одному блоці не викликає динаміку в іншому (405 (36,3%) випадків в українській мові та 385 (35,2%) – в англійській). Ця модель представлена в стандартизованих інтерв'ю анкетного типу. Друга модель – ланцюжкове зчеплення – передбачає перехід ціннісної периферії одного тематико-модального блоку в ядро іншого (нестандартизоване інтерв'ю) (446 (40%) випадків в українській мові та 523 (47,9%) – в англійській). Остання модель має вигляд рамкового зчеплення: співрозмовники можуть повертатися до раніше піднятого предмету обговорення з огляду на нову мікротему, асоціації, ситуативність (264 (23,7%) випадки в українській мові та 184 (16,8%) – в англійській). Аксіологічна модальність поляризується на різні аспекти макротемати інтернет-інтерв'ю. В українській мові аксіологічна модальність може розгортатися навколо суміжних ціннісних центрів за принципом взаємодоповнення та заміщення, водночас у британському варіанті – він один.

Основні положення і результати дослідження третього розділу дисертації викладено у публікаціях автора [230; 233; 228].

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Аналіз теоретичного та практичного матеріалу дослідження дає змогу зробити такі висновки.

Категорія модальності є комплексним та багатоаспектним явищем. Позначаючи ставлення мовця до повідомлення, думок співрозмовника, до нього самого як особистості, а також визначаючи співвідношення повідомлення з дійсністю, модальність пронизує мовну систему, мовлення та комунікацію. Така багатовекторність зумовлюється тим, що ця категорія реалізує зв'язок між

людиною, висловлюванням та позамовною дійсністю. Саме тому на сьогодні існують різні підходи до тлумачення та дослідження модальності.

Аксіологічна модальність виокремлюється як один із видів модальності, що реалізує модальні вияви мовця згідно системи цінностей, які він визначає як «свої». Комунікант висловлює власне чи навіяне ставлення до оточуючого світу під час спілкування. Для вираження цього виду модальності використовується оцінка, котра визначає критерії цінного для мовця, а також вербалізує розрив між бажаним та дійсним за допомогою універсальної тріади «добре – нейтрально – погано». Тож аксіологічна модальність є відносною суб'єктивною категорією, на яку впливають й об'єктивні чинники, визначені дійсністю та її позиціонуванням мовцями.

Аксіологічна модальність тексту інтернет-інтерв'ю з представниками творчих професій визначається функціонуванням в медіакulturі. Відповідно, на сучасному етапі розвитку суспільства ціннісна основа модальності зазнає зміщень, переосмислень та спрощень. При цьому модальні вияви стають динамічними та ексцентричними. Саме аксіологічна модальність покликана привернути й зацікавити читача нестандартними та свіжими поглядами на поставлені проблеми. Завдяки згаданій категорії здійснюється вплив на потенційного глобального читача.

В результаті дослідження було розроблено класифікацію аксіологічних модальних ресурсів української та англійської мов. Ця класифікація базується на фундаментальному принципі вираження модальності – експліцитності/імпліцитності. Відповідно виокремлено прямі експліцитні засоби (лексичні засоби, ілокутивна сила яких легко розпізнається слухачем); прямі імпліцитні засоби (морфологічні та синтаксичні засоби: значення аксіологічної модальності становить граматичний зміст форми її вираження); непрямі експліцитні (прагматичні засоби: оцінність експлікується за рахунок виконання умови успішності); непрямі імпліцитні (лексичні стилістичні засоби: висловлювання реалізує ставлення до цінного, зрозуміле обом комунікантам. При цьому, маючи на увазі одні цінності, мовець замінює їх на інші, порівнює).

У композиційних частинах інтерв'ю (заголовковому комплексі, початку, основній частині та завершенні) аксіологічна модальність реалізується у вигляді рамки, яка має певну функціонально-смислову поширеність, зумовлену співвідношенням макро- й мікротеми у певній композиційній частині інтернет-інтерв'ю, функціональним призначенням модальності та межами певного композиційного рівня, а також модальними зв'язками на рівні цілого інтернет-інтерв'ю.

Аксіологічна модальна рамка має свою структуру й утворює модальне поле з виокремленням ядерних та периферійних аксіологем в тексті. Ядро модальності позначає цінність, у відповідності з якою мовець виражає своє ставлення, а периферія уточнює та доповнює ядро. Ядро більш стає в утворенні ціннісних смислів, в той час як периферія – динамічна. Взаємоперехід ядра в периферію і навпаки є фактором руху аксіологічної модальності інтернет-інтерв'ю. Якщо ядро називає цінне, то периферія визначає той зміст, яким наповнює мовець конотативне значення ядра аксіологічної модальності. Специфічною рисою англійської мови є доволі стала номенклатура периферійних елементів аксіологічної модальності в інтернет-інтерв'ю, що вказує на домінування традиційних та стереотипних поглядів на цінності. Водночас в українській мові периферія АМ широка. Це свідчить про переосмислення цінностей і відповідних ставлень до них на сучасному етапі розвитку української мови.

Відтак, аксіологічна модальність має певне функціональне призначення у композиційних частинах інтернет-інтерв'ю. Незалежно від того, де саме у тексті вона виражається, ця категорія утворює полімодальний аксіологічний простір, в якому перетинаються модальні прояви журналіста, творчої особистості та третього джерела, комунікативну позицію якого можуть передавати мовці.

Відповідно, в межах заголовкового комплексу аксіологічна модальність виконує рекламну та прогностичну функцію. Відмінність англійської мови полягає у тому, що виведені в заголовок аксіологеми та напрямок аксіологічної модальності безпосередньо корелюють з ключовими смисловими аспектами тексту інтернет-інтерв'ю. В той час як для української мови характерний прийом

обманутого очікування. У свою чергу аксіологічна модальність підзаголовка покликана виділити центральний аксіологічний фокус інтернет-інтерв'ю, заінтригувати адресата його подальшим ціннісним насиченням, розтлумачити ядерні аксіологеми, зазначені у заголовку або ж проструктурувати текст у тематико-модальні блоки. На рівні ліда аксіологічна модальність виражає важливість і значимість життєвих віх професійної діяльності, непересічний випадок, яскравий аспект ситуації спілкування. Лід англійською мовою має тезовий характер, простежується одна аксіологічна лінія. В українській мові лід описового характеру, переобтяжений другорядними аксіологічними аспектами.

На початку інтернет-інтерв'ю аксіологічна модальність покликана встановити довірчу атмосферу між комунікантами, а також налаштувати читача на тематичну та проблемну направленість подальшого тексту. Саме тому зазначена категорія розгортається навколо цінностей, що характеризують особистісні й творчі аспекти життєдіяльності співрозмовника. Специфічною рисою для української мови є характерна провокаційність та завуальованість підтексту порівняно з англійською.

На етапі завершення інтернет-інтерв'ю аксіологічна модальність має дати позитивну настанову усім учасникам та створити ефект емоційного чи когнітивного надбання. Тому вона має позитивний чи нейтральний вимір і спрямовується на майбутнє у вигляді поради читачам, подяки, висловлення припущень про подальші перспективи задумів чи проектів респондента. В англійській мові аксіологічна модальність цієї частини інтернет-інтерв'ю лаконічна, предметна й адресна з виділенням однієї центральної аксіологеми, за допомогою якої читач сам визначає забарвленість модальності. В українській мові лаконічність і предметність необов'язкові елементи: в структурі аксіологічної модальної рамки знаходяться декілька суміжних центрів. Певний вимір модальності закладена в інтернет-інтерв'ю. Тож читач може пасивно сприйняти те, що йому пропонується.

В основній частини інтернет-інтерв'ю аксіологічна модальність є чинником зчеплення реплік діалогічної єдності, фактором цілісності та зв'язності

діалогічного абзацу й утворення тематико-модальних блоків. Це відбувається завдяки взаємопереходу ядерних і периферійних аксіологем в структурі аксіологічної модальної рамки і вплетеності аксіологічної модальності у смислові та структурні зв'язки цілого інтернет-інтерв'ю. У британському варіанті англійської мови пропозиція адресанта слугує поштовхом для розвитку модальних виявів респондента, а в українській – адресат приймає чи відкидає запропоновану ціннісну установку репліки-стимулу та висловлює власну аксіологічну модальність щодо піднятого питання.

Взаємодія компонентів аксіологічної модальності в тексті інтернет-інтерв'ю визначає можливості поєднання тематико-модальних блоків. Відтак, за чергування аксіологічна модальність кожного з блоків розвивається автономно (стандартизовані інтерв'ю). При ланцюжковому зчепленні вона утворюється під час взаємопереходу ядерних і периферійних аксіологем у межах суміжних блоків. Рамковість як спосіб поєднання блоків передбачає повернення до раніше висловлених модальних виявів на новому етапі розвитку інтерв'ю, що уможлиблює нове осмислення раніше вербалізованого. При цьому ядро аксіологічної модальності стає в англійській мові, а в українській наявні суміжні центри.

Аналіз аксіологічної модальності текстів інтернет-інтерв'ю показав, що спільною рисою обох мов є переважне використання прямих експліцитних (мовні засоби, ілокутивна сила котрих легко розпізнається слухачем: модальні лексеми, модальні модифікатори, аксіологеми контексту) та прямих імпліцитних засобів вираження аксіологічної модальності (значення модальності складає граматичний зміст форми її вираження: порядок слів, використання модальних дієслів, бесполучникові та сполучникові поєднання, повтори тощо).

Водночас інтернет-інтерв'ю українською мовою разом із прямими експліцитними засобами широко вдається до непрямих експліцитних. Мовець формулює своє ставлення за допомогою умови, виконання якої, може дати певний результат: *Якби не, то...* За допомогою таких засобів україномовні респонденти виправдовують свою чи чужу невдачу, поразку, або ж вказують на

шлях, яким би можна було досягнути успіху. Ряд засобів вираження аксіологічної модальності доповнюють непрямі імпліцитні засоби (11%) (у висловлюванні реалізується ставлення до цінного, зрозуміле обом комунікантам). Особливість полягає в тому, що, маючи на увазі одні цінності, мовець замінює їх на інші. До цих засобів відносяться натяки, двозначні висловлювання, іронія, метафора. Тож інтернет-інтерв'ю українською мовою експресивне, пафосне. В склад аксіологічної модальності вводяться псевдоаксіологеми тексту, які не є інформативними для читача, проте можуть привернути його увагу. У британських медія-ресурсах сформувалася традиція подавати сутнісну інформацію на поверхні смислів інтернет-інтерв'ю. Це зумовлює легке сприйняття читачем необхідної інформації. Відповідно, інтернет-інтерв'ю англійською мовою інформативно цінне.

Одержані результати є перспективними для подальшого дослідження аксіологічної модальності як на рівні тексту, так і дискурсу. На особливу увагу заслуговують лінгвокультурні чинники смислового наповнення модальності, а також її функціональність на різних етапах розвитку тексту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Агапова С. Г. Основы межличностной и межкультурной коммуникации (английский язык) / С. Г. Агапова / Серия «Высшее образование». – Ростов Н/Д.: Феникс, 2004. – 288 с.
2. Адмони В. Г. Основы теории грамматики / В. Г. Адмони ; под общ. ред. В. М. Жирмунского (отв. ред.), М. М. Гухман, С. Д. Кацнельсона М.: Едиториал УРСС, 2004. – 103, [1] с.
3. Аксенова И. Н. Диалог. Основные свойства и критерии членения : [учеб. пособие] / И. Н. Аксенова, Т. А. Жалагина. – Тверь: Изд-во Тверск. гос. ун-та, 1991. — 58 с.

4. Алисова Т. Б. Очерки синтаксиса современного итальянского языка: Семантическая и грамматическая структура простого предложения / Т. Б. Алисова – М.: МГУ, 1971. – 294 с.
5. Альтшуллер Г. С. Как стать гением: Жизненная стратегия творческой личности / Г. С. Альтшуллер, И. М. Верткин. – Минск : Беларусь, 1994. – 479 с.
6. Амосова Н. Н. Английская контекстология / Н. Н. Амосова. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1968. – 105 с.
7. Ананьева Н. А. Структурно-композиционные особенности текста печатного интервью как формы массовой коммуникации / Н. А. Ананьева // Стилистические аспекты устной и письменной коммуникации : [сб. науч. тр.] – М.: Гос. пед. ин-т ин. яз. им. М. Тореза. – 1987. – Вып. 286. – С. 4-12.
8. Андреева Е. В. Проблемы функциональной грамматики. Категории морфологии и синтаксиса в высказывании / Е. В. Андреева, А. В. Бондарко, М. Д. Воейкова, Ю. Л. Вортников, М. Я. Дымарский / РАН; Институт лингвистических исследований. – СПб. : Наука, 2000. — 346с.
9. Анненкова И. В. Язык современных СМИ как система интерпретации в контексте русской культуры / И. В. Анненкова – М.: Флинта, Наука, 2005. – С. 99-114.
10. Апалат Г. П. Структура, семантика і прагматика текстів-інтерв'ю (на матеріалі сучасної англomовної преси): дис... канд. філол. наук : 10.02.04 / Апалат Ганна Павлівна. – К., 2002. – 268с.
11. Апресян Ю. Д. Лексическая семантика : синонимические средства языка / Апресян Ю. Д. – М.: Наука, 1974. – 366 с.
12. Аристотель. Метафизика. / Аристотель / Ред. и вступ. ст. В. Ф. Асмуса. [пер. А. В. Кубицкого в переработке М. И. Иткина]. – М.: Мысль, 1975 – . – [сочинения. : в 6 т.; Т. 1]. – 552 с. – (Серия «Философское наследие»).
13. Арнольд И. В. Значение сильной позиции для интерпретации художественного текста / Арнольд И. В. // Иностранные языки в школе. – 1978. – № 4. – С. 23-31.

14. Арнольд И. В. Стилистика. Современный английский язык: Учеб. для вуз / Арнольд И. В. Москва: Флинта; Наука, 2005. – 384с.
15. Арнольд И. В. Импликация как прием построения текста и предмет филологического изучения / Арнольд И. В. // Вопросы языкознания. – М., 1982. – № 4. – С. 83-91.
16. Арутюнова Н. Д. Аксиология в механизмах жизни и языка / Арутюнова Н. Д. // Проблемы структурной лингвистики. – М.: Наука, 1982. – С. 5-23.
17. Арутюнова Н. Д. Предложение и его смысл: Логико-семантические проблемы / Н. Д. Арутюнова. — 3-е изд., стер. — М.: Едиториал УРСС, 2003. — 383 с. — (Лингвистическое наследие XX века).
18. Арутюнова Н. Д. Типы языковых значений. Оценка. Событие. Факт / Арутюнова Н. Д. / Отв. ред. Г. В. Степанов; АН СССР, Ин-т языкознания. – М.: Наука, 1988. – 338,[1] с.
19. Арутюнова Н.Д. Фактор адресата / Арутюнова Н. Д. // Изв. АН СССР.– М.: Наука, 1981. – Т. 40. – Вып. 4– С. 356-367. – (Серия лит. и языка).
20. Асмус В. Ф. Иммануил Кант. / Асмус В. Ф. – М.: Высшая школа, 2005. – 439 с. – (Классика философской мысли).
21. Байрамова Л. К. Введение в контрастивную лингвистику: [Учеб. пособие для вузов по направлению и спец. "Лингвистика"] / Л. К. Байрамова. – Казань : Изд-во Казан. ун-та : Центр экспертизы и маркетинга Казан. ун-та, 1995. – 116, [3] с.
22. Балашаева О. В. Сопоставительный анализ многозначных терминов и терминов—омонимов юридической терминосистемы / Балашаева О. В. // Типологія мовних значень у діахронічному та зіставному аспектах. — Вип. 10. — Донецьк : ДонНУ, 2004. — С. 168—176.
23. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка / Ш. Балли – М.: Изд-во иностранной лит., 1955. – 416 с.
24. Бахарев Н. Е. Структурно-функциональное развитие заголовков (на материале заголовков из газет и журналов за 1903-1907, 1935-1939, 1965-1970 гг.) : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 «Русский язык» / Н. Е. Бахарев Алма-Ата, 1971. – 26с.

25. Бахтин М. М. Проблемы поэтики Достоевского. Работы 1960-1970 гг. / М. М. Бахтин – М.: Русские словари; Языки славянских культур, 2002. – 800 с. – (Собрание сочинений: в 7 т. / Институт мировой литературы им. А. М. Горького РАН.; Т. 6).
26. Бахтин М. М. Проблема языковых жанров / М. М. Бахтин – М.: Российские словари, 1996. – 165 с. – (Собрание сочинений в семи томах : т.5.).
27. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф. С. Бацевич – К.: Академія. – 2004. – 344 с.
28. Безчотникова О. Аксиологічні моделі в структурі художнього світу літературних антиутопій та метаутопій / О. Безчотникова // Вісник Черкаського ун-ту : Серія філологічні науки. – Черкаси, 2006. – Вип.86. – С.5-15.
29. Беляева Е. И. Функционально-семантические поля модальности в английском и русском языках / Е.И. Беляева – Воронеж: Изд-во Воронежск. ун-та, 1985. – 179 с.
30. Белякова О. В. Особенности аргументативного дискурса в сфере политической полемики (на материале электронных публикаций о выборах в бундестаг ФРГ – 2005 г.) : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04. «Германские языки» / О. В. Белякова. – Самара, 2007. – 21с.
31. Бенвенист Э. Общая лингвистика / Э . Бенвенист – М.: Прогресс, 1974. – 448 с.
32. Березин Ф. М. Общее языкознание / Ф. М. Березин, Б. Н. Головин – М.: Просвещение, 1979. – 416 с.
33. Бессонова О. Л. Оцінний тезаурус англійської мови: когнітивно-гендерні аспекти : автореф. дис. на здобуття ступеня д-ра. филол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / О. Л. Бессонова, К., 2003 – 39 с.
34. Биbihин В. В. Слово и событие / В. В. Биbihин – М.: Эдиториал УРСС, 2001. – 277 с.
35. Бидни Д. Понятие ценности в современной антропологии / Д. Бидни // Культурология XX века. Аксиология или философское исследование природы

- ценностей. – М.: Наука, 1996. – С. 12-45.
36. Бирюлин Л. А. Теория функциональной грамматики. Темпоральность. Модальность / Л. А. Бирюлин, Е. Е. Корди. – М.: Наука, 1990. – 262 с.
37. Богданов В. В. Семантическая организация предложения / В. В. Богданов – Л.: Изд-во ЛГУ, 1978. – 205 с.
38. Бондарева Л. М. Фактор субъектной адресованности в текстах мемуарного типа («Литература воспоминаний» в свете прагмалингвистики) / Л. М. Бондарева // Проблемы семантики и прагматики : [сб. науч. тр.] – Калининград: Изд. Калининградского ун-та, 1996. – 111 с.
39. Бондаренко В. Н. Виды модальных значений и их выражение в языке / В. Н. Бондаренко // Филологические науки. – М.: Наука. – 1979. – №2. – С. 54-61.
40. Бондарко А. В. Вид и время русского глагола (значение и употребление) [Текст] / А.В. Бондарко. – М.: Наука, 1971. – 239 с.
41. Бондарко А. В. Теория морфологических категорий / А.В. Бондарко – Л.: Наука, 1976. – 255 с.
42. Курс лекцій з порівняльної типології англійської та української мов для перекладацьких видань ВНЗ / О. А. Борисенко. — К. : МАУП, 2005. — 80 с.
43. Брицин В. М. Модальна грамати́ка дискурсу як один із напрямків семантико-синтаксичних досліджень / В.М. Брицин // Мовознавство. – 2006, № 2-3. – С. 101-110.
44. Бубенникова О. А. О современной культурно-лингвистической ситуации в Англии / О. А. Бубенникова // Вестник МГУ. Сер. 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2002. – № 3. – С. 7-21.
45. Бырдина Г. В. Динамическая структура русской диалогической речи / Г. В. Бырдина. – Тверь: Изд-во Тверского гос. ун-та, 1992. – 85 с.
46. Валгина Н. С. Теория текста: Учебное пособие / Н. С. Валгина. – М: Изд-во МГУП «Мир книги», 1998. – 210 с.
47. Вальчук Г. В. До питання про картини світу та про зв'язок мови і мислення / Г. В. Вальчук // Мова і культура. – К.: Вид. Дім Дм. Бураго, 2000. – Вип. 2. – Т.1.:

- Філософія мови і культури. Культурологічний компонент мови. – С. 34-37.
48. Васильев Л. М. Современная лингвистическая семантика : [учеб. пособие для вузов] / Л. М. Васильев. – М.: Высш. шк., 1990. – 176 с.
49. Вежбицкая А. Сопоставление культур через посредство лексики и прагматики / Анна Вежбицкая; [пер. с англ. А. Д. Шмелева]. – М.: Яз. славян. культуры. – 2001. – 272 с.
50. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов / Л.Г. Верба. — Вінниця : Нова Книга, 2003. — 160 с.
51. Виноградов В. В. Грамматика русского языка: Синтаксис. / В. В. Виноградов – М.: Изд-во АН СССР, 1954. – Т. 2. – Ч. 1. – 345 с.
52. Виноградов В. В. О категории модальности и модальных словах в русском языке // Избр. тр.: Исследования по русской грамматике / В.В. Виноградов. – М.: Наука, 1975. – Т. 2. – С. 38-79.
53. Виноградов В. В. Русский язык. Грамматическое учение о слове / В.В. Виноградов – [4-е изд.]. – М.: Русский язык, 2007. – 717с.
54. Вихованець І. Р. Грамматика української мови: Синтаксис / І. Р. Вихованець. – К.: Либідь, 1993. – 368 с.
55. Вільчинська Т. П. Концептуалізація сакрального в українській поетичній мові XVII-XVIII ст. : [монографія] / Т. П. Вільчинська. – Тернопіль : Джура, 2008. – 424 с. – Бібліогр. с. 377-416.
56. Вольф Е. М. Грамматика и семантика прилагательного / Е.М. Вольф. – М.: Наука, 1978. – 199 с.
57. Вольф Е. М. Оценка и "странность" как виды модальности / Е.М. Вольф. – М.: Наука, 1987. – С. 178 -186. – (Язык и логическая теория).
58. Вольф Е. М. Функциональная семантика оценки / Е.М. Вольф; [вступ. ст. Н.Д. Арутюновой, И.И. Чельшевой]. – [3-е изд., стереот.]. – М.: Наука, 2006. – 280 с.
59. Воробьев В. В. О понятии лингвокультурологии и ее компонентах / В. В. Воробьев // Язык и культура. Вторая международная научная конференция. – Т.1: Философия языка и культуры. – К.: Collegium, 1993. – С. 42.

60. Воробьев В. В. Становление идей неклассической логики в античности и средневековье. Время и модальность : [Спецкурс] / В. В. Воробьев. – М.: МГУ им. М. В. Ломоносова: Филос. фак., Каф. логики Изд-во МГУ, 1989. – 112 с.
61. Воробьева О. П. Лингвистические аспекты адресованности художественного текста (одноязычная и межъязычная коммуникация) : автореф. дис. на соискание науч. степени д-ра филол. наук : спец.10.02.19 «Теория языка» / О.П. Воробьева– М., 1993. – 38 с.
62. Выжлецов Г. П. Аксиология культуры / Г. П. Выжлецов. – СПб.: Изд-во С.-Петербург. ун-та. – 1996. – 148,[2] с.
63. Гак В. Г. Сравнительная типология французского и русского языков [уч. для пед. ин-тов] / В. Г. Гак. – 2-е изд. – М.: Просвещение, 1983. – 287 с.
64. Гальперин И. Р. Смысловое восприятие речевого сообщения (в условиях массовой коммуникации) / И.Р. Гальперин – М.: Наука, 1976. – 262 с.
65. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования / И. Р. Гальперин – М.: Высшая школа, 1981. – 185 с.
66. Гапонова Ю. В. Средства выражения модальных значений возможности и необходимости в текстах печатной рекламы : автореф. дис. на соискание уч.степени канд.филол. наук : спец.10.02.01 «Русский язык» / Ю. В. Гапонова. – Калининград, 2007. – 20 с.
67. Гаспаров Б. М. Язык, память, образ. Лингвистика языкового существования / Б.М. Гаспаров. – М.: “Новое литературное обозрение”, 1996. – 352 с.
68. Говердовский В. И. Контекст как источник семантической коннотации / В.И. Говердовский // Исследования по семантике. Семантика слова и словосочетания : межвуз. науч. сб. / Отв. ред. Васильев Л.М.; Башкирск. гос. ун-т. – Уфа, 1984. – Вып. 10. – С. 133-141.
69. Гол Дж. Онлайн-журналістика / Гол Джим / Пер. з англійської / Нестеренко Г.А. – К.: К.І.С., 2005. – 344 с.
70. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу : [монографія; 2-е вид., випр. і доп.] / І.О. Голубовська. – К.: Логос, 2004. – 2004. – 284 с.
71. Голубовська І. О. Мова і культура в їх взаємодії і взаємовпливі /

- I.O. Голубовська // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. пр. – Вип. II, Книга I. – К.: Вид. Дім Дм. Бураго, 2004. – 249 с.
72. Гончарко О. Ю. Модальность и темпоральность в логике: синтаксические и семантические возможности взаимовыразимости : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. философск. наук : спец. 09.00.07 «Логика» / О.Ю. Гончарко. – С.-Петербург., 2010. – 22с.
73. Грамматика русского языка. Синтаксис / под ред. Н. Ю. Шведовой. – М.: Изд-во АН СССР, 1980. – 709 с. – (т. 2).
74. Грачёв М. П. Соотношение ценностей и оценок [Электронный ресурс] / М.П. Грачёв. – Режим доступа к статье : http://groups.google.com/group/dial_logic/msg/6290.html
75. Грин Р. 48 законов власти / Р. Грин / Пер. с английского Е. Я. Мигуновой. – М.: РИПОЛ классик, 2006. – 576 с,
76. Гуреев В. А. Проблема субъективности в когнитивной лингвистике / В. А. Гуреев // Известия РАН. Серия литер. и яз. – 2005. – Т.64, №1. – С. 3-9.
77. Дейк ван Т. А. Контекст и познание. Фреймы знаний и понимание речевых актов / Дейк ван Т. А. // Дейк ван Т. А. Язык. Познание. Коммуникация : сб. работ. М.: Прогресс, 1989. – 310, [2] с.
78. Дейк ван Т. А. Язык. Познание. Коммуникация / Дейк Т. А. Ван М.: Прогресс, 1989. – 311с.
79. Деменчук О. В. Порівняльна лексикологія англійської та української мов / О. В. Деменчук. — Рівне : Перспектива, 2005. — 165 с.
80. Денисова С. П. Картина світу та суміжні поняття в зіставному дослідженні / С. П. Денисова // Проблеми зіставної семантики. — Вип. 7. — К. : КНЛУ, 2005. — С. 9 —14.
81. Дронова Л. П. Становление и эволюция модально-оценочной лексики русского языка: этнолингвистический аспект): автореф. дис. на соискание науч. степени д-ра филол. наук : спец. 10.02.20 «Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание» / Л. П. Дронова. – Томск, 2007. – 46с.

82. Дротянко Л. Г. Філософські проблеми мовознавства : [навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів] / Л.Г. Дротянко – К.: Навчальна книга, 2002. – 128 с.
83. Дубичинский В. В. Национальный характер и лингвострановедение / В. В. Дубичинский // Язык и культура. Пятая международная научная конференция. – Т.3: Национальные языки и культуры в их специфике взаимодействия. – К.: Collegium, 1998. – С. 27-28.
84. Жлуктенко Ю. О. Контрастивний аналіз як прийом мовного дослідження / Нариси з контрастивної лінгвістики / Ю. О. Жлуктенко — К. : Наукова думка, 1979. — С. 5 —11.
85. Жлуктенко Ю. О. Передмова // Нариси з контрастивної лінгвістики / Ю. О. Жлуктенко — К. : Наукова думка, 1979. — С. 3 —4.
86. Завальников В. П. К вопросу об экстралингвистических детерминантах языковой картины мира : обобщение известного / В. П. Завальников // Язык. Человек. Картина мира : матер. всерос. науч. конференции / под ред. М. А. Одинцовой. – Ч. 1. – Омск: Омский гос. ун-т, 2000. – С. 46-53.
87. Загнітко А. А. Слов'янські мовні картини світу : зіставний аспект / А. А. Загнітко // *Ukrajinistika – minulost, přítomnost, budoucnost: Slovník vědeckých pracé.* – II. – Brno: Masarykova Univerzita v Brné, 2009. – S. 102—117.
88. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості : підручник / В.Й. Здоровега. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Львів: ПАІС, 2004. – 268 с.
89. Зеленщиков А. В. Пропозиция и модальность / А.В. Зеленщиков. – СПб: СПбУ, 1997. – 243 с.
90. Золотова Г. А. Коммуникативная грамматика русского языка / Г. А. Золотова, Н. К. Онипенко, М. Ю. Сидорова – М.: РАН; Институт русского языка им. В. В.Виноградова; Московский гос. ун-т им. М. В.Ломоносова. Филологический факультет, 1998. – 528с.
91. Золотова Г. А. Коммуникативные аспекты русского синтаксиса / Г. А. Золотова. – [3.изд., стер.] – М. : Едиториал УРСС, 2003. – 367с.

92. Золотова Г. А. Очерк функционального синтаксиса русского языка / Г. А. Золотова. – М.: Наука, 1973. – 351 с.
93. Зражевська Н. Медіакультура як продукт взаємовпливу масової культури і масової комунікації / Н. Зражевська // Вісник Черкаського ун-ту : Серія філологічні науки. – Черкаси, 2006. – Вип.86. – С. 222-233.
94. Зубарев О. В. Мовні засоби як інструмент нейролінгвістичного програмування та маніпуляції суспільною свідомістю / О. В. Зубарев // Наукові записки. Серія «Філологічна». – Острог: Вид-во НаУ «Острозька академія». – Вип. 8. – 2007. – С. 162-168.
95. Зяцькова Л. Я. Субъективная модальность политического дискурса (На материале российских, британских и американских печатных СМИ) : автореф. дис. на соискание степени канд. филол. наук : спец. 10.02.20 «Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание» / Л.Я. Зяцькова, Тюмень, 2003 – 22 с.
96. Иванинга Т. Н. Категория модальности и текст / Т.Н. Иванинга // Реализация грамматических категорий в тексте : Межвуз. сб. науч. трудов. – М.: МГПИ им. В.И. Ленина. – 1982. – С. 80-84.
97. Ивин А. А. Ценности и целевое обоснование / А. А. Ивин // Мысль и искусство аргументации. – М.: Прогресс-Традиция, 2003. – С. 43-57.
98. Ивин А. А. Логика для журналистов / А. А. Ивин. – М.: Аспект Пресс, 2002. – 224 с.
99. Иванов А. О. Основи зіставного дослідження лексичних одиниць на означення предметів повсякденного вжитку в сучасній англійській та українській мовах / А. О. Иванов // Вісник Житомирського державного університету. — 2005. — № 23. — С. 151—153.
100. Иванов В. Ф. Техніка оформлення газети : Курс лекцій / В. Ф. Иванов. – К.: Знання, КОО, 2000. – 222с.
101. Иванова О. В. Модальність як категорія лінгвістики / О. В. Иванова // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2007. – № 28. – С. 30-32.
102. Иваншин В. Мова і нація / В. Иваншин, Я. Радевич-Винницький. – Дрогобич:

Відродження, 1994. – 218 с.

103. Казыдуб Н. Н. Дискурсивное пространство как фрагмент языковой картины мира (теоретическая модель): автореф. дис. на соискание науч. степени д-ра филол. наук : спец. 10.02.04. «Германские языки» / Н.Н. Казыдуб. – Иркутск, 2006. – 38с.
104. Калякіна О. О. Функції й особливості сприйняття заголовка публіцистичного матеріалу (теоретичний аспект) / О. О. Калякіна // Дослідження з лексикології і граматики укр. мови. – Вип. 6. – Д.: Пороги, 2007. – С. 60–65.
105. Капичникова И. Ю. Модально-оценочная структура интервью в массово-информационном дискурсе в современном немецком языке : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Капичникова Инна Юриевна. – Иркутск, 2003. – 143 с.
106. Каппон Р. Дж. Настанови журналіста Ассошіетед Пресс: Професійний порадник / Каппон Рене Дж. / Пер. з англ. А. Іщенко. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2005. – 158 с
107. Карасик В. И. О категориях лингвокультурологии / В. И. Карасик: Сб. науч. тр. Волгоград: Перемена, 2001. – С.3 – 16. – (Языковая личность: проблемы коммуникативной деятельности).
108. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность / Ю.Н. Караулов – М.: Едиториал УРСС, 2002. – 264 с.
109. Касевич В. Б. Семантика. Синтаксис. Морфология / В. Б. Касевич. – М.: Наука, 1988. – 311 с.
110. Кацнельсон С. Д. К понятию типов валентности / С.Д. Кацнельсон // Вопросы языкознания. – 1987. – №3. – С. 20-32.
111. Кашуба Г. Українські інтернет-видання: комунікативно-лінгвістичні та правові аспекти / Г. Кашуба // Вісник Львів. ун-ту. Серія Журналістики. – 2004. – Вип. 25. – С. 474-480.
112. Кісь Р. Мова, думка і культурна реальність (від Потебні до гіпотези мовного релятивізму) / Р. Кісь. – Львів: Літопис, 2002. – 304 с.
113. Клушина Н. И. Языковые механизмы формирования оценки в СМИ / Н. И. Клушина // Публицистика и информация в современном обществе : сб.

- статей под редакцией проф. Солганика Г. Я. – М., 2000. – С. 94-106.
114. Кобрина Н. А. Теоретическая грамматика современного английского языка / Н. А. Кобрина, Н. Н. Болдырев, А. А. Худяков. – М.: Высшая школа, 2007. – 368 с.
115. Коваленко А. М. Заголовок англомовного журнального мікротексту-повідомлення: структура, семантика, прагматика (на матеріалі тижневика Newsweek) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / А. М. Коваленко. – К., 2002. — 19 с.
116. Кожина М. Н. О функциональных семантико-стилистических категориях в аспекте коммуникативной теории языка / М. Н. Кожина // Разновидности и жанры научной прозы (Лингвистические особенности): сб. науч. тр. – М.: Наука, 1989. – С. 3-27.
117. Колшанский Г. В. Контекстная семантика / Г. В. Колшанский. – М.: Наука, 1980. – 149 с.
118. Колшанский Г. В. Объективная картина мира в познании и языке / Г. В. Колшанский. – М.: Наука, 1990. – 108 с.
119. Колшанский Г. В. Соотношение объективных и субъективных факторов в языке / Г. В. Колшанский. – М.: Наука, 1975. – 230 с.
120. Кононенко В. І. Символи української мови : [монографія] / В.І. Кононенко – Івано-Франківськ : Плай, 1996. – 272 с.
121. Конюшкевич М. И. Модальность в свете прагматики / М.И. Конюшкевич // Вопросы функциональной грамматики: Сб. научн. тр. / Под ред. М. И. Конюшкевич. – Гродно: ГрГУ, 2000. – Вып. 4. – С. 58-78.
122. Королева Т. М. Интонация модальности в звучащей речи / Т. М. Королева. – К.; Одесса: Выща школа, 1989. – 147 с.
123. Косилкина Н. В. Внутренняя модальность в английском и немецком языках в историческом освещении : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. филол. наук : 10.02.20 «Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание». / Н. В. Косилкина. – М., 2005. – 28 с.

124. Космеда Т. А. Аксіологічні аспекти прагмалінгвістики: формування і розвиток категорії оцінки / Т. А. Космеда [монографія]. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2000. – 350с.
125. Костинская О. С. Модальность будущего в мировосприятии традиционной японской культуры : дис. ... кандидата философск. наук : 09.00.13 / Костинская Ольга Сергеевна. – Владивосток, 2006. – 184 с.
126. Кочерган М. П. До питання про одиницю зіставного дослідження / М. П. Кочерган // Проблеми зіставної семантики. — Вип. 7. — К. : КНЛУ, 2005. — С. 302 —305.
127. Кочерган М. П. Зіставне мовознавство і проблеми мовних картин світу / М. П. Кочерган // Мовознавство. — 2004. — №5—6. — С. 12 —22.
128. Кочерган М. П. Мовна ситуація і мовна політика в Україні / М. П. Кочерган / Світогляд. – 2008. – № 2. – С.18—23.
129. Кочерган М. П. Зіставне мовознавство : методи, принципи, аспекти й рівні дослідження / М. П. Кочерган // Мовознавство. – 2006. – № 5. – С. 34-51.
130. Кочерган М. П. Теорія функціонально-семантичного поля і її застосування в зіставному мовознавстві / М. П. Кочерган // Мовознавство. – 2007. – № 4-5. – С. 13-20.
131. Крамаренко М. Л. Аксіологічна прагмалінгвістика англomовного рекламного тексту : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04. «Германські мови» / М. Л. Крамаренко – Донецьк, 2005. – 241 с.
132. Кузнецов А. М. Структурно-семантические параметры в лексике / А. М. Кузнецов. – М.: Наука, 1980. – 160 с.
133. Кузнєцова Т. В. До наукового осмислення аксіологічної функції ЗМК / Т. В. Кузнєцова // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Филология. Социальные коммуникации». – Т. 23 (62). – № 4. – С. 280-285.
134. Кушакова-Костицька Н. В. Проблема збереження національної ідентичності в інформаційному суспільстві : українська перспектива : [Електронний ресурс] / Н. В. Кушакова-Костицька. – Режим доступу до статті:

http://www.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/ppp/2008_8/

135. Лагута О. Н. Логика и лингвистика / Лагута О. Н. – Новосибирск: Изд-во Новосиб. ун-та, 2000. – 116 с.
136. Лазарева Э. А. Заголовок в газете / Лазарева Э.А. – Свердловск: Изд-во Урал. ун-та, 1989. – 96 с.
137. Ларина Т. В. 'Privacy', или автономия личности, как важнейший концепт английской культуры / Ларина Т. В. // Вестник РУДН. Серия «Русский и иностранные языки: методика их преподавания». – № 1. – 2003. – С. 128 – 134.
138. Ларина Т. В. Коммуникативный оптимизм как одна из доминантных черт английской коммуникативной культуры / Ларина Т. В. // Коммуникация: концептуальные и прикладные аспекты»: Материалы второй международной конференции «Коммуникация: концептуальные и прикладные аспекты («Коммуникация – 2004») – “Communication: Theoretical Approaches and Practical Applications” (Communication-2004) / Под общей редакцией И. Н. Розиной. – Ростов-на-Дону: изд-во ИУБиП, 2004. – С.156 -157.
139. Лебедев М. В. Философия языка на фоне развития философии [Электронный ресурс] / Лебедев М. В. – Режим доступа к статье : <http://www.philosophy.ru/library/diskurs/lebedev.html>
140. Левицкий А. Э. Сравнительная типология русского и английского языков / Левицкий А. Э. Житомир : Изд-во ЖГУ, 2005. — 204 с.
141. Левицкий А. Е. Порівняльно-типологічні особливості етнокультурних маркерів у лексичних системах української й англійської мов // Мовні і концептуальні картини світу. — Вип. 11. Книга 1. — К. : Вид. Дім Дмитра Бураго, 2004. — С. 262— 265.
142. Леонтьев А. А. Язык, речь, речевая деятельность / Леонтьев А. А. – М.: Просвещение, 1969. – 214 с.
143. Лернер К. Категория «сравнения и оценки» с точки зрения гипотезы о трех типах языкового движения / Лернер К., Куперман В. // Вопросы языкознания . – 1998. – № 1. – С. 89-96.

144. Липатова М. А. Коммуникативно-прагматическая модализация высказывания / Липатова М. А. // Филологические исследования : Международный сборник научных трудов. – Выпуск 2 / Отв. Ред. В. Ф. Прохоров. – Белгород – Запорожье, 2003. – С. 139-144.
145. Лисоченко Л. В. Языковая игра на газетной полосе (в свете металингвистики и теории коммуникации) / Лисоченко Л. В., Лисоченко О. В. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.teneta.ru/rus/le/lisochenko_jaee.htm
146. Лотман Ю. М. О динамике культуры // Ю. М. Лотман. Семиосфера. Культура и взрыв. Статьи. Исследования. Заметки. СПб., 1998. – С. 499 – 501.
147. Лукина М. М. Технология интервью / Лукина М. М. – М.: Аспект Пресс, 2003. – 191 с.
148. Лысакова И. П. Язык газеты и типология прессы. Социолингвистическое исследование / И. П. Лысакова. – СПб.: Филологический факультет СПбГУ, 2005. – 256 с.
149. Ляпон М. В. К вопросу о языковой специфике модальности / Ляпон М. В. // Изв. АН СССР. ОЛЯ, 1971. – Т. 33. – № 3. – С. 230-239.
150. Макаров М. Л. Основы теории дискурса / Макаров М. Л. – М.: ИТДГК «Гнозис», 2003. – 280 с.
151. Малинович Ю. М. Экспрессия и смысл предложения: проблемы эмоционально-экспрессивного синтаксиса / Малинович Ю. М. – Иркутск: Изд-во Иркут. Ун-та, 1989. – 216 с.
152. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація : навч. посіб. / Манакін В. М. — К.: ВЦ “Академія”, 2012. —288 с. — (Серія “Альма-матер”).
153. Манакін В. М. У пошуках мовної моделі світу / Манакін В. М. // Проблеми зіставної семантики: зб. наук. ст. / Відп. ред. Тараненко О.О. – Вип. 9. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2009. – С. 3—11.
154. Матюхіна Ю. В. Розвиток системи фатичної метакомунікації в англійському дискурсі XVI – XX ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04. «Германські мови» / Матюхіна Ю. В. – Харків, 2004. – 21

с.

155. Мизин К. И. Перспективность методики “эталон комплексного сопоставления” / Мизин К. И. // IV Междунар. Бодуэновские чтения : труды и материалы, (Казань, 25—28 сентября 2009 г.) / Казан. Гос. Ун—т : в 2 т. — Казань : Казан. гос. ун—т, 2009. — Т. 1. — С. 243—245.
156. Миньяр-Белоручев Р. К., Оберемко О. Г. Лингвострановедение или «Иноязычная» культура? // Иностранные языки в школе. — 1993. — № 6. — С. 54-56.
157. Мізін К. І. Аксіологічна фразеологія крізь призму соціолінгвістичного моніторингу / Мізін К. І. // Лінгвістика : зб. наук. праць. — Луганськ : Альма-матер, 2008. — № 1 (13). — С. 87—93.
158. Мізін К. І. *Дурний як сало* : зміна ціннісних орієнтирів українців? (на матеріалі української, німецької, англійської та російської фразеології) / Мізін К. І. // *Ukrajnistika – minulost, přítomnost, budoucnost. Ukrainica brunensia II : sbornik příspěvků z mezinárodní conference, (Brno, 19—20. listopadu 2008) / Masarykova universita. — Brno : MU, 2009. — S. 204—210.*
159. Мізін К. І. Зіставна лінгвокультурологія : пошук дослідницького інструментарію / Мізін К. І. // Актуальні проблеми менталінгвістики : матеріали VI Міжнар. наук. конф., (Черкаси, 21—22 травня 2009 р.) / Черкас. Нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. — Черкаси : Ант, 2009. — С. 111—113.
160. Мізін К. І. Національна мовна свідомість крізь призму компаративно-асоціативних концептополів : психолінгвістичний експеримент (на матеріалі німецької та української мов) / Мізін К. І. // наукові записки. Серія : Філологія : зб. наук. праць. — Вінниця : ВВ Вінниц. Держ. Пед. Ун-ту ім. М. Коцюбинського, 2009. — Вип. 11. — С. 271 — 275.
161. Мізін К. І. Пошук методу зіставної лінгвокультурології / Мізін К. І. // *Компаративістика і типологія в сучасній лінгвістичній науці : здобутки і проблеми : матеріали міжнар. семінару, (12—14 червня 2011 р.) / Донец. нац. ун-т. — Донецьк : ДонНУ, 2001. — С. 75—76.*

162. Мізін К. І. Проблема пошуку *tertium comparationis* при лінгвокультурологічному дослідженні системи усталених порівнянь / Мізін К. І. // *Studia linguistica* : зб. наук. праць. — К. : КНУ ім. Т. Шевченка, 2009. — Вип. 3. — С. 210—218.
163. Мізін К. І. Усталені порівняння англійської, німецької, української та російської мов в аспекті зіставної лінгвокультурології : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук : спец. 10.02.17 “порівняльно—історичне і типологічне мовознавство” / Мізін К. І. — Київ, 2012. — 32 с.
164. Мізін К. І. Ціннісні орієнтири лінгвокультури крізь призму соціолінгвістичного моніторингу (на матеріалі німецької компаративної фразеології) / Мізін К. І. // *Проблеми зіставної семантики* : зб. наук. статей. — К. : Вид. Центр КНЛУ, 2009. — Вип. 9. — С. 254—259..
165. Мороховская Э. Я. Взаимодействие грамматических категорий в тексте. Текст и его категориальные признаки / Мороховская Э. Я.: сб. науч. Тр. / КГПИИЯ. — К.: изд-во Киевского гос. педагог. ун-та, 1989. — С. 101-108. — (Текст и его категориальные признаки)
166. Москва Ю. В. Модальность григорианского хорала на примере мессы францисканской традиции : автореф. дис. на соискание науч. степени доктора искусствоведения : спец. 17.00.02 «Музыкальное искусство» / Москва Ю. В. — М., 2007. — 60 с.
167. Наер В. Л. К проблеме жанра в системе функционально-стилистической дифференциации языка / Наер В. Л. // *Стилистические аспекты устной и письменной коммуникации*. — М.: МГПИИЯ, 1987. — 347 с.
168. Нефедов С. Т. Коммуникативная модальность и эпистемические модальные компоненты в немецком языке (синхрония и диахрония). / С. Т. Нефедов. — Санкт-Петерб. : изд-во Санкт-Петерб. ун-та, 2007. — 199 с.
169. Нецименко Г. П. К постановке проблемы «язык как средство трансляции культуры» / Нецименко Г. П. // *Новое в лингвистике*. — М.: Наука, 2000. — № 3. — С. 30 – 45.
170. Нецименко Г. П. Языковая ситуация в славянских странах: Опыт описания.

- Анализ концепций / Нецименко Г. П. / отв. ред. Журавлев А. Ф.; РАН Ин-т славяноведения. – М.: Наука, 2003. – 279 с.
171. Омелянчик В. И. Возможность, структура, действие : (Введ. в модал. реализм) / В. И. Омелянчик. – К. : Наук. думка, 1991. – 207 с. – (АН Украины, Ин-т философии).
172. Онищенко І. В. Категорія оцінки та засоби її вираження в публіцистичних та інформаційних текстах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Онищенко І. В. – Дніпропетровськ, 2005. – 21с.
173. Островська О. М. Лінгвостилістичні засоби реалізації категорії оцінки (на матеріалі американської художньої прози) : дис. ...канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / Островська О. М. – Львів, 2001. – 176 с.
174. Ощепкова В. В. Великобритания: страна, люди, традиции / Ощепкова В. В., Булкин А. П. – М.: Современник, 2000. – 509 с.
175. Ощепкова В. В. Язык и культура Великобритании, США, Канады, Австралии, Новой Зеландии / Ощепкова В. В. – М.: ГЛОССА/КАРО, 2004. – 336с.
176. Павлова Н. М. О соотношении понятий «экспрессивность» и «эмоциональность» и об уточнении их лингвистических сущностей / Павлова Н. М. // Проблемы экспрессивной стилистики : сб. статей. / Рост. гос. ун-т. – Ростов н/Д.: Изд-во Рост. ун-та, 1987. – С. 47-54.
177. Падучева Е. В. Высказывание и его соотнесенность с действительностью (Референционные аспекты семантики местоимений) / Падучева Е. В. / отв. ред. Успенский В. М. – М.: Эдиториал УРСС, 2001. – 288 с.
178. Падучева Е. В. Говорящий: субъект речи и субъект сознания / Падучева Е. В. // Логический анализ языка / редкол.: Арутюнова Н. Д. (отв. ред.) и др. – М.: Наука, 1991. – С. 164-168.
179. Падучева Е. В. Семантические исследования (Семантика времени и вида в русском языке: Семантика нарратива) / Падучева Е. В. – М.: Школа «языки русской культуры», 1996. – 464с.

180. Панфилов В. З. Взаимоотношение языка и мышления / Панфилов В. З. – М.: Наука, 1971. – С. 174-183.
181. Панфилов В. З. Категория модальности и её роль в конструировании структуры предложения / Панфилов В. З. // Вопросы языкознания. – 1977. – № 4. – С. 37-48.
182. Пархолюк Л. Синтаксичні засоби актуалізації у газетних заголовках (українська газета 1997–1998 рр.) // Українська філологія : школи, постаті, проблеми : зб. наук. праць / Міжнар. конф., присвяч. 150-річчю від дня заснування кафедри укр. словесності (Львів, 23–25 жовт. 1998). – Ч. 2. – Львів, 1990. – С. 323–328.
183. Плотникова Т. В. Политическое поведение в России: цивилизационная модальность и конативные стереотипы / Т. В. Плотникова. [Отв. ред. Ю. Г. Волков]. – Ростов н/Д : Изд-во СКНЦ ВШ, 2004. – 110с. – (Сев.-Кавк. науч. центр высш. шк., Ин-т по переподгот. и повышению квалификации преподавателей гуманитар. и соц. наук при Рост. гос. ун-те).
184. Попова З. Д. Семантическая общность национальных языковых систем / Попова З. Д., Стернин И. А., Аншутц М. ; науч. редактор З. Д. Попова. – Воронеж: Изд-во Воронежского ун-та, 1986. – 182 с.
185. Потятиник У. Інтертекстуальний характер сучасного медійного дискурсу (на матеріалі заголовків англomовних публікацій) / Потятиник У // Наукові записки. Серія «Філологічна». – Острог: Вид-во НаУ «Острозька академія». – Вип. 8. – 2007. – С. 39-45.
186. Почепцов Г. Г. Теория коммуникации / Почепцов Г. Г. – К.: "Ваклер" – 2001. – 656 с.
187. Почепцов Г. Г. Фатическая метакоммуникация // Семантика и прагматика синтаксических единств. — Калинин, 1981. – С. 52-59.
188. Поштаренко Г. «А може, власне, і не втому справа...» Суб'єктивна модальність в українській мові // Українська мова та література. – 2002. – № 44. – С. 9-12.

189. Приходько А. Н. Семантика и прагматика оценки в современном английском языке / Приходько А. Н. – Запорожье: Изд-во Запорож. ун-та, 2004. – 312 с.
190. Рагуленко С. Миф как модальность восприятия [Электронный ресурс] / Рагуленко С. // Дарьял. – 2001. – № 5. – Режим доступа к статье : http://www.darial-online.ru/2001_5/ragul.shtml
191. Радевич-Винницький Я. К. Україна: від мови до нації / Радевич-Винницький Я. К. – Дрогобич: Відродження, 1997. – 359 с.
192. Реформатский А. А. О сопоставительном методе / Реформатский А. А. // Реформатский А. А. Лингвистика и поэтика. – М., 1987. – С. 40-52.
193. Різун В. В. Методи наукових досліджень у журналістикознавстві: Навчальний посібник / Різун В. В., Скотнікова Т. В. – К.: «Київський університет». – 2005. – 104 с.
194. Розова І. В. Аксиологічний характер модальної семантики англійського сатиричного тексту ХХ сторіччя // Розова І. В. // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 5 ч. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2010. – № 89. – Частина 5. – С. 54-57.
195. Романова Т. В. Языковое сознание молодого россиянина : [Текст] / Т. В. Романова // Мир русского слова. – 2009. – № 2 . – С. 60-67.
196. Романова Т. В. Модальность как текстообразующая категория в современной мемуарной литературе / Т. В. Романова; [Под ред. Г. Н. Акимовой]; СПб. : Изд-во С.-Петербур. ун-та: С.-Петербур. гос. ун-т; Н.Новгород: Тип. НГЛУ им. Н. А. Добролюбова, 2003. – 295 с.
197. Ронгинский В. М. Семантическая структура газетных заголовков и проблема их актуализации / В. М. Ронгинский // Проблема лексической и категориальной семантики : сб. ст. – Симферополь : Изд-во СГУ, 1982. – С. 121–129.
198. Руднев В. П. Прочь от реальности: Исследования по философии текста / Руднев В. П. – М.: «Аграф», 2000. – 432 с.
199. Руднев В. П. Винни Пух и философия обыденного языка : О произведениях А. А. Милна / Руднев В. П. : Сборник. – М. : Гнозис, 1994. – 334 с.

200. Руднев В. П. Характеры и расстройства личности. Патография и метапсихология / Руднев В. П. – М.: Независимая фирма "Класс", 2002. – 272 с. – (Библиотека психологии и психотерапии, вып. 102). С. 3-12.
201. Рыжов С. А. Функционально-семантические свойства интеррогативных реплик в динамической модели диалога : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19 / Рыжов Сергей Анатольевич. – Тверь, 2003. – 177 с.
202. Ряховская Е. М. Английский язык и английская социокультура во второй половине XX в. / Ряховская Е. М. // Вестник МГУ. Сер. 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2001. – № 1. – С. 30-55.
203. Сабанеева М. К. Логическая и лингвистическая сущность модальности высказываний / Сабанеева М. К. // Проблемы комплексного анализа языка и речи. – Л.: Просвещение, 1982. – С. 71-75.
204. Сафонов А. А. Стилистика газетных заголовков / А. А. Сафонов // Стилистика газетных жанров. – М.: Изд-во МГУ, 1981 – С. 205–228.
205. Селезнева Е. С. О некоторых особенностях средств выражения модальности сомнительной оценки (на материале английского, французского и русского языков) / Селезнева Е. С. // Теоретическая и прикладная лингвистика, Межвузовский сборник научных трудов: Проблемы философии языка и сопоставительной лингвистики. – Воронеж: ВГУ, 1999. – №1. – С. 74-80.
206. Селіванова О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики (аналітичний огляд) / Селіванова О. – Київ: Фітосоціоцентр, 1999. – 148 с.
207. Сентенберг И. В. Лингвистический контекст как средство развертывания и развития лексического значения / Сентенберг И. В., Шейган Е. И. // Значение и его варьирование в тексте : сб. науч. трудов. – Волгоград: ВГПИ им. Серафимовича А. С., 1987. – С.13-21.
208. Сергунина Т. А. Речевые средства выражения категории модальность в русском художественном тексте : автореф. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 «Русский язык» / Сергунина Т. А. – К., 1990. – 17 с.

209. Серль Дж. Р. Классификация речевых актов / Серль Дж. Р. // Новое в современной зарубежной лингвистике: вып. 17. Теория речевых актов. М., 1986. – С. 195-222.
210. Сеница И. А. Языковая личность ученого-гуманитария XX века / Сеница И.А. – К.: Изд. Дом Дмитрия Бураго, 2006. – 352 с.
211. Скворцов О. Г. Методы исследования лексических систем / Скворцов О. Г. // Уфральский государственный педагогический университет; Институт международных связей. – Екатеринбург: Изд-во АМБ, 2001. – 142с.
212. Скуратівський В. Про культуру мовлення [Електронний ресурс] / Скуратівський В. – Режим доступу до статті : http://www.philology.kiev.ua/Lingur/art_21/htm
213. Сметанина С. И. Медиа-текст в системе культуры / Сметанина С. И. – СПб.: Изд-во Михайлова В.А., 2002. – 383 с.
214. Смуциньська І. В. Модальність французького художнього тексту: типи та засоби вираження: дис. ... доктора філол. наук: 10.02.05 / Смуциньська І. В. – К., 2003. – 478 с.
215. Смуциньська І. А. Категорія суб'єктивної модальності як показник індивідуально-оцінної картини світу / Смуциньська І.А. // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. праць. – К.: Київськ. ун-т ім. Т. Шевченка. – 1999. – С. 74-81.
216. Соловьева Л. Ф. Выражение аксиологических категорий в современном английском языке (атрибуты, предикативы и релятивы оценки) : дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.04. – Житомир, 2000. – 190 с.
217. Старцева Н. Н. К вопросу о категории ценность: подходы к исследованию. Когнитивно-лингвистический анализ / Старцева Н.Н. // Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна. – 2006. – № 741. – С. 26-31.
218. Степанов Ю. С. Имена. Предикаты. Предложения: / Степанов Ю. С. – М.: Наука, 1981. – 360 с.

219. Стернин И. А. Очерк английского коммуникативного поведения: Монография / Стернин И.А., Стернина М.А. Воронеж: Изд-во «Истоки», 2003. – 183 с.
220. Столович Л. Н. Об общечеловеческих ценностях / Столович Л.Н. // Вопросы философии – М.: Наука, 2004. – №7. – С.105 – 113.
221. Сукаленко Н. І. Про конотаційно-оцінний аспект мовної діяльності людини / Сукаленко Н. І. // Мовознавство. – 1985, – №2. – С. 28-33.
222. Сусов И. П. Деятельность, сознание, дискурс и языковая схема / Сусов И. П. // Языковое общение: процессы и единицы. – Калинин: Калинин. гос. ун-т, 1988. – С. 5-16.
223. Сушкевич О. В. Ціннісна модальність мовної особистості / Сушкевич О. В. // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство). – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2007. – № 73. – Частина 2. – С. 232-239.
224. Сушкевич О. В. Творча особистість: аксіологічні аспекти дискурсу / Сушкевич О. // Нова філологія. Збірник наукових праць. – Запоріжжя: ЗНУ, 2007. – № 26. – С. 305-312.
225. Сушкевич О. В. Аксіологічна модальна рамка вербалізації періоду творчої активності: лінгвокультурний аспект (на матеріалі інтерв'ю з англо- та україномовними творчими особистостями) / Сушкевич О. // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 5 ч. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2008. – № 75. – Частина 4. – С. 308-313.
226. Сушкевич О. В. Модальна функція передбачення ціннісного характеру інтерв'ю / Сушкевич О. // Культура народів Причорномор'я. Научный журнал. – Симферополь, 2008. – № 142. – Т. 2. – С. 328-331.
227. Сушкевич О. В. Вербалізація базової цінності «порядок» в британській та українській лінгвокультурах / Сушкевич О. // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 4 ч. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2009. – № 81. – Частина 4. – С. 39-43.
228. Сушкевич О. В. Аксіологічна модальність як фактор змістової та структурної організації основної частини інтерв'ю / Сушкевич О. // Наукові записки. Серія:

- Філологічні науки (мовознавство): У 5 ч. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2010. – № 89. – Частина 5. – С. 324-330.
229. Сушкевич О. В. Аксиологічна модальність фінальної фази інтерв'ю в українській та англійській мовах / Сушкевич О. // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 2 ч. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2011. – № 96. – Частина 1. – С. 508-512.
230. Сушкевич О. В. Застосування комунікативно-прагматичного підходу в зіставному дослідженні аксіологічної модальності / Сушкевич О. // Матеріали ІХ Міжвузівської конференції молодих учених «Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських та германських мов і літератур» (26-27 січня 2011 року) / Ред. колегія В. Д. Каліущенко (відп. ред.), М. Г. Сенів, В. Є. Приседська, А. О. Іванов. – Донецьк, ДонНУ, 2011. – С. 193-196.
231. Сушкевич О. В. Структурні й логіко-сміслові особливості вираження аксіологічної модальності в ліді інтерв'ю (на матеріалі сучасної української та англійської мов) // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки: Філологічні науки (Мовознавство): У 2 ч. – Луцьк, ВолНУ, 2011. - № 5. – Частина 1. – С. 188-194.
232. Сушкевич О. В. Методика дослідження аксіологічної модальності (на матеріалі інтерв'ю англійською та українською мовами) / Сушкевич О. В. // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 2 ч. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. – № 104. – Частина 1. – С. 282-287.
233. Сушкевич О.В. Екстралінгвальні особливості текстів інтернет-інтерв'ю / Сушкевич О.В. // *Teoretyczne i praktyczne innowacje naukowe : [zbiór raportów naukowych, 29.01.2013–31.01.2013]. Część 5.* – Kraków : Wydawka Diamond trading tour, 2013. – С. 148-151.
234. Тарасюк В. Види заголовків публікацій у сучасній українській газеті (на прикладі часопису «Молодь України») / В. Тарасюк // Ужгородський ун-т. Науковий вісник. Сер. Філологія. – Ужгород, 2004. – № 9. – С. 121–123.
235. Теля В. Н. О различии рациональной и эмотивной (эмоциональной) оценки / В. Н. Теля // *Функциональная семантика: оценка, экспрессивность,*

- модальность. In *memoriam* Е. М. Вольф: [сб. науч. тр.] / РАН; Институт Языкознания / Н. Д. Арутюнова (авт. предисл.), И. И. Чельшева (авт. предисл.). – М: Наука, 1996. С.31-38.
236. Теория функциональной грамматики: Темпоральность. Модальность. [Бондарко А. В., Воейкова М. Д., Гак В. Г., Долинина И. Б., Евтюхин В. Б.] ; А. В. Бондарко (отв. ред.). – СПб. : Наука, 1996. – 229с. – (РАН; Институт лингвистических исследований {Санкт-Петербург}).
237. Тер-Григорян М. Г. О понятии «оценки и подходах» к ее изучению / Тер-Григорян М. Г. // Культура народов Причерноморья. – 2004. – № 53. – С. 78-81.
238. Терехова С. І. Типологічний аналіз як основа досконалого перекладу (на матеріалі дейктичних одиниць української, російської та англійської мов) / Терехова С. І. // Мова і культура . — Вип. 5. — Т. III/2. — К. : Вид. Дім Дмитра Бураго, 2002. — С. 192— 198.
239. Тишко О. В. Структурні та функціональні характеристики висловлювань подяки у сучасній англійській мові / Тишко О.В. // Наукові записки. Серія «Філологічна». – Острог: Вид-во НаУ «Острозька академія». – Вип. 8. – 2007. – С. 285-296.
240. Тищенко В. М. Интервью в газете: теория и практика развития жанра : автореф. на соискание степени канд. филол. наук : спец. 10.01.10. «Русская литература» / Тищенко В. М. – М., 1980. – 23 с.
241. Ткаченко О. Б. Українська мова і мовне життя світу / Ткаченко О. Б. – К.: Спалах, 2004. – 272 с.
242. Ткачук В. М. Категорія суб'єктивної модальності / Ткачук В. М. Монографія. – Тернопіль: Підручники й посібники, 2003. – 240 с.
243. Тураева З. Я. Категория модальности в художественном тексте многозначность и вариативность / Тураева З. Я. // Вопр. структуры англ. яз. в синхронии и диахронии. Л., 1989. – Вып. 6. – с 21-27.
244. Тюрина С. Ю. Диалогический дискурс в деловой межкультурной коммуникации. (Лнгвистика и межкультурная коммуникация) [Электронный ресурс] / Тюрина С.Ю. // Международный научно-практический (электронный)

журнал «INTER-CULTUR@L-NET». – №4, 2005. – Режим доступа к статье:
http://vfnglu.wladimir.ru/Rus/NetMag/v4/v4_ar10.htm

245. Устин А.К. Ratio & emotio: структурно-генетические контуры текстовой модальности: [в языке художественной литературы] / Устин А. К. // Язык и эмоции. – Волгоград: Изд. Волгогр. ун-та, 1994. – С. 198-207.
246. Уфимцева Н. В. Языковое сознание и образ мира славян / Уфимцева Н. В. // Языковое сознание и образ мира. – М.: Институт языкознания РАН, 2000. – С. 207-219.
247. Фабіан М. П. Особливості лексико-семантичного зіставлення етикетних полів української, англійської та угорської мов / Фабіан М. П. // Проблеми зіставної семантики. — Вип. 6. — К. : КНЛУ, 2003. — С. 91 — 95.
248. Фейс Р. Модальная логика / Фейс Р. – М.: Наука, 1974. – 520 с.
249. Философия возможного. Модальности в мышлении и культуре. – СПб.: Алетейя, 2001. – 334 с.
250. Формановская Н. И. Вы сказали: «Здравствуйте!» (Речевой этикет в нашем общении) / Формановская Н. И. [изд. 3-е]. – М.: Знание, 1989. – 160 с.
251. Хазагеров Г. Г. Политическая риторика : [Учеб. по полит. красноречию] / Хазагеров Г. Г. Москва : Никколо-Медиа, 2002. – 313 с.
252. Хайдеггер М. Феноменология и трансцендентальная философия ценности / Хайдеггер М.; [пер. С. Мандельбаум]. – К.: Cartel. 1993. – 116 с.
253. Храмова В. М. До проблеми української ментальності / Храмова В. М. // Українська душа : зб. наук. праць. / відп. ред. Храмова В. М. – К.: Вид-во УАННП «Фенікс», 1992. – С.5-32.
254. Хрычиков Б. В. Категория модальности, её объём и средства выражения в современном русском языке / Хрычиков Б. В. – К.: КГПИ, 1992. – 215 с.
255. Цейтлин С. И. Анализ модальных полей: Необходимость / Цейтлин С. И. // Теория функциональной грамматики: Темпоральность. Модальность. Л.: Наука, 1990. – С. 142-156.
256. Чабаненко В. А. Асоціація як універсальний чинник мовного розвитку /

- Чабаненко В.А. // Мовознавство, 2005. - № 3-4. – С. 132-137.
257. Чахоян Л. П. Синтаксис диалогической речи современного английского языка / Л. П. Чахоян. – М.: Высш. школа, 1979. – 168 с.
258. Шафиков С. Г. Типология лексических систем и лексико-семантических универсалий / Шафиков С. Г. / Издание Башкирского ун-та. – Уфа: Изд-во Башкирск. ун-та, 2000. – 260 с.
259. Шаховский В. И. Эмотивный компонент значения и методы его описания / Шаховский В. И. – Волгоград: Изд-во ВГПИ, 1983. – 93 с.,
260. Шведова Н. Ю. К изучению русской диалогической речи: реплики-повторы / Шведова Н. Ю. // ВЯ. 1956. № 2. – С. 67-82.
261. Шведова Н. Ю. Типы контекстов, конструирующих многоаспектное описание слова / Шведова Н. Ю. // Русский язык: Текст как целое и компоненты текста: Виноградовские чтения XI. – М., 1982. – С. 143-144.
262. Шевченко И. С. Историческая динамика прагматики предложения: английские вопросительные предложения 16-20 вв. / Шевченко И. С. – Харьков: Константа, 1998. – 168 с.
263. Шингаров Г. Х. Эмоции и чувства как формы отражения действительности / Шингаров Г. Х. – М.: Наука, 1971. – 118 с.
264. Шинкарук В. Д. Категорії модусу і диктуму у структурі речення / Шинкарук В. Д. : Монографія. – Чернівці: Рута, 2002. – 272 с.
265. Шмелева Т. В. Смысловая организация предложения и проблема модальности / Шмелева Т. В. // Актуальные проблемы русского синтаксиса. М.: Наука, 1984. – С. 89-94.
266. Штернеманн Р. Введение в контрастивную лингвистику / Штернеманн Р. // Новое в зарубежной лингвистике. – 1989. – Вып. 25. – С.153.
267. Щукин В. Г. О филологическом образе мира (философские заметки) / Щукин В. Г. // Вопросы философии. – М: Наука, 2004. – №10. – С.47 – 64.
268. Щур Г. С. Теория поля в лингвистике / Щур Г.С. – М.: Наука 1974. – 254 с.

269. Эмирова А. М. Аспекты сопоставительного изучения фразеологической семантики / Эмирова А. М. Вип. 7. — К.: КНЛУ, 2005. — С. 252—256.
270. Эпштейн М. Н. Философия возможного. Модальности в мышлении и культуре / Эпштейн М. Н.. — СПб.: Алетейя, 2001. — 334 с.
271. Aikhenvald A. Y. *Grammars in Contact. A Cross-Linguistic Typology* / Aikhenvald A. Y., Dixon R.M.W. — Cambridge: Cambridge University Press, 2007. — 376 p.
272. Asher R. E. *The Encyclopedia of Language and Linguistics* / Asher R. E. — Oxford: Pergamon Press., 1994. — 794 p. — (12 vol.: vol.2).
273. Auwera van der J. *Modal polyfunctionality and Standard Average European Modality: Studies in form and function* / van der Auwera J., Ammann A., Kindt S. — London: Equinox Publishing Ltd., 2005. — pp. 247–272.
274. Baumert M. *Classification of English question-answer structure* / Baumert M. // *Journal of Pragmatics*. — 1977. — Vol. 9, № 1. — P. 85-92.
275. Berg T. *Linguistic Structure and Change. An Explanation from Language Processing* / Berg T. — Cambridge: Cambridge University Press, 2001. — 350 p.
276. Blackburn P. *Modal Logic* / Blackburn P. — Cambridge: Cambridge University Press, 2001. — 578 p.
277. Blakemore D. *Evidence and modality* / Blakemore D. // *The Encyclopedia of Language and Linguistics* [Asher R. E. (ed.)]. — Oxford: Pergamon Press, 1994. —pp. 1183–1186.
278. Bublitz W. *Conducive yes-no questions in English* // *Linguistics* / Bublitz W. — 1981. — Vol. 19. — P. 851-870.
279. Bybee J. *The evolution of grammar: Tense, aspect, and modality in the languages of the world* / Bybee J., Perkins R., Pagliuca W. — Chicago: University of Chicago Press, 1994. — 139 p.
280. Bybee J. *Modality in Grammar and Discourse* / Bybee J., Fleischman S. — Amsterdam: John Benjamins, 1995. — 388 p.

281. Callaham S. N. Modality and the Biblical Hebrew Infinitive Absolute. *Abhandlungen für die Kunde des Morgenlandes* / Callaham, Scott N. – Wiesbaden: Harrassowitz, 2010. – 343 p.
282. Carlson L. *Dialogue Games. An Approach to Discourse Analysis* / Carlson L. – Dordrecht: D. Reidel Publishing Company, 1985. – 316 p.
283. Charles R., William C. *La communication orale* / Charles R., William C.. – Paris: Nathan, 1998. – 160 p.
284. Chellas B. F. *Modal Logic: An Introduction* / Chellas B. F. – Cambridge: Cambridge University Press, 1986. – 312 p.
285. Chung S. Tense, aspect and mood / Chung S., Timberlake A. // *Language typology and syntactic description: Grammatical categories and the lexicon* (Shopen T. (Ed.). – Vol. 3). – Cambridge: Cambridge University Press, 1985. – pp. 202-258.
286. Cinque G. *The Oxford Handbook of Comparative Syntax* / Ed. by Cinque G., Kayne R.S. – Cambridge: Cambridge University Press, 2008, 990 p.
287. Clayman S. Reformulating the question: A device for answering / not answering questions in news interviews and press conferences / Clayman S. // *Text*. – 1993. – Vol. 13, № 1. – P. 19-88.
288. Crowley T. *An Introduction to Historical Linguistics* / Crowley T., Bowerman C. 4th edition. – Cambridge: Cambridge University Press, 2010. – 408 pages.
289. Cunningham M. *Psycho-Linguistics : [training guidebook]* / Cunningham M. – Virginia: Positive Changes Resources, 1998. – 55 p.
290. Dixon R. M. W. *Basic Linguistic. Theory. Vol. 1. : Methodology*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2009. – 400 p.
291. Dixon R. M. W. *Basic Linguistic. Theory. Vol.2. : Grammatical Topics*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2009. – 512 p.
292. Durie M. *The Comparative Method Reviewed. Regularity and Irregularity in Language Change* / Ed. by Mark Durie and Malcolm Ross. – Cambridge: Cambridge University Press, 1996. – 328 p.
293. Eikmeyer H. J. *Worlds, and Contexts. New Approaches in Word Semantics* [Eikmeyer H. J., Rieser H. (eds.)]. – Berlin: de Gruyter, 1981. – pp. 38–74.

294. Ellen B. *Transcultural Experiments: Russian and American Models of Creative Communication* / Ellen B. – New York: St. Martin's Press (Scholarly and Reference Division), 1999. – 340 p.
295. Fintel von K. *Modality and Language* [Electronic resource] / von Fintel K. // *Encyclopedia of Philosophy* [D. M. Borchert (ed.)], second edn. – Detroit: MacMillan, 2006. – Online : <http://mit.edu/fintel/www/modality.pdf>
296. *Focus on Britain* / ed. by Draill A. – London: The Beacon Press, 2000. – 48 p.
297. Foley M., Hall D. *Longman advanced learners' grammar. A self-study reference & practice book with answers* / Foley M., Hall D. – Edinburgh: Pearson Education Limited, 2003. – 384 p.
298. Fries U. *On a typology of answers* / Fries U. // *Proceeding of the Twelfth International Congress of Linguistics* / Ed. by W.U. Dressler, M. Meid. – Innsbruck: Beevar. – 1978. – P. 528-532.
299. Gelderen E. van. *The Linguistic Cycle. Language Change and the Language Faculty*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2011. – 512 p.
300. Goffman E. *Forms of talk. Text* / E. Goffman. – Oxford: Basil Blackwell, 1981. – 335p.
301. Goffman E. *Replies and responses* / Goffman E. // *Language in Society*. – 1976. – Vol. 5, № 1. – P. 257-313.
302. Good J. *Linguistic Universals and Language Change* / Good J. – Cambridge: Cambridge University Press, 2008. – 356 p.
303. Greatbatch D. *A turn-taking system for British news interviews* / Greatbatch D. // *Language in Society*. – 1988. – Vol. 17, № 3. – P. 401-430.
304. Greatbatch D. *On the management of disagreement between news interviewees* // *Talk at work: Interaction in Institutional Settings* / Ed. by P. Drew and J. Heritage. – Cambridge: Cambridge University Press. – 1992. – P. 268-301.
305. Grewendorf G. *Answering as decision making; A new way of doing pragmatics* / Grewendorf G. // *Possibilities and Limitations of Pragmatics* / Ed. by H. Parret, M. Sbisà, J. Verschueren. – Amsterdam: Benjamins. – 1981. – P. 263-284.

306. Gruber H. Disagreeing: Sequential placement and internal structure of disagreements in conflict episodes / Gruber H. // Text. – 1998. – Vol. 18, № 4. – P. 467-503.
307. Heritage J. Grammar and institution: Questions and questioning in the broadcast news interview / Heritage J., Roth A.L. // Research on Language and social Interaction. – 1995. – Vol. 28, № 1. – P. 1-60.
308. Hogeweg L. Cross-linguistic Semantics of Tense, Aspect, and Modality / ed. by Lotte Hogeweg, Helen de Hoop and Andrej Malchukov. – Amsterdam: John Benjamins Publishing company. – 2009. – 406 p.
309. Iatsko V. A. Integrational Discourse Analysis [Electronic resource] / Iatsko V. A. – Online : http://zhurnal.lib.ru/editors/j/jacko_w_a/
310. Inwagen P. van. Ontology, Identity and Modality / Inwagen P. van. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – 272p.
311. Jachow H. Modalitat und Modus : allgemeine Fragen und Realisierung im Slavischen / Jachow H. – Weisbaden: Harrassowitz, 1994. – 414 p.
312. Kamp H. Semantics versus Pragmatics / Kamp H. // Formal Semantics and Pragmatics for Natural Languages [Guenthner F., Schmidt S.J. (eds.)]. – Dordrecht: Reidel, 1978. – pp. 255–288.
313. Kenny A. Human abilities and dynamic modalities / Kenny A. // Essays on Explanation and Understanding [J. Manninen, R. Tuomela (eds)]. – Dordrecht: Reidel Publishing Company, 1976. – pp. 209–232.
314. Kern F. Ethnic styles of speaking in european Metropolitan Areas / Ed. by Kern F., Selting M. – Amsterdam: John Benjamins Publishing company. – 2011. – 324 p.
315. Kiefer F. Epistemic possibility and focus / Kiefer F. // Topic, focus, and configurationality W. Abraham & S. de Meij (Eds.),]. – Amsterdam: Benjamins, 1986. – pp. 27-69.
316. Kiefer F. Modality / Kiefer F. // The Encyclopedia of Language and Linguistics [Asher R. E. (ed.)]. – Oxford: Pergamon Press, 1994. – pp. 2515–2520.
317. Kiefer F. On the pragmatics of answers / Kiefer F. // Questions and Questioning / Ed. by M. Meyer. – Berline: Walter de Gruyter. – 1988. – P. 255-279.

318. Kluckhohn C. Values and Value Orientations in the Theory of Actions / Kluckhohn C. // *Toward General Theory of Action* [Parsons T. and Shils E. (eds.)]. – Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1951. – 395p.
319. Kratzer A. The notional category of modality / Kratzer A. // *Words, worlds, and contexts: New approaches in word semantics* [H.-J. Eikmeyer & H. Rieser (Eds.)]. – Berlin: Walter de Gruyter, 1981. – pp. 38-74.
320. Leavitt J. Linguistic Relativities. Language Diversity and Modern Thought / Leavitt J. – Cambridge: Cambridge University Press, 2010. – 256 p.
321. Lehrer A. Semantic Fields and Structure / Lehrer A. Amsterdam: , 1974. – 225 p.
322. Macaulay M. Tough talk: Interactness and gender in requests for information / Macaulay M. // *Journal of Pragmatics*. – 2001. – Vol. 33, №2. – P. 293-316.
323. McEnery T. Corpus Linguistics. Method, Theory and Practice / McEnery T., Hardie A. – Cambridge: Cambridge University Press, 2011. – 312 p.
324. McLuhan M. Understanding Media / McLuhan M. Cambridge, Mass.: Massachusetts Institute of Technology, 1998. – 365 p.
325. Mounin G. Clefs pour la linguistique / Mounin G. – Paris: éditions Seghers, 1971. – 193 p.
326. Nettle D. Linguistic Diversity / Nettle D. – Cambridge: Cambridge University Press, 1999. – 180 p.
327. Palmer F. R. Modality and the English modals. – London: Longman, 1979. – 196 p.
328. Palmer F. R. Mood and modality / Palmer F. R. // *The Encyclopedia of language and linguistics* [R. E. Asher (Ed.)]. – Oxford: Pergamon Press, 1994. – pp. 2535-2540.
329. Palmer F. R. Mood and Modality / Palmer F. R. [2nd ed]. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – 260 p.
330. Patterson R. Aristotle's Modal Logic / Patterson R. – Cambridge: Cambridge University Press, 2002. – 304 p.
331. Peer van W. Scientific Methods for the Humanities / van Peer W., Hakemulder F., Zyngier S. – Amsterdam: John Benjamins Publishing company. – 2012. – 328 p.

332. Poggi I. Answers, replies and reactions / Poggi I., Castelfranchi C., Parisi D. // Possibilities and Limitations of Pragmatics / Ed. by H. Parret, M. Sbisà, J. Verschueren. – Amsterdam: Benjamins. – 1981. – P. 569-591.
333. Popkorn S. First Steps in Modal Logic / Popkorn S. – Cambridge: Cambridge University Press, 2008. – 332 p.
334. Pounds N. J. G. The Culture of the English People. Iron Age to the Industrial Revolution / Pounds N. J. G. – Cambridge: Cambridge University Press, 1994. – 495 p.
335. Radford A. Linguistics. An Introduction / Radford A., Atkinson M., Britain D., Clahsen H. 2nd Edition. – Cambridge: Cambridge University Press, 2009. – 450 p.
336. Rapley M. “What do you think about...? Generating views in an interview / Rapley M., Antaki Ch. // Text. – 1998. – Vol. 18, № 4. – P.587-608.
337. Richard P. Modality and Structure in Signed and Spoken Languages / Richard P. M., Cormier K., Quinto-Pozos D. – Cambridge: Cambridge University Press, 2009. – 500 p.
338. Roth A. L. Social epistemology in broadcast news interviews / Roth A. L. // Language in Society. – 2002. – Vol. 31, № 3. – P. 355-381.
339. Saeed J. I. Sentence semantics : Situations: Modality and evidentiality. / Saeed J. I. // Semantics (2nd. ed). - Sec. 5.3. – Malden: Blackwell Publishing, 2003. – pp. 135-143.
340. Scannell P. Introduction: The relevance of talk / Scannell P. // Ed. by P. Scannell. – London: Sage. – 1991. – P. 1-13.
341. Song J. J. The Oxford Handbook of Linguistic Typology / Ed. by Song J. J. – Cambridge: Cambridge University Press, 2010. – 776 p.
342. Tannen D. Talking Voices: Repetition, Dialogue and Imagery in Conversational Discourse / Tannen D. – New York: Cambridge University Press, 1992. – 240 p.
343. Trinch Sh. L., Berk-Seligson S. narrating in protective order interviews: A source of interactional trouble // Language in Society. – 2002. – Vol. 31, № 3. – P. 384-418.
344. Velupillai V. An Introduction to Linguistic Typology / Velupillai V. – Amsterdam: John Benjamins Publishing company. – 2012. – 517 p.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. ВТССУМ : Великий тлумачний словник сучасної української мови / Упоряд. Т.В. Ковальова. – Харків: Ірпінь: Фоліо, 2005. – 767 с. – (Б-ка держ. мови).
2. ВТУМ : Великий тлумачний словник української мови онлайн [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://links.i.ua/site/-63497654>
3. ЛЭС : Лингвистический энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М.: Сов. Энциклопедия, 1990. – 685 с.
4. ПР : Петриківські розписи / автор вступ. ст. та упор Н. О. Глухенька. – К.: Мистецтво, 1973. – 216 с.
5. СЛ : Ивин А. А., Никифоров А. Л. Словарь по логике / Ивин А. А., Никифоров А. Л. – М.: Туманит, изд. центр ВЛАДОС, 1997. – 384 с.
6. ФЕС : Філософський енциклопедичний словник / [ред. Шинкарук В. І.]. – К: Абрис, 2002. – 742 с.
7. ФС : Философский словарь / [авт.-сост. И. В. Андрущенко, О. А. Вусатюк, С. В. Линецкий, А. В. Шуба]. – К.: А. С. К., 2006. – 1053 с.
8. ФЭС : Философский энциклопедический словарь / [гл. редакция: Л. Ф. Ильичев, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалев, В. Г. Панов]. – М.: Сов. Энциклопедия, 1983. – 840 с.
9. ЭСК : Энциклопедический словарь по культурологии / [под ред. А. А. Радугина]. – М.: Центр, 1997. – 477 с.
10. СЭСРЯ : Стилистический энциклопедический словарь русского языка [под ред. Кожиной М. Н.]. – М.: Флинта, Наука, 2006. – 696 с.
11. ЭСКХХ : Руднев В.П. Энциклопедический словарь культуры XX века / Руднев В.П. – М.: Аграф, 2001. – 608 с.
12. LDCE : Longman Dictionary of Contemporary English / Ed. by Della Summers. – Harlow: La Tipografica Varese, 2006. – 1950 p.
13. OEDO : Oxford English Dictionary Online [Electronic resource]. 3rd edition (2000-2004) / ed. J. Simpson. – Oxford: Oxford University Press. – Access : <http://dictionary.oed.com>

14. ODEG : The Oxford Dictionary of English Grammar / Ed. by Chalker S., Weiner E. – Oxford: Oxford University Press, 1998. – 464 p.
15. ODT : Oxford Dictionary and Thesaurus. 2nd Edition. – Oxford: Oxford University Press, 2007. – 1264 p.
16. OPDT : Oxford Paperback Dictionary & Thesaurus. 3rd Edition. – Oxford: Oxford University Press, 2009. – 1088 p.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ФАКТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ

1. АВ : АртВертеп [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.artvertep.dp.ua/news/1105.html>
2. ГНП : Гармонія // Національний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://harmony.com.ua/text_ua.php?id=465
3. ГР : Главред. Інтерв'ю [Електронний ресурс]. – Режим доступу : glavred.info/archive/2011/01/interview/
4. ДН : День. Архів інтерв'ю [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dt.ua/3000/3100/63144/>
5. ДС : Дивен Світ. Інтерв'ю [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dyvensvit.org/kultura/184-kultura-intervju>
6. ЗМІУ : ЗМІ України. Свобода слова в Україні. Інтерв'ю [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ipc.kiev.ua>
7. ІЛ : Інша література. Архів інтерв'ю [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://inlit.com.ua/intervyu>
8. КК : Кіноколо. Архів інтерв'ю // Національний кінопортал <http://old.kinokolo.ua/up/interview.php/archive/1235>
9. МС : Мистецька сторінка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://storinka-m.kiev.ua/article.php?id=908>
10. ОК : Архив интервью [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.ok-magazine.ru/stars/>

- 11.СЛ : City life. Архів видань [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.citylife.com.ua>
- 12.ТП : Телепростір. Архів інтерв'ю [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://teleprostir.com/interviews>
- 13.УНІАН : Архів інтерв'ю інформаційної агенції УНІАН. Культура [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://culture.unian.net/ukr/detail/187032>
- 14.УФ : Укрфото. Інтерв'ю [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrfoto.net/url.php?site=bogatyr.com.ua>
- 15.УФР : Український формат. Інтерв'ю [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://format.ua/index.php?go=Articles&in>
- 16.ХВ : ХайВей. Інтерв'ю [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://h.ua/story/141147/>
- 17.ХОБІ : Хобі. Архів видань [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.hobi.com.ua>
- 18.АВ : Alba. Interview archive [Electronic resource]. – Access : <http://www.alba.org.uk/scotching/connery.html>
- 19.АФ : Aboutfilm. Interview archive [Electronic resource]. – Access : <http://www.aboutfilm.com/movies/w/worldsfastestindian/hopkins.htm>
- 20.АВСН : Archaeology. Interview archive [Electronic resource]. – Access : <http://www.archaeology.about.com/interviews/>
- 21.АТН : The atheist. Interview archive [Electronic resource]. – Access : <http://richarddawkins.net/>
- 22.ВВС : BBC. Interview archive [Electronic resource]. – Access : <http://www.bbc.co.uk/archive.shtml?interviews>
- 23.ВВС1 : BBC film. Interview archive [Electronic resource]. – Access : <http://www.bbc1.co.uk/archive.shtml?interviews>
- 24.ВВСF : BBC film. Interview archive [Electronic resource]. – Access : <http://www.bbc.co.uk/films/archive.shtml?interviews>
- 25.ВВСF1 : BBC film 1. Interview archive [Electronic resource]. – Access : <http://www.bbc.co.uk/films/archive.shtml?interviews>

- 26.BBCF2 : BBC film 2. Interview archive [Electronic resource]. – Access :
<http://www.bbc.co.uk/films/archive.shtml?interviews>
- 27.BBCR3 : BBC radio 3. Interview archive [Electronic resource]. – Access :
<http://www.bbc.co.uk/radio3/archive.shtml?interviews>
- 28.BBCR4 : BBC radio 4. Interview archive [Electronic resource]. – Access :
<http://www.bbc.co.uk/radio4/archive.shtml?interviews>
- 29.BBCTV : BBC TV. Interview archive [Electronic resource]. – Access :
<http://www.bbc.co.uk/TV/archive.shtml?interviews>
- 30.BL : The British Library. Interview archive [Electronic resource]. – Access :
<http://liblog.libraries.claremont.edu/archives/2008/05/01/interview.html>
- 31.BM : Believermag. Advertising free magazine. Interview archive [Electronic resource]. – Access : www.believermag.com/interview
- 32.BP : Bookpleasures. Interview with David Donachie author of On Making Tide, 2007. – Online: <http://www.bookpleasures.com>
- 33.BS : British Scholar. Interview archive [Electronic resource]. – Access :
<http://www.britishscholar.com/scholarofthemontharchive.html>
- 34.CC : Cinecon. Interview archive [Electronic resource]. – Access :
www.cinecon.com/interviews.shtml
35. EL : Effet larsen. Interviews [Electronic resource]. – Access :
<http://effetlarsen.voila.net/interviews.htm>
- 36.FS : Film Scouts. Interview archive [Electronic resource]. – Access :
<http://www.film Scouts.com/SCRIPTs/interview.cfm?File=ter-zwi>
- 37.GRD : The Guardian. Interview archive [Electronic resource]. – Access :
<http://www.guardian.co.uk/media/2008/dec/01/christiane-amanpour-cnn>
- 38.HCL : Hotclublife. Interview archive [Electronic resource]. – Access :
hotclublife.com/index.php?option...id
- 39.IGNM : IGN Movies. Interview archive [Electronic resource]. – Access :
<http://movies.ign.com/articles/498/498545p1.html>

- 40.IM : Interview Magazine. Interview archive [Electronic resource]. – Access : <http://www.interviewmagazine.com/blogs/music/2009-10-08/thurston-moore-grunge-ecstatic-peace/>
- 41.IND : The Independent. Interview archive [Electronic resource]. – Access : <http://www.independent.co.uk/arts-entertainment/films/features/>
- 42.IV : Ivillage. Interview archive [Electronic resource]. – Access : http://www.ivillage.co.uk/newspol/celeb/cint/articles/0,,528729_685938,00.html
- 43.LC : LiturgicalCredo. Interview archive [Electronic resource]. – Access : <http://www.liturgicalcredo.com/About.html>
- 44.PJ : Pooja. Interview archive [Electronic resource]. – Access : <http://pooja.istablogs.com/>
- 45.PP : Powells Publisher. Author interviews [Electronic resource]. – Access : <http://www.powells.com/authors>
- 46.ST : Soundtrack. James Bond is back..., 2006. – Online: <http://www.soundtrack.net/features/article/?id=212>
47. STF : Stanfords. Interviews [Electronic resource]. – Access : <http://www.stanfords.co.uk/articles/interviews/>
48. TM : The Times. Interview archive [Electronic resource]. – Access : www.new-holms.net/...times_interview/
- 49.TSF : Total Sci Fi. Interview archive [Electronic resource]. – Access : <http://totalscifionline.com/interviews/>
- 50.VL : Viewlondon. Interview archive [Electronic resource]. – Access : <http://www.viewlondon.co.uk/cinemas/michael-caine-interview-feature-1251.html>
- 51.WN : Wired News. Interview with the Web's Creator, 2007. – Online: <http://www.labournet.net/other/0011/benn.html>
- 52.WSH : Whoosh! Searching library. Interview archive [Electronic resource]. – Access : <http://whoosh.ca/>

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1

Вираження АМ в структурно-граматичних типах заголовків інтерв'ю в українській та англійській мовах

Тип заголовку з контекстуальним аксіологічним ядром	
Односкладне просте номінативне речення (єдине ядро)	
<p><i>Українська мова</i></p> <p><i>Назви інтерв'ю з джерела «Інша література»:</i></p> <p>1. Ефект по(той)бічної дії</p> <p><i>Назви інтерв'ю з джерела «City life»:</i></p>	<p><i>Англійська мова</i></p> <p>1. An Interview with Jim Carrey (<i>IGN Movies</i>)</p> <p>2. Judi Dench (<i>Film Scouts</i>)</p> <p>3. An Interview With Chris Ryan (<i>Whoosh!</i>)</p> <p>4. Interview with the Web's Creator (<i>Wired</i>)</p>

2. Просто Ніна	<i>Назви інтерв'ю з джерела «Powells»:</i>
3. Два крила одної мрії	5. Irvine Welsh
4. Затятий мрійник	6. Diane Ackerman
5. Запрограмований на щастя	7. Gil Adamson and David Wroblewski in Conversation
6. Віднайдений рай	8. Kate Atkinson's Rescue Operation
7. Слова і музика!	9. The Book of Paul Auster
8. Променад	<i>Назви інтерв'ю з джерела «The British Library»:</i>
9. Воїн Євгенія Гапчинська	10. Interview with New British Coin Designe
10. Кава-party з Олегом Огородником	11. Geoff Ayres
Кава-party з Миколою Тинкалюком	12. David Ayliff
11. Дзвінкий ляпас суспільному смакові	13. Joe Aveline
12. Правильний персонаж Валера	14. Interview with Michael Allen
13. Робін Гуд з України	15. Alan Bates
14. Агент 001	16. Interview with Timothy West
15. Хрещений батько «Поліського літа»	17. Ian McEwan, Reinventing Himself Still
16. Витязь у червоно-чорній «шкурі»	18. Galen Strason (<i>Believermag</i>)
17. Вуличний кобзар	<i>Назви інтерв'ю з джерела «BBC film2»:</i>
18. Гуцулія	19. Andy Tennant
19. Храм землі	20. Anjelica Huston
20. Інтерв'ю з Віленом Сергійовичем Горським	21. Anna Friel
21. Галичанські амбіції Болехова	22. Anne Hathaway
22. Оманлива тиша архівів	23. Anthony LaPaglia
23. Вишнева гора Барона	24. Audrey Tautou
24. Світло Писанки	25. Avi Arad
25. Два крила одної мрії	26. Interview with British rock legend Joe Cocker (<i>BBC</i>)
26. Віднайдений рай	27. The atheist (<i>richarddawkins</i>)
27. Слова і звуки «Замкової тіні»	<i>Назви інтерв'ю з джерела «Viewlondon»:</i>
28. Секрет Ані Лорак	28. Michael Caine Interview
29. Освіта за кордоном	29. Interview with Sean Connery
30. «Наша Леся»	<i>(Alba)</i>
31. Всесвіт Миколи Мазура	30. Interview with Richard Branson
32. Неформатний королівський розмір	31. A Conversation with James Dyson (<i>Core77</i>)
33. Патріарх бардівської пісні	
34. Приватне скородинство Мар'яни	

<p>Савки</p> <p>35. Мармурова межа батьківщини</p> <p>36. Сонячна палітра в акварелях</p> <p>37. Математика кохання</p> <p>38. Високий лад душі</p> <p>39. Юний барабанщик</p> <p>40. Номер «1» в аристократичному ордені</p> <p>41. Борщ-енд-рол</p> <p>42. Віднесені із «зів`ялими» вухами</p> <p>43. Навчання з фантазією</p> <p>44. Козирна енергетика Янки</p> <p>45. Літописець плюсів життя</p> <p>46. Екстрім «Пікардійської терці»</p> <p>47. Її величність фотографія</p> <p>48. 12 раундів з Віталієм Кличком</p> <p>49. Академік з Прикарпаття</p> <p>50. Персонаж під знаком +</p> <p>51. Два життя Анжеліки Рудницької</p> <p>52. Кутюр'є ялинкових прикрас</p> <p>53. Пісенний триумф Ірини Ярини у Голлівуді</p> <p>54. «Los Dinamos» під соусом CHILI</p> <p>55. МОЛЬФАР</p> <p>56. Міністр слова</p> <p>57. Щаслива сім'я за формулою кохання</p> <p>58. Нештучне кохання</p> <p>59. Реставратор міського простору</p> <p>60. Всесвіт Миколи Мазура</p> <p>61. Морльфар без тіні</p> <p>62. Європейська королева брасу</p> <p>63. Нестримний</p> <p>64. Коштовна перлина</p> <p>65. Родинна професія</p> <p>66. Стяг над Альпами</p>	<p><i>Назви інтерв'ю з джерела «BBC»:</i></p> <p>32. David Attenborough</p> <p>33. Margaret Atwood</p> <p>34. Princess Diana</p> <p>35. Robert Altman</p> <p>36. Martin Amis</p> <p>37. Kingsley Amis</p> <p>38. Wystan Hugh Auden</p> <p>39. The Beatles</p> <p>40. Rare Noel Coward interview</p> <p>41. Clement Attlee</p> <p>42. Cleo</p> <p>43. Steve Lillywhite</p> <p>44. Green custard thrown in face of Peter Mandelson by environmental protester</p> <p>45. Eddie Jordan</p> <p>46. Robert Rigby</p> <p>47. Zac Goldsmith</p> <p>48. Bent Hamer</p> <p><i>Назви інтерв'ю з джерела «BBC1»:</i></p> <p>49. Princess Anne</p> <p>50. Gavin Allen</p> <p>51. Thompson statement on calls row</p> <p>52. George Michael Parkinson First Interview Pt1</p> <p>53. Harold Pinter</p> <p>54. Pele</p> <p>55. Sir Alf Ramsey</p> <p><i>Назви інтерв'ю з джерела «BBC Radio 3»:</i></p> <p>56. Michael Ondaatje</p> <p>57. Tony Cragg</p> <p>58. Mike Leigh</p> <p>59. Michael Frayn</p> <p>60. Maya Angelou</p> <p>61. Les Murray</p>
--	--

67. Рідний край	62. Noam Chomsky
68. Сало та гуляння!	63. Andrew Motion
69. Давній рецепт щастя	64. Alan Parker
70. Гра за сценарієм пастушок	65. Eve Arnold
71. Дорогоцінний скарб душі	66. Antony Gormley
72. Людина-легенда	67. Richard Long
73. Світові бандуристи	68. Paula Rego
74. Бард романтичного фото	69. Nadine Gordimer
75. «Зимові візерунки з вихилясами»	70. Peter Greenaway
76. Дітище	71. Bridget Riley
77. Благословенна	72. Philip Roth
78. Шарм ретрографіки	73. Elizabeth Maconchy
79. Гардероб її величності Історії	74. Anthony Caro
80. Метаморфози	75. Howard Hodgkin
81. Мої спогади...	76. Ansel Adams
82. Кураж	77. John Gielgud
83. Театральні вечори	78. Sir Ralph Richardson
<i>Назви інтерв'ю з джерела «Гармонія»:</i>	79. Elisabeth Lutyen
84. Ідея державності в українському менталітеті	80. Sir Michael Tippett
85. Українська цивілізація	81. James Watson and Francis Crick
86. Стадна цивілізація	82. James Watson and Francis Crick
87. Людина-невидимка	<i>Назви інтерв'ю з джерела «BBC TV»:</i>
88. Львівська кава	83. Cheryl Cole
89. «Зіркове перевтілення»	84. Noel Edmonds
90. Творець чумацької епопеї	85. Alistair Darling
91. «Студіон»	86. Alistair Darling
92. Щаслива родина від батька й до сина	87. Robert Murat
93. Подарунок для справжньої жінки	88. Max Clifford
94. Квіти від Микити	89. David Davis
95. Перше місце	90. Ken Livingstone
96. Відвертість	91. Kevin Spacey
<i>Назви інтерв'ю з національного кінопорталу «Кіноколо»:</i>	92. Kevin Keegan
	93. Gary Glitter
	94. Martin Scorsese
	95. Dennis Hopper

97. Академік Амосов і «безбожний Розум»	96. Patricia Highsmith
98. Orangelove	97. Clint Eastwood
99. «Настроювач» російсько-українського кіна	98. Yehudi Menuhin
100. Відчайдушні заходи	<i>Назви інтерв'ю з джерела «BBC film»:</i>
101. Документальний рахунок Сергія Буковського	99. Hayden Christensen
102. Прокат для стражденних	100. Halle Berry
103. «Ніка» Руслана Хвастова	101. Johnny Depp
104. Технології та плани ВІАТЕЛ	102. Hilary Swank
105. «Голоси» Гуннара Бергдала	103. Jerry Seinfeld
106. «Приятель...» Андрія Куркова	104. Jude Law and Kenneth Branagh
107. ІНТЕРВ'Ю З ОЛЕГОМ ГУЦУЛЯКОМ	105. Josh Hartnett
108. ПЕТРИКІВСЬКИЙ РОЗПИС МАРФИ ТИМЧЕНКО (Мистецька сторінка)	106. David Cronenberg and Vincent Cassel
109. Химера	107. Brad Bird
110. Пристрасть	108. Jonathan King
111. Дитяче коло	109. Jamie Foxx
112. Материнське благословення	110. Brenda Blethyn
113. Гуцулка	111. James McAvoy
114. Світовий масштаб	112. Jamie Bell And Sophia Myles
115. Мудрість «Велесової книги»	113. Daniel Craig
116. Інтерв'ю з непересічною особистістю	114. Justin Long
117. Мої роки...	115. Justin Timberlake
118. Мистецький потяг	116. Benedict Wong
119. Душі палітра вогняна	117. John Boorman, Brendan Gleeson and Kim Cattrall
120. Політ	118. David Ellison
121. Хобі Юлії Тимошенко	119. Jason Biggs
122. Легка вдача	120. Halle Berry and Hugh Jackman
123. Дивний сон	121. David Mitchell and Robert Webb
124. Натхненна осінь та весна душі	122. Dennis Haysbert
	123. Harold Perrineau and Jeremy Renner
	124. Rosamund Pike
	125. Hilary Swank
	126. Simon Pegg and Nick Frost
	127. Gaspard Ulliel and Peter Webber
	128. Jennifer Hudson and Bill Condon

125. Розмова про вічне	129. Edward Zwick, Jennifer Connelly and Djimon Hounsou
126. Коло друзів актриси	130. Christian Slater and Freddy Rodriguez
127. Вагомий аргумент	131. Forest Whitaker
128. На кінчику пера	132. Ben Wishaw
129. Жінка і білий птах	133. Denzel Washington
130. Різнобарв'я	134. David Schwimmer and Simon Pegg
131. «Шапка»	135. Hugh Jackman
132. Кришталевий погляд	136. Jude Law
133. Записка з минулого	137. Frank Coraci
134. Варта	138. Dirty Sanchez
135. Душевний потяг до прекрасного	139. Julie Roberts and Rupert Grint
136. Сон	140. Jamie Foxx
137. Вранішня роса	141. John Lasseter
138. Твоя думка	142. Brandon Routh
139. «Запеклий ворог» короля	143. Bryan Singer
140. Твоя правда	144. Johnny Depp
141. Щасливий погляд	145. Lindsay Lohan and Chris Pine
142. Примха та забаганка	146. Hrithik Roshan
143. Життя на полотні	147. David Morrissey
144. Мамина пісня	148. David Thewlis
145. Королева балету	149. Heath Ledger
146. Паризький подіум	150. Jim Carrey
147. Тонус і пульс	151. Jake Gyllenhaal
148. Щастя бути успішною жінкою	152. David LaChapelle
149. Мамина молитва	153. Jodie Foster
<i>Назви інтерв'ю зі щоденної всеукраїнської газети «День»:</i>	154. Daniel Radcliffe, Emma Watson, Rupert Grint
150. Українські ЗМІ в часи «сильного Президента»	155. Laurence Dunmore
151. «Рентген» з Ларисою Івшиною	156. Henry Alex Rubin
152. Система координат Лариси ІВШИНОЇ	157. Helena Bonham Carter
<i>Назви інтерв'ю з офіційного сайту української греко-католицької церкви «Дивен Світ»:</i>	158. Jason Biggs
	159. Barney Clark
	160. Jamie Foreman
	161. David Cronenberg

154. Колекція жіночих головних уборів Надії Мартиненко	162. Dennis Hopper 163. Drew Barrymore and Jimmy Fallon 164. Jennifer Connelly 165. Ben Stiller 166. Brad McGann 167. Fenton Bailey And Randy Barbato 168. Frank Miller 169. Bronwen Hughes 170. Danny Boyle and Frank Cottrell Boyce 171. Betsy Chasse 172. Hayden Christensen 173. Don Boyd 174. Bill Nighy 175. Debra Messing 176. Harmage Singh Kalirai 177. F Gary Gray 178. Hideo Nakata 179. Francis Lawrence 180. Bill Condon 181. Don Cheadle 182. Laura Linney 183. Liam Neeson 184. Dakota Fanning 185. Duncan Kenworthy 186. Javier Bardem 187. Dustin Hoffman 188. Jamie Foxx 189. Diane Kruger 190. Jon Heder 191. Jim Carrey 192. Daniel Craig 193. David O'Russell 194. Brad Bird 195. Brett Ratner 196. Beeban Kidron
---	--

197. [Billy Bob Thornton](#)
198. Damien O'Donnell
199. [James McAvoy](#)
200. Denzel Washington
201. [Josh Hartnett](#)
202. Billy Crudup
203. [Ben Stiller](#)
204. [Halle Berry](#)
205. Jerry Bruckheimer
206. Joel Coen
207. [Lindsay Lohan and Chris Pine](#)
208. [Daniel Radcliffe, Emma Watson, Rupert Grint](#)
209. [Jake Gyllenhaal](#)
210. Jeffrey Nachmanoff
211. [Daryl Hannah](#)
212. Hector Babenco
213. [Drew Barrymore](#)
214. [Diane Lane](#)
215. Frankie Muniz
216. [Ben Stiller](#)
217. David Caffrey
218. Brittany Murphy
219. [Ben Kingsley](#)
220. [Jennifer Aniston](#)
221. [Jennifer Connelly](#)
222. John Hamburg
223. [David Spade](#)
224. Denys Arcand
225. [Brendan Fraser](#)
226. Bernardo Bertolucci
227. [Diane Keaton](#)
228. Jack Black
229. [Jack Nicholson](#)
230. [David Zucker](#)

231. Ben Affleck
232. [John Woo](#)
233. Bill Murray
234. [Bobby Farrelly](#)
235. [David Gordon Green](#)
236. [Heath Ledger](#)
237. Jennifer Connelly
238. [Douglas McGrath](#)
239. Jamie Bell
240. John Singleton
241. Burr Steers
242. [Bryan Brown](#)
243. John Malkovich
244. [Hugo Weaving](#)
245. [Laurence Fishburne](#)
246. Denzel Washington
247. [Derek Luke'](#)
248. Dougray Scott
249. [Dylan Moran](#)
250. Jerry Bruckheimer
251. [Bill Nighy](#)
252. Alistair and David Mackenzie
253. [Luke Wilson](#)
254. Brian Cox
255. [Bryan Singer](#)
256. Famke Janssen, Rebecca Romijn-Stamos and Kelly Hu
257. [Hugh Jackman](#)
258. James Marsden
259. [Lauren Shuler Donner](#)
260. [Damien O'Donnell](#)
261. Dreamcatcher cast
262. [Ben Miller](#)
263. David Dobkin
264. Bridget Moynahan

	<p><i>Назви інтерв'ю з «Interview Magazine»:</i></p> <p>265. Adam Garcia</p> <p>266. Adrien Brody</p> <p>267. Albert Hughes</p> <p>268. Alex Cox</p> <p>269. Alex Jovy</p> <p>270. Alfred Molina</p> <p>271. Amanda Bynes</p> <p>Amanda Peet</p> <p>272. Amma Asante</p> <p>273. Andie MacDowell</p> <p>274. Andrew Davis</p> <p>275. Anna Chancellor</p> <p>276. Anna Friel</p> <p>277. Anthony Hopkins</p> <p>278. Matthew Fox</p> <p>279. Hayden Christensen</p> <p>280. S Club</p> <p>281. Sam Neill</p> <p>282. Sandra Bullock</p> <p>283. Sean Penn</p> <p>284. Steven Brill</p> <p>285. Steven Spielberg</p> <p>286. Sydney Pollack</p> <p>287. Eddie Murphy</p> <p>288. Michael Caine</p> <p><i>Назви інтерв'ю з джерела «The Archivist»:</i></p> <p>289. John Currin</p> <p>290. Glenn Ligon</p> <p>291. Rachel Feinstein</p> <p>292. Almost Famous</p> <p><i>Назви інтерв'ю з джерела «ivillage»:</i></p> <p>293. A Miller moment</p> <p>294. The J. K. Rowling Interview as presented by Stories from the Web</p>
--	---

	295. Interview with Peter Ackroyd <i>Назви інтерв'ю з джерела «BBC Radio 4»:</i> 296. Doris Lessing 297. Philip Glass
Двоскладні речення (ядро+периферія)	
<p><i>Українська мова</i></p> <p>1. Олеся Теліженко готує нову колекцію (<i>ХайВей</i>) <i>Назви інтерв'ю з джерела УНІАН:</i></p> <p>2. Чи потрібен інститутам курс української культури?</p> <p>3. Сергій Жадан премію Бі-Бі-Сі проп'є</p> <p>4. Володимир Даниленко написав перший роман про українську бюрократію</p> <p>5. Виявляється, матюки в українську мову прийшли не з Росії</p> <p>6. Українські конкуренти Лами на MTV не привітали її з перемогою</p> <p>7. Цінними речами українська митниця доручили займатися фірмі з назвою «Бондіт» <i>Назви інтерв'ю з джерела «City lif»:</i></p> <p>8. Кого Бог поцілував?</p> <p>9. Відпочинок – шоу</p> <p>10. Українська література входить у моду</p> <p>11. Яка коса – така й краса</p> <p>12. «Віртуальний джем» – вибір покоління PEPSI</p> <p>13. «Болонська система – це прагматика дії»</p> <p>14. Я ТАК ТЕБЕ ЛЮБЛЮ</p> <p>15. Скрипка хоч куди козак</p> <p>16. «Українська мова – моє тіло»</p>	<p><i>Англійська мова</i></p> <p>1. Russia Crosses the Atlantic in Two British Books (<i>LiturgicalCredo</i>)</p> <p>2. London Calling (<i>Interview Magazine</i>)</p> <p>3. Alex answers back (<i>Ivillage</i>)</p> <p>4. «Somehow I don't feel it in my gut» (<i>The Guardian</i>)</p> <p>5. Mick Aston reveals the secrets of Time Team (<i>Archaeology</i>)</p> <p>6. Old Martin Amis Is in Your Face Again</p> <p>7. Marty Asher is Now Available in Trade Paper (<i>Powells</i>) <i>Назви інтерв'ю з джерела «BBC»:</i></p> <p>8. Jose Mourinho delighted by «greatest win of his career»</p> <p>9. Reporter Ray Gosling has no regrets over assisted death</p> <p>10. Fern Britton talks to Tony Blair about his religious belief</p> <p>11. Explorer wants to settle a very old score with Eton bullies</p> <p>12. Harry Potter star on his swine flu</p> <p>13. «I didn't want to get off»</p> <p>14. Peer turns fire on BBC presenter</p> <p>15. University quiz team disqualified</p> <p>16. Paxo takes on the Dancing Pig</p> <p>17. Duchess defends undercover visit</p> <p>18. Chris Evans praises «a great boss»</p> <p>19. Adams named new Portsmouth boss</p> <p>20. Clangers, Bagpuss and Ivor creator</p>

<p>17. «Синтетична» Лана – це космічна Руслана</p> <p>18. Зупинена мить належить «пензлю»</p> <p>19. Руслана цілувала й обіймала</p> <p>20. Допоки горить вогонь</p> <p>21. Життя для Багірової – це казка</p> <p><i>Назви інтерв'ю з джерела «Гармонія»:</i></p> <p>22. Триполізм – наша ідея</p> <p><i>Назви інтерв'ю з джерела Національний кінопортал «Кіноколо»:</i></p> <p>23. СТБ фільми вже дублює</p> <p>24. «Молодість» подорослішала</p> <p>25. Том Генкс – вбивця із золотим серцем</p> <p><i>Назви інтерв'ю з джерела «Дивен Світ»:</i></p> <p>26. «Шлях назад» – західний фільм про радянський ГУЛАГ</p> <p>27. Душа наповниться добром</p> <p>28. Успішний захист відбувся</p> <p><i>Щоденна всеукраїнська газета «День»</i></p> <p>29. Чи існує загроза свободі слова в Україні?</p> <p>30. Росія, Україна, Білорусь – слов'янський чи газовий трикутник</p> <p>31. Журналісти – не курчата, вони не вилуплюються з яєць</p> <p>32. Уся проблема української кризи – це проблема освіти</p>	<p>reveals all</p> <p>21. Bagpuss creator, dies aged 83</p> <p>22. His name is Michael Caine</p> <p><i>Назви інтерв'ю з джерела «BBC1»:</i></p> <p>23. «I survived deadly bear attack by playing dead»</p> <p>24. I get my rox off with Roxanne</p> <p>25. Eminem talks to Jonathan Ross</p> <p>26. «I won't bash bankers for cheap headlines»</p> <p>27. Alex answers back (<i>IVillage</i>)</p>
Складні речення (ядро+периферія)	
<p><i>Українська мова</i></p> <p><i>Назви інтерв'ю з джерела «Телепрості»:</i></p> <p>1. Володимир Ткаченко: "Не вистачило везіння, щоб перемогти у «Х-факторі»</p>	<p><i>Англійська мова</i></p> <p><i>Назви інтерв'ю з джерела «Total Sci Fi»:</i></p> <p>1. Alex Pettyfer: «I have to watch Tormented through my fingers...»</p> <p>2. Ian McKellen: «The Village is a</p>

<p>2. Олексій Кузнєцов: «2 млн від «Х-Фактора» витрачу на батька і храм»</p> <p>3. «Оголена красуня» Юля Олійник: «Полюбила себе і не хочу більше втрачати»</p> <p>4. Потап: «Ваня Ургант і Саша Цекало дуже добре відгукувалися про ГПУ»</p> <p>5. Оксана Марченко: «Я б усім учасникам проекту «Х-фактор» придумала якісь призи»</p> <p>6. Йолка: «Журі «Х-фактора» підбиралося дуже ретельно»</p> <p>7. Руслан Сенічкін: «Найголовніший енергетик – хороший сон»</p> <p>8. Ігор Кондратюк: «Я наразі не знаю, як правильно коментувати виступи Сашка Кривошопка»</p> <p>9. Володимир Бородянський: «Якщо тобі страшно, і ти робиш – це правильно»</p> <p>10. Олександр Кривошопко: «На «Х-факторі» я не зміг знайти спільну мову з Йолкою»</p> <p>11. Кятя Царик: «Ближче до фіналу «Народної зірки» ....»</p> <p>12. Ігор Кондратюк: «На мене заведена кримінальна справа за «Караоке на Майдані»</p> <p>13. Микола Васильков: "Гості "Третього тайму" – наш найголовніший клопіт"</p> <p>14. Лілія Ребрик: «Ненавиджу печать хвороби на обличчі»</p>	<p>wonderful place to be...»</p> <p>3. Hugh Warren: «We have gone much darker...»</p> <p>4. «Kids will hide behind their cushions watching it!» the Demons actress tells us.</p> <p>5. Gina Holden: «Dale gets her hands dirty...»</p> <p>6. Amber Benson: «Perhaps we're all destined to end up in movies about the adult film industry...»</p> <p>7. Bruce Campbell: «It's a warped version of me!»</p> <p>8. Paterson Joseph: «We are on the edge of chaos...»</p> <p>9. Nikki Amuka-Bird: «I tried to get out state secrets!»</p> <p>10. Robert Picardo: «I'm a professional pain in the ass...»</p> <p>11. Uwe Boll: «The most hated director of all time»</p> <p><i>Назви інтерв'ю з джерела «BBC»:</i></p> <p>12. Brother claims police refused offer in Moat stand-off</p> <p>13. I killed lover, says television presenter</p> <p>14. Katie Price «sold out» with her tell-all interview, says Peter Andre</p> <p>15. Neil Marshall: «Doomsday is a crazy film...in a good way!»</p> <p>16. Joe Ahearne: «I'm kind of on the demons' side...»</p> <p>17. Park Chan-wook: «Nothing has shocked me yet»</p> <p><i>Назви інтерв'ю з джерела «BBC»:</i></p> <p>18. Richard Wilson: «Merlin is much bolder than Doctor Who...»</p>
--	--

<p>15. Олексій Гончаренко: «Не треба перетворюватися на машину для заробляння грошей»</p> <p>16. Олександр Гливинський: «У футболі треба коментувати перш за все гру»</p> <p>17. Костянтин Грубич: «З форматом своєї програми пробитись на центральний канал практично нереально!»</p> <p>18. Василіса Фролова: «Кріштіану Роналду потвора із плоским і низьким чолом»</p> <p>19. Дмитро Шепелєв: «Я дуже радий тому, як зараз складається моє життя»</p> <p>20. Валерія Ушакова: «На «БУМі» ми працювали по 13 годин під пекучим сонцем без вихідних!»</p> <p>21. Максим Неліпа: «Українському телебаченню не вистачає прозорості!»</p> <p>22. Сергій Лоб: «Перемога у «Народній зірці» мені сильно допоможе у моєму прагненні стати артистом»</p> <p>23. Євгеній Кисельов: «Найтяжчий ефір виявився з Віктором Андрійовичем Ющенком»</p> <p>24. Дмитро Шепелєв: «Одного разу я спустив 50 доларів у казино!»</p> <p>25. Мустафа Наєм: «Розумнішати будемо без страху»</p> <p>26. Максим Паперник: «У шість років я заспівав: "Боже, царя храни..."»</p> <p>27. Хореограф «Суперзірки» Олександр Лещенко: «Залишаємо амбіції позаду!»</p> <p>28. Дмитро Лазуткін: «Нагадую</p>	<p>19. Interview: Sy Willmer endeavors to involve humor and expression in all his designs (<i>Pooja</i>)</p>
---	--

всім, що НТКУ ніколи і ні в чому не винна»

29. Максим Паперник: «Заради Народної зірки Брильська схудла на 10 кг!»

30. Лариса Цодикова: «Моєю долею стала робота в спортивній редакції»

31. Максим Паперник: «Народна зірка змінює формат і систему голосування»

32. Сергій Саржевський: «Франциско – фахівець, а я зовсім нічого не тямлю в танці»

33. Олена Фроляк: «Глядачеві подобається дивитися про те, хто кого з'їв»

34. Володимир Горянський: «Щастя артиста – виконати роль, після якої впізнають»

35. Олег Панюта: «Я така ж сушена вобла у житті, як і на екрані»

36. Сергій Дерепя: Бувало, що сюжет могли догори ногами приклеїти

37. Юрій Сугак: «Телеканал «Донбас» не ретранслюватиме програм ТРК «Україна»

38. Дзікі: «Хотів би, щоб наступного року наш канал став частиною виробництва двох фільмів молодих людей»

39. Юрій Сидоренко: «У НІСі щодня виходиш на роботу, як на війну»

40. Єгор Бенкендорф: «Ми будемо, потроху, повертати собі розважальну складову»

41. Ольга Сумська: «Як бачите,

змінюється керівництво – і змінюється все»

42. Віктор Нестеренко: «Умови роботи коментатора були досить складними»

43. Олексій Мустафін: «Сюжет про пісню для Януковича виглядав тенденційно»

44. Сергій Савелій: «Перший матч чемпіонату незалежної України з футболу коментував я!»

45. Володимир Завадюк: «Другий сезон «Україна має талант» буде стовідсотково цікавішим!»

46. Павло Костіцин: «Одна з учасниць п'ятого сезону «Битви екстрасенсів» зурочила всю знімальну групу»

47. Савік Шустер: «Складається враження, що я провокую конфлікт»

48. Олександр Денисов: «Створення ще одного футбольного каналу – це відповідь на запит ринку»

49. Сергій Швець: «Ніхто не порівнював глядача з барбосом»

50. Сергій Притула: У перші два місяці роботи на «Підйомі» я був готовий звільнитися

51. Наталія Соколенко: Мрія зробити сюжет класно іноді мучить мене цілу ніч

52. Ганна Безлюдна: З «Інтером» ми розлучилися згодою сторін

53. Олексій Мустафін: Бажано, щоб політикою не захоплювалися інвестори,

навіть як хобі

54. Ганна Безлюдна: На «Інтері» не було провальних проектів – і не буде

55. **Олександр Ткаченко: На "1+1" буде найяскравіша лінійка серіалів у праймі будня**

56. **Наталя Соколенко: «Я думаю, що ніхто навіть не пропонуватиме нашим журналістам гроші»**

57. **Анна Безлюдна: «Телеканал Інтер в абсолютно надійних руках, Тимошенко може не хвилюватися»**

58. **Олександр Богуцький: «Політкомпанія буде агресивною і телебачення відіграє в ній ключову роль»**

59. **Орест Білокурський: «Велика п'ятірка» остаточно сформувалася»**

60. **Влад Ряшин: «Моя перша телекомпанія складалася з трьох чоловік»**

61. **Олександр Денисов: «Ми вкладаємо в український футбол понад мільйон доларів»**

62. **Дмитро Котеленець: «Навколо знаменитостей існують люди, що проникають їм в мозок, як ракова пухлина»**

63. **Марина Квасова: «Український глядач розпущений високою якістю»**

64. **Віталій Лілін: «Зараз ми вироблятимемо 12 фільмів на місяць»**

65. **Олена Вікторова: «У новому сезоні ми розповімо нашим глядачам про містичні пророцтва Булгакова...»**

66. **Костянтин Стогній:** «Якщо ви хотіли знайти вечірню казку – це точно не тут»

67. **Орест Білоскурський:** «Чув такий міф, що нібито ми спіймало багато тих, хто дивиться тільки «Інтер»

68. **Олександр Роднянський:** «Я розчарований не українським ринком, а телебаченням загалом»

(Інша Література)

69. **Андрій КУРКОВ:** «Мене сприймають як «акціонера» української літератури...»

70. **Юрій СИЧУК:** «На тлі світової літератури українська сучасна проза виглядає сірою і нецікавою...»

71. **Василь КОЖЕЛЯНКО:** «Живу в селі, читаю Місіму, пишу хокку та романи. А міг би бути бойовиком ОУН»

72. **Юрко ПОЗАЯК:** «Я задоволений своїм місцем в українському літпроцесі»

73. **Сергій ПАНТЮК:** «Гімнюків відчуваю дуже гостро і розколюю швидко...»

74. **Сашко ЛІРНИК:** «Москалям ніколи не зрозуміти нашої тонкої іронії і підтрунювання над всіма і собою...»

75. **Степан ПРОЦЮК:** «Нарешті наша література лікується від комплексів»

76. **Сергій ЖАДАН:** «Фактично, література існує без критики, мабуть, такого більше ніде немає»

77. **Андрій КОКОТЮХА:** «Знаю одне: конкурентів у мене немає»

78. **Борис ГУМЕНЮК:** «Література –

це важка чоловіча робота»

79. Михайло СИДОРЖЕВСЬКИЙ:

«Літературна попса процвітає у хворому суспільстві, де заправляють моральні банкрути і нікчеми»

80. Анатолій ДНІСТРОВИЙ: «Єдине

дуже важливе моє місце в літературі – за моїм письмовим столом»

81. Володимир СЕРДЮК: «Для мене

весь світ – одне велике село»

82. Світлана Поваляєва: «Хороший

політик – це мертвий політик».

83. Ігор ПАВЛЮК: «Поезія – це

характерництво... Проза – це характери»

84. Ростислав МЕЛЬНИКІВ: «Мене

називають «сірим кардиналом» літературного процесу...»

85. Анна БАГРЯНА: «Працюю,

у супереч забобонам...»

86. Роман СКИБА: «Сучасній

українській літературі нічого не бракує, моя в ній присутність це підтверджує».

87. Сергій Пантюк: «Не нам судити,

хто знаковий у літературі, а хто ні. Це скажуть наші онуки чи правнуки»

88. Юрко ПОЗАЯК: «Я задоволений

своїм місцем в українському літпроцесі»

89. Юрій СИЧУК: «На тлі світової

літератури українська сучасна проза виглядає сірою і нецікавою...»

90. [Олег КОРОТАШ: «У порівнянні з](#)

[Василем Герасим'юком я – худа гуцульська корова...»](#)

91. [Сергій Руденко: «Мрію написати](#)

[роман. Любовний\)»](#)

92. Олесь ІЛЬЧЕНКО: «В Парижі на бульварі Сен-Жермен є великий магазин «Польська книга». Чому ж немає «Української книги?»
93. Володимир СЕРДЮК: «Наш народ не підтримує своїх письменників. Вони або зникнуть, або писатимуть для інших народів»
94. Євген БАРАН: «Література – єдине, чим ми відрізняємося від звірів...»
95. Борис ГУМЕНЮК: «Почуваюся дитваком, у якого ще все попереду...»
96. Степан ПРОЦЮК: «Багато письменників прийшли до літератури через невротичну незгоду зі світом...»
97. Різдвяні традиції: Курков без куті, «дикє» свято Шкляра і хустка братів Капранових
98. Микола РАЧУК: «Змагаються в запеклому поєдинку півні. Поетам досить для змагання олівця та шматочка паперу». Закінчення
99. Остап Сливинський: «Український письменник не потрібен своїй державі»
100. Микола КОХАНІВСЬКИЙ: «Батьківщину люблять не за гроші»
101. Анатолій СУХИЙ: «Ми настільки давно граємо, що врешті-решт задовбали всіх і нас почали запрошувати на концерти і фестивалі...»
102. Петро ХОМ'ЯКОВ: «Кремлівському режимові моя діяльність стоїть поперек горла»
103. Михайло СИДОРЖЕВСЬКИЙ: «Кастрати ніколи не любили тих, хто

може»

104. Анна БАГРЯНА: «Залишаюся собою, або Якби Яворівський їздив на метро»

105. Олена СТЕПАНЕНКО: «Мій тато не читає моїх віршів...»

106. Сергій ПАНТЮК: «В майбутнє України вірю широко – якби не вірив, давно б жив у «ситій» Європі або «зажраній» Америці»

107. Богдан БОЙЧУК: «Не бачу нікого в Шевченківському комітеті, хто б знав і розумів світову літературу»

108. Ірен РОЗДОБУДЬКО: «Я не шукаю місця в українському літпроцесі»

109. Поезія – ключі, якими замикаєш печаль і відмикаєш радість

110. Сергій ГРАБАР: «Якось моя книжка врятувала людське життя!»

111. Василь МАХНО: «Нью-Йорк – світ, але все ж не Всесвіт»

112. Дмитро ЛАЗУТКІН: «Я не поет-слемер... Я – поет, слемер»

113. Ростислав СЕМКІВ: «Кращі твори сучасної української літератури ще не написані»

114. Брати КАПРАНОВИ: «Ми творимо літпроцес таким, аби нащадки не думали, що в Україні жили тільки прищаві постмодерністи»

115. Юрій БЕДРИК. «Я був би прихильником консерватизму, якби в нас було що консервувати»

(City life)

116. **Микола Вересень: «Я себе називаю «містер Yes»»**

117. **Сергій Притула:** «*Страшно хочу зробити гумористичне шоу, пов'язане з політикою*»

118. Павло Зібров: «Спочатку жінки, а потім – все інше»

119. Олекса Негребецький: «Пірати Карибського...» – не найкраща моя робота»

Назви інтерв'ю з джерела «Главред»:

120. Микола Рябчук: «Я – український космополіт»

121. Максим Стріха: «Треба розбурхати саме наукове середовище»

122. Сильні жінки були б не потрібні, аби справи управління знаходилися в руках талановитих чоловіків...

123. Європеєць, якому не цікава Європа

124. Сашко Положинський: «Жити собі в кайф»

Назви інтерв'ю з джерела «Гармонія»:

125. Олександр Поліщук: «Український етнос потерпає від того, що не знає своїх першоджерел»

126. Народний майстер Людмила Смолякова: «Я мрію, щоб у кожному кіоску замість журналів про Барбі були журнали про мою трипільську ляльку...»

127. Олександр Поліщук: «Український етнос потерпає від того, що не знає своїх першоджерел»

128. **Інтерв'ю з Олександром Поліщуком, який присвятив збиранню та збереженню трипільських раритетів тридцять років свого життя. І за цей час вибудував свою концепцію**

колекціонування.

129. Співак Володимир Гришко: «Я людина європейської ментальності»

Назви інтерв'ю з джерела «Укрфото»:

130. Лілія ПУСТОВІТ: «Уже стерлися відмінності між «нами» й «ними»

Назви інтерв'ю з національного кінопорталу «Кіноколо»:

131. ЖІНКА, ЯКА СТВОРЮЄ КІНОЛІТОПИС

132. Петро Борисів: «Мріючи про Голлівуд...»

133. Валентина Руденко: «Порівняно із радянськими піарниками нинішні політтехнологи просто «нервово курять за дверима»...

134. [Пітер Богдановіч: «Насправді, я ніколи не був кінокритиком»](#)

135. [Александр Сокуров: «Тарковський продовжив розпочате Довженком»](#)

136. [Славомір Фабіцький: «Камера мусить оповідати...»](#)

137. [Степан Коваль: «Я хочу використати всі можливості пластиліну!»](#)

138. [Ольга Неверко: «Наша виробнича база завантажена на всі сто відсотків...»](#)

139. [Ольга Неверко: «На сьогодні в нас є реально лише один позов до студії, який стосується майнових претензій Одеського відділення Спілки кінематографістів...»](#)

140. [Ціна питання «Я русский бы выучил только за то...»](#)

141. [Ганна Чміль: «Наш інформаційний простір формує з людей звичайних ідіотів»](#)

142. [Микола Седнев: «Я намагався показати конфлікт культур...»](#)

143. [Пітер Гріневей: «Усі ми – водночас і в'язні, й тюремники». Знаменитий англійський режисер хоче змінити кінематограф](#)

144. [Перед українською прем'єрою «Мамая» \(Розмова з режисером Олесем Саніним\)](#)

145. [Ольга Захарова: «Робити дизайн на телебаченні – майже те саме, що вирощувати квіти»](#)

146. [Роман Балаян: «Щоб відродити українське кіно, треба 2-3 роки ніби згаяти марно»](#)

147. [Александр Сокуров: «Я перебуваю у ворожому середовищі»](#)

148. [Марта Коломиєць: «Наш фільм – про формування лідера»](#)

149. [Юрій Ілленко: «Це моя персональна конфігурація...»](#)

150. **Вадим Войтик: «Ти не знаєш, із ким зв'язався. Звільняйся, або тебе в асфальт закатають»...**

Назви інтерв'ю з джерела УНІАН:

151. **ВОЛОДИМИР ГРИШКО: «Я ПОВЕРНУВСЯ, ЩОБ ДОПОМОГТИ УКРАЇНІ»**

152. Хто купить Респіна, якого виставляють на торги?

153. Скрипка плакав, коли слухав свою «Весну» у виконанні Млади

Назви інтерв'ю з джерела «Дивен Світ»:

154. [Мої читачі – люди, які дружать із книжкою та інтелектом](#)

*Назви інтерв'ю зі щоденної
всеукраїнської газети «День»:*

155. ЛАРИСА ІВШИНА: «ЯК І БАГАТО
ДІВЧАТОК, У ЮНОСТІ Я ВЕЛА
ЩОДЕННИК, І ТАМ ОДНОГО ДНЯ
НАПИСАЛА: «У НАШІЙ КРАЇНІ
ЛЮБИТИ НЕМА КОГО!»

156. Лариса Івшина: «Свободи слова
стало більше, а журналістики менше»

157. Свобода потрібна, щоб говорити
банальні речі

*Назви інтерв'ю з Інформаційного
журналу «City life»:*

158. Той, хто не хоче бути Богом

159. Микола Ільницький: «У кожного
часу свої герої»

160. Жінка, що мріє про сонце

161. Наталія Сумська: «Моє життя – гра»

162. Андрій Бондар: «Я хотів би писати
епічну поезію і ліричну прозу»

163. Марія Зубрицька: «Туристом у
культурі бути не можна»

164. Ірина Мазур: «Постановка – це
мільйонів варіантів»

165. Ігор Калинець: «Треба вміти вчасно
замовкнути»

166. Володимир Гришко: «Мільйон у
душі»

167. Ірина Мерлені: «Я на килимі
жорстка»

168. Тимофій Гаврилів: «Подорожі
фантазією важливіші для творчості, ніж
подорожі географічним простором»

169. Марія Корпанюк: «Життя для мене –
це гра»

170. Василь Габор: «Жінки потребують любові»
171. Яке райське життя, коли маєш таку дружбу!
172. Таїсія Литвиненко: «Кожна жінка сама робить собі чоловіка»
173. Михайло Дейнега: «У Ватикані мій ангел увійшов до десяти кращих»
174. Юрко Кох: «Хуліганство у мистецтві – не гріх»
175. Світлана Поваляєва: «Не залишу свій слід на мембранах всесвіту»
176. Ірена Карпа: «Продюсер мені гомілку покоцав, а я йому щелепу вибила»
177. Іван Вакарчук: «Університет – це вільнодумство»
178. Каша Сальцова: «З будь-якою зовнішністю можна почуватися на мільйон доларів»
179. Наталія Валевська: «З майбутнім чоловіком знайомилася тричі!»
180. Олег Бойко: «НЕ ХОЧУ БУТИ КВАРТИРАНТОМ»
181. Сергій Романюк: «Людина прийшла у цей світ задля того, щоб здивувати когось і себе»
182. Віталій Козловський: «На свій день народження у подарунок я замовив кухонний набір...»
183. Роман Іваничук: «Література повинна звучати, як великодній дзвін, а не тхнути вбиральнею»
184. Оксана Караванська: «Не здаюся... Парижу»
185. Людмила Добровольська: «Мої емоції»

<p>— за кадром...»</p> <p>186. Павло Гудімов: «СУМУЮ ЗА ЛЬВІВСЬКИМ ТЕМПОМ ЖИТТЯ»</p> <p>187. ARS LONGA, VITA BREVIS</p> <p>188. Євген Безніско: «Люблю людей, котрі дивують»</p> <p>189. Анатолій Дяченко: «Я пережив два безумних кохання»</p> <p>190. Ніна Загребельна: «Я п'ять тисяч разів... мама»</p>	
<p>Еліптичні структури (ядро+периферія)</p>	
<p><i>Українська мова</i></p> <p><i>Назви інтерв'ю з джерела «Телепростір»:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Юрій Нікітін: Прагнутимемо до кінця року досягти частки 1,2-1,3% Валентин Коваль: криза закінчилася, «пора вибиратися» Дубовий: ефірні канали будуть вимушені конкурувати з нішевим Вячеслав Муругов: СТС повинен утримувати свої позиції, а Домашній і ДТВ – показувати зростання <p><i>Назви інтерв'ю з джерела «Hotclublife»:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Інтерв'ю / Кузьма Скрябін: Без книжок мозок зсихається Я, Богдан <p><i>Назви інтерв'ю з джерела «City life»:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Прийшов. Побачив. Переміг Любка Дереш: Пишу так, як мені цікаво Дарія Зав'ялова: Костюм – «це код образу» Олександр Вільчинський: «Моя 	<p><i>Англійська мова</i></p> <p><i>Назви інтерв'ю з джерела «Total Sci Fi»:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Dr Dale Seslick: The Ancient Art of Zombology Eoin Colfer: Fowl Play . Warwick Davis: Short Story Geoffrey Bayldon: Pop goes the Weazle. Lawrence Gough: Dead End Street Mark Millar: Just for Kicks Julie Graham: Family Business Alan Ruscoe: The Man Behind the Mask Jon Harris: Going Underground Jaime Ray Newman: Season of the Witch Robert V.S. Redick: Fantastic Voyage Rupert Young: Knight Moves Dave Filoni: The Clone Ranger Adrian Pasdar: High Flier! BBC BREAKFAST WITH FROST INTERVIEW: REBEKAH WADE EDITOR NEWS OF THE WORLD (BBC1) David Blue: All Across the Universe Malcom McDowell: Heroes and Villains

<p>«Віагра» з Варшави»</p> <p>11. Наталка Карпа: співачка, телеведуча й невинуватна оптимістка</p> <p>12. Фагот. ТНМК</p> <p>13. Ані Лорак: Жіноче Я</p> <p><i>Назви інтерв'ю з джерела УНІАН:</i></p> <p>14. Олег Скрипка: Україномовність – як трава, що проростає крізь асфальт</p> <p>15. Ірен Роздобудько: Навіть заміжні жінки мають належати тільки собі</p> <p>16. Анатолій Крим: Поки в системі мінкульту існує департамент кіно, – кіна не буде</p> <p>17. Юрій Завгородній: Латвія вже давно представлена в Європі, а ми й досі не визначилися, хто ми – азіяти чи європейці</p> <p>18. Кончаловський: Гроші без культури набагато небезпечніше, ніж культура без грошей</p> <p>19. Володимир Даниленко: Зазвичай літературні вундеркінди закінчують життя як пересічні особистості</p> <p>20. Письменниця Лора Воргіна: Я заради меркантильних інтересів не зраджую своє «я»</p> <p>21. Наталка Могилевська: У мене з Ямою «безстатеве» кохання</p> <p>22. Перекладач Негребецький: І де ж в Україні російськомовній душещці вдовольнити культурні запити?</p> <p>23. Іван Марчук: Жінку не шукають – вона має сама явитися, а мені не явилася</p> <p>24. Дмитро Стус: Хочу забезпечити своїм дітям належні умови існування, чого</p>	<p>18. Andi Ewington: 45 Superheroes. 45 Interviews. 45 Artists...</p> <p>19. Julien Maury: Inside Man</p> <p>20. Honor Blackman: Cathy Comes Home</p> <p>21. Stan Bush: Still Got the Touc</p> <p>22. JJ Abrams: Out on the Fringe</p> <p>23. Colin Morgan: The Sorcerer's Apprentice</p> <p>24. Kyle Rankin: A Bug's Life</p> <p>25. Josef Rusnak: Alive and Kicking</p> <p>26. Neill Blomkamp: Slumdog Aliens</p> <p>27. Zachary Levi: Spy Games</p> <p>28. Rob Zombie: Trick or Treat?</p> <p>29. Christina Cox: Gravity-Defying Acts</p> <p>30. Carrie Preston: «She represents a voice of reason...»</p> <p>31. Ruggero Deodato: The Cannibal King</p> <p>32. Stephen Sommers: Armed and Dangerous</p> <p>33. Lars von Trier: Satanic Scandals</p> <p>34. Bill Brown: The Terrifying Sound of Wolfenstein</p> <p>35. Duncan Jones: To the Moon and Back Gerry Anderson: Rocket Man</p> <p>36. Jim Butcher: The Wiz Kid</p> <p>37. Richard Stanley: Rise of the Machines</p> <p>38. Rob Tapert: Hell Bound</p> <p>39. Will Ferrell: Jurassic Larks</p> <p>40. Sonita Henry: Doctor in Space</p> <p>41. Zachary Quinto: Spock Rocking Feats</p> <p>42. George Takei: Captain Sulu to the Rescue!</p> <p>43. James Wong: Ball Games</p> <p>44. Adrian Hodges: Death and dinosaurs</p> <p>45. Dwayne Johnson: Rock Steady</p>
---	---

ніколи не забезпечував мені мій батько	46. Chris Barrie: Rimmer's Return
25. Міністр культури: Я подивувався своїй інтелігентності, коли спілкувався з Добкіним	47. Rob Letterman and Conrad Vernon: It Came From Outer Space
26. Тамара Щербатюк: На наших екранах є люди, яким протипоказано бути на телеканалі	48. David Latt & The Asylum Studio: Master of the Mockbuster
27. Олексій Герман-молодший: Мені ніхто не казав: виріж грузина	49. Alex Proyas: Knowing Me Knowing You
28. Владислав Єрко: Я б ніколи в житті не погодився ілюструвати «Майстра та Маргариту»	50. Toby Wilkins: A Many Splintered Thing
29. Художник Чічкан: Ми з Пінчуком готуємо виставку на Марсі	51. Zack Snyder: The Watchman
30. Іван Малкович: Мені не все одно що продавати – труси чи книжки	52. Justin Somper: Yo, Ho, Ho and a Bottle of Blood
31. Володимир Абазопуло: Українське кіно сьогодні нікому не потрібне	53. David S. Goyer: Natural Unborn Killer
32. Переможниця Юрмали Джамала: Я закохана, але не в чоловіка	54. Gerald McMorrow: A Tale of Two Cities
33. Олег Скрипка: Треба розуміти різницю між роботами Приймаченко і картиною «З кошечками»	55. Bret Harrison: The Repo Man
34. Співачка Марієтта: У моєму віці роздягатися ще рано, та й взагалі примітивно це робити	56. Frank Henenlotter: Born to be Bad
35. Тимур Литовченко: Існує фантастика українська і фантастика в Україні	57. Paul McGuigan: Push it to the Limit
36. Сашко Положинський: Сподіваюся, Українська революція триватиме	58. Marcus Nispel: Friday's Father
37. Андрій Кокотюха: Порнографія – це Табачник, а не фільми з сексом	59. Jeremy Bulloch: Intergalactic Icon
38. Сергій Жадан: Письменники	60. Eliza Dushku: Echo in the House
	61. Rhona Mitra: True Lycans
	62. Amy Acker: What's Up, Doc?
	63. Holliday Grainger: Ruby in the Big Smoke
	64. Somewhere That's Greene
	65. Christian Cooke: The Demon Slayer
	66. Frank Miller: Spirit in the Sky
	67. Zoe Tapper: Doctor in the house
	68. Robert Pattinson: All Vamped Up
	69. Iain Softley: Stranger than fiction
	70. Joss Whedon: Welcome to the Dollhouse
	71. Michael Hogan: Saul Man
	72. Phillip Rhys and Chahak Patel: Unlikely Friends
	73. Julie Graham and Shaun Dingwall: Born Survivors

<p>змушені коментувати весь маразм, який чинять політики</p> <p>39. Лесь Подерв'янський: Перед донецькими я не збираюся танцювати гопака</p> <p>40. Олександр Ірванець: Чому у Львові водять «козла Табачника», а в Донецьку не водять?</p> <p>41. Андрухович: Мені сниться один сон, що я в засідці на Януковича</p> <p>42. О.Забужко: І скільки б не стояло за тобою Медведєвих, не можна плювати на могили замордованих у 1933-му</p> <p>43. Олег Скрипка застерігає: українці втрачають свою мову та самоідентифікацію</p> <p>44. Джамала: Чоловік, який не є моїм фанатом, – не мій чоловік</p> <p>45. Олександр Філатов: За слово «каскадер» мене двічі виганяли з інституту</p> <p>46. О.Ройтбурд: Якщо пам'ятник Сталіну поставлять у Києві чи в Одесі, я його розіб'ю</p> <p>47. Інтерв'ю Станіслава Ніколаєнка: щасливий учитель – щасливий учень – щасливий народ</p> <p>48. Гліб Самойлов: Я співаю про все прекрасно жорстоке</p> <p>49. Валерій Харчишин: В Україні ми співатимемо українською</p> <p>50. Олег Кохан: У фільмі, що поїде до Канн, знімалися прості мешканці Чернігівської області</p>	<p>74. John Erick Dowdle: Quarantined!</p> <p>75. Resistance: TV for the naturally gifted</p> <p>76. Martin Shaw: The Exorcist</p> <p>77. Gunnar Hansen: Behind the Mask</p> <p>78. Roberto Orci: A Lot of Fringe, a Little Trek</p> <p>79. David Hackl: The Trap Man</p> <p>80. Ryuhei Kitamura: All Aboard the Midnight Meat Train</p> <p>81. Anjili Mohindra: The Rani Chandra Adventures</p> <p>82. Deanna Russo: Riding high</p> <p>83. Tarsem Singh: A Fall Worth Taking</p> <p>84. Victor Salva: Creeper King</p> <p>85. Gil Kenan: Dark City</p> <p>86. Iain M Banks: Banking some Culture</p> <p>87. Stephen Moyer: There will be Blood</p> <p>88. Jason Statham: Crash course</p> <p>89. Roger Corman: King of the B's</p> <p>90. Joshua Jackson: Beyond the Fringe</p> <p>91. Ron Perlman: Red Heat</p> <p>92. Joby Harold: Wake Up Call</p> <p>93. Christopher Nolan: Darkness Falls</p> <p>94. Christian Bale: Dark Matter</p> <p>95. Kirk DeMicco: Monkey Business</p> <p>96. Brendan Fraser: Mummy Mia!</p> <p>97. Thomas Jane: Tentacles & terror in The Mist</p> <p>98. Frank Darabont: Play Misty for me</p> <p>99. Gillian Anderson: Reopening the X-Files</p> <p>100. Justin Hartley: Hitting the target</p> <p>101. Jonathan Tucker: Road to Ruins</p> <p>102. Andrew Adamson: The darker side of Narnia</p>
---	---

51. Брати Капранови: Януковичу й Азарову радимо почитати казку про Котигорошка, Табачнику – про язикату Хвеську	103. M. Night Shyamalan: It happened here
52. Ірена Карпа: Якщо б батьки забрали своїх дітей зі школи, то вже за тиждень для дупи Табачника шукали інше крісло	104. Louis Leterrier: All the rage
53. Василь Лазарович: Поїду на Євробачення – рятувати Європу від кризи з чоловіками	105. Breck Eisner: The Fear factor
54. Віктор Морозов: Завдяки українському Гаррі Поттеру в дітей відбуваються ментальні зміни	106. Nelson McCormick: The last dance
55. Язичество, Православіє, РУНВіра: основа і доля Української Національної Ідеї	107. Frank Marshall: Keeping up with the Joneses
<i>Назви інтерв'ю з джерела «Укрфотом»:</i>	108. The Tony Wheeler Interview – Lonely Planet Founder (<i>Stanfords</i>)
56. Василь Вірастюк: Своїх кумирів я вже переміг	109. Jon Favreau: The Iron king
57. Забуду думати ... і знову до роботи	110. Robert Downey Jr.: The Iron Age
<i>Назви інтерв'ю з джерела «Artvertep»:</i>	111. Gwyneth Paltrow: Potts of Fun
58. Він зробив Пако королем (Інтерв'ю з письменником Сергієм Батуриним)	112. David Moreau & Xavier Palud: More Than Meets The Eye
<i>Назви інтерв'ю з джерела «Український формат»:</i>	113. Jaume Balaguero & Paco Plaza: Reality Recorded
59. Сергій Архипчук. Український режисер.	114. Juan Antonio Bayona: Orphantastic!
<i>Назви інтерв'ю з національного кінопорталу «Кіноколо»:</i>	115. Mark Waters: Along Came a Spiderwick
60. Богдан Ступка. Актор і президент	116. Rigoberto Castaneda: Road Rage
61. Наталя Могилевська: В Україні немає сильного лідера, як при Кучмі	117. Roland Emmerich: A Mammoth Adventure
62. Оксана Забужко: Я дуріла від того, як Кундера працює з сексом	118. George A. Romero: Knocking 'Em Dead For 40 Years
	119. Matt Reeves: The Monster Mash
	120. Colin and Greg Strause: Requiem for a Scream
	121. Joe Lynch: The Cannibal Run
	122. Francis Lawrence: At World's End
	123. Will Smith: The Man, the Myth, the Legend
	124. John Malkovich: The Honorary Counsel
	125. Adam Green: Hatchet man
	126. Luc Besson: Luc Who's Talking
	127. Alejandro Jodorowsky: El Topo Cat
	128. Wes Craven: King of The Hills
	129. Ray Harryhausen: Rayanimator!

63. Олег Скрипка: Не треба вводити танки – достатньо ввімкнути ТБ, яке спрямоване проти нації 64. Ані Лорак: Або ти політик, або співак – не можна водночас співати і брехати 65. Віктор Морозов: Завдяки українському Гаррі Поттеру в дітей відбуваються ментальні зміни 66. Дивен Світ 67. Радше живе, ніж мертво? Українське кіно-2011 68. Юрко Кох: Художники бувають бездумні, мислячі та надто мислячі 69. Сашко Положинський: Якщо ти боїшся – ти сам обмежуєш свою свободу 70. Олег Кохан: У наших силах дати світові український новий кінематограф 71. Роллан Сергієнко: Чорнобильська молитва 72. Кінематографічна нація (Вадим Скуратівський відповідає на запитання KINO-KOLA) 73. Томек Багінський (Відповіді на запитання KINO-KOLA) 74. «Біля річки»: розмова з режисером Своєю Нейман і оператором Алексеем Убсйволком 75. Не кінець фільму. Ганна Чміль: «Основною фігурою кінопроцесу має стати продюсер» 76. Микола Шевченко: Орієнтація тільки на наш кіноринок комерційно невігідна 77. Ефект Кокуша (розмова з творцем	130. Interview: Anthony Hopkins (<i>Aboutfilm</i>). 131. INTERVIEW: Peter O'Toole on "Troy" (<i>Cinecon</i>) 132. A Dialogue with Sarah Barnard: Creator of cutting-edge yet gracious designs (<i>Pooja</i>) 133. Sir Ian McKellen: The Bard and me (<i>The Independent</i>) 134. Interview: Sy Willmer endeavors to involve humor and expression in all his designs (<i>Pooja</i>)

<p>унікального кінообладнання, яким знімає весь світ)</p> <p>78. Міла Новікова, директор програм кінофестивалю «Молодість»</p> <p>79. Андрій Халпахчі, генеральний директор кінофестивалю «Молодість»</p> <p><i>Щоденна всеукраїнська газета «День»</i></p> <p>80. Лариса ІВШИНА: Ми повинні придумати свою країну по-новому</p> <p>81. Українцям «треба виховувати свій «апетит», або підстави для оптимізму Лариси ІВШИНОЇ</p> <p><i>Назви інтерв'ю з офіційного сайту української греко-католицької церкви «Дивен Світ»:</i></p> <p>82. Бог – набагато більший, ніж ті рамки, у які його втискаємо</p> <p>83. Диригент стихій, або чи стане Львів українським Міланом</p> <p>84. В історичному кінематографі треба не дев'ятий вал піднімати, а знайти краплю істини, – Олесь Санін</p>	
<p>Еліптичні конструкції (ядро+/- периферія)</p>	
<p><i>Українська мова</i></p> <p><i>Назви інтерв'ю з джерела «Інша Література»:</i></p> <p>1. Про перспективи української фантастики в Україні</p> <p><i>Назви інтерв'ю з джерела «City life»:</i></p> <p>2. «Іду механіком на літак»</p> <p>3. За лаштунками форту Буаяр</p> <p>4. Все в... кераміці</p> <p>5. «Отче Наш» для «ЯЙЦЯ-РАЙЦЯ»</p>	<p><i>Англійська мова</i></p> <p>1. Tom Stoppard and Andre Previn on Every Good Boy Deserves Favour (<i>The Times</i>)</p> <p><i>Назви інтерв'ю з джерела «Powells»:</i></p> <p>2. And Now for Michael Palin</p> <p>3. Revising Sherman Alexie</p> <p><i>Назви інтерв'ю з джерела «BBC»:</i></p> <p>4. The former Stormrider star on playing a very different role in Tormented.</p> <p><i>Назви інтерв'ю з джерела «BBC1»:</i></p>

<p>6. Спіймати думку в пастку парадокса</p> <p>7. За давнім «рецептом щастя»</p> <p>8. За друге життя</p> <p>9. Перед словом стоїть, як на сповіді</p> <p>10. На межі світла і тіні</p> <p>11. Тобі співаю ...</p> <p>12. Здолати нездоланне</p> <p>13. За межею світу</p> <p>14. У пастці часу</p> <p>15. Повернусь додому</p> <p><i>Назви інтерв'ю з джерела «Гармонія»:</i></p> <p>16. ...Ще до шумерів і древніх єгиптян За власним календарем «Велесова книга» у контексті східнослов'янської літератури</p> <p><i>Назви інтерв'ю з національного кінопорталу «Кіноколо»:</i></p> <p>17. Українське між польським і російським</p> <p>18. Сокуров Александр про фільм «Александра»</p> <p>19. З життя контрабандиста</p> <p>20. Про «Документ» KINO-КОЛО (18)</p> <p>21. «Срібний ведміль» українському «Трамваю...»</p> <p>22. Юлія Бориско та Іванна Найда – про роботу інформаційної служби НТКУ</p> <p><i>Назви інтерв'ю з джерела УНІАН:</i></p> <p>23. Павло Гудімов про порнографію, політику, Славка Вакарчука і єврейську кров</p> <p>24. Що таке «міра» для Святослава Вакарчука</p> <p><i>Назва інтерв'ю з джерела зі щоденної</i></p>	<p>5. Sir Cliff to discuss personal life</p> <p>6. On the road again</p>
---	--

<p>всеукраїнської газети «День»:</p> <p>25. Так цікавіше жити</p>	
<p><i>Понадфразова єдність (ядро+периферія)</i></p>	
<p><i>Українська мова</i></p>	<p><i>Англійська мова</i></p>
<p><i>Назви інтерв'ю з джерела «Гармонія»:</i></p> <p>1. 110 років тому – а саме 1897-го – український археолог Вікентій Хвойка вперше знайшов і дослідив пам'ятки Трипільської культури. Понад століття вивчаючи їх, вчені-археологи нині датують вік цих пам'яток 7-ма тисячами років.</p> <p>2. Не так багато українців сьогодні можуть стверджувати, що знають історію своєї держави – чи, принаймні, що пам'ятають повний її шкільний курс. Але ж насправді життєпис нашої країни приховує ще безліч цікавих сторінок, які, хоч і поживкли від часу, відкриваються нам дедалі більш широкою гамою кольорів.</p> <p>3. Український Триполізм – явище ментальне, як єврейський сіонізм чи японський «фудзіямізм». Гора Сіон – не тільки високість у Палестині, але й в душі кожного єврея, як Фудзі - не тільки вулкан, а ще й «світоч японської душі». Мовиться про здорове відчуття духовної батьківщини, яким пишаються євреї, японці всього світу.</p> <p><i>Назви інтерв'ю з національного кінопорталу «Кіноколо»:</i></p> <p>4. «Сніг» падає на всіх. Режисер Євген Сивокінь: «Зробити мультфільм про наші</p>	<p><i>Назви інтерв'ю з джерела «BBC»:</i></p> <p>1. Missing backpacker is found alive. His father speaks</p> <p>2. Robbie Williams rejoins. Take That on new album</p> <p><i>Назва інтерв'ю з джерела «BBC1»:</i></p> <p>Doctor Who? Unknown actor Matt Smith, 26, announced as David Tennant's replacement</p> <p><i>Назви інтерв'ю з джерела «Soundtrack»:</i></p> <p>3. James Bond is back, and returning for a fourth outing with 007 is composer David Arnold. SoundtrackNet had a chance to talk with him about his approach to working on this «reboot» of the Bond franchise, his working process with orchestrator Nicholas Dodd, and more!</p> <p>4. Five Debut Novelists. One Rock 'n' Reading Tour. (Powells)</p> <p><i>Назви інтерв'ю з джерела «British Scholar»:</i></p> <p>5. Scholar of the Month Archive February 2007 Dane Kennedy</p> <p>6. March 2007 Antony Hopkins</p> <p>7. April-May 2007 Gregory Barton</p> <p>8. June 2007 Stephen Howe</p> <p>9. July 2007</p>

<p>вибори? Повірте, сатира мене вже давно не цікавить»</p> <p>5. Бюджет для владики. Режисер Олесь Янчук: «Гроші, виділені на фільм про Шептицького, можуть повернутися назад у держскарбницю»</p> <p>6. Шрек по-українськи: почути – і не забути. Перекладач Олекса Негребецький: «Я радий, що телебачення деградувало до такої міри, що його взагалі не можна дивитись. Особливо дітям»</p> <p>7. Два в одному – короткометражному. Кіра Муратова і Євген Голубенко презентували «Куклу»</p> <p>8. МОЛОДІСТЬ_2006: What's inside? / Що всередині? (розмова з програмним директором фестивалю Мілою Новіковою)</p> <p>9. Олександр Роднянський: «Мені здається принциповим отримувати задоволення від кіновиробництва...»</p> <p>10. Ренат Давлетьяров: «На ялтинську набережну мають з'їжджатися зірки...»</p> <p>11. Володимир Дахно: «Мій почерк – український»</p> <p>12. Богдана Смирнова: «Найкращий спосіб подолати сумніви – це щось зробити...»</p> <p>13. Траєкторія польотів. Роман Балаян: «Мені соромно просити гроші в держави, а тим паче ходити по олігархах»</p> <p>14. Мінкультівські мільйони. Кінодепартамент побачив у «Штольні» неоднозначну тему міжконфесійних відносин</p>	<p>Martin Francis</p> <p>10. August 2007 William Kuhn</p> <p>11. September-October 2007 Joseph Hodge</p> <p>12. November 2007 Jason Parker</p> <p>13. Holiday Season 2007-08 Eric G.E. Zuelow</p> <p>14. February 2008 Malcolm Murfett</p> <p>15. March 2008 James Bamberg</p> <p>16. April 2008 Melinda Zook</p>
--	---

<p>15. «Із Москви я повернувся патріотом...» Фільм відомого українського документаліста Сергія Буковського відповів на запити суспільства</p> <p>16. Формула національної освіти. Бути чи не бути тим, ким ми не є?</p>	
Разом – 500 назв інтерв'ю	Разом – 500 назв інтерв'ю

Додаток Б

Тематична направленість АМ в інтерв'ю з представниками творчих професій у сучасній українській та англійській мовах

1. *Заслуги, важливість, авторитетність представника творчої професії або проекту в певних суспільно значимих галузях:*

[Кінокомпанія Sota Cinema Group, очолювана київським продюсером Олегом Коханом, активно працює в українському кінематографі лише три роки, але має вражаючий список досягнень. Кохан був продюсером останніх фільмів Кіри Муратової \(«Два в одному» «Мелодія для катеринки»\), Романа Балаяна \(«Обранець», «Райські птахи»\), Отара Йоселіані \(«Шантрапа»\), Кшиштофа Зануссі \(«Серце на долоні»\). Ігровий дебют відомого документаліста Сергія Лозниці «Щастя моє» вперше в історії вітчизняного кіна було відібрано до основного конкурсу Каннського фестивалю...\[КК\].](#)

[Українська режисер Кіра Муратова протягом останніх півроку завершила роботу над двома новими стрічками... \[КК\].](#)

[Пропонуємо розмову про німе кіно, червоний перець, Париж, ремонт Дому кіна й власне "Молодість"-2006 із Мілою Новіковою, програмним директором фестивалю... \[КК\].](#)

['I didn't want to get off](#)

Housewife Rachel Wardell was the first official "living statue" to take part in the One and Other project. She told the BBC that she didn't want to get off when...[BBC].

The top-publisher «Powells» interviews on ...[PP].

Celebrities and news-makers get grilled in exactly five minutes by Matthew Stadlen in a series for the BBC News website. This week, Sir Tom Jones talks to Matt about his...[BBC].

Prolific writer Robert Rigby is the author behind the Boy Soldier series, which he co-writes with SAS hero Andy McNab, and the successful novelisations of the Goal! movies. Rigby began... [BBC].

2. *Погляди, переконання, манера роботи творчої особистості та особливості ціннісного світосприйняття:*

[Пітер Богдановіч в інтерв'ю для KINO-КОЛА: «...Мабуть, я просто писав про кіно. Напевне,](#)

[Reporter Ray Gosling has no regrets over assisted death](#)

під словом «критик» розуміють людину, яка має критичний підхід, а я – це скоріше той, кого Шоу називав «популяризатором». Мені цікавіше розмовляти про те, що мені до вподоби, аніж про те, що мені не подобається. Я частіше брав інтерв'ю в режисерів та готував розлогі статті про кінозірок, аніж практикував як критик"... [КК].

На 37 МКФ «Молодість» – у «Мультиплексі Комод» – було презентовано останню за часом стрічку Александра Сокурова, що називається – «Александра». І збіг у імені режисера та головної героїні (Александра Ніколаєвна) не випадковий – режисер зіставляє себе з нею. Про це він розповів на прес-конференції, яку було проведено одразу після показу журналістам фільму: «Мій батько також був військовим, і з сімнадцяти років боровся проти нацистів, хоч і ненавидів війну як дію.» – пояснює Сокуров [КК].

Це щось поміж концертом і перформансом, у стилістиці балагану, буфонади, цирку. Музика – тільки частина цього дійства, що його варто бачити, точніше переживати. Gogol Bordello (і власне його фундатор та лідер, колишній киянин, житель Нью-Йорка Євген Гудзь) – карнавальне, екзотичне втілення східноєвропейського варварства. Як це сприймалося? На „ура«! [КК].

Самопіаром не займаюся з двох причин: по-

BBC reporter Ray Gosling said he has no regrets after admitting he helped his terminally-ill former partner to die. Mr Gosling was asked about the decision to smother his partner...[BBC].

Chris Evans praises 'a great boss'

Presenter Chris Evans has spoken of his sadness at the resignation of BBC Radio 2 controller Lesley Douglas, who has stepped down over the controversy involving Jonathan Ross and Russell...[BBC].

How do you start typically with your design process?

Seth: I make many small sketches until I happen upon an idea I like and want to pursue. Often these ideas come while part of my brain is occupied walking or driving [PJ].

Jill Owens: In An Alchemy of Mind, you write, "I tend to see life through the lens of the book I'm writing." In what ways did The Zookeeper's Wife filter your vision?

Diane Ackerman: What a privilege it's been peering through the lens of Antonina's sensibility – living the war, seeing the natural world through

перше, живу не в столиці і навіть не в обласному центрі, а у справжньому буковинському селі (де, щоправда, є Інтернет і мобільний зв'язок), а по-друге – просто бридко [ІЛ].

Володимире, про українську корупцію вже говорять сімнадцять років. А міжнародна організація Transparency International щороку повідомляє, що ситуація з корупцією в Україні погіршується. Чому в такому випадку це перший вітчизняний роман про організатора корупції – бюрократичний клас?

Життя бюрократії завжди було закритим для літератури не лише в Україні. Чи багато ви знаєте сатиричних романів про сучасну бюрократію в американській, французькій, російській літературах?

Бюрократія – занадто герметична, щоб випускати в себе сторонніх людей. Щоб описати бюрократію, треба проникнути в її середовище, її свідомість, відчутти, як вона мислить. Журналіст це зробити не може. Він може роздути корупційний скандал, але корупційні скандали в Україні завжди закінчуються хепі ендом для корупціонерів, яких захищає система [УНІАН].

her eyes. In order to paint the story in sensory detail, I had to study the natural history of Poland, especially the natural history of Poland early in the twentieth century. That provided a steady stream of small astonishments. If you think about it, the sights and the sounds and the smells of the zoo depend on the animals that it keeps, and I had enormous fun learning the ways of the gibbons and badgers and Arctic hares and lynxes and things like that [PP].

Dave: In so much of your writing, the question of identity is front and center. In Flight, from that first line, "Call me Zits," we understand how he sees himself and how he believes other people see him.

Alexie: Physically marked. It was a way of talking about identity without going on and on about the damn Indian thing again [PP].

3. *Зв'язок поставлених проблем із основними, актуальними питаннями сайту, порталу, країни, соціальної, політичної групи і т.д.:*

21 рік минув від того дня, як | Telegraph's Will Lewis: MPs lost moral authority long before expenses scandal

[про атомну трагедію. Десятки кінематографістів із різних країн відвідали «зону відчуження», аби змалювати образ місця, звідки йде смертельна небезпека. Одним із посередників між зоною та людьми був український режисер-документаліст Роллан Сергієнко. Вісім його фільмів, знятих упродовж 15 років, склали чорнобильський цикл, що став чимось значно більшим, ніж просто документ тієї доби \[КК\].](#)

[Ми живемо в епоху незліченних катастроф "національних культур", брутално упокорюваних "глобалізацією"... \[КК\].](#)

[Степан Коваль: За великим рахунком, життя після перемоги в Берліні, звісно, змінилося... \[КК\].](#)

В гостях у студії «Рентгена» була головний редактор газети «День» Лариса Івшина. Разом із автором та ведучею програми Мариною Бердичевською Лариса Олексіївна [розмірковувала над причинами того, чому вітчизняна журналістика вкрай рідко замислюється над глибокими для нації питаннями та неохоче береться за осмислення минулого \[ДН\].](#)

The editor of the Daily Telegraph has broken his silence over MPs' expenses, defending his paper's coverage and accusing the House of Commons of having lost its "moral authority" long...[BBC].

[The Duchess of York has insisted that an undercover trip to Turkey did not undermine the Queen, or drag the Royal Family into a diplomatic row. The Turkish government says...\[BBC\].](#)

[My daughter Zara, the royal celebrity: Princess Anne, 60 on Sunday, opens her heart](#)

She hails from a time when royalty was seen and not heard. But Princess Anne has admitted that her own daughter is a celebrity – and said that these days,... [BBC1].

[University quiz team disqualified](#)

The BBC [has disqualified the winners of University Challenge](#) for breaking the rules by using a contestant who was no longer a student. The title has been transferred to the...[BBC].

4. Професійне / творче кредо, внутрішні мотиви, установки творчої особистості:

Юрій Завгородній – Сформулюйте, будь ласка, Ваше визначення філософії і філософа.

Вілен Горський – Це питання суто філософське і, певним чином, особистісне. Якщо говорити про його особистіший аспект, то я завжди ніяковію, коли під час спілкування з незнайомими людьми доводиться пояснювати, хто я за фахом. Мені зрозуміло, коли людина відповідає, що вона фізик, хімік чи геолог. У мене ж якось язик не повертається сказати, а я – філософ. Оскільки, як на мене, філософія – це не просто сфера певної професійної діяльності... Вона дещо ширша. Тут я, мабуть, тяжію до наших давніх традицій, започаткованих ще в Київській Русі, коли філософа вважали любомудром.

Отже, я вважаю, що філософія – це специфічна сфера духовної діяльності людини, в якій з'ясовуються граничні підстави людського буття. Філософія починається там, де закінчується наука [СЛ].

М.С.: Що нового варто очікувати від альманаху?

Where, when, and why did you become interested in British history?

MZ: Initially, I guess I have to say I came to British history through Shakespeare (well, who doesn't). He was my first true love. But the course

of that love did not run smoothly. I wandered away for a while: studied Goethe and German philosophers and I went to Europe for a year, trying to teach myself German. But, finally, I came around and I have Lois Schwoerer to thank for that [BS].

Georgie: Have you ever, as a writer, seen something in your head and described it and then given it to someone else to read and they don't see it the same way you had hoped they would? Perhaps you missed a whole detail that pulls everything together, but being so familiar with what is in your head, you forgot to write that bit in?

Ames: I don't know that I have had the experience of someone saying, "Oh, I don't see that at all." Or at least I don't remember. But that is because I don't really show people my writing in that way anymore. So it has been a long time since that kind of thing. But I do know that I teach writing and you have to see the world or give enough detail so that the reader then sees it. A visual representation in their head. And you don't have to describe every fiber of the carpet.

Ю.С.: У мене завжди багато ідей, але, на жаль, не все вдається реалізувати, тому не буду про це передчасно говорити [ІЛ].

М.С.: Мені відомо, що Ви займаєтеся підприємницькою діяльністю, Ви є головним редактором «Нової прози», видавцем і письменником водночас. Чи не важко поєднувати все це?

Ю.С.: Важко, але альтернативи поки що не бачу. У нас немає, принаймні поки що, такого класу підприємців і меценатів в одній особі, тому доводиться все робити самому [ІЛ].

– Ваш рецепт вдосконалення цього світу.

– Ніколи не роби людям того, чого не хочеш, аби зробили тобі. І ніколи не примушуй себе займатися тим, що апіорі не приносить задоволення [ІЛ].

But enough so that they then take these little clues and create a world. That is what is fascinating about reading: each reader will see a different scene, will see a different staircase, will see a different uncle, so that book is different for however many people [PP].

Dave: Fans will find familiar themes and motifs in Yellow Dog, but in terms of structure and voice it's quite different from your previous novels. Are those changes in some way indicative of an evolution in your writing?

Martin Amis: I think you have to find your way in every book, and trust your instincts, trust your promptings, but I do feel there's a general arc — a sort of career arc with style. You know, style isn't something added on; it's intrinsic to the perceptions and the way you see life. That's really what novels are: your take on life. But I think style is very much connected with energy and with a surplus of energy. When you're young, that energy is on a high dial... [PP].

5. *Творчість, творча реальність, творче Я, самореалізація:*

– Охарактеризуйте сьогоdnішній стан української літератури.

– Література, слава Богу, оживає, стає модерною й оригінальною. З'являється багато цікавих молодих імен. Інша річ – книгопродавці. У книгарнях українські

What fuels your imagination that keeps you going on and on?

Sarah: I am inspired by my clients and the ever changing world around me. I tend to imagine that I am designing for myself and design an environment that is

книжки по суті загнані в гетто. Але нічого, прорвемося [ІЛ].

– Ваше місце в українському літпроцесі.

Моє місце в сучасному літпроцесі охарактеризую фразою з совдепівської анкети, яку я заповнював для отримання морської візи: «Не привлекался». Я не вважаю себе якоюсь значущою фігурою в літпроцесі. А те що я роблю – це свідомо уникаю всякого офіціозу. Я несамохіль підлаштовую себе до стандарту Сквороди: «Світ ловив мене і не впіймав» [ІЛ].

– Ваше місце в українському літпроцесі.

– Скажу: «Скромне», то запідозрять у лукавстві, а скажу, типу, нескромне, то пришпилять манію величі. Якщо цілком серйозно, то у моїх 43 роки ще рано думати про літературні місця, звання та ієрархії. Ще слід пробувати щось писати. Колись я перестав писати вірші. Господь стихи простить? Якщо не зможу сказати щось, на мій погляд, цікавого чи важливого для моєї категорії читачів, то перестану писати прозу. Але хотілося би, чесно кажучи, ще трохи построчити... [ІЛ].

truly a piece of art that my client can live in [PJ].

How do you like working for animation films ?

Judi Dench: I find it rather solitary, since you sit in a booth on your own. When I did "Home on a Range", I didn't realize how long it takes - it took 5 years to do this Disney movie. Actually, they film you all the time. So when journalists ask me "Do you feel like Mrs. Calloway ?", which is a cow, I say "Yes, I suppose". Since they film you all the time, you start identifying with the character [BBC1].

Dave: After working in various other forms, what brought you all to longer fiction, and what were some of the opportunities afforded to you by the novel?

Jason Headley: I used to write a bunch of exceptionally shitty short stories. I would start, then I would get tired, and I would finish that would be the end of the story. Eventually I realized, This probably isn't the way to write. Then when I got tired and stopped, I made sure to pick it up again. One of those stories became Chapter One of Small Town Odds, though later it got completely cut out [PP].

б. Нове, неординарність:

Передбачаючи традиційне питання «Що буде у вас нового на фестивалі?», відповім, що з українських артистів у нас буде колектив «Мед Хедс», який вперше представить українську фольклорну програму під назвою «Українска» [УНІАН].

– Один з останніх проєктів, у якому ви взяли участь, – суперуспішний російський блокбастер «Нічна варта».

– Пропозиція від студії «Базілевс» попрацювати над комп'ютерними спецефектами до цього фільму була досить несподіваною. Все почалося як рядова робота, у нас навіть думки не було, що вона може вилитися в такий успіх. Спочатку нам хотіли дати три сцени, потім же, подивившись на перші результати, збільшили їх до семи [СЛ].

— Пане Володимире, ваші твори помітно відрізняються від тієї музики, яка лунає з кожного другого вікна, їх назви теж...

— Очевидно, йдеться про частку «не». Візьмемо, наприклад, слово

What developments can we look forward to at Lonely Planet and how will your stance on climate change and the effects of flying affect the company and the guides? Of course we're going to see a lot of what we do migrating to new platforms. I keep saying people will still want travel books, whether they'll be on paper is a different question. And climate change and the 'should I fly?' question is going to be huge challenge to anybody involved in travel, but we're not going to solve the problem by sitting on our hands and saying 'stay home.' [Stanfords].

SHERMAN: Where did the term "grunge" come from?

MOORE: That word "grunge" came out of Sub Pop records as a joke to the *New York Times* to create a terminology of what all these bands at the time were doing. The mass media then ran with it and it became this thing fashion picked up on, particularly through that infamous line of Marc Jacobs, his grunge line. So it became this universal term like, you know, when "punk rock" changed they started calling it "new wave." [IM].

DARRELL HARTMAN: A lot of the buzz for this movie has been focused on the lead actress, Carey Mulligan. What made her right

«неконцерт». У сучасній музиці жанр концерту вже давно мертвий.

Погодьтеся, не існує соліста як соліста, а оркестру як акомпаніатора, тому в цьому випадку чесніше сказати «неконцерт». До того ж афіша із назвою «Несоната 253» збере більше люду в залі, ніж просто соната Бетховена. Епатаж, звичайно, у цьому теж присутній [City life].

for the role?

LONE SCHERFIG: It's heartwarming to look at her, and she also pitches things really well—there are no false notes in her performance, and that's important for a film like this. The comedy in the film is something you get if you want it, but we were not looking for a comedian. We were looking for someone with a low-key acting style who could get Jenny's innocence and carry a film, who you would be able to identify with [Interview magazine].

7.Актуальний творчий задум / проект, найвидатніша / найуспішніша робота митця, особистісно значимий результат творчості:

Микола Савицький: Чи вдалося Вам відкрити «нову прозу»?

Юрій Сичук: Навряд чи зможу відповісти однозначно. Зараз виходить уже восьмий том, у попередніх вміщені твори близько півсотні молодих прозаїків, у переважній більшості це були перші публікації, хоча й друкували ми молодих, але вже відносно відомих авторів. Зрештою, альманах відомих й доволі вузькому колу прихильників художньої прози, та й то лише за посередництвом Інтернету [П].

Джамала, ви сказали, що 50 тисяч євро, які ви одержали як приз на Юрмалі, витратите на особисті цілі. Це на які?

Ну, які у мене можуть бути особисті цілі? Тільки музика. Одягу в мене поки що достатньо, косметики теж, тому моя мета зараз одна – музика.

Поки що в мене немає конкретних планів. Це можуть бути або оранжування, або просто пісні [УНІАН]

Пане Олеже, цього року «Країна мрій» проходить під гаслом «Країна мрій – чиста країна». Що це гасло означає?

У такий спосіб ми, у першу чергу, привертаємо увагу до проблем екології та захисту навколишнього середовища.

Першу презентацію «Країни Мрій», ми приурочили до Дня Землі. У партнерстві з Глобальним Договором ООН, ми залучилися до соціальної ініціативи захисту довкілля і провели першу «Зелену Толоку».

Але для нас екологічна складова цієї ініціативи має

How far did your design project in Sweden, «What is it you are throwing away?» was successful, I mean how far did you improve the ergonomics of the litterbin and the public's interaction with it?

Willmer: The project was a success in several distinct ways. We set out to discover how user-focused research considers and can benefit the successful design of the common litterbin [PJ].

Two predictions: The Outlander will win at least one major award. And The Story of Edgar Sawtelle will find a home on bestseller lists.

When we discovered these two remarkable debut novels and decided to feature them together in Indispensable, Powell's subscription club, someone on staff proposed a joint interview with the authors. Great idea, right? [PP].

дві площини – внутрішню і зовнішню.

Ми часто нарікаємо на якість життя, на проблеми довколишнього середовища, що скрізь брудно. Але зрідка опікуємося своєю власною екологією – екологією своєї душі.

Як і природа, людина потребує очищення.

Переконаний, що всі великі речі починаються з простих кроків. Якщо ми почнемо з себе, очистимо себе від внутрішнього бруду, ми почнемо дбайливіше ставитися до природи, оберігати її. Так само і навпаки – прибираючи природу, ми зможемо стати ближче до неї, скоріше зрозуміти й усвідомити необхідність свого внутрішнього очищення. Як сказано в Біблії: «Що зверху, то і знизу. Що всередині, то і ззовні».

Коли все буде чисто, прозоро, зрозуміло, тоді всі наші проблеми вирішаться самі собою.

Ми раді, що наша «зелена» ініціатива була широко підтримана, як ЗМІ, так і громадськістю... [УНІАН].

When you set up Lonely Planet did you ever imagine you'd have the success you have _____ had?

It still scares me.

What were the biggest challenges to Lonely Planet in achieving that success?

And how were you affected by 9/11?

Early on its simple – succeed or fail is like fly or crash, if it

gets off the ground that's all you ask. Later the challenges are more complex and may be bigger but somehow they're also more remote.

9/11 was a huge problem, as it was for anyone in travel [Stanfords].

8. Свобода / умови творчості:

М.С.: Але альманах продається в книгарнях...

Ю.С.: Так, «Нова проза» є в передплатних каталогах, є в деяких книгарнях, хоча нам із великими труднощами вдається пробитися на книжкові полиці [ІЛ].

Володимире Костянтиновичу, чому «Богдана...» привезли до Москви тільки через рік після всеукраїнської прем'єри [ІЛ]?

Atkinson: ... I was talking to Nancy Pearl yesterday, and she gave me my genre, for which I'm absolutely grateful. She said, "You write comedies of manners," which I think is just perfect. That does say it all, because you can have crime within a comedy of manners, and you can have romance within one too [PP].

I never had any problem when I was doing

Це питання навіть не до кіностудії імені Довженка, де знімався фільм. Права на прокат і випуск фільму в DVD-форматі одержала якась фірма. Але важливе те, що фільм взагалі вийшов на екрани. Адже зараз часи трохи кращі. А коли «Богдана...» тільки починали знімати, період був взагалі жахливий.

Тиждень зйомок – два простої. Місяць зйомок – три простої. А потім і того більше – майже три роки зйомки не велися взагалі. Трупа то розліталася за іншими проектами заробляти гроші, то знову збиралася...
Як можна за таких умов взагалі весь фільм звести воєдино [УНІАН]?!

Чи гідно Україна оцінює своїх фотомайстрів? Чому за кордоном у вас популярність більша?

На жаль, творчість, культура у нашій країні не в пошані. На митців звертають увагу хіба що фотовидавництва та фотофірми. Творчість у нас — дороге задоволення. Доводиться багатьма речами жертвувати, щоб утвердитися як особистість. За кордоном організовується більше конкурсів, салонів, де можна заявити про себе. Щоправда, конкуренція там вища [СЛ].

the Rubbing Elbows tour in the USA. That was a different phenomenon — one that Americans found easier to cope with because it was a familiar format. It was like David Letterman, but with a bit more music. So they instinctively understood how to really listen. There was a force of personality plus the fact there wasn't a big cultural adjustment for the audience to make — it was a format they immediately recognized. But I'm just not sure if they'll understand (this). There will be those who don't understand [IV].

As you may know, there are a number of unofficial live CDs and DVDs people are downloading as well. I've seen Thick As A Brick and A Passion Play Tour CDs, DVDs from the 70s. Have you ever considered releasing legitimate versions of any of these or other shows?

There aren't any legitimate versions. The only time that shows that were actually recorded in any kind of technical quality are far few and far between. There are a few, but they're owned by other people or they've been destroyed or broken up [IV].

9. *Самовиділення, підкреслення та презентація індивідуальності* представника творчої професії:

– Ви повністю випадаєте зі стереотипу класичного | What is most

чиновника. У вас навіть кабінет не у міськвиконкомі...

– То вже є якийсь професійний бік сфери культури – галузі, в якій я працюю. Тут є свої закони, як у медицині.

А бути чиновником, таким надутим і серйозним... Так не можна в культурі працювати

До тебе щодня приходять представники національних меншин, громадських організацій, політичних партій. Я для всіх маю бути простим громадянином України. У мене можуть бути якісь свої переконання, в тому числі релігійні. Але я не маю права їх виявляти, адже працюю в першу чергу для жителів міста. Всі працівники сфери культури мають насамперед працювати для міста [СЛ].

– У будь-якій країні провінціали їдуть завойовувати столицю. В кожного народу є своє пояснення більшої пробивної сили зухвальців з околиць. Одне з них – саме життя змушує «варягів» більш активно працювати ліктями...

– Не схилиюся до цієї точки зору. Все дуже індивідуально. Я ніколи не працював ліктями по відношенню до друзів і, тим паче, до ворогів. Усе й так стане на свої місця, коли ти маєш абсолютно чесні наміри по відношенню до професії і до людей, які тебе оточують. Людські взаємини – в першу чергу! Тому дуже не люблю тези «Бізнес – і нічого особистого!». Треба дотримуватися певних принципів, займаючись будь-якою справою, не кажучи вже про таку жорстку професію, як кіно...[СЛ].

А наскільки Ви вважаєте себе впливовим і чи піддаєтеся впливу ззовні?

Я не вважаю себе дуже впливовим. Піддаюся впливам певною мірою. Коли я видаю книжку, я просто

challenging about interior design work?

Sarah: The success of my art depends on the success of the work of many other specialized trades [PJ].

Salon.com calls Karen Armstrong "arguably the most lucid, wide-ranging and consistently interesting religion writer today».

«Magisterial and brilliant," Kirkus tagged her 1993 breakthrough bestseller A History of God [PP].

"So tiny a book," Kirkus Reviews wrote of Marty Asher's novel, The Boomer, "yet so devastatingly large in its subject, import, and effect." Comprised of 101 objects and moments - "snapshots," Asher called them - The Boomer recreates a man's life from only the

приречений і радий піддатися впливу багатьох думок.
Коли ця книжка виходить, я мушу показати її обкладинку,
текст чи щось ще, в чому я сумніваюся, багатьом людям
[УНІАН].

fundamental building
blocks [PP].

10. Дім, сім'я, особисті стосунки:

а. Кілька слів про особисте (родина, коханки, -нці, друзі).

Маю дружину Аллу, дочку Дарину (1992 р.) і сина Андрія (2005 р.). У дочки, здається, талант до мов, літератури й малювання.

Коханки – була одна 17 років тому, але вона вийшла за мене заміж.

Друзі значать для мене надзвичайно багато.

Найближчі всі філологи, але не письменники.

З письменників близькими друзями є Сашко Ірванець та Іван Лучук [ІЛ].

– Кілька слів про особисте (родина, коханки, -нці, друзі).

Одружений. З однією жінкою живу вже 28 (двадцять вісім) років. Постійно закоханий, так, що часом навіть не знаю достеменно в кого. Якщо когось маю то не коханку, а кохану. Останніми роками духовний аспект кохання для мене важливіший за тілесний: всі в любові і всі – щасливі [ІЛ].

– Раз, два, три... десять... А на вашій сімейній сцені хто грає головну роль?

– Знаєте, правду в народі кажуть: мужики – це діти. У молодості я був ревнивим. Проте

Knowing Diego was a bit of a player, there must have been some good stories that were left out...

Yeah. He used to hang out with Errol Flynn. Apparently he had this great affair with Paulette Goddard. There was also a rumour, I don't know how true it was, that he had an affair with Rita Hayworth. I can't imagine Rita Hayworth and Diego giving it a go [BBCF]!

And what about working with Colin Firth? How was that?

It was really special. He's an amazing guy and a wonderful actor, and to work alongside him was an honour. He's down to earth and has such a good sense of humour and he's so charming. He's such a lovely guy [BBCF].

The story has autobiographical elements for both writer-director Nancy Meyers and Jack Nicholson - does it for you?

дружина мені все прощала (ми разом прожили вже майже сорок років). Саме вона створила такі домашні умови, що ні про що не доводиться переживати.

Бувало, посварюся, надуюсь, як індик, піду в іншу кімнату. А дружина прийде через п'ять хвилин і скаже: «Іди пообідай – тобі ж увечері грати в спектаклі. А потім дуйся собі – скільки хочеш». Ось такими простими словами мене обеззброює... І навіть погладить по голові. Я хоч і інтелектуальний чоловік, багато книжок начитався, а так зіграти роль у сім'ї не вмію. Факт... [СЛ].

Well, my mom is single and we've both been single at the same time over the last ten years, so I really related to the bond between my character and Diane's. I thought it was quite natural that the daughter would step aside when she sees the little flicker of interest. Other people thought it was a bit strange and wondered if I would feel competitive. But, of course Diane Keaton should get him! She's Diane Keaton. But I related to it because my mom has been through the dating rigmarole [BBCF].

II. Постаць вчителя, наставника:

Кумири, авторитети, вчителі у літературі та житті, політичні уподобання.

Кумирів не маю і не люблю саме це слово. Людина, яка себе поважає, повинна обходитися без ідолів.

Авторитети – я не по тих ділах.

Головні вчителі все-таки батько й мати, а також власне вчителі. У літературі – Гашек, Чапек, Воннегут і всіх не перелічиш.

Політичні уподобання – демократія, Україна [ІЛ].

– Кумири, авторитети, вчителі у літературі та житті.

I feel your apprenticeship with your father was a kind of stepping stones towards designing.

How far do you agree with me?

Sarah: Although my father was certainly not a «decorator» of any sort, he instilled in me a deep appreciation for fine craftsmanship, beautiful natural materials, and the value of salvaging and rehabilitating both furniture and building materials [PJ].

Who most influenced your academic development?

FT: Three teachers were important. Daniel Gleason, who taught me American history in high school, was probably the most gifted teacher I ever encountered. He had me doing

– Авторитетів не маю, кумирів – тим більше. Вчителів багато як в житті, так і в літературі, бо вчуся постійно. Наразі читаю Мацуо Басьо, Місіму, Дао де цзін, «Майн Кампф» Адольфа Гітлера, пишу хокку-хайку, п'ю зелений чай і освоюю дзен [ІЛ].

– Кумири, авторитети, вчителі у літературі та житті, політичні уподобання.

Улюблені письменники: Кнут Гамсун, Андрій Платонов, Борис Пільняк, Микола Гоголь, Ілля Еренбург, Максим Горький (раннього періоду). Авторитети – Федор Шаляпін, Редьярд Кіплінг, Олександр Солженіцин (часів Микити Хрущова, не В.Путіна), Андрій Сахаров. Кумири – Федор Шаляпін, Леонід Утьосов, Ніколай Гумільов. Політичні уподобання? Це Дніпро і Дон. Наша політика – як вода, вся в одному стакані і не дуже прозора. Політичні уподобання: Століпін, Хрущов, Горбачов, Вацлав Гавел, Барак Обама, Голда Мейр, Педді Ешдаун [ІЛ].

primary research in the records of the local courthouse. At William and Mary the key figure was Bruce McCully. At Yale from my graduate school days until his death I benefited from the learning and friendship of Franklin Baumer who introduced me to intellectual history [BS].

Who most influenced your academic development?

DK. How's this for a cliched answer? – my parents. Though neither of them went to college, they were – and remain – voracious readers who have great intellectual curiosity and respect for education. What else could I do to please them but become an academic? Well, maybe become a lawyer or a politician, but I lacked the talents for either of those options. My academic proclivities were also nurtured by my high school Russian teacher, Mr. Gerald Hays. I was a lousy linguist who never learned much Russian, but Mr. Hays (I still can't speak of him without the Mr.) opened my eyes to the wider world with his interest in art and literature and much more (including Chicken Kiev) [BS].